

Κ
ΓΕΥΔΟΚ. ΑΘΑΝΑΣΟΥΛΑ
ΕΛΕΝΗΣ ΟΥΡΑΝΗ
(ΑΛΚΗ ΘΡΥΛΛΟΥ)

1417
ΛΙΖΑΣ ΚΟΤΤΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΡ. ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΘΗΛΕΩΝ
ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

Διὰ τοὺς μαθητὰς
τῆς Α' τάξεως τῶν γυμνασίων καὶ ἡμιγυμνασίων

ΔΙΑΚΟΣΜΗΣΙΣ ΑΝΑΣΤ. ΜΕΤΑΞΑ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

20.7 x 14.1

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ
52 ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ (ΜΕΓΑΡΟΝ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ)
1932

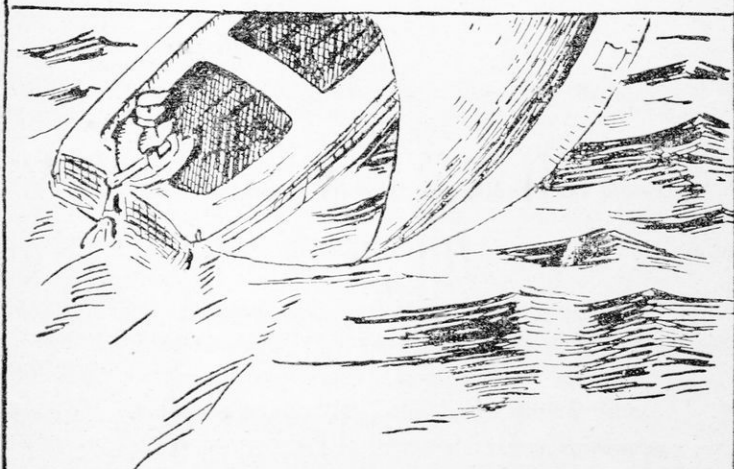
Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τῶν συγγρα-
φέων ἢ τῶν νομίμων αὐτῶν ἀντιπροσώπων καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ
ἐκδότου.

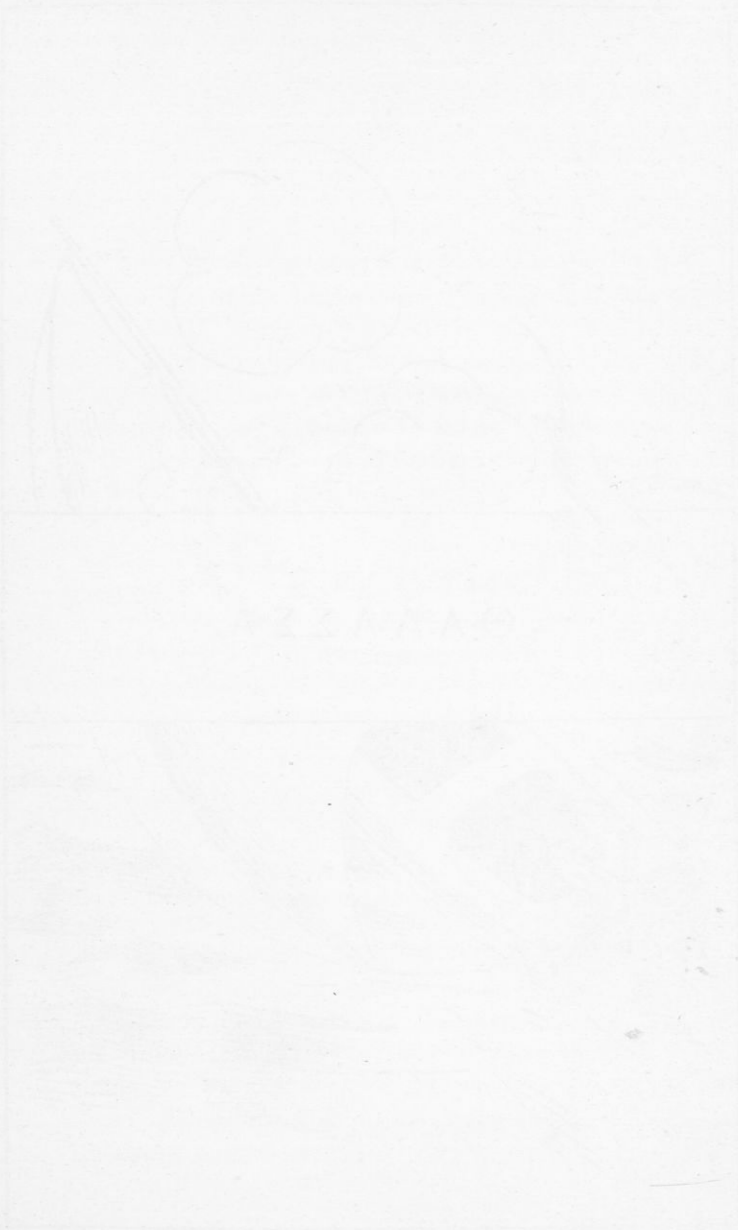

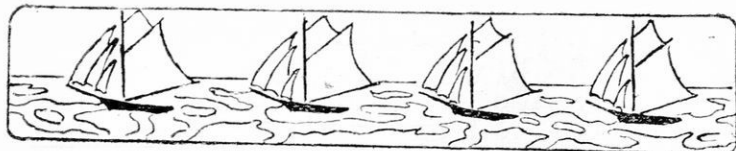
ἑδράνη

Θ Α Λ Α Σ Σ Α

Γ Α Λ Η Ν Η

Σήμερα πάλι λιόγαρος είναι ο γιαλός κι ο δρόμος
'Ο έρημικός πού σέρνεται κοντά στ' ακροθαλάσσι.
Τò καλοκαίρι τò 'διωξαν τὰ πρωτοβρόχια, κι όμως
Τò σκοτεινò φθινόπωρο δέν έχει ακόρα φτάσει.

* * *

Είναι μιὰ τότη άπανεμιὰ και μιὰ γαλήνη τόση,
Που τὰ καράβια απόμακρα με τὰ πανιά άνοιγμένα
Σταμάτησαν—για κοιτάξε - σα νά 'χουν μετανοιώσει
Πώς τέτοιο φως άφήσανε και πών στα μαύρα ζένα.

* * *

Τώρα ως κι οί πένθιμοι καινοί τών βατοριών άράζουν
'Ασάλευτοι σα σύννεφα κι αυτοί μες τόν άγέρα,
'Ολα άπ τόν κόπο της ζωής τριγύρω μου ήσυχάζουν,
'Ολα, και μόνο στου γιαλου την άμμουδιά 'έκει πέρα,

* * *

Μονάχα εκεί, Γαλήνη μου, σαλεύοντας τò κύμα,
Ζητάει κάποιο τραγούδι του να πη μες στη γιορτή σου,
Μά δέν ξεσπάει να σου πη, λες και πώς τò 'χει κριμα
Να σου ταραύξη τη χαρά, που βρήκες στη σιωπή σου...

Α. ΠΟΡΦΥΡΑΣ

Η ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΜΕΓΑΛΟΜΑΤΑ

Χωμένη, μέσα στα παλιά βενετσάνικα μουράγια*, χάμου εις τή θάλασσα, ένα μέτρο απόπ'άν' απ τὸ νερό, εις τὸ βάθος τῆς μικρῆς κρυφώνας τῆς, ἡ Παναγία ἡ Μεγαλομάτα, βλέπει πρὸς τ' ἀντικρινὸ νησί. Τέλεια γυναίκα ὡς τὴ μέση, μὲ τὸ θεῖο παιδί τῆς στήν ἀγκάλη, γραμμὴν ἐπάνω στὸν τοῖχο, ποῖος ξέρει ἀπὸ ποῖο εὐσεβὲς χέρι, ποῖον μακρινὸν αἰῶνα, κάθεται, ἀποκάτ' ἀπ τὸ μικροσκοπικὸ τῆς τὸ βολτάκι*, ἀπομέσ' ἀπ τὰ μικροσκοπικά τῆς καγκελάκια, ὀλομόναχη καὶ ἤσυχη, ἀσυντρόφευτη καὶ ἔρημη. Ἄλλος κανένας δίπλα, καὶ κανένας γύρω τῆς, βασιλίσσα, κυρά, μέσα στὸ σπιτάκι τῆς, μέσα στὴ σπηλιτσα τῆς. Μπροστά τῆς μόνο τρία καντηλάκια κρεμασμένα ἀπὸ ψηλά, τριγωνικά, ἀκινητοῦν ἀνάερα, ρίχνουν τὸ γλυκὸ φῶς τους στὸ γλυκὸ τῆς πρόσωπο, τίς νύχτες τοῦ χειμῶνα μὲς τὴ σκοτεινιά, τῆς κρατοῦνε συντροφιά, ἀνω ἀπόξω βράζει τ' ἄγριο πέλαγο. Δεξιά, στὸ πλάι καρφωμένο τὸ κουτάκι τῆς, ξύλινο, μικρούλι καὶ τετράγωνο, καρτερεῖ κανέναν ὄβολο ἀπὸ κανέναν ἀνέλπιστον πιστὸν σ' αὐτὸ τὸν ἀπιστο καιρὸ. Καὶ χάμου, ἕνας μπότης* πῆλινος, νὰ δέχεται τὸ λάδι, ποῦ τῆς πᾶνε οἱ γυναίκες τοῦ λαοῦ. Γιατὶ ἡ Παναγίτσα εἶναι ἔρημη, ἡ Παναγίτσα εἶναι ἀπροστάτευτη, δὲν ἔχει σχέση οὔτε μὲ δεσπότη οὔτε μ' ἐκκλησιά, μονάχα ὁ λαὸς τὴν προστατεύει κι ὁ λαὸς τὴν συντηρεῖ. Καὶ οἱ γυναίκες τῆς πᾶν τὸ λαδάκι τῆς, καὶ οἱ γυναίκες τῆς πᾶν τὰ λουλουδάκια τῆς, καὶ οἱ γυναίκες τῆς φέρνουν τὸν παππά, νὰ τὴς διαβάσῃ κάπου-κάπου μιὰ μικρὴ παράκληση, καὶ οἱ ψαράδες ποῦ περνοῦν μὲ τὰ καΐκια τους, σὰν πιάσουν κάνα ψάρι καὶ πορεύονται, ζυγώνουν στὸ μικρὸ τὸ λιμανάκι τῆς, μπαίνουν καὶ τῆς ἀνάφτουν τὸ κεράκι τῆς. Κι οἱ ἄρρωστοι ποῦ πάσχουν κι ἀπελπίζονται, κι ἀπὸ γιατροῦς τοῦ κόσμου δὲν προσμέ-

νουν γιατριά, τάζονται στη Μεγαλομάτα Παναγιά, κι ή Παναγιά τούς θεραπεύει, και τής πάνε τὰ ματάκια τους, σὲ φλούδα ἀσημένια, και τής τὰ κρεμοῦν στὸ σπλαχνικό της χέρι, τής πάνε τὰ ποδάρια τους τὰ σάπια, και τής τὰ κρεμοῦν ἀσημωμένα και χρυσά. Και ὁ σιὸρ Σπῦρος ὁ Μπονέλλας, ὁ ἐπιστάτης τοῦ γειτονικοῦ "Αὔ-Νικόλα, ὡσάν γείτονας, ἔρχεται κάθε μέρα, τὴ φροντίζει, τὴ σκουπίζει, τής ἀνάφτει τὰ καντήλια της βράδι και αὐγή, τής στρώνει εἰς τὰ πόδια της τὴ μπόλια* της, ποῦ ἀκουμποῦν τὰ βάζα μὲ τὰ φιάρα της*, περνώντας τὸ στενὸ τὸ πεζουλάκι της, ὅπου ἐχτίσθη κάτω εἰς τὴ ρίζα, στὸ μουράγιο τὸ παχύ, γὰ νὰ συγκοινωνῆ μὲ τὴ στεριά ή Παναγίτσα, πατώντας τὰ δυὸ-τρία τὸ πολὺ σκαλιὰ ποῦ κατεβαίνουν ἀπὸ τὴν πετρούλα της στὴ θάλασσα, μὲ κίνδυνο νὰ πέση, νὰ γλιστρήση στὸ νερό. Κι ἐνῶ ἀπάνωθε περνοδιαβαίν' ὁ κόσμος, ἀμαξες, πεζοί, ἐντόπιοι, ταξειδιῶτες, ή ζωὴ τής πόλεως, κι ἐνῶ μπροστά περνοῦν καΐκια και βαπόρια, βάρκες και καράβια, ή ζωὴ τής θάλασσας, εἴτε ή μέρ' ἀπλώνει τὸ καθάριο φῶς, εἴτε ή νύχτα ρίχνει τὸ βαθὺ σκοτάδι, εἴτε βροντᾷ ή μπόρα, εἴτε ή γαλήνη ἀνασαίνει, ὀλομόναχη και ἤσυχη, ἀσυντρόφευτη και ἔρημη, ἀπροστάτευτη και ἀόρατη, χωμένη μέσα στὰ παλιὰ βενετσάνικα μουράγια, χάμου στὴ θάλασσα, ἕνα μέτρο ἀποπάν' ἀπ τὸ νερό, εἰς τὸ βάθος τής μικρῆς κρυφώνας της, ἀπακάτ' ἀπ τὸ μικρὸ της τὸ βολτάκι, ἀπομέσ' ἀπ τὰ μικρά της κάγκελα, μὲ τὸ θεῖο παιδί της στὴν ἀγκάλη, ή Παναγιά ή Μεγαλομάτα, κοιτάζει ἀδιάκοπα, μὲ τὰ μεγάλα της γλυκὰ μάτια, τὸ λευκὸ κῦμα...

Μ. ΜΗΤΣΑΚΗΣ

Γ Α Λ Η Ν Η

Δὲν ἀκούεται οὐτ' ἕνα κῦμα
Εἰς τὴν ἔρημ ἀκρογιαλιά·
Λὲς και ἡ θάλασσα κοιμάται
Μὲς στῆς γῆς τὴν ἀγκαλιά.

Δ. ΣΟΛΩΜΟΣ

ΑΚΟΥΑΡΕΛΑ

Στό μῶλο πού ἀποκάρωσε στή θερινή τή λαύρα
ἄχνες καυτὲς χοροπηδᾶν στὸν πυρωμένον ἄμμο,
καὶ τὰ λευκὰ τὰ σπίτια του τριγύρω ἀραδιασμένα
κάνουνε ἄσπρες πινελιὲς στή θάλασσαν ἀπάνω.

* * *

Τὰ πρασινόχρυσα νερὰ διάφαν' ἀκίνητοῦνε
δείχνοντας βότσαλα ἀργυρά, φειδοστριμμένα φύκια
ἄγκυρες πού σκουριάζουνε καὶ τοὺς μαβιοὺς τοὺς ἴσκιους
πού τ' ἀραγμένα ρίχνουνε τριγύρω τους καϊκία.

* * *

Καμιά ζωή. Ἐνας ψαράς πού ἐψάρευε στό μῶλο,
ἀφοῦ τὰ χέρια ἐτέντωσεν ὀκνά κι ἐχασμουρήθη,
ἔγειρε μονοκόμματος στὶς πέτρες κι ἐκοιμήθη.

* * *

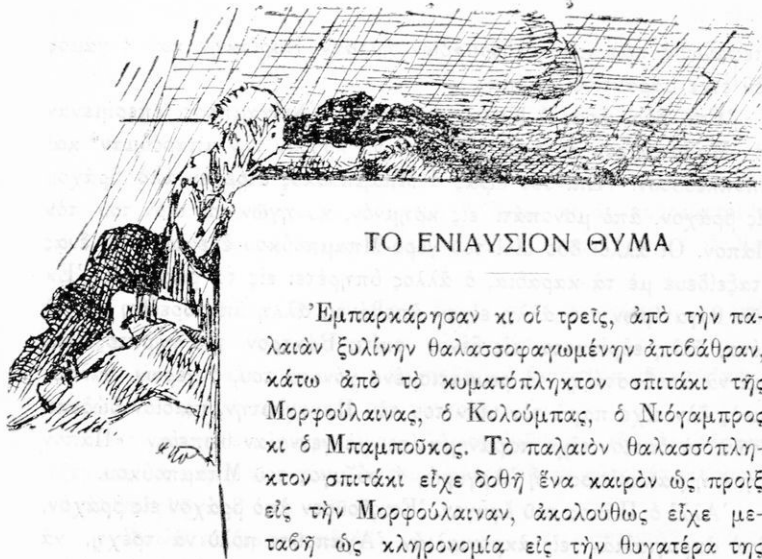
καὶ μονάχα ἓνας ἄγριος καὶ μαυρομάλλης σκύλος
σ' ἐνοῦ μεγάλου καϊκιοῦ τὴν πρύμνη καθισμένος
τὴν παραλία τὴ νεκρὴ κοιτάζει νυσταγμένος.

Κ. ΟΥΡΑΝΗΣ

ΔΕΗΣΙΣ

Ἡ θάλασσα στὰ βάθη της πῆρ' ἓνα ναῦτη,
κι ἡ μάννα του, ἀνήξερη πάει κι ἀνάφτει
στὴν Παναγιά μπροστά ἓνα ψηλὸ κερί,
γιὰ νὰ ἐπιστρέψῃ γρήγορα καὶ νᾶν καλοὶ καιροί.
Καὶ ὄλο πρὸς τὸν ἄνεμο στήνει τ' αὐτὶ
ἀλλὰ ἐνώ προσεύχεται καὶ δέεται αὐτὴ,
ἢ εἰκὼν ἀκούει σοβαρὰ καὶ λυπημένη
ζέροντας πῶς δὲν θάλθῃ πιά ὁ υἱὸς πού περιμένει.

Κ. ΚΑΒΑΦΗΣ

ΤΟ ΕΝΙΑΥΣΙΟΝ ΘΥΜΑ

Ἐμπαρκάρησαν κι οἱ τρεῖς, ἀπὸ τὴν παλαιὰν ξυλίνην θαλασσοφαγωμένην ἀποβάθραν, κάτω ἀπὸ τὸ κυματόπληκτον σπιτάκι τῆς Μορφούλαινας, ὁ Κολοῦμπας, ὁ Νιόγαμπρος κι ὁ Μπαμποῦκος. Τὸ παλαιὸν θαλασσόπληκτον σπιτάκι εἶχε δοθῆ ἓνα καιρὸν ὡς προῖξ εἰς τὴν Μορφούλαιναν, ἀκολούθως εἶχε μεταθῆ ὡς κληρονομία εἰς τὴν θυγατέρα της καὶ τέλος εἶχε δοθῆ εἰς τὴν θυγατέρα τῆς θυγατρὸς της.

Μίαν Κυριακὴν, περὶ τὰ μέσα Νοεμβρίου, εἶχε τελεσθῆ ὁ γάμος.

Ἄλη ἡ γειτονιά καὶ ἄλλοι καλεσμένοι εἶχον διασκεδάσει ἑλο-
νυχτίς μὲ ἄσματα καὶ χοροὺς καὶ μὲ βιολιά καὶ λαγοῦτα*. Καὶ
μίαν Δευτέραν, φθίνοντος τοῦ Δεκεμβρίου, κάτω ἀπὸ τὸ παλαιὸν
σπιτάκι, ἀπὸ τὴν σκάλαν τὴν θαλασσοφαγωμένην ἀπὸ τὰ γρίφια*
καὶ τὰς πέτρας τὰς τραχείας καὶ παραμερισμένας, ἐμβῆκαν εἰς τὴν
φελοῦκαν ὁ Νιόγαμπρος καὶ ὁ Μπαμποῦκος, διὰ νὰ ὑπάγουν πρὸς
ἀλιεῖαν.

Ἄ Κολοῦμπας ἦτον ὁ ἐξακουστός «ψαράς μὲ τὸ ἓνα χέρι»—
τὸ ἄλλο τοῦ τὸ εἶχε φάγει ἡ δυναμίτις—δπου ἤγλιευε τοὺς περιφῆ-
μους ὄρφους*, ἀπὸ 5—12 ὀκάδων τὸ βῆρος, τοὺς ὁποίους ἔδανε
ὡς βόδια ἀπὸ τὴν πρύμνην τῆς βάρκας, καὶ τοὺς ἔσυρεν εἰς τὸ κύμα
ζωντανούς, μὲ τεράστιον ἄγκιστρον εἰς τὸ ρύγχος, ἐτοιμούς πρὸς
σφαγὴν ἅμα δύο ἢ τρεῖς ἀγορασταὶ προσήρχοντο. Ὁ Μπαμποῦκος
ἦτον γηραιὸς θαλασσινός, ὁ ὅποιος ἐπὶ σαράντα χρόνους εἶχε γυ-
ρίσει ἄλην τὴν Μαύρην καὶ Ἄσπρην θάλασσαν, τὴν Μεσόγειον καὶ
μέρος τοῦ Ὀκεανοῦ ὡς λοστρόμος* μὲ τὰ καράβια. Εἶτα εἶχε ζη-
τήσει νὰ λάβῃ σύνταξιν, ἀλλὰ τὰ «χαρτιά του δὲν ἦσαν καλά»,
τοῦ εἶπαν. Τώρα ἐπήγαινε ὡς σύντροφος μὲ μισὸ μερίδιον, μὲ τὰς
λέμβους τὰς ἀλιευτικὰς καὶ πορθμητικὰς. Ὁ Νιόγαμπρος εἶχε

στεφανωθή πρό πέντε εβδομάδων ἡμέραν Κυριακὴν καὶ ὁ γάμος δὲν εἶχε σαραντίσει ἀκόμα.

Ἐπὶ δύο ὥρας ὁ Καλούμπας καὶ ὁ Νιόγαμπρος ἐπερίμεναν τὸν Μπαμποῦκον πότε νὰ ἔλθῃ διὰ νὰ λύσουν τὴν μπαρούμαν* καὶ ἀποπλεύσουν. Ἐπὶ δύο ὥρας ὁ Μπαμποῦκος ἔτρεχεν ἀπὸ βράχου εἰς βράχον, ἀπὸ μονοπάτι εἰς κρημνόν, κυνηγῶν τὸν υἱόν του τὸν Πάπον. Οἱ ἄλλοι δύο υἱοὶ τοῦ γέρο-Μπαμπούκου ἔλειπαν. Ὁ ἕνας ἐταξείδευε μὲ τὰ καράβια, ὁ ἄλλος ὑπηρέτει εἰς τὰ βασιλικά. Ἐκ τῶν θυγατέρων του ἄλλη εἶχεν ἀποθάνει, ἄλλη ὑπανδρεύθη εἰς τὰ ξένα, ἄλλη εὐρίσκετο εἰς ξένον σπιτί. Βάκτρον τοῦ γήρατός του, διὰ νὰ ὑποβαστάζῃ τὰ ρευματισμένα γόνατά του, ὁ γέρων θαλασσινός δὲν εἶχε παρά τὸν υἱόν του τὸν Παναγιώτην, παιδίον δώδεκα ἐτῶν, τὸ ὁποῖον εἶχε παρανοματίσει μὲ γενναίαν θωπείαν «Πάπον της» ἢ μακαρίτισσα ἢ Ἀργυρώ, ἢ σύζυγος τοῦ Μπαμπούκου.

Ἄλλ' ὁ Πάπος τοῦ ἔφυγεν. Ἐπηδούσεν ἀπὸ βράχον εἰς βράχον, ἀπὸ ἀκρογιαλιὰν εἰς ἀκρογιαλιὰν. Ἀγαποῦσε πολὺ νὰ τρέχῃ, νὰ χαζεύῃ καὶ νὰ μὴν ὑπακούῃ. Ὅταν δὲν εὐρίσκετο εἰς τοὺς αἰγιαλοὺς, κυνηγῶν καθούρια εἰς τὰ καλάμια ἢ μικρὰ χταπόδια ἐν καιρῷ γαλήνης εἰς τὰ ῥηγά, ἔτρεχεν εἰς τὰ κοτρώνια ἄνωθεν τῆς συνοικίας, ἐπὶ βραχώδους λόφου, ὅπου ἦτο κτισμένον σιμὰ εἰς τὸν ναῦσκον τοῦ Ἁγίου Νικολάου τὸ σπιτάκι των. Ἐκυνηγοῦσε τὰς φωλεάς. Δὲν ἄφηνε μικρὰν κουκουβάγιαν νὰ μεγαλώσῃ, διὰ νὰ μὴ λαλοῦν τὴν νύκταν ἀπαισίως εἰς τοὺς βράχους. Ἄν ἔπεφτε μικρὸς γλάρος εἰς τὰ χέρια του, τοῦ ἔκοπτε τὰ φτερά, κι ἐζήτησε νὰ μάθῃ ἀπ' αὐτὸν τὴν τέχνην πῶς νὰ καταπίνῃ χωρὶς νὰ μασσᾷ τὰ μικρὰ γλυκά, ὅσα κατώρθωνε νὰ κλέπτῃ ἀπὸ τὸν Βασίλην τὸν Καραμελάν.

Ἡ θαλασσία ἐκδρομὴ ἔμελλε νὰ διαρκέσῃ 48 ὥρας ἢ τὸ πολὺ τρεῖς ἡμέρας. Ὁ Μπαμποῦκος δὲν ἤθελε νὰ ἀφήσῃ τὸν υἱόν του νὰ «ξεμπουρδιλιάζῃ»* καὶ ἐζήτηε νὰ τὸν πάρῃ μαζί. Ἄλλ' ὁ Πάπος ἀγαποῦσε, ναί, τίς βάρκες, ἀγαποῦσε καὶ τὴν θάλασσαν· ἀλλὰ δὲν ἔστεργε τὴν πειθαρχίαν. Ἡ βάρκα ἐκείνη, ἐπὶ τῆς ὁποίας θὰ ἔπλεε μὲ δύο ἄλλους ἀκάμη ὁ πατήρ του, θὰ ἦτο ὡς πλωτὴ φυλακὴ δι' αὐτόν. Καὶ ἅμα ἐμυρίσθη, ὅτι ὁ πατήρ του ἐσκέπετο νὰ τὸν πάρῃ μαζί, ἐφρόντισε νὰ γίνῃ ἄφαντος.

Ὁ γέρων τὸν ἐκυνήγησε. Μίαν ἢ δύο φορές εἶδε τὸν διακαμὸ του, τὸν φεύγοντα ἴσκιον του, ὅπισθεν τῶν βράχων. Ὁ Πάπος ἤξευρε πολλὰ κατσαμάκια, ἦτοι ἐλικοειδεῖς κινήσεις, καὶ τὰ ποδά-

ρια του τὸν ἄκουαν. Δὲν ἔπασχεν ἀπὸ ρευματισμούς. Ὁ γέρο-Μπαμποῦκος ποῦ νὰ τὸν φθάση.

Τέλος, λαχανιασμένος, ξεγλωσσασμένος ἐπέστρεψεν ὁ Μπαμποῦκος ἀπρακτος πλησίον τῶν δύο συντρόφων του, οἱ ὁποῖοι ἀνυπερόνουν.

— «Μὰ ἔλα δά! ἔκραξε πρὸς αὐτὸν ὁ Κολούμπας, ἀμα τὸν εἶδε νὰ ἔρχεται χωρὶς τὸν υἱὸν του. «Ἐλα, κι ἄς κουρευέται!».

— «Καλύτερα, λείπει κι ὁ μπελάς του», παρετήρησεν ὁ Νιόγαμπρος».

Ὁ γέρων θαλασσινὸς ἔκυψεν, ἔλυσεν τὴν μπαρούμαν, κι ἐπήδησε στὴ βάρκα. Ὁμοίως καὶ οἱ ἄλλοι δύο.

— «Μοῦ ἔβγαλε τὴν ψυχὴ ἀνάποδα, τὸ διαβολόπαιδο», εἶπεν ὁ Μπαμποῦκος, «νὰ τρέχω νὰ τὸν κυνηγῶ».

Ἦτον πράγματι ὠργισμένος. Ἄμα ἐμδῆκεν εἰς τὴν βάρκαν, ἐξέχασε νὰ κάμῃ τὸν σταυρόν του, μόνον εἶπεν αὐτομάτως χωρὶς νὰ τὸ σκεφθῇ.

— «Καλὸ πνίξιμο, παιδιά!»

Ὁ καλούμπας ἐκάγχασεν ὁ Νιόγαμπρος ἐσιώπησεν. Ἡ Νιόνυφη, ἡ σύζυγός του, ἤτις ἐκοίταζεν ἀπὸ τὸ παράθυρον, ἤκουσε τὸν ἀπαίσιον ἀστεϊσμόν, τὸ λευκὸν μέτωπόν της συνεφρυώθη, καὶ στεναγμὸς ἐφούσκωσε τὸ εὐκολπον στῆθος της.

— «Ἄστοχιά στὸ λόγο σου», ἐψιθύρισε.

Τῆς ἤλθε τότε ἡ παράξενος ἰδία νὰ φωνάξῃ τὸν σύζυγόν της, νὰ τὸν κρατήσῃ, νὰ μὴ τὸν ἀφήσῃ νὰ ὑπάγῃ. Ἄλλ' ἡ τόλμη τῆς ἔλειπε καὶ θάρρος ἀρκετὸν δὲν εἶχεν ἀποκτήσει. Ἦξευρεν δι' ἐκεῖνος θὰ τὴν ἔσκωπτεν ἴσως καὶ ποτὲ δὲν θὰ ἐπέιθετο.

Καὶ ἡ Νιόνυφη ἔκλαυσε.

Ἐν τοσοῦτῳ ἡ θαλασσία ἤχῳ ἤκουσε τὸν ἀπαίσιον ἀστεϊσμόν τοῦ γέροντος ναύτου, καὶ ἀπὸ κύμα εἰς κύμα τὸν μετεβίθασεν ὄχι εἰς τὴν ἀντίπεραν ἀκρογιαλιάν, ἐκεῖ ὅπου ἀπλώνονται φιλαπαίγμονα τὰ ἡμέρα γαλανὰ κύματα, ἀλλ' εἰς τὸ κέντρον τοῦ πόντου, ὅπου ὁ βυθὸς ὁ ἀμέτρητος, ἡ ἀβυσσὸς ἡ τρομακτικὴ, τὸν μετεβίθασεν εἰς τὴν ἐσχατιάν τοῦ πελάγους, παρὰ τὰς ἀκτὰς τὰς ἀπορρῶγας καὶ τιτανίους, ὅπου δὲν ὑπάρχει ἀγάπη καὶ ἔλεος, ἀλλὰ μανία καὶ φρίκη.

Ἄλλος θεατὴς τῆς ἀπομακρυνομένης λέμβου, ἐκτὸς τῆς Νιόνυφης, δὲν ἦτο εἰμὴ ἡ Σειραϊνὴ τὸ Κουρτεσάκι. Εὐθὺς μετ' ὀλίγον ὁ Πάπος, φραγκρίζων* καὶ γελῶν ὡς προσωπίς ἀποκριάτικη, κάτ

ισχνος, μελαψός και ήλιοψημένος, ήλθε πλησίον εκεί, άμα ή λέμβος έμακρύνθη ώς πενήντα όργυές, κι έκοίταζε τούς ναύτας, καθ' ήν στιγμήν άφιναν τά κουπιά και ήτοιμάζοντο νά κάμουν κάμουν πανιά πρός τό πέλαγος.

— «Καλό κατευόδιο πατέρα μου», είπε.

— «Γιατί καλιόπαιδο, δέν πήγες μαζί;» Τόν ήρώτησε ή Σειραϊνώ τό Κουρτεσάκι.

— «Γιά νά ρωτᾶς, έσύ», άπήντησε θρασύς ό Πάπος.

— «Και πού θά έρμολατιάσῃς* τό βράδυ; Ό πατέρας θά πῆρε μαζί τό κλειδί τοῦ σπιτιοῦ σας».

— «Έρχομαι στό σπίτι σου, θειά-Σειραϊνώ, πού έχεις τούς τρεις τοίχους και τή μισή σκεπή», άπάντησε πανούργως ό μάγκας.

— «Άν θέλῃς, έλα», είπεν ή πτωχή γραιία.

Ή Σειραϊνώ έκουβαλούσε στάμνες στά σπίτια από τά πηγάδια και τάς βρύσας τοῦ χωριοῦ. Έρρόφα ταμθάκο, ήτο συμπαθεστάτη πρός τούς πάσχοντας κι έπαρηγόρει τόν γέρο-Γατζίνον και τόν γέρο-Ζουμπωτλήν, διδάσκουσα αὐτούς πώς νά υποφέρωσι τά γηρατεία, οἵτινες είχαν κοινωνικήν ύπόστασιν και είχαν υίους και θυγατέρας. Κι αὐτή ήτο έρημη και μοναχή εις τόν κόσμον.

Είχε χάρισει τό σπιτάκι της, νεόκτιστον, πενιχρόν, εις μίαν γειτονοπούλαν, πρός τήν όποίαν έσυμπάθησε, χωρίς νά γνωρίζῃ διατί. Με τήν δωρεάν ταύτην ώς προίκα ύπανδρεύθη ή πτωχή γειτονοπούλα. Ή Σειραϊνώ είχε ξεχειμωνιάσει, δύο χρονιές εις τό μισοχαλασμένον σπίτι της Σκωριανίνας της μακαρίτισσας. Τό σπίτι είχε πράγματι δύο λιθίνους τοίχους, ένα ξυλότοιχον και τήν στέγην άνοικτὴν, χωρίς χώρισμα. Ό τέταρτος τοίχος είχε καταρρεῦσει πρὸ πολλοῦ.

Καθ' όλας τάς πιθανότητες, έμελλε κι έφέτος νά ξεχειμωνιάσῃ εις τό ίδιον οἶκημα. Έάν ή κόρη, τήν όποίαν είχε προικίσει, δέν εῦρισκε τύχην τόσον γλήγορα νά ύπανδρευθῇ, θά είχεν ή Σειραϊνώ καταφύγιον, μένουσα ὑπὸ τήν στέγην με εκείνην. Άλλ' ήθέλησε νά κάμῃ τό καλόν σωστόν και τήν άπήλλαξε της παρουσίας της.

Εις τό σπίτι με τούς τρεις τοίχους έπήγε πράγματι νά κοιμηθῇ τήν νύκταν ό Πάπος. Τό κενόν, τό όποιον άφινεν ό τέταρτος τοίχος, έφράττετο έν μέρει με έν παλαιόν παραθόπανον, τό όποιον της είχε χάρισει άλλος πάλιν γείτων.

— «Κι έβάσταξε ή ψυχή σου, μωρέ, νά μὴ πᾶς με τόν πατέρα

σου, πού σέ ἤθελεν»; Εἶπεν ἡ Σεραϊνῶ, ἄμα οὗτος κατεκλίθη τυλιχθεὶς εἰς παλαιὰν τριμμένην θελέντζαν*.

Εἰς ἀπάντησιν ὁ Πάπος ἤρχισε νὰ ροχαλίζῃ.

Τὸ φεγγάρι «εἶχε πιασθῆ χειμωνιάτικο», καὶ ὅλοι ἔλεγαν «δίπλα φεγγάρι, ὀλόρθος карабоκύρης». Τὴν πρώτην ἡμέραν ἦτο εὐδία, καὶ τὴν δευτέραν ὡς τὸ δειλινόν. Πρὸς τὸ θράδῳ ὁ καιρὸς ἐχάλασεν. Ἀπειλητικὰ σύννεφα εἶχαν σωρευθῆ πρὸς βορρᾶν καὶ πρὸς ἀνατολάς· τὴν νύκτα ὁ καιρὸς ἐχειροτέρευσε πολὺ, καὶ πρὸς τὸ πρῶτ' ἀγρίεψε. Βροχή, ἄνεμος, τρικυμία.

Καιρὸς διὰ ψάρευμα δὲν ἦτο πλέον. Ἡ θάρκα δὲν ἐφάνη νὰ γυρίσῃ. Οἱ ναυτικοὶ ἔλεγαν ὅτι ὁ ἄνεμος δὲν θὰ ἐπέτρεπε νὰ πλησιάσουν οἱ τρεῖς ἀλιεῖς εἰς τὴν ἀπέναντι στερεάν, ἀλλ' ἢ θὰ εὐρίσκοντο τρυπωμένοι εἰς τινα μικρὰν ἀγκάλην τῆς ἀκτῆς τῆς νήσου, ἢ ἔπρεπε νὰ ἐριψοκινδύνευσαν νὰ ἐπαναπλεύσουν εἰς τὸν λιμένα. Πιθανὸν νὰ ἦσαν εἰς τὸ πέλαγος. Βεβαίως ἡ θάρκα θὰ ἔπλεε ξυλάρμενη*, ἐντὸς ὀλίγου ἔπρεπε νὰ ἔλθουν. «Ὅπου εἶναι θὰ φανοῦν».

Τὴν δευτέραν νύκτα ὁ Πάπος «ἐκάτιασε» πάλιν ἢ «ἐκούρνιασε» καθὼς αἱ ὄρνιθες καὶ τὰ περιστέρια, εἰς τὸ σπίτι μὲ τοὺς τρεῖς τοίχους καὶ τὴν μισὴν στέγην. Καθὼς εἶχεν ἀρχίσει νὰ βρέχῃ χιονόνερο, καὶ νὰ βοῦζῃ ὁ ἄνεμος σείων τὸ караβόπανον, τὸ ὁποῖον ἐφαίνετο πασχίζον νὰ φράξῃ τὸ φοβερὸν χάσμα τοῦ τοίχου καὶ τῆς ὄροφης, ὅπως τὰ ράκη καλύπτουσι τὴν γύμνωσιν τῆς πτωχείας, καὶ ἐγένετο βοή, καὶ ἐκρότουν ἀπὸ τὸ ψῦχος τὰ ὀλίγα δόντια πού ἔμειναν στὸ στόμα τῆς Σεραϊνῶς, ὁ πάπος ἔτριζε τὰ δόντια του, παρόμοια μὲ μουτσούνας Ἀράπη τὴν ἀποκριά, καὶ ἔτριβε τὰς χεῖρας καὶ ἐφώναξε:

— «Κοῖτα, θειά Σεραϊνῶ. Δὲ σοῦ φαίνεται δὲ ν' ἀρμενίζουμε στὸ πέλαγος τώρα μαζί μὲ τὸν πατέρα μου, μὲ τὴ θάρκα τοῦ Καλούμπα; "Ὅλο τὸ ἴδιο δὲν εἶναι; Ἀκουε, θειά-Σεραϊνῶ, πῶς πέφτει ἡ βροχή, πῶς βοῦζει ὁ ἀέρας βρρρρ!.... κρρρρ!.... μπρμπρ!.... θειά Σεραϊνῶ».

Τὴν τρίτην νύκτα, ἦτοι μετὰ νυχθήμερον καὶ ἐξάωρον ἀπὸ τὸ δειλὶ τῆς Δευτέρας, ὁ Πάπος δὲν ἐφάνη πλέον ἐκεῖ. Ἡ θειά Σεραϊνῶ τὸν ἐπερίμενε ἀργά, ἕως τὰ μεσάνυχτα, καὶ ἠρώτα ὅλας τὰς γυναῖκας τῆς γειτονίας ἐὰν τὸν εἶδαν. Ἀλλὰ εἰς μάτην. Ὁ Πάπος δὲν ἦλθεν.

Ἐπὶ τῆς ἐρήμου ἀκτῆς, ἐπὶ τῆς προβλήτος ἄκρας, ἐξ ἧς σχηματίζεται ὁ λιμὴν ἐν μίλιον ἀντικρὺ τῆς πολίχνης ἐνύχτωσεν ἤδη

και κάτι ζωντανόν εσάλευεν εκεί πλησίον εις μίαν σπηλιάν, κάτω από ένα ύψηλόν απόκρημνον θράχον. Είχεν ἔλθει εκεί περι τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Μὲ τὴν ἀμφιλόκην τῆς νυκτός, ὑπὸ τὸν συννεφιασμένον οὐρανὸν τῆς τριχυμίας, δὲν ἐφαίνετο πλέον ἂν ἦτο ἀγρίμιον ἢ παιδίον, τὸ ζωντανόν, τὸ ὅποιον ἐκινεῖτο ἐκεῖ εἰς τὸ σκότος.

Ὁ Πάπος εἶχεν ἀρχίσει νὰ ἐντρέπεται, διότι δὲν εἶχε ὑπάγει μαζί μὲ τὸν πατέρα του. Ὅλοι οἱ θαλασσινοὶ ἔλεγαν, τοὺς ἤκουεν αὐτὸς νὰ λέγουν, ὅτι διὰ νὰ γίνῃ τις καλὸς ναυτικός, πρέπει νὰ περάσῃ ἀπὸ φορτοῦναν, ἀπὸ πολλὰς μάλιστα φορτοῦνες. Καὶ ἔπειτα νὰ «κατιάξῃ» τις ἀπαράλλακτα, ὅπως οἱ κότες στὸ σπιτάκι τῆς θειά-Σειραίνως, μὲ τοὺς τρεῖς τοίχους καὶ τὴν μισὴν στέγην καὶ μὲ τὸ καραβόπανο, δοκιμάζει ὅλα τὰ δυσάρεστα τῆς τριχυμίας χωρὶς νὰ μπορῇ ποτὲ νὰ γίνῃ καλὸς ναυτικός.

Ὡς εἶδεν ὁ Πάπος ὅτι παρῆλθον σαρανταοκτὼ ὧραι, καὶ ἡ θάρκα δὲν ἐφάνη πουθενά, καὶ οἱ θαλασσινοὶ ἔλεγαν, ὅτι δὲν ἠδύναντο νὰ εἶναι εἰς τὴν ἀντίπεραν ἀκτὴν, ἀλλὰ κάπου περι τὴν νῆσον θὰ εὐρίσκειται καὶ πιθανὸν νὰ φανῇ ὄσονοῦπω, τὸ κακοκέφαλον παιδίον ἀνησύχησεν ὅσο μποροῦσε ν' ἀνησυχῆσῃ, καὶ ἔφερον ὄλον τὸν γῦρον τοῦ λιμένος, καὶ ἔφθασεν ἀντικρὺ πρὸς τὸ μέρος ὅπου εἶχεν ἐκπλεύσει ἡ θάρκα. Ἐκεῖ ἔμενε καὶ ἐκοίταζε τὸ πέλαγος τὸ χορεῦον ἀπὸ ἀγρίαν τριχυμίαν, καὶ ἀγνάντευε, ζητοῦν νὰ ξανοίξῃ πουθενά τὴν θάρκαν. Καὶ ἔκλαιεν ἡ ψυχὴ του μέσα βαθεῖα, καὶ ἐδάκνυτο ἡ καρδιά του, διότι εἶχε κάμει παρακοὴν καὶ δὲν ἐπῆγε μαζί μὲ τὸν πατέρα του.

Ἡ χιονώδης βροχὴ εἶχε διακοπῆ καὶ πάλιν ἐπανελήφθη, καὶ πάλιν ἔπαυσε. Καὶ ὁ ἄνεμος βορειοανατολικός, Γραῖος, ἐφύσα δυνατά, μὲ ὄλην τὴν δύναμιν ὅπου μποροῦσεν ὁ Γραῖος νὰ ἔχῃ καὶ τὴν ὅποιαν ὁ Πάπος ἠσθάνετο ὅτι δὲν μποροῦσεν αὐτὸς νὰ ἔχῃ ποτὲ, μόλις δὲ τὸ τρίτον ἢ τὸ τέταρτον τῆς δυνάμεως αὐτῆς, ἐπίστευσεν, ὅτι μποροῦσε νὰ ἔχῃ.

— «Κάμε, Θεέ μου», ἔλεγεν ὁ Πάπος, «νάρθη ὁ πατέρας μου καὶ νὰ μὴ μὲ καταργίεται ποῦ δὲν ἐπῆγα μαζί του. Ἄϊ μ Νικόλα μ ποῦ σ' ἔχω γείτονα, οὔτε σοῦ ἔφερα ποτὲ κερὶ καὶ λιθάνι... ἄχ! καμιά φορὰ ἐκλεψα κανένα σπέρτο ἢ κανὲν ἀπόκερο ἀπὸ τὸ ἐκκλησιδάκι σου, μπροστὰ στὸ εἰκόνημά σου, ὅπου σὺ ἔκανες πῶς δὲν μὲ βλέπεις... γιὰ νὰ κυνηγῶ τίς νυχτερίδες καὶ τὰ κουκουβαγιόπουλα τῆ νύχτα... μὴ μὲ ξεσυνερίζεσαι, καὶ φέρε γλήγορα τὸν πατέρα μου πίσω... καὶ νὰ μὴ βαρυγνωμᾷ ποῦ δὲν πῆγα μαζί του...»

κι ἐγὼ νὰ σοῦ φέρω ἄλλα τόσα κι ἄλλα τόσα, ὅσα σπέρτα καὶ κεριά σοῦ ἔκλειψα.

Μὲ τὴν ἀμφιλύκη τῆς ἐσπέρας εἶχεν ἰδεῖ ὁ Πάπος πέραν ἐκεῖ, ἀνοικτὰ εἰς τὸ πέλαγος, ἓνα πρᾶγμα ὡσάν φελλόνι, ὡσάν κέλυφος καρυδίου, νὰ παραδαίρνη καὶ νὰ κατέρχεται εἰς τὸν ἀφρὸν τῶν κυμάτων. Λευκὸν ἰστίον ὄχι, ἀλλὰ μαῦρον πρᾶγμα, ὡς μίαν κηλίδα. Ὑστερον ἐπυκνώθη ἡ ἀμφιλύκη καὶ ἔγεινε νύξ. Καὶ ἀφοῦ παρήλθεν ὥρα ἀρκετή, πόση δὲν ἤξευρεν, ἀλλὰ μία ὥρα, μὲ ὠρίτσα τοῦ ἐφάνη ν' ἀκούσῃ θρόντον, εἶτα συγκεχυμένας κραυγὰς, εἶτα πάλιν συριγμοὺς ὀξεῖς καὶ φοβερὸν βόμβον, εἶτα τὸν ρόχθον τοῦ κύματος, ὅστις τὰ συνεκάλυπτεν ὅλα καὶ τὸν ὄξυν γογγυσμὸν τοῦ ἀνέμου, ὅστις τὰ ἐπνιγε ὅλα.

Ὁ Πάπος ἤλπισεν, ἐπίστευσε, ὅτι ἐκεῖνον τὸ μελανὸν σημεῖον ἦτο χωρὶς ἄλλο ἢ βάρκα ἢ φέρουσα τὸν πατέρα του. Καὶ ἤκουε τὸν ρόχθον ἐκεῖνον καὶ τὴν κραυγὴν, τὰ ὅποια ἠπεῖλει νὰ συγχέῃ ὁ ἄνεμος, καὶ δυνατὸν νὰ μὴν ἦσαν ἄλλο τι εἰμὴ ἰδιότροποι ἤχοι τῆς τρικυμίας, καὶ ὅμως ὁ μικρὸς θαλασσινὸς μάγκας ἦτο βέβαιος ὅτι οἱ θόρυβοι ἐκεῖνοι ἦσαν χωριστοί, ὅτι ὁ κρῆτος ἦτο προσαράξαντος σώματος, καὶ ἡ κραυγὴ κραυγὴ ἀγωνίας.

Εἰς τὴν κραυγὴν ταύτην ἀπήντησεν ὁ Πάπος διὰ σπαρακτικοῦ ὀλολογυμοῦ. Ἦρχισε νὰ κλαίῃ μετὰ λυγμῶν. Ὁ πατήρ του θεθαίως ἐπνίγετο. Κι αὐτὸς δὲν ἠδύνατο νὰ τὸν βοηθήσῃ. Ὡ! νὰ εἶχε τὴν δύναμιν, τόσην, ὅσην ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα!

Ἄστραπὴ διέσχισε τὸ σκότος. Ὡς ἑκατὸν ὀργυῖας ἀνοικτὰ εἰς τὸ πέλαγος εἶδεν ὁ Πάπος ἐν ἀκαρεῖ μαυρὰ τινα σώματα, προεξέχοντα τοῦ κύματος.

— «Τ' Ἀραπάκια!» ἐπρόφερον ἐν μέσῳ τῶν λυγμῶν τοῦ ὁ νέος. «Ἀπάνω στ' Ἀραπάκια ἔπεσαν. Ὡ! κι ἐγὼ ποῦ δὲν πῆγα μαζί τους!»

Ἡ πρώτη ἰδέα του ἦτο ὅτι, ἂν εἶχε πάγει μαζί, θὰ τοὺς ἐγλύτωνε. Ἡ δευτέρα ὀρμὴ του ἦτο νὰ γδυθῇ, νὰ πέσῃ εἰς τὴν θάλασσαν ἢ χωρὶς νὰ γδυθῇ νὰ κολυμβήσῃ, νὰ τρέξῃ εἰς βοήθειαν τοῦ πατρός του. Ἀλλὰ πῶς; Ποῦ νὰ πάγῃ; Πῶς νὰ φθάσῃ ἐκεῖ; μήπως ἦτο πλησίον; Ἠσθάνθη ὅτι θὰ ἐγίνετο ἀσφαλῶς λεία τοῦ κύματος ἢ σύντριμμα τῶν θράχων.

Ἡ τρίτη σκέψις του ὑπῆρξε νὰ φωνάξῃ πρὸς τὴν πολίχνην εἰς τοὺς κατοίκους, εἰς τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας νὰ τρέξουν μὲ βάρκες νὰ σώσουν τοὺς πνιγμένους. Ἀλλ' ἔπρεπε νὰ τρέξῃ χίλια

βήματα τὸν ἀνήφορον διὰ τὴν φθάσῃ εἰς τὴν κορυφὴν τῆς ἀκτῆς ὀπότεν ἀντίκρυζε τὴν πολίχνην. Καὶ αἱ φωναὶ τοῦ ὕσον ὀξεῖαι, ὕσον διαπεραστικαὶ καὶ ἂν ἦσαν, δὲν θὰ ἤκούοντο πέρα, θὰ ἐπνίγοντο καὶ θὰ ἐβουθαίνοντο ἐν μέσῳ τοῦ φοβεροῦ βόμβου τῆς τρικυμίας.

Τ' Ἀραπάκια ἦσαν ὑφαλοὶ ἢ μᾶλλον σκόπελοι, ὀλίγον ἀνέχοντες ἄνω τοῦ κύματος μαύρας ὀξεῖας κορυφάς. Ὁ Πάπος ἐνεθυμήθη ἀκουσίως τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐν Αὐστριακὸν θωρηκτόν, τὸ ὅποιον κατὰ τὸν ἀποκλεισμόν τοῦ 1886 ἐφάνη ὅτι ἐκινδύνευσε νὰ πέσῃ στὰ Ἀραπάκια, ἀλλὰ δὲν ἔπεσε. Τότε αὐτὸς ἦτο ἑπτὰ ἐτῶν, καὶ τὸ ἐνεθυμεῖτο καλά.

Καὶ τ' Ἀραπάκια τὰ ὅποια ἐφείσθησαν τῶν Αὐστριακῶν, συνέτριβον σήμερον τὴν θάρκαν τοῦ πατρὸς του, καὶ τὸν ἐπνίγαν αὐτὸν καὶ δύο ἄλλους δικούς μας! ὦ, κάμετε ἔλεος, καλὰ Ἀραπάκια, γλυτώστέ τους καὶ μὴ τοὺς ἀφήνετε νὰ πνιγοῦν! ἔλεος, Ἀραπάκια, ἔλεος.

Λίαν πρῶτ' τὰ ἐξημερώματα τῆς Πέμπτης, δύο μεγάλοι καὶ δυνατοὶ λέμβοι ἐπῆγαν καὶ ἔψαξαν τριγύρω εἰς τὰ Ἀραπάκια, μεταξὺ τῆς Ἀσπρανήσου καὶ τῆς Ἄρκτου καὶ κατὰ μῆκος τῆς Πούντας ἀκτῆς καὶ πλησίον εἰς τὰ Μυρμήγκια, τοὺς ἄλλους σκοπέλους πρὸς τὸν λιμένα. Ἀλλὰ δὲν εὔρον σῶμα, οὔτε ἀνθρώπου, οὔτε λέμβου.

Δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας ὕστερον, ὅταν ἔγεινε γαλήνη, μία βρατσέρα ξένη, εὔρε κωπῖον ἐπιπλέον εἰς τὸ κύμα, πρὸς τὸ μέρος τὸ ἀντίθετον τοῦ πελάγους. Καὶ ἄλλος πάλιν ἀλιεὺς εὔρεν ἀλιευτικά σύνεργα τὰ ὅποια εἶχον ἐξοκείλει εἰς τὴν ἄμμον.

Καὶ ἂν ἦτο πραγματικὴ ἡ ὄψις τὴν ὅποιαν εἶχεν ἰδεῖ ὁ Πάπος, σώματα προσκεκολλημένα ἐπάνω εἰς τοὺς ὑφάλους τ' Ἀραπάκια, καὶ ἂν πράγματι εἶχεν ἀκούσει ἀγωνιώδεις κραυγάς, καὶ ἂν ἡ φαντασία τὸν εἶχε ἀπατήσῃ, οἱ ἀνθρώποι ἐθεωροῦντο χαμένοι πλέον. Μετὰ τόσας ἡμέρας δὲν ἐνεφανίσθησαν, εἴτε εἰς τ' Ἀραπάκια, εἴτε ἄλλοῦ, ἐνομίζοντο πνιγμένοι.

Τὴν ὀγδόην ἡμέραν ἀπὸ τῆς ἐκδρομῆς τῶν τὰ πτώματα τῶν δύο πνιγμένων ἠλιεύθησαν πλησίον τῆς ἐρήμου ἀκτῆς. Τὸ τρίτον δὲν εὔρέθη.

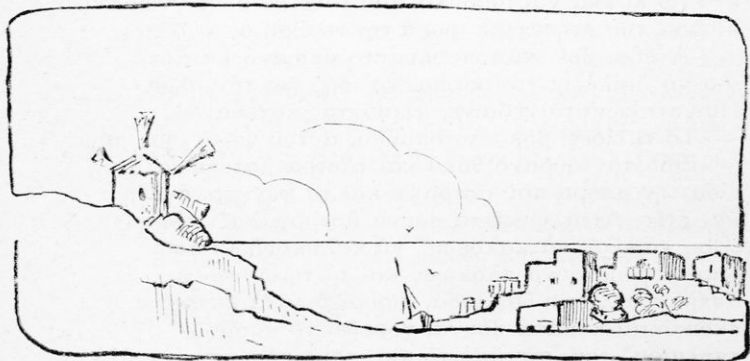
ὦ. τίς θὰ διηγῆθῃ τὰ συναξάρια* τῶν θαλασσομαρτύρων τούτων, τῶν βιοπαλαιστῶν, τῶν ἀξίων παντὸς οἴκτου καὶ συμπαθείας;

Κατὰ πᾶν ἔτος ἡ θάλασσα μᾶς ζητεῖ τὸ θῦμα της. Φρίκη καὶ πένθος διαχύνεται ἀνὰ τὴν μικρὰν μᾶς νῆσον.

Ὅταν μετὰ τὴν συμφορὰν ἐπανεῖδε τὸν Πάπον, ὅστις ἐφαίνετο τόσον σύννουκ καὶ σοβαρὸς, ὥστε ἐφάνη ὅτι διὰ τῆς συμφορᾶς εἶχε γίνεи διὰ μιᾶς ἀνήρ, ἡ πτωχὴ Σειραῖνῳ τὸ Κορτεσακί, κλαίουσα ὅσα δάκρυα τῆς εἶχαν μείνει ἀπὸ τὰ ἰδικά της παθήματα, ἡ πρώτη λέξις τὴν ὁποῖαν εὔρε νὰ τοῦ εἰπῆ ἦτον:

— «Καλὰ τοῦ δὲν ἐπῆγες μαζί, παιδάκι μου».

Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

ΤΟΥ ΚΥΡ ΒΟΡΙΑ

Ο κύρ Βοριάς παράγγειλεν ούλω τῶν карабиῶνε :

— «Καράβια π' ἀρμενίζετε, κάτεργα πού κινᾶτε, ἐμπάτε στὰ λιμάνια σας, γιατί θε νά φυσήξω ν' ἀσπρίσω κάμπους καὶ βουνά, νά κρυώσω κρυές βρυσούλες, κι ὅσα βρῶ μεσοπέλαγος, στεργιάς θε νά τὰ ρήξω».

Κι ὅσα καράβια τ' ἀκουσαν, ὅλα λιμάνι πιάνουν.

Τοῦ κύρ Ἀντριᾶ τὸ κάτεργο* μέσα βαθιά ἀρμενίζει.

— «Δὲ σὲ φοβοῦμαι, κύρ Βοριά, φυσήσης δὲ φυσήσης,

τί ἔχω καράβι ἀπὸ καρῦνὰ καὶ τὰ κουπιὰ πυξάρι,

ἔχω κι ἀντένες προυντζινες κι ἀτσάλινα κατάρτια,

ἔχω πανιά μεταξωτά, τῆς Προύσας τὸ μετάξι,

ἔχω καὶ καραβόσκοινα ἀπὸ ξανθῆς μαλλᾶκια'

κι ἔχω καὶ ναῦτες διαλεχτούς, ὅλο ἄντρες τοῦ πολέμου,

κι ἔχω κι ἓνα ναυτόπουλο, πού τοὺς καιροὺς γνωρίζει,

κι ἐκεῖ πού στήσω μιὰ φορὰ τὴν πλῶρη δὲ γυρίζω».

— «Ἀνέβα, βρὲ ναυτόπουλο, στὸ μεσιανὸ κατάρτι,

γιὰ νά διαλέξης τὸν καιρό, νά ἰδῆς γιὰ τὸν ἕρα».

Παιζογελῶντα ἀνέβαινε, κλαίοντας κατεβαίνει.

— «Τὸ τί εἶδες, βρὲ ναυτόπουλο, αὐτοῦ ψηλά πού πηγες;»

— «Εἶδα τὸν οὐρανὸ θολὸ καὶ τᾶστρα ματωμένα,

εἶδα τὴν μπόρα πού ἄστραψε καὶ τὸ φεγγάρι ἐχάθη,

καὶ στῆς Ἀττάλειας* τὰ βουνά ἀστροχαλάζι πέφτει».

Ὅσο νά εἰπῆ, νά καλοεἰπῆ, νά καλοκουβεντιάσῃ,

βαρεῖα φουρτούνα πλάκωσε καὶ τὸ τιμόνι τρίζει,

ἀσπρογουαλίζει ἡ θάλασσα, σιουρίζουν τὰ κατάρτια,

σκάνονται κύματα βουνά, χορεῦει τὸ καράβι,

σηλιάδα* τοῦ ῥθε ἀπὸ τὴ μιὰ, σηλιάδα ἀπὸ τὴν ἄλλη,

σηλιάδα ἀπὸ τὰ πλάγια του κι ἐξεσανιδωσέ το.

Γιόμισε ἡ θάλασσα πανιά, τὸ κύμα παληκάρια,

καὶ τὸ μικρὸ ναυτόπουλο σαράντα μίλια πάγει.

Ὅλες οἱ μάνες κλαίγανε κι ὅλες παρηγοιοῦνται,

μὰ μιὰ μανούλα ἐνοῦ παιδιοῦ παρηγοριά δὲν ἔχει.

Βάνει τις πέτρες στὴν ποδιά, τὰ τρόχαλα* στὸν κόρφο

πετροβολάει τὴ θάλασσα καὶ τροχαλάει τὸ κύμα.

— «Θάλασσα, πικροθάλασσα καὶ πικροκυματούσα,

πόπνιξες τὸ παιδάκι μου, π' ἄλλο παιδί δὲν ἔχω».

— «Δὲ φταίω ἡ δόλια θάλασσα, δὲ φταίω ἐγὼ τὸ κύμα,

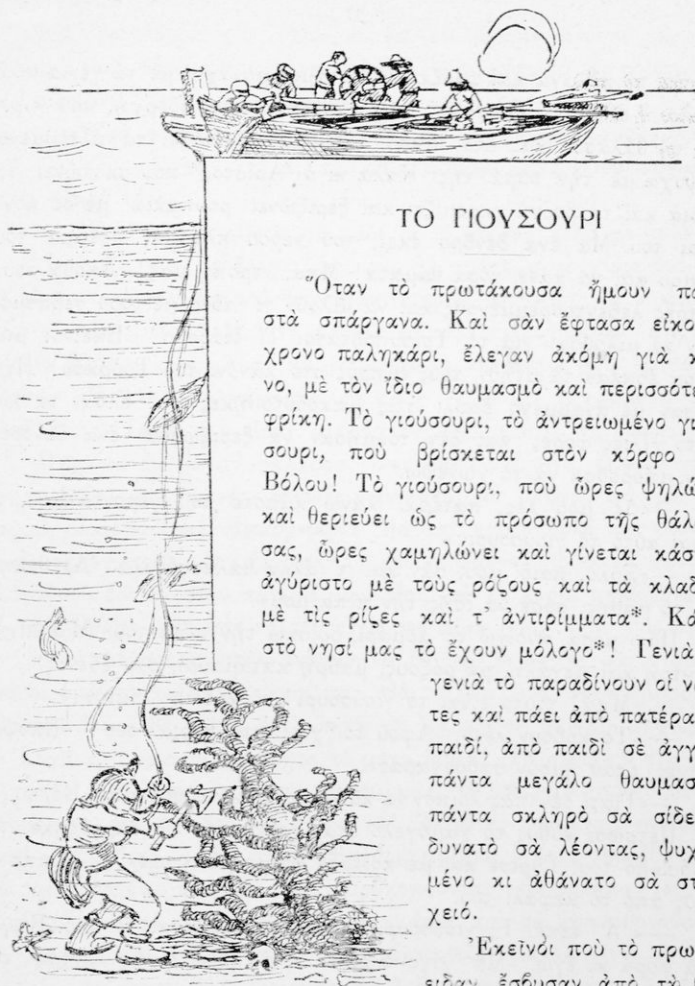
μόν φταίει ὁ πρωτομάστορας πού φτιάνει τὰ καράβια,

καὶ τὰ πελέκαγε φτενὰ καὶ τὰ γυρίζει ὁ ἀέρας,

καὶ χάνω τὰ καράβια μου πού εἶναι δικά μ στολῖδια,

χάνω τὰ παληκάρια μου ὅπου μὲ τραγουδοῦνε».

ΔΗΜΩΔΕΣ

ΤΟ ΓΙΟΥΣΟΥΡΙ

Όταν τὸ πρωτάκουσα ἤμουν παιδί στα σπάργανα. Καί σάν ἑφτασα εἰκοσάχρονο παληκάρι, ἔλεγα ἀκόμη γιὰ κείνο, μὲ τὸν ἴδιο θαυμασμὸ καὶ περισσότερη φρίκη. Τὸ γιούσουρι, τὸ ἀντρειωμένο γιούσουρι, ποὺ βρίσκεται στὸν κόρφου τοῦ Βόλου! Τὸ γιούσουρι, ποὺ ὤρες ψηλώνει καὶ θεριεύει ὡς τὸ πρόσωπο τῆς θάλασσας, ὤρες χαμηλώνει καὶ γίνεται κάστρο ἀγύριστο μὲ τοὺς ρόζους καὶ τὰ κλαδιά, μὲ τίς ρίζες καὶ τ' ἀντιρίμματα*. Κάτω στὸ νησί μας τὸ ἔχουν μόλογο*! Γενιά σὲ γενιά τὸ παραδίνουν οἱ ναῦτες καὶ πάει ἀπὸ πατέρα σὲ παιδί, ἀπὸ παιδί σὲ ἀγγόνι πάντα μεγάλο θαυμαστὸ, πάντα σκληρὸ σὰ σίδερο, δυνατό σὰ λέοντας, ψυχωμένο κι ἀθάνατο σὰ στοιχειό.

Ἐκεῖνοὶ ποὺ τὸ πρωτοεἶδαν ἔσθυσαν ἀπὸ τὴ θύμηση τῶν ἀνθρώπων τώρα. Ἐκεῖνοὶ ποὺ ὠνειρεύτηκαν νὰ τὸ κόψουν, κοιμοῦνται ἀξύπνητοι στὴ γῆ ἢ καὶ στὰ βράθη τῆς θάλασσας. Ἐκεῖνοὶ ποὺ πῆγαν γυρεύοντάς το, δὲ δευτέρωσαν τὸ σκοπὸ τους. Ἐχει, σοῦ λένα, κατιτὶ πλάνο κι ἐπίβουλο καὶ ἀλλάζει χρώματα καὶ ἀλλάζει σχήματα καὶ γλυστρά σάν χέλι καὶ θεμελιώνεται σάν πύργος καὶ φωσφορίζει σάν ὠκεανόψαρο, ποὺ λύνεται τὸ σῶμα μὲ τὸ πρῶτο ἀντίκρουσμα.

Ἐγὼ ἀπὸ μικρὸς ποὺ τὸ ἄκουα μ' ἔπιανε κατιτὶ παράξενο. Φόβος καὶ μαζὶ πείσμα. Καλά, ἔλεγα, ὁ διπίθαμος Ἀράπης ποὺ

ρουφά τὰ πέλαγα καὶ φράζει τὰ ποτάμια μονάχα μὲ τὰ γένια του. Καλὰ ἢ ἀθάνατη Γοργόνα*, τοῦ Ἀλέξαντρου ἢ ἀδερφή, ποῦ γυρίζει τὴ θάλασσα καὶ στὸ πικρὸ ἄκουσμα, βουλιάζει τὰ πλεούμενα σύψυχα μὲ τὴν οὐρά της. Καλὰ κι ὁ Ἄριστος* ποῦ σκοτώνει τὰ θεριά καὶ τὰ βουνὰ γκρεμίζει καὶ ξεριζώνει ρουπάνια* μὲ τὸ κοντάρι του. Μὰ ἓνα δένδρο ἐκεῖ, τοῦ νεροῦ πλάσμα, θρέμμα τοῦ ἄμμου καὶ νὰ κάνῃ τόσα θάματα! Μπά, ντροπὴ μας! Ἄκουα τοὺς ἄντρες λεβεντοθρεμμένους καὶ νὰ μιλοῦν γι' αὐτὸ μὲ τόσο σεβασμὸ, σὰν νὰ μιλοῦσαν γιὰ τὸ Τρισυπόστατο. Τί διάβολο! Ἐκεῖνοι μιὰ φορὰ ἔβαλαν τὰ στήθη τους ἐμπρὸς στὸ κανόνι τοῦ Τούρκου! Πήδησαν μὲ ἀναμμένο δαυλι! στίς μπαρουτοθήκες του! Εἶδαν τὸ θάνατο χίλιες φορὲς καὶ δὲν τόλμησαν νὰ ξεριζώσουν ἓνα δεντρί! Δὲν μποροῦσα νὰ τὸ χωνέψω.

— «Δὲ μοῦ λές, πατέρα, κάνω κάποτε τοῦ γέροντά μου, τί εἶναι αὐτὸ τὸ γιούσουρι;»

— «Ἐὖλο, παιδί μου, σὰν καὶ τ' ἄλλα θαλασσόξυλα. Ἄν θέλῃς νὰ τὸ μάθῃς, σύρε νὰ ἴδῃς τὴν πίπα μου.»

Πᾶω μέσα, ἀνοίγω τὸ ἀρμάρι, βρίσκω τὴν πίπα του. Μιὰ πίπα χοντρή καὶ μεγάλη, μὲ ρόζους, μαύρη κατάμαυρη σὰν ἔβενος*.

— «Μπά! τοῦτο εἶναι τὸ γιούσουρι! τὸ κόβουν λοιπόν;»

— «Τὸ κόβουν λείει; Ἄφου τό 'χεις στὰ χέρια σου! Ἐκοψα πηχες, ὅταν ἤμουν σφουγγαράς.»

— «Γιατί δὲν πᾶς λοιπόν νὰ κόψῃς καὶ τὸ γιούσουρι τοῦ Βόλου;»

Πέτρωσε εὐθύς τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη του· σοβαρεύτηκε τὸ πρόσωπό του. Γύρισε καὶ μὲ κοίταξε ἀφαιρεμένα, σὰν νὰ ἔλειπε ὁ νοῦς ἀπὸ τὸ κεφάλι του.

— «Ἄ! εἶπε. Τὸ γιούσουρι τοῦ Βόλου δὲν εἶναι τὸ ἴδιο. Πήγα μιὰ φορὰ κι ἐγώ. Μὰ λίγο ἔλειψε ν' ἀφήσω δίχως ἄντρα τὴ μάνα σου.»

«Ἄφου κόβεται!»...

«Κόβεται, ὅταν εἶναι μικρό. Κάτω στὴ Μπαρμπαριά* εἶναι δάση δλάκερα. Ἐκεῖ ποῦ φαρεύουν τὸ σφουγγάρι ἀρπάζουν καὶ κάνα κλαρί. Ἔτσι κλεφτά, στὴν ὥρα ποῦ κοιμάται. Ἄμα ὅμως ξυπνήσῃ δὲν τὸ κόβει ἢ ρομφαία ταῦ Ἀρχαγγέλου.»

— «Τὸ γιούσουρι τοῦ Βόλου δὲν κοιμάται;»

— «Κοιμάται· μπορεῖ νὰ κάμῃ δίχως ὕπνο; Μὰ ἐκεῖνο στοίχειωσε πιά! Ζῆ μὲ τοὺς αἰῶνες! Ποιὸς ξέρει ἀπὸ πότε: Νὰ ἴδῃς τῶν παλαθῶν τὰ κόκκαλα πῶς κρέμονται πολυέλαισι ἀπάνω του!»..

Και τὸ βλέμμα του κάπως δειλὸ στυλώθηκε ἀπάνω σὲ μιὰ στάμνα, ποῦ ἔστεκε σπασμένη στὴν αὐλή· τὸ μέτωπό του σούφρωσε καὶ κέρωσε, λὲς κι ἔβλεπε ὄχιὰ νὰ προβάλλη ἀποκεῖ.

— «Ἐσύ, πατέρα, πῶς πῆγες; Μὲ τὴ μηχανή;» Ξαναρώτησα.

— «Ὅχι, μὲ τὴν πέτρα, σὰν τοὺς Καλυμνιώτες. Ποῦ μηχανᾶς στὸν καιρὸ μας.

— «Ἐγὼ σὰ μεγαλώσω θὰ πάω νὰ τὸ κόψω»· εἶπα μὲ πείσμα.

Ἐνόμιζα πῶς θὰ ἔλεγε ὄχι· πῶς θὰ φρόντιζε μὲ χίλια-δυὸ νὰ μ' ἐμποδίσῃ· πῶς θὰ μοῦ διηγῶταν ἱστορίες τρομερῆς γιὰ ν' ἀπελπιστῶ. Μὰ τίποτα! Μιὰ στιγμὴ μὲ κοίταξε συλλογισμένος ἀπὸ τὰ πόδια ὡς τὴν κορφή, σὰν νὰ μετροῦσε τὸ ἀνάστημά μου· χαμογέλασε. «Καλὰ σὰ μεγαλώσης νὰ πᾶς»· εἶπε μὲ τὴν πρώτη του ἀπάθεια. «Τώρα ποῦ εἶσαι μικρός, σύρε νὰ μάθης τὴ θάλασσα».

Πῆγα κι ἔμαθα τὴ θάλασσα. Ναυτόπουλο ἔγεια, ἔπειτα ναύτης. Εἶδα φουρτοῦνες, χιονιές, ἀγριοκαίρια. Πῆγα καὶ μὲ τὰ σφουγγαράδικα στὴ Μπαρμπαριά. Μὰ καὶ ναυτόπουλο καὶ ναύτης καὶ σφουγγαράς, δὲν ξέχασα τὸ στοιχειωμένο γιούσουρι καὶ τὸ λόγο ποῦ ἔδωκα στὸν πατέρα μου. Μαζὶ μὲ τὸ κορμὶ μεγάλωνε κι ὁ πόθος μέσα μου, σὰν νὰ τὸν εἶχα στὸ αἷμα μου. Ἐγὼ ἤθελα νὰ κόψω τὸ γιούσουρι, στὴν ἀνάγκη νὰ τὸ ξεριζώσω καὶ νὰ τὸ σύρω πίσω ἀπὸ τὸ καῖκι στὸ νησί μας. Θὰ τὸ ξάπλωνα στὴν ἀμμουδιά Ἰθρασίμ* καὶ θὰ ἔβανα διαλαλητὴ νὰ διαλαλήσῃ σὲ ἄλλη τὴ χώρα: «Ἐδῶατε, χωριανοί, νὰ ἰδῆτε τὸ μέγα θάμα! Τὸ στοιχειὸ τῆς θάλασσας νικήθηκε ἀπὸ τοῦ νησιοῦ μας τὸ στοιχειό, τὸν Γιάννο Γκάμαρο, τρέμου-τρίζουν τὰ βουνά! Ἐδῶατε, χωριανοί, νὰ ἰδῆτε καὶ νὰ εἰπῆτε!...» Θὰ ἔτρεχε ἀμέσως μελίσι ὁ λαός· θὰ ἔβλεπαν οἱ θαλασσογέννητοι καὶ θὰ σταυροκοποῦνταν· θὰ ἔβλεπαν οἱ γυναίκες καὶ θὰ τρόμαζαν· τὰ παληκάρια καὶ θὰ ζηλοφθοноῦσαν, οἱ λυγερῆς καὶ θὰ ἔλεγαν: «Νὰ λεβεντονιὸς γιὰ νὰ γίνῃ ἄντρας μας!» Δεύτερος Ἄϊ Γιώργης θὰ δοξαζόμουν στὸ νησί. Κι ἕνας τρόμος μυστικός, μιὰ λαχτάρα βασιάνιζε κάθε τόσο τὴν ψυχὴ μου, μὴ προλάβῃ ἄλλος καὶ ἀρπάξῃ τὴ δόξα μου. Γυρεύεις τί γίνεται; Ἄλλὰ πάλι ἠσύχαζα μὲ τὴν ἰδέα πῶς ἄλλος ἀξιώτερός μου δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ γεννηθῇ. Καὶ ἀκόμη πίστεψα πῶς τὸ δένδρι ἐκεῖνο, δὲν καθόταν τόσους αἰῶνες ἐκεῖ στὸν ἀνήλιαστο θρόνο του, παρὰ γιὰ νὰ γίνῃ μιὰ μέρα δικό μου παίνεμα. Κι ἔτσι ἔκλεισα τὰ εἴκοσι χρόνια μου. Ψάρευα τὸ σφουγγάρι μὲ τὴ μηχανὴ τοῦ καπε-

τὴν Στραπάτσου στὴν Ἑγριπο*. Δῶσε ἀπάνω, δῶσε κάτω φτάσαμε καὶ στὸν κόρφο τοῦ Βόλου. Ἄρπαξα τὸν καιρό.

— «Τί λές καπετάνιε; Κάνουμε τὴν ἀπόπειρα;»

— «Ποιά;»

— «Πᾶμε νὰ κόψουμε τὸ γιούσουρι;»

Γέλασε ὁ καπετὰν Στραπάτσος· γέλασαν καὶ οἱ ἄλλοι· γέλασα τέλος καὶ γώ. Δὲν τολμοῦσα νὰ κάνω τὸ σοβαρό.

— «Ρέ, τί λές;» μοῦ κάνει. «Εἶσαι στὰ συγκαλά σου ἢ νὰ στείλω γιὰ τὸν παπά; Ἄμι! . . . πῆγαν τόσοι καὶ τόσοι καὶ δὲν ἔκαμαν τίποτα καὶ θὰ κάνουμε μεῖς;»

— «Γιατί ὄχι; Εἴμαστε ἀδέξιοι ἐμεῖς; Ἐπειτα ἄκου νὰ σοῦ εἰπῶ, ἐκεῖνοι πῆγαν μὲ τὴν πέτρα. Μιά βουτιά κι ἀπάνου. Τί θές νὰ κάμουν μὲ μιὰ βουτιά;»

— «Μωρέ, κοίτα νὰ βγάλουμε τὸ καρβέλι καὶ ἄφησε τὰ ὄνειρα!» μοῦ λέει τέλος ὁ καπετάνιος.

Δὲν ἀπελπίστηκα. Θὰ τὸν καταφέρω στὸ ὕστερο, σκέφτηκα. Καὶ ἀλήθεια, ἔδωκα-πῆρα τὸν κατάφερα μιὰ Κυριακὴ ποῦ δὲν ψαρεύαμε.

— «Τί λές, πᾶμε;» τοῦ κάνω.

— «Μωρέ, ποῦ νὰ πᾶμε;

— «Γιὰ τὸ γιούσουρι.»

— «Καὶ ποιὸς θὰ βουτήξει;

— «Ἐγὼ βουτᾶω γι' αὐτὸ ρωτᾶς!»

Πήγαμε τέλος. Κοιτάζω μὲ τὸ γιὰλὶ στὸν πάτο, πουθενὰ γιούσουρι! Φέρνω μιὰ βόλτα, δύο, τρεῖς· τίποτα! Ἄρχισα ν' ἀπελπίζωμαι. Μιὰν ἀπελπισία παράξενη. Τόσα χρόνια τὸ ἀνάστανα στὴ φαντασία μου, τὸ ἔβλεπα μπροστά μου, πάλαιθα μαζί του, τὸ νικουσα καὶ τώρα νὰ βγαίνουν ὄλα φέμματα! Δὲν μπορούσα νὰ τὸ ὑποφέρω. Κάπου ἔπρεπε νὰ ὑπάρχει, κάπου νὰ τὸ συναντήσω, θές κάτω στοὺς βυθοὺς, θές πέρα στὸ ἀκρογιάλι, θές ἀπάνω στὰ σύννεφα! Νὰ τὸ συναντήσω, νὰ μετρηθῶ μαζί του κι ἄς μὲ καταλύση. Ἄς κρεμαστοῦν καὶ τὰ δικὰ μου κόκκαλα ἀπάνω του, ὅπως καὶ τῶν ἄλλων παλαβῶν. Ὅχι ὁμως νὰ μὴ τὸ γνωρίσω ποτὲ στὴ ζωὴ μου! Τότε γιατί ἔζησα τόσον καιρό, γιατί ἔγεινα εἰκοσάχρονος, γιατί ἔμαθα τὴ θάλασσα, γιατί ἀνασκάλισα τοὺς βυθοὺς; Μονάχα γιὰ τὸ καρβέλι!

— «Τραβάτε γιὰ τὸ λιμάνι· τραβάτε νὰ πιούμε καὶ καμιά».

είπε ο καπετάνιος βαριεστημένος. «Οί γερόντοι λένε κάποτε και παραμύθια».

Κρύος ἔδρωτας μὲ πῆρε. Ἄρχισαν νὰ θολώνουν τὰ μάτια μου.

— «Στὸ Θεό σου, καπετάνιε», τοῦ λέω· «ἔχε ὑπομονή. Νὰ φέρουμε μιὰ βόλτα πάλι».

Οὔτε κείνος ἔμωσ, οὔτε οἱ λαμνακόποι μὲ ἀκουαν. Τὸ καῖκι γύρισε κι ἔφευγε γιὰ τὸ λιμάνι βαριεστημένο και κείνο. Ἐγὼ κρεμασμένος στὴν κουπαστὴ δὲν ἔπαυα νὰ κοιτάζω ζερβόδεξα, μὲ καρδιοχτύπι μεγάλο, σὰν νὰ ζητοῦσα τῆς μάνας μου τὰ κόκκαλα. Μάταια ἔμωσ! Τὸ νερὸ πρασινογάλαζο ἔφτανε ὡς κάτω στὸν πάτο και μοῦ ἔδειχνε ξερὰ τὰ φύκια, ὄχτους ἐδῶ ἀπόκρημνους, ἐκεῖ ἀμμόστρωτες ἀπλωσὲς σουφρωμένες, ζεστὲς, κρεβάτια γιὰ τὶς νεράιδες μαλακά. Τὸ γιούσουρι ἔμωσ ὄχι κανένα σημάδι γιὰ τ' ὄνειρεμένο μου δένδρι! Ἐλεγα ν' ἀφήσω τὸ γυαλί και νὰ ξαπλωθῶ στὸ κατὰστρωμα. Ἀλλὰ τὴν ἴδια στιγμή θολὸ σύγνεφο ἴσκιωσε μπροστά μου, πίσω ἔμεινε σὰν νὰ διάβηκε φάλαйна.

— «Στόπ! φωνάζω· «σταθῆτε!»

Στάθηκε τὸ καῖκι, γύρισε πίσω στὰ νερά του και εἶδαμε ὄλοι σὰν χιλιόχρονη βελανιδιὰ νὰ κάθεται στὸν πάγκο. Δὲν ἦταν λοιπὸν φέμα, δὲν ἦταν παραμύθι! Ντύνομαι γοργά, παίρνω τὸ λάζο στὴ ζώνη μου, ἕνα τσεκούρι στὸ χέρι και βουτῶ κάτω. Μὰ καθὼς σήκωσα τὰ μάτια μου σύγκρυσ μ' ἔπιασε. Καλὰ τὸ ἔλεγαν οἱ γέροντές μας. Τί διπίθαμος Ἀράπης! Τί Γοργόνα και τί Ἄριστος! Τοῦτο εἶναι τὸ θάμασμα! Οἱ ρίζες του μελαψές, λεπιδοντυμένες, βύζαιναν τὸ μάρμαρο, ἔμπαιναν στὶς σχισμές, ἀγκάλιαζαν τ' ἀγκωνάρια, γάντζωναν τὶς ποδιές του, ἕνα σῶμα θαρρεῖς και μιὰ δύναμη. Ἀπάνω ὀρθοκἀθῆδρος ὁ κορμός, ἀρκουδοντυμένος, μὲ ρόζους ἐδῶ και κει κλειστοὺς στὸ πολυτρίχι μέσα, ὀργιές ψήλωνε. Και ἀποκει κλαδιὰ και ἀντικλάδια μυριόροζα, καμαρωτὰ κι ὀλόγισα ἔφευγαν παραδῶθε, ψηλὰ και χαμηλὰ, λὲς κι ἐπάσκιζαν ν' ἀποκλείσουν ὄλον τὸν πλατύχωρο κόρφο μὲ τὸ δίχτι τους. Ὀλόγυρα τὸ νερὸ διάφανο, σὰν γιὰλα τὸ σκέπαζε και τὸ ἔλουζε τροφή μαζί και ταίρι, ἀνάσα και κλίνη του. Και κάτω ἀπὸ τὸ μαρμαρένιο βᾶθρο σκοτεινὴ ἔχασκε ἡ ἄβυσσο κρύα και ἄπατη.

Ἡῦρα τὸ δένδρο στὸν ὕπνο του. Μὰ και στὸν ζύπνο νὰ τὸ εὔρισκα τὸ ἴδιο ἔκανε. Ἄν ἦταν ν' ἀρπάξω ἕνα κλαδί και νὰ βγῶ ἀπάνω, καλὰ. Μὰ ἐγὼ ἤθελα νὰ τὸ κόψω σύρριζα. Γιὰ τοῦτο κατέβηκα ἐκεῖ. Ἐκαμα τὸ σταυρό μου, ξάμωσα τὸ τσεκούρι και γκόπι!

του κατέφερα τὴν πρώτην. Εὐπνήσθη ὄφις. Καὶ ἀρχίζει ἀμέσως ἓνας σίφουνας. Ἐνας χτύπος, ἓνα κακό, λές καὶ χύθηκαν ὄλα τὰ ρέματα ἀπάνω μου. Τὸ νερὸ χόχλαζε, δάρθηκε κλωθυγύριστο, σκότος πήδησε ἀπὸ τὴν ἀβυσσο κι ἔχασα ὄλα, τὰ πάντα. Καὶ εἶδα ἄξαφνα τοὺς ρόζους τοὺς κλειστοὺς νὰ γλαυκοπαίξουν μάτια ἀράπικα καὶ νὰ χύνεται ἀστρίτης* ἢ φλόγα ἀπάνω μου. Καὶ στὰ κλαδιά τὰ λευκοπράσινα εἶδα νὰ κρέμονται τὰ σκέλεθρα, πομπὴ καὶ γάνα* τῶν παλαθῶν ποὺ τόλμησαν νὰ τὰ βάλουν μαζί του. Στὸ βρούχημά του ἄκουσα χτύπο ξεχωριστό. Καὶ δὲν ἦταν ἄλλος παρά τὰ κόκκαλα ποὺ δέρνονταν μεταξύ τους καὶ τὰ γυμνά ποδάρια λάχτιζαν μὲ πείσμα τ' ἄσαρκα μέτωπα, σὰν νὰ τοὺς ἔλεγαν:

— «Γιατὶ μᾶς φέρατε δῶ!»

Ἐποπάνω μου τσιμπᾶε ὁ καπετάνιος.

— «Ἐλα, τώρα, ἔλα καὶ δὲ θὰ κάμης τίποτα.»

Δὲ θὰ κάμω τίποτα! καὶ γὼ τὸ κατάλαβα. Μὰ καὶ μὲ τί μού τρη ν' ἀνέθω ἀπάνω; Ποῦ τὸ στοιχειὸ τοῦ νησιοῦ μας πλιά; Ποῦ ὁ Ἄϊ Γιώργης! Ἄ, ὄχι· ἀν δὲ κατέβαινα, καλὰ· μὰ τώρα πάει! Μόλις ἔπεσε ὁ σίφουνας, σηκώνω τὸ τσεκούρι καὶ τοῦ καταφέρνω δεύτερη μὲ ὄλη μου τὴ δύναμη. Πέτρα νὰ χτύπαγα, τὸ λιγώτερο θὰ ράγιζε· ἐκεῖνο τίποτα. Οὔτε σκλήθρα δὲν ἀνοίξε. Ἐντὶ νὰ πάη μέσα τὸ τσεκούρι, ἔφυγε πίσω δυὸ πιθαμές, τρεῖς, τέσσαρες σὰν νὰ χτυποῦσε σὲ λάστιχο. Πρέπει νὰ τὸ ξεριζώσω· πικροσυλλογίστηκα. Τσιμπᾶω ἀπάνω.

— «Ρίχτε μου τὸ λοστό.»

Μοῦ κατεθάζουν τὸ σύνεργο. Ρίχνω πέρα τὸ τσεκούρι καὶ ἀδράχνω τὸ λοστό. Ἀρχίζω στὶς ρίζες. Τυραννήθηκα καὶ γὼ δὲν ξέρω πόσο. Ὁρες ἐρχόνταν, ὄρες περνοῦσαν, καὶ γὼ μὲ τὸ λοστό στὸ χέρι. Μόνον στεκόμουν κάποτε νὰ πάρω ἀνάσα ἢ καὶ νὰ ρίξω γύρω μου καμιὰ ματιά. Μποροῦσε τὸ σκυλόψαρο νὰ ριχτῆ ἀπάνω μου. Τέλος τσιμπᾶω πάλι.

— «Ρίχτε μου τὴ γούμενα».*

— «Μῶρ' ἔλα πάνω· τσιμπᾶει ὁ καπετάνιος ἀνυπόμονος.» Γιὰ σένα τὴ θὲς τὴ γούμενα; Ἐχουμε καὶ ψηλότερο σχοινί. Ἐλα πάνω· θὰ σοῦ κόψω τὸν ἀέρα!

— «Κόβεις τὸν ἀέρα, μὰ σχίζω τὸ λάστιχο· τοῦ ἀπαντῶ θυμωμένα. Ἦ ξέχασες πὼς ἔχω τὸ λάξο μαζί μου».

Τὰ χρειάστηκε ὁ καπετάν Στραπάτσος, μοῦ ἔρριξε τὴ γούμενα. Πιάνω ἀπὸ μακριὰ καὶ θηλυκῶν καλὰ τὸν κορμό. Ἐπειτα πη-

γαίνω στο άλλο πλευρό και αρχίζω πάλι με το λαστό τις ρίζες. Έκείνο δός του και γλαυκόπαιζε τα μάτια σαν να ήθελε να με μαγνητίσει. Έσειόταν και τάραζε σαν ψάρι τα κλαδιά του, χταποδιού αποκλαμοί, λάγκευαν δώθε-κειθε, κουλουριάζονταν, τίναζαν καταπάνω μου τ' ακροδάχτυλά τους να με συλλάβουν. Μά ποῦ να με συλλάβουν! Κι αν δὲν ἤξερα καθόλου τὰ δολερά παιχνίδια του, κι αν δὲν εἶχα ἀκούσει τὰ καμώματά του, τὰ σκέλεθρα ποῦ ἔβλεπα σφηνωμένα ψηλά, ἦταν ἀρκετὰ νὰ μοῦ δείξουν τὸν κίνδυνο. Σὲ κάθε του ἀνακλάδισμα στρεῖδι κολλοῦσα στὰ πλευρὰ τοῦ μάρμαρου. Πόδια, χέρια, μάτια ἔλα δούλευαν σύγκαιρα. Καὶ ὁ λαστός ἀψὺς, ξεκόλωνε* ἕνα μὲ τὸ ἄλλο τ' ἀντιρίμματα*, τὰ ἔβγαζε ἀπὸ τὰ θαλάμια τους, τὰ χῶριζε ἀπὸ τὴν πέτρα ξεφλουδισμένα πολλές φορές κι ἄλλες φορές μὲ σκληθρες* ἀπὸ χάλαρα*, μὲ φόρτωμα ἀπὸ κοχύλια.

Τέλος κατάλαβα πῶς ἄρχισε νὰ λασκάρη. Ἐχανε τὸ στήριγμά του.

— «Ἄπάνω»! τσιμπάω.

Μὲ ἀνεβάζουν ἀπάνω. Γδύνομαι γοργά, παίρνω τὴν πρώτη ἀνάσα. Μπρέ! Πῆρε καὶ σουρούπωνε. Ἀντίκρου τὸ Πῆλιο ψήλωνε βαθυγάλαξο σαν ἀπὸ λουλάκι. Τὰ χωριά του ἄσπριζαν στὶς πλαγιὲς σκόρπια μάρμαρα. Στὸ Βόλο ἀναθάν τὰ φῶτα κι ὁ οὐρανὸς ὀλοπόρφυρος ἀπὸ τὸ ἡλιοβασίλεμα, ἔβγαζε ἕνα-ἕνα τρεμόφεγγα τ' ἀστέρια του. Μοῦ φάνηκε πῶς ξανάζησα, ὅταν εἶδα μπρὸς μου γνῶριμα πρόσωπα. Ἐἔχασα μιὰ στιγμή καὶ τὸ γιούσουρι καὶ τοὺς κόπους μου, καὶ τὴ δόξα μου ἀκόμη.

— «Τί ἀπόκαμες»; ρωτᾶει ὁ καπετὰν Στραπάτσος.

— «Τώρα θὰ ἰδῆς» τοῦ λέω πηδώντας ἀπάνω. «Ἐλα, παιδιά! Τὰ κουπιὰ σας. Τὸ δένδρο θὰ τὸ σύρουμε στὸ νησί ἀπόψε».

— «Μωρέ, τί λές! Δὲν ἔπαθες τίποτα; Δὲ σ' ἄγγιξε τὸ στοιχειό!» Καὶ ρίχνονται ὄλοι ἀπάνω μου, μὲ ψηλαφοῦν, σφίγγουν τὰ κρέατά μου, κινοῦν τὴ μπράτσα μου καὶ ἀκόμη δὲν πιστεῖουν πῶς εἶμαι γερός.

— «Μὰ τραβάτε, παιδιά», λέω, τὸ δένδρο κόπηκε».

Ρίχνονται στὰ κουπιὰ τραβοῦν μὲ δύναμη. Ναί! Ἀντὶ νὰ σύρῃ μπροστά, πίσω πήγαινε τὸ καῖκι μας.

— «Μωρέ, μᾶς γελάς» λέει ὁ καπετάνιος ἀγανακτισμένος.

— «Τί μολογᾶς πῶς ἔκοψες τὸ γιούσουρι;»

— «Μὰ τὸν Ἄν-Νικόλα, τὸκοψα» τοῦ κἀνω· «τράδα»! Τ' ἤθε-

λες νά τ' ἀποκόψω γιά νά μέ πλακώσῃ ἀπό κάτω. Δυὸ τραβήματα θέλει καί θάρθῃ μέ τίς ρίζες του».

Ἀρχίζουμε πάλι τὸ τράδημα. Κάπου μιὰ ὥρα ἔτσι παιδευτήκαμε. Ἄκουες τοὺς κορμούς κι' ἐτριζοβόλουν. Πείσμα ἔπιασε τοὺς νῆυτες καί ἀντρεϊούνταν σάν ξωτικά. Ὁ καπετὰν Στραπάτσος ξετρελλαμένος ἀπὸ χαρὰ καί περηφάνεια, ψυχὴ ἔδινε σὲ ὅλους μέ τίς φωνές του :

— "ὦ-ω!... ὦ-ω!... Γιά σας, παληκάρια!... Ἰσα, λιοντάρια μου!... Ντροπή μας! Μωρέ, ἴσα, τίγριδες!...

Καί τὰ παληκάρια, τὸ λιοντάρια, οἱ τίγριδες ἔχωναν βαθιὰ τὸ κουπί καί τὸ ἔπαιρναν πίσω μέ τόση δύναμη, ποὺ ἔλεγες τώρα θὰ γίνῃ σύψαλα. Τέλος βαθὺ μούγγρισμα ἀντήχησε κι ἡ θάλασσα σήκωσε τρανὸ κῦμα καταπάνω μας. Τὸ καῖκι πέταξε γοργόφτερο ἐμπρός. Ἀμέσως μέγα κῆτος φάνηκε νά πιάνῃ ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη τὸν κόρφο. Ἦταν τὸ γιούσουρι.

— «Νὰ ἰδῶ! καί γὼ νὰ ἰδῶ!»

Τρέχουν ὅλοι στὴν πρύμη νά γνωρίσουν τὸ στοιχειό. Τὸ βλέπουν καί σταυροκοποῦνται φοβισμένοι.

— «Ἐμπρός!, λέω, καπετὰν Στραπάτσο. Νὰ τὸ βγάλουμε ὄξω τώρα ποὺ νύχτωσε, πρὶν τὸ νοιώσουν καί μᾶς τὸ πάρουν οἱ Τοῦρκοι».

Μόλις βγήκαμε ἀπὸ τὸν κόρφο Γοργόνα ὠρμισμένη μᾶς ἀπάντησε ἡ Νοτιά. Ὁ οὐρανὸς ἔσβυσε τ' ἀστέρια του, ἔκρυψε τὰ σύνορά του. Ἄδης τὸ σκότος ἀπλώθηκε ἀπάνω μας. Τὸ κῦμα ψήλωνε βουνό, ἀνέμιζε φωσφορούχους τοὺς ἀφρούς κι ἔχυνε φῶς κατάσπρο, θαμπὸ καί ἄχαρο περίγυρα. Τί ἄλογα καί τί ἄτια! Τί φῶκες καί τί φάλαινες! κλωθογύριζαν κοπαδιαστά, βρουχιῶνταν καί ἀλάλαζαν στὸ σύσκοτο ἐκεῖνο χάος. Ν' ἀνησυχῶ ἄρχισα. Δὲν ἦταν θάλασσα ἐκεῖνη· ἦταν θυμὸς καί πείσμα, κατάρρα καί χολή, φαρμάκι τῆς ἄδυσσος.

Ὅμως τίποτε. Τὸ γιούσουρι σφιχτοδεμένο ἀκολουθοῦσε τ' ἀπὸνέρια, ποὺ ἔστρωνε ἡ πρύμη τῆς σκάφης μας. Τὸ ἄκουα νά δέρονεται κάποτε καί νά ρουχνίζῃ, σάν ζωντανὸ ποὺ πέρνει ἀνήφορο. Ντροπή τὸ εἶχε πῶς νικῆθη καί πάσχιζε μέ κάθε τρόπο ν' ἀπαλλαγῇ. Μὰ ποιὸς τὸ ἄφινε; Μέσα στὸ ἄγριο πέλαγο μιὰ ξεχώριζα ταρναριστὴ* φωνή, τὴ φωνὴ τοῦ διαλαλητῆ· ἕνα γνώριζα αἰσθημα, τὸ θάμασμα τῶν γερόντων μας. Ἐναν πόθο, τὴν εὐχὴ τῶν κοριτσιῶν.

— «Νὰ λεβεντονιὸς γιά νά γίνῃ ἄντρας μας».

Μὲ τὸ χάρμα εἶδε κατάπλωρο σύγγενο σκεπασμένο τὸ νησί μας. Τρία μίλια θέλαμε ἀκόμη. Μὰ τρία γερά. Τὰ μπράτσα λύθη-
καν ἔλη τὴν νύχτα ἀπάνω στὸ κουπί. Τὰ πρόσωπα σούρωσαν. Τὰ
μάτια θόλωσαν. Ζάρες ἔκαμε τὸ μέτωπο· ἄσπρισαν τὰ κατάμαυρα
μαλλιά, σὰν νὰ κύλισαν σὲ μιὰ στιγμὴ ἔλα τῆς ζωῆς μας τὰ χρό-
νια ἀπάνω μας. Ὁ καπετάνιος, ξαπλωμένος τ' ἀνάσκελα στὸν
πάγκο ἔμοιαζε πτώμα. Οἱ λαμνοκῶποι ἀμίλητοι κινούσαν ράθυμα
τὰ κουπιά, σὰν μηχανὲς ποὺ κάνουν ἀναίσθητα τὸ ἔργο τους. Μό-
νος ἐγὼ ἐξαιρουμένη νὰ λάμνω σωστά. Ἦρθε μάλιστα πολλὲς
φορὲς ποὺ τοὺς πῆρα. Μὰ τί νὰ κάμω καὶ γώ; Περισσότερος ἦταν
ὁ πόθος παρὰ ἡ δύναμή μου. Τὸ κύμα ἐπέμενε νὰ ψηλώνη ἀκό-
μα, νὰ λιχνίζη τὸ καῖκι, νὰ μᾶς βρέχη καὶ νὰ μᾶς κλυδωνίζη
φοβερὰ.

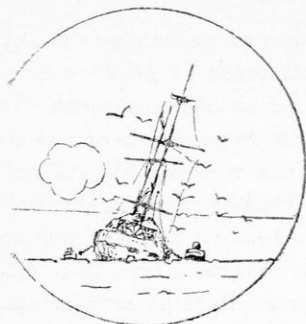
Τέλος ρόδισε ἡ ἀνατολή, φάνηκε ὁ ἥλιος. Φάνηκαν βούρκιω-
μενες οἱ στεριές, θολὸ τὸ πέλαγο, φιλόξενο τὸ νησί μας ἀντίκρου.
— «Ἄλα, παιδιά, καὶ φτάσαμε!» φώναξα.

Καὶ πηδῶ στὴν πλώρη ν' ἀγναντέψω καλὰ τὸ λιμάνι, νὰ ἰδῶ
τὴν ἀμμουδιὰ ποὺ θὰ τὸ ρίξω θρασίμι*. Τὸ καῖκι πέταξε μέσα δύο
χάλαρα* πήδησε, ἄραξε ἀπάνω στὸν ἄμμο. Τρέχω στὴν πρύμη
καὶ ἀδράζω τὴ γούμενα. Ὠμέ! Σχοινὶ κομματιασμένο κρατῶ μό-
νο στὰ χέρια μου!

Τί ἔγινε τὸ ἄκαρπο δεντρί; Κάτω βρίσκεται στὸν κόρφο τοῦ
Βόλου, ἀπάνω στὸ θεόχτιστο πάγκο* του, μὲ τίς λεπιδωτὲς ρίζες,
ἀρκουδοντυμένο τὸν κορμό, κλαδιὰ καὶ παρακλάδια του παραδῶθε,
λὲς καὶ πασχίζει νὰ κλείσῃ ἔλα στὸ δίχτι του. Ἀκόμη τὸ παραδί-
νουν γενιὰ σὲ γενιὰ οἱ ναῦτες καὶ πάει ἀπὸ πατέρα σὲ παιδί, ἀπὸ
παιδί σ' ἀγκόνι, πάντα μεγάλο, θαυμαστὸ πάντα, σκληρὸ σὰν σίδε-
ρο, δυνατὸ σὰν λέοντα, ψυχωμένο καὶ ἀθάνατο σὰν στοιχειό.

Καὶ γὼ ὁ Γιάννος ὁ Γκάμαρος, νέος Ἄν-Γιώργης τοῦ νησιού-
ἑβδομητάρης καὶ ἐτοιμόρροπος τὴν ὥρην θάλασσοδέρνομαι παρὰ
γιὰ τὸ καρβέλι.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

ΤΟ ΠΑΛΙΟ ΚΑΡΑΒΙ

Κοντά στο μῶλο στέκεται γερὰ ἄλυσσοδεμένο
καράβι, θεριοκάραβο, βία δύναμη παλιά.
Χρόνια καὶ χρόνια δούλεψε καὶ τώρα γερασμένο,
στοῦ λιμανιοῦ ἀταξίδευτο τ' ἀφήκαν μιὰ μεριά.

*
*

Αὐτὸ πὸν πέλαγα ὄριζε πλατιά κι ἀγριεμένα
καὶ σὰ δικό του τᾶσκιζε ρηγάτο* μιὰ φορά,
ποτέ του δὲν στοχάστηκε μὲ ζάρτια ρημαγμένα
πὼς θὰ κολήσῃ ἀνήμπορο στὰ ἤσυχὰ νερά.

*
*

Τώρα οἱ βαρκοῦλες οἱ μικρὲς πὸν πεταχτὲς γλυστράνε
στὰ πόδια του, τοῦ φαίνεται κρυφὰ πὼς τὸ γελοῦν.
Τ' ἄλλα καϊκία γύρω του σὰν ἔρχονται ἢ σὰν πᾶνε
πρὸς ἄλλους κόσμους, ἄχ, πικρὰ τὰ νιάτα τοῦ θυμοῦν.

*
*

Κι ὅταν φουρτούνας ἢ ὄργῃ τοῦ λιμανιοῦ τὰ βᾶθη
φτάνει μὲ μούγκρισμα ἄγριο καὶ βράζουν τὰ νερά,
φυλακωμένος θλιβερός πὸν γίγαντας ἐστάθη,
τοὺς κάβους του τεντώνοντας, τὸ πέλαο λαχταρᾷ.

*
*

Ἴδιο, σὰ γέρος ὅπου νιὸς λογιάζει ὅτι εἶναι ἀκόμα
καὶ τὰ γεράματα ξεχνᾷ μ' αὐτὰ δὲν τὸ ξεχνοῦν,
ἔτσι καὶ τὸ πλεούμενο μὲ τὴν ψυχὴ στὸ στόμα
τινάζεται καὶ τοὺς ἄρμους τοὺς νιάθει νὰ πονοῦν.

*
*

Καὶ τοῦ κυμάτου τὴν ὀρμὴ τ' ἄθλιο κορμί του ἀφίνει,
στ' ἀγέρα τὸ ξετίναγμα, στῆς μπόρας τὸ δαρμό.
Τέτοια ζωὴ στὰ νιάτα του ζωὴ 'θελε τοῦ δίνει,
μὰ στὰ πικρὰ γεράματα, τοῦ δίνει πεθαμό.

Μὲς τὸ λιμάνι σέπεται μῆνες καὶ μῆνες τώρα,
καράβι, θεριοκάραβο, ποὺ δὲν ἀξίζει πιά.

Καὶ ρημαγμένος γίγαντας ἀκαρτερεῖ τὴν ὥρα
ποὺ θὰ τοῦ δώση ἡ μοῖρα του τὴν ὕστερη χτυπιά.

ΚΛΕΑΡΕΤΗ ΔΙΠΛΑ ΜΑΛΛΑΜΟΥ

Η ΞΑΝΘΟΥΛΑ

Τὴν εἶδα τὴν Ξανθούλα
Τὴν εἶδα ψὲς ἀργά,
Ποὺ ἐμπῆκε στὴ βαρκούλα
Νὰ πάη στὴν ξενιτιά.

*
**

Ἐφούσκωνε τ' ἀέρι
Λευκότατα πανιά,
Ἦσαν τὸ περιστέρι
Ποὺ ἀπλώνει τὰ φτερά.

*
**

Ἐστέκονταν οἱ φίλοι
Μὲ λύπη, μὲ χαρά,
Καὶ αὐτὴ μὲ τὸ μαντίλι
Τοὺς ἀποχαιρετᾷ.

Καὶ τὸ χαιρετισμὸ τῆς
Ἐστάθηκα νὰ ἰδῶ,
Ἦς ποὺ ἡ πολλὴ μακρότης
Μοῦ τὸκρυψε καὶ αὐτό.

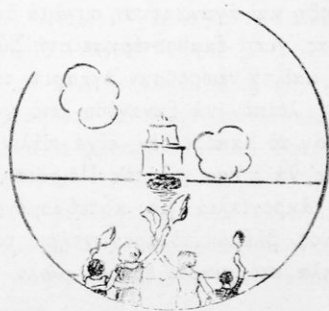
*
**

Σ' ὀλίγο, σ' ὀλιγάκι
Δὲν ἤξερα νὰ πῶ,
Ἄν ἔβλεπα πανάκι
Ἦ τοῦ πελάγου ἀφρό.

*
**

Καὶ ἀφοῦ πανί, μαντίλι,
Ἐχάθη στὸ νερό,
Ἐδάκρισαν οἱ φίλοι,
Ἐδάκρισα κι ἐγώ,

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ

ΧΩΡΙΣΜΟΣ

Ἀπλώνουν στὶς ἀντένες οἱ ναῦτες μάνι μάνι
Τὰ κάτασπρα πανιά,
Καὶ τὸ καράβι ἀγάλια βγαίνει ἀπὸ τὸ λιμάνι,
— «Ὡρα καλὴ παιδιά!»
«Ὡρα καλὴ» φωνάζουν μὲ πικραμένα χεῖλια
Κοπέλες στὸ γιαλό,
Καὶ χαιρετοῦν τοὺς ναῦτες μὲ τ' ἄσπρα τους μαντίλια
«Ταξίδι σας καλὸ!»
Τὸ κάτασπρο καράβι σιγὰ σιγὰ μικραίνει
Μὲς τῆ θολιὰ ματιά,
Κι ἡ πικροκυματοῦσα, πού ἀνάμεσά τους μπαίνει
Γίνεται πιὸ πλατειά.
Καὶ χάνεται σὲ λίγο στῆς θάλασσας τὴν ἄκρια
Τὸ πιὸ ψηλὸ πανί.
Στῶν κοριτσιῶν τὰ μάτια γυαλιζοῦνε τὰ δάκρια
Καὶ πνίγεται ἡ φωνή.

ΚΩΣΤΑΣ Α. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ

ΟΥΤΕ ΠΟΝΕΝΤΕΣ* ΟΥΤΕ ΛΕΒΑΝΤΕΣ*

Ἦξευρα ὅτι τὸ βαπόρι κάθε Δευτέρα μεσημέρι ἐπερνᾷ ἀπὸ τὸ νησί μας. Πρωτ' πρῶτ' λοιπὸν τὴν Δευτέρα ἕκανα ἓνα καλὸ κουμάντο* καὶ κατέβηκα ἀπὸ τὸ χωριὸ στὴ χώρα. Ἔμαθα ὅμως μὲ μεγάλη μου ἐκπληξῆ καὶ ἀγανάκτηση συνάμα ὅτι τὸ βαπόρι δὲν θὰ ἔπιανε στὸ νησί μας, γιατί ἐκαθυστέρησε στὴ Σύρα. Ἦτο, βλέπετε, τὸ νησί μας μικρὸ καὶ τὸ θεωροῦσαν ἀγκάρια τὰ βαπόρια νὰ πιά-νουν ἐκεῖ. Ἔπρεπε λοιπὸν νὰ ξαναπέσω στὸ χωριό, νὰ περιμένω μιὰ ἐβδομάδα καὶ ἂν τὸ βαπόρι δὲν εἶχε πάλιν καθυστέρηση στὴ Σύρα, εἶχα ἐλπίδες νὰ φύγω γιὰ τὸν Πειραιᾶ. Ἐκεῖ λοιπὸν πού περπατοῦσα στὴν ἀκρογιαλιά μὲ κατεβασμένο τὸ κεφάλι καὶ βαθιὰ συλλογισμένος, βλέπω τὸ τρεχαντήρι τοῦ καπετάν Κωνσταντῆ δεμένο δίπλα στὸ μικρὸ ξύλινο μῶλο νὰ τὸ φορτώνουν λεμόνια.

— «Γιὰ σου, Καπετὸν Κωνσταντή!»

— «Καλῶς τὸν κύρ Πάνο».

— «Γιὰ ποῦ μὲ τὸ καλό;»

— «Γιὰ τὸν Πειραιᾶ μὲ λεμόνια.»

— «Γιὰ τὸν Πειραιᾶ! Δόξα σοι ὁ Θεός. Τύφλα νάχῃ τὸ βαπόρι, ποτὲ μὴ σώσῃ καὶ ἔλθῃ».

— «Τί! Μήπως εἶσαι γιὰ τὸν Πειραιᾶ; Πήδα μέσα στὸ καράβι καὶ ἔτσι γλυτώνεις καὶ τὸ δίφραγκο».

— «Ναί! γιὰ τὸν Πειραιᾶ, ἀλλά...»

Καὶ ἐστάθηκα συλλογισμένος. Μέσα σ' ἓνα τέτοιο σκαφιδάκι νὰ ἐμπιστευθῇ κανεὶς ἦτο πολὺ τολμηρό. Τὸ θεωροῦσα λοιπὸν τὸ τρεχαντήρι ἀπ' τὴν πρύμνα ὡς τὴν πλώρη σὰν νὰ μετροῦσα τὴ δύναμή του.

— «Ἐ τί; μικρὸ σοῦ βγαίνει;» Μ' ἐρώτησε ὁ καπετὰν Κωνσταντής, γιατί ἐκατάλαβε τοὺς στοχασμούς μου.

— «Χμ! μικρὸ δὲ μοῦ βγαίνει, ἀλλὰ τί νὰ σοῦ πῶ, δὲν μοῦ βγαίνει οὔτε μεγάλο.»

— «Μικρὴ εἶν' ἡ θωριά του, ἀλλὰ μεγάλῃ ἡ δύναμή του. Μὴ φοβάσαι, μ' αὐτὸν τὸν νοτιὰ θὰ ξημερωθοῦμε στὸν Πειραιᾶ».

Τέλος πάντων νὰ μὴν τὰ πολυλογῶ ἕκαμα τὸ σταυρό μου καὶ τ' ἀποφάσισα. Τὸ δειλινὸ κατὰ τὶς τέσσερις ἡ ὥρα ἐτελείωνε τὸ φορτίο καὶ μετὰ μισῆ ὥρα περίπου ἤμεθα ἔξω ἀπὸ τὸ λιμάνι. Ἐσταύρωσε τὰ πκνιά του τὸ κομψὸ τρεχαντήρι καὶ σὰν γλάρος γλιστροῦσε στὴν καταγάλαξῃ θάλασσα. Τέσσαρες ψυχὲς ἔφερνε στὸν Πειραιᾶ, τὸν καπετὰν Κωνσταντή, τὸ γέρο Στέλιο, ὁ ὁποῖος εἶχε φάει ὡς ἔλεγε τὴ Μαύρη Θάλασσα μὲ τὸ χουλιάρι, τὸ μοῦτσο, ἓνα γερὸ παιδί δεκαπέντε χρόνων, ποῦ τὸ λέγανε Γιάννη καὶ μένα. Ὁ καπετὰν Κωνσταντής ἐκαθότανε στὸ τιμόνι καὶ ἐκάπνιζε τὸ τσιγαράκι του μὲ ἡσυχία, ὁ γέρο Στέλιος ξαπλωμένος ἐπάνω σ' ἓνα σωρὸ σχοινιά, ἔκανε τὸ ἴδιο, ὁ Γιάννης ἐσκάλιζε τὴ μύτη, του μὲ τὰ δάχτυλά του καὶ ἐγὼ πιὸ ρωμαντικὸς ἔδλεπα τὴ θάλασσα.

Νὰ σὰς εἰπῶ τὴν ἀλήθεια δὲν ἤμουν μετανωημένος ὅτι ἐπροτίμησα τὸ τρεχαντήρι ἀπὸ τὸ βαπόρι. Πάστρα, ἡσυχία καὶ ἀπλότης ἦταν τὰ μόνα του προσόντα, ἀλλὰ καὶ τὰ μόνα ποῦ μοῦ ἀρέσουν.

Σὲ λίγο καὶ ὁ ἥλιος βουτήχτηκε στὰ γαλάζια νερά τῆς θάλασσας καὶ πρὶν προφτάσῃ νὰ σκοτεινιάσῃ ἐβγήκεν ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ οὐρανοῦ γεμάτο τὸ φεγγάρι καὶ ἐσκόρπισε τὸ ἀργυρὸ του φῶς εἰς ὅλη τὴ φύση.

“Όταν κανείς ταξειδεύη με τρεχαντήρι δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ κοιτάξῃ τὸ ὥρολόγι του γιὰ νὰ δειπνήσῃ Ὁ καθαρὸς ἀέρας τῆς θάλασσης ἀνοίγει γρήγορα τὴν ὄρεξιν. Χωρὶς μεγάλη πολυτέλεια ἐστρώσαμε μιὰ πετσέτα στὴν κουβέρτα, κοντὰ στὸ τιμόνι, ἐφέραμε καθένας τὸ κουμάντο* του, ἐγὼ ἓνα καπὸν ψητό, μιὰ μπουγάτσα ξεροψημένη, μιὰ χιλιάρα κρασί παλιό. Ἐκεῖνοι ἓνα λαυράκι ὡς 300 δράμικα βραστό ἐκαθήσκαμε σταυροπόδι γύρω γύρω καί... μού φαί-

νεται ὅτι καὶ ὁ βασιλιάς ἐκεῖνο τὸ βράδι δὲν θὰ ἔφαγε καλύτερα ἀπὸ μᾶς.

Ἄφρου πλέον ἀγλύψαμε καὶ τὸ τελευταῖο κόκκαλο καὶ τὰ δάχτυλά μας ἀκόμα καὶ ἐστραγγίσαμε γιὰ καλὰ τὴ χιλιάρα, ἀνάψαμε τὸ τσιγαράκι μας καὶ ἀρχίσαμε τὴν κουβέντα.

— «Πονέντε θὰ ἔχωμεν αὔριο τὸ πρωτὶ, καπετὰν Κωνσταντῆ» εἶπε ὁ γέρο Στέλιος.

— «Λεβάντε θὰ ἔχωμεν αὔριο τὸ πρωτὶ, γέρο Στέλιο» εἶπεν ὁ καπετὰν Κωνσταντῆς.

— «Ἐμένα δὲ μὲ γελοῦν τὰ σημάδια. Κοίτα τὸ γύρο τοῦ φεγγαριοῦ.»

— «Ἴσια ἴσια καὶ ἐγὼ αὐτὸ κοιτάζω καὶ σοῦ λέω ὅτι αὔριο τὸ πρωτὶ θὰ ἔχωμε λεβάντε ζώρικο*.

— «Ὅσο καταλαβαίνω ἐγὼ ἀπὸ ἀλέτρι, ἄλλο τόσο βλέπω ὅτι καταλαβαίνεις καὶ σὺ ἀπὸ καιροί, καπετὰν Κωνσταντῆ».

— «Πάντα ένας καπετάνιος καταλαβαίνει περισσότερα από ένα λοστρόμο*» είπε με θυμό ο καπετάν Κωνσταντής.

— «Καπετάνιος! Μωρέ καπετάνιος από τὸ νησί ὡς τὸν Περαιά! Τῆς γάτας τὸ πήδημα ὡς τὸν ἀχρωῶνα!» εἶπε κάπως περιφρονητικά ὁ γέρο Στέλιος. «Πρέπει νὰ ξεμπουκάρης ἀπ' τὸ μπογάζι* τῆς Πόλης στὴ Μαύρη Θάλασσα μὲ βοριά ἢ νὰ ταξειδεύης γιὰ τὴ Μαρσίλια μὲ πονέντε ἢ γρεκολεβάντε καὶ τότε νὰ μιλάς γιὰ τοὺς καιρούς».

— «Κι ἐγὼ λοιπὸν σοῦ λέω μὲ ὄλα τὰ μπογάζια σου καὶ τίς Μαρσίλιες σου ὅτι αὔριο τὸ πρωτὶ θὰ ἔχωμε λεβάντε».

— «Καὶ ἐγὼ σοῦ λέω μὲ ὄλα σου τὰ καπετανλίκια ὅτι αὔριο τὸ πρωτὶ θὰ ἔχωμε πονέντε».

— «Λεβάντε».

— «Πονέντε».

Καὶ φουσκωμένος ἀπὸ τὸ θυμὸ μὲ τρία μεγάλα βήματα δυσανάλογα πρὸς τὴν ἡλικία του εὐρέθη ὁ γέρο Στέλιος στὴν πλώρη. Ξαπλωμένος ἐκεῖ φουσοῦσε δυνατώτερα ἀπὸ τὸν πονέντε ποῦ ἐπερίμενε. Ὁ καπετάν Κωνσταντής ἔμεινε στὸ τιμόνι καὶ ἐγὼ κρατώντας τὸν μέσον ὄρον ἐκάθησα καταμεσῆς ἐπάνω στὸ σκέπασμα τοῦ ἀμπαριού.

— «Βρὲ σύ, Γιάννη, ἄκουσ' ἐδῶ», εἶπ' ὁ γέρο Στέλιος ἀπὸ τὴν πλώρη «πρὶν κοιμηθῆς νὰ κάμης μουδες*, γιὰτι αὔριο θὰ ἔχωμε πονέντε δυνατό».

— «Καλά».

— «Βρὲ σύ, Γιάννη, ἄκουσ' ἐδῶ», ἐρώναξε ὁ καπετάν Κωνσταντής ἀπὸ τὸ τιμόνι, «σιγούρα καλὰ τὸν κόντρα—φλόκο,* γιὰτι αὔριο πρωτὶ θὰ ἔχωμε δυνατό λεβάντε».

— «Μὰ ὁ μπάρμπα Στέλιος μοῦ εἶπε νὰ δέσω μουδες».

— «Ἐκεῖνο ποῦ σοῦ λέω ἐγὼ, νὰ δέσης τὸν κόντρα φλόκο, ἐγὼ εἶμαι νοικοκύρης ἐδῶ μέσα».

— «Καλά».

Καὶ περνώντας ἀπ' ἐμπρὸς μου ὁ μάγκας μοῦ λείει σιγανά.

— «Θὰ τοὺς δέσω καὶ τοὺς δύο».

Ὁρμητικὸς ὁ ὕπνος μὲ τραβοῦσε στὴν ἀγκαλιά του. Ἐστρωσα λοιπὸν στὴν κουπαστη* κοντὰ καὶ φαρδὺς πλατὺς ξαπλώθηκα στὰ δροσερὰ στρωσίδια. Τὸ κῦμα γλυκὰ μὲ νανούριζε καὶ ὁ ὕπνος μὲ τὰ μαλακὰ του χέρια γλήγορα ἐσφάλισε τὰ μάτια μου. Ἐπάνω στὴ γλύκα τοῦ πρώτου ὕπνου ἔξερν' ἀγροικῶ ἓνα πόδι νὰ μὲ σκουντᾷ καὶ μιὰ φωνὴ νὰ μὲ φωνάζη:

— «Κύρ Πάνο, κύρ Πάνο! Σήκω, στρώσε από τὸ ἄλλο μέρος νὰ κοιμηθῆς. Αὔριο πολὺ πρωΐ θὰ ἔχωμε δυνατὸ πονέντε καὶ θὰ σὲ βρέξῃ ἢ θάλασσα». Ἦταν ὁ γέρο Στέλιος.

Ἐσήκωσα λοιπὸν τὰ στρωσίδια μου καὶ ἐπέρασα στὸ ἄλλο μέρος.

Δὲν ἐπρόφθασα καλὰ καλὰ νὰ κλείσω τὰ μάτια μου καὶ ἀγροικῶ ἄλλο πόδι νὰ μὲ σκουντᾶ καὶ ἄλλη φωνὴ νὰ μὲ κράξῃ.

— «Κύρ Πάνο, κύρ Πάνο! Σήκω στρώσε ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος νὰ κοιμηθῆς. Αὔριο πρωΐ θὰ ἔχωμε δυνατὸ λεβάντε καὶ θὰ σὲ βρέξῃ ἢ θάλασσα». Ἦταν ὁ καπετὰν Κωνσταντῆς.

Τότε ἐγὼ ἐσκέφτηκα τὸ ρητὸν ὅτι ἡ ἀλήθεια εἶναι πάντα εἰς τὸ μέσον, ἔστρωσα καταμεσῆς, ἀπάνω στὸ σκέπασμα τοῦ ἀμπαριοῦ καὶ ἐκοιμήθηκα ἤσυχος.

Ἐνα τσοῦξιμο δυνατὸ στὰ μάτια μ' ἔκανε νὰ ξυπνήσω. Ἦτο ὁ ἥλιος. Ἀνασηκώθηκα καὶ τί βλέπω! Ἡ θάλασσα ἦταν λάδι, τὰ πανιά κρεμασμένα σὰν τὰ μάγουλα τοῦ γέρο Στέλιου. Ὁ καπετὰν Κωνσταντῆς καὶ ὁ γέρο Στέλιος πνιγμένοι στὸν ἰδρωτὰ τραβοῦσαν κουπί, φιλιωμένοι πλέον τώρα.

Οὔτε πονέντες οὔτε λεβάντες.

ΠΑΝΟΣ Δ. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ

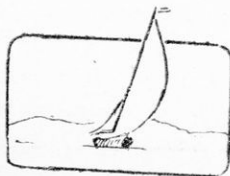
ΕΝΑ ΛΕΥΚΟ ΠΑΝΑΚΙ

Τὸ μπλάβο πέλαο πῶδερνε κι ὀλονυχτίς βογγοῦσε
βοερὴ μιὰ θύελλα, κόπασε γλυκὰ μὲ τὴν αὐγὴ
κι ὅταν τὸ ἠλιόφως χύθηκε, κατάσπρο ἓνα πανί
σειότανε ἀλάργα κι ἔλαμπε κι ὡσὰν πουλι ἐσκιρτοῦσε.

* * *

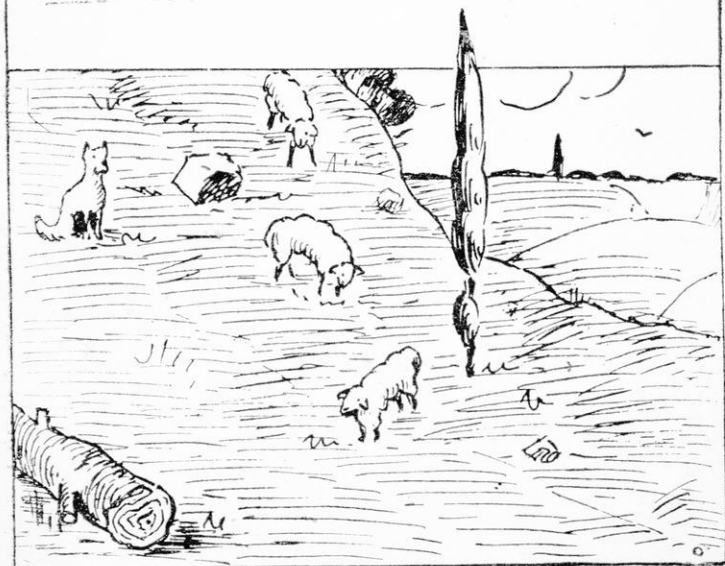
Κι ἦταν σὰν πρᾶο καὶ σὰν ἀγνὸ χαμόγελο ἱλαρὸ
στὰ πικροχειλῆ τ' ὠκεανοῦ π' ὄργῃ τὰ εἶχε φλομάσει*
Κι ἦταν σὰν πρᾶο τᾶσπρο πανί-χαμόγελο φαιδρὸ,
π' ὄλο τὸ πέλαο νάθελε θαρρεῖς νὰ περιζώσῃ.

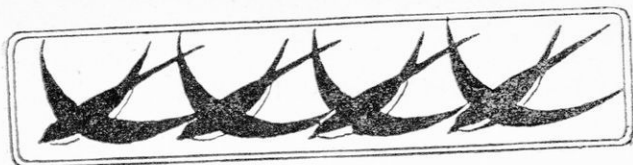
ΠΑΥΛΟΣ ΚΡΙΝΑΙΟΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΒΟΥΝΑ
ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΚΑΜΠΟΥΣ

ΤΩΡΑ ΕΙΝ' ΑΠΡΙΛΗΣ

Τώρα είν' 'Απρίλης καί χαρά, τώρα είναι καλοκαίρι,
τὸ λέν τ' ἀηδόνια στὰ κλαριά, κ' οἱ πέρδικες στὰ πλάγια,
τὸ λέν οἱ κοῦκοι στὰ ψηλά, ψηλά στὰ καταράχια,
πᾶν τὰ κοπάδια στὰ βουνά, νὰ ξεκαλοκαιριάσουν,
πᾶν καί κοντὰ οἱ τσοπάνηδες, βαρώντας τὴ φλογέρα,
νὰ τὰ τυροκομήσουνε καί τὴ νομὴ νὰ βγάλουν
καί νὰ γιορτάσουν τοῦ "Αἰ-Γιωργιοῦ, νὰ ρήξουν στὸ σημάδι
νὰ πιοῦν νερὸ ἀπὸ τὰ βουνά, νὰ πάρουν τὸν ἀέρα.

ΔΗΜΩΔΕΣ

ΝΑ ΤΗΝ Η ΑΝΟΙΞΗ...

Νά την ἡ ἀνοιξη! ἔρχεται, ἔρχεται.
Καί δὲ λαλοῦν σάν πρώτα τὰ πουλιά
Τὴ βραδινὴ τὴν ὥρα,
Τὴν ὥρα ποὺ γυρίζουν στὴ φωλιά,
Καί δὲν τὰ σκιάζει ἡ κρύα ἡ νύχτα τώρα
Κι οὔτε μὲ πόνο κλαίνε τὴν παλιά
Καλοκαιριά καί τὴν ἀγύριστη.
Τὸ μήνυμα τὸ φέρνει γλυκομύριστη
Μηνύτρα ἡ μυγδαλιά:
—Νάτην ἡ ἀνοιξη! ἔρχεται, ἔρχεται...
Κι οὔτε ἀπὸ φύλλα πεθαμένα
Καί θαμμένα.
Τὸ χῶμα δὲ μυρίζει τώρα
Τὴ βραδινὴ τὴν ὥρα,
Μοσκοβολᾷ ἀπ' τ' ἀγέννητα βλαστάρια,
ποὺ λαχταροῦν τὸ φῶς στὴ γῆ κλεισμένα
Κι ἀκούεται ἀπ' τῶν δένδρων τὰ κλωνάρια,
Τὰ μεστωμένα,
Σάν κρυφομίλημα μὲς στὸ σκοτάδι
Τὸ βράδι-βράδι.
—Νά την ἡ ἀνοιξη! ἔρχεται, ἔρχεται...

Γ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΡΟΔΙΑ ΚΑΙ ΠΕΥΚΟΣ

Ὁ πεῦκος φουντωτὸς καμάρωνε στὴν πόρτα ἀπὸξω τοῦ περιβολιοῦ. Μιὰ μέρα εἶδε μέσα ἀπὸ τὸ φράχτη νὰ προβαίνει μιὰ κοντὴ ροδιά. Ποιὸς τὴν ἔφερε κειπέρα κανεὶς δὲν ξέρει τὴ ροδιά, μήτε κι ὁ πεῦκος ποῦ φύλαγε τὴν πόρτα.

Καθὼς τὴν εἶδε ὁ πεῦκος τὴ ροδιά, κοντὴ ἔτσι κι ὁμορφούλα, μὲ τὰ φτωχὰ τὰ φυλλαράκια της, τὴν περιφρόνησε· δὲν καταδέχτηκε νὰ τὴν προσέξῃ.

Πύκνωσε αὐτὸς τ' ἀμέτρητα τὰ φύλλα του, γιὰτ' ἦταν ἀνοιξη. Ἄνυπόμονος, βιαζότανε νὰ φουντωθῇ πρὸ ἀκόμα καὶ νὰ καμαρώσῃ. Τὴν κοντούλα τὴ ροδιά δὲν τὴν ἔβλεπε καθόλου.

Μιὰν αὐγὴ ἔμως ἡ ροδιά βρέθηκε ἀνθισμένη στ' ἄλικο, στὰ φλόγινα ντυμένη. Ἡ φορεσιά της θάμπωσε τὸν πεῦκο.

Στὴν ἀρχὴ αὐτὸς παραξενεύτηκε πολὺ, ἄφησε τὴν περηφάνεια, κι ἔσκυψε καὶ πρόσεχε, ὄλο πρόσεχε τῆς ροδιάς τὴν τόσο φουντωμένη ἀνθοβολιά. Καὶ δὲν ἔνοιωσε πῶς ἔτσι προσκυνοῦσε τὴν ταπεινούλα τὴ ροδιά.

Τῆς ροδιάς ἔμως ὄλη ἡ προσοχὴ της κ' ἡ λατρεία της ἦτανε στ' ἄνθια, τὰ παιδιὰ της.

—Τί καμάρι! ἔλεγε ὁ πεῦκος· οὔτε γυρίζει νὰ μὲ ἴδῃ.

Καὶ φουσομανοῦσε, σειόνταν καὶ λυγιότανε, γιὰ νὰ τὴν κάμῃ νὰ προσέξῃ. Τέλος παρηγορήθηκε μὲ τὴν ἐλπίδα πῶς θὰ ρέψῃ γλήγορα στὸ χῶμα τῆς ροδιάς ἡ ὁμορφιά.

Κ' ἡ ὥρα αὐτὴ φαίνεται πῶς ἐρχότανε στ' ἀλήθεια. Τ' ἄνθια τῆς ροδιάς ἕνα ἕνα σβύναν καὶ χανόντανε.

Τοῦ πεύκου ἡ χαρὰ ἦτανε τώρα πολυθρόρυθη.

—Τὴν ἔπαθες καλά!, εἶπε ὁ πεῦκος. Τὸ περίμενα.

Ὅμως τί γίνηκε πάλι μιὰν αὐγὴ; Ἐύπνησε ὁ πεῦκος μαζ καὶ τί νὰ δῇ; Στὸν τόπο τῶν πεσμένων λουλουδιῶν εἶχανε προβάλει ρόδια προφαντὰ, μικρὰ-μεγάλα, φλόγινα, ἄλικο, καὶ στρογγυλὰ καὶ παχουλὰ σὰν τοῦ μικροῦ παιδιοῦ τὰ μάγουλα, ποῦ λαχταρᾶνε τὰ φιλιὰ.

Τότε πιά πῆγε ὁ πεῦκος νὰ χλωμιάσῃ ἀπ τὸ κακό του. Ἐβλεπε τὰ δικά του τὰ παιδιὰ, τὰ κουκουνάρια, καὶ δὲν ἤξερε ποῦ νὰ τὰ κρύψῃ ἀπ τὴ ντροπὴ του· μὰ ἔχαμε περηφάνεια τὴ ντροπὴ καὶ σώπαινε. Καὶ περίμενε νὰ δῇ τί ἄλλο θ' ἀπογίνη μὲ τὴ φαντασμένη τὴ ροδιά.

Τέλος ἔφτασε ἡ μέρα, ποῦ ἔπρεπε κι ὁ πεῦκος νὰ χαρῆ λι-

γάκι και να παρασταθῆ στῆς ροδιάς τῆ συμφορά.

Κορίτσια μπήκανε και κόψαν ἔλα τῆς ροδιάς τὰ ρόδα. Και τὴν ξεγυμνώσανε τὴ ροδιά, και τὴν ἀφήσανε πεντάρφανη. Κι' ἦταν ἀληθινὰ γιὰ κλάμα ἢ ὄψη τῆς ροδιάς.

Ὁ πεῦκος σείστηκε κι ἀναταράχτηκε ἀπὸ τὴ χαρὰ του.

— Ὁμορφη εἶσαι τώρα! εἶπε στὴ ροδιά. Παρηγορήσου· αὐτὴ ἦταν ἡ μοῖρα σου και δὲν τὴ γλύτωσες! Τί νόμισες;

— Ψηλότατέ μου ἄρχοντα! εἶπε ἡ ροδιά· θαρρεῖς πὼς ἔχω λύπη γιὰ τὸ θησαυρὸ ποῦ μοῦ τρυγήσανε; Αὐτὴ ἦταν ἴσια-ἴσια ἡ χαρὰ μου! Τῆς ζωῆς μου ὁ μόνος λόγος εἶναι νὰ μοιράζω τὰ καλά μου σ' ὅσους τὰ χρειάζονται, κι ὕστερα ἄλλα πιδ ὁμορφα νὰ τοὺς τοιμάζω.

Αὐτὸ πιά ὁ πεῦκος μῆτε τὸ περίμενε.

— Ἀκοῦτ' ἐκεῖ, μάνας ἀγάπη στὰ παιδιὰ τῆς!

Ἀπ τὸν περασμένο χρόνο ὁ πεῦκος φύλαγε τ' ἀσκημοπαῖδια του ψηλά-ψηλά, και νόμιζε γι' αὐτὸ δὲν τοῦ τὰ κλέβαν οἱ διαβάτες.

Γ. ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΚΑΙΕΙ Ο ΗΛΙΟΣ

Καίει ὁ ἥλιος και δὲ σειέται
οὐδὲ φύλλο ἀπὸ τὰ δέντρα
κι ὁ βοσκὸς, θαρρεῖς, βαριέται
νὰ σηκώση τὴ βουκέντρα.

* *

Δὲ χουγιάζει,* δὲ σουρίζει*
Και μονάχα τους τὰ κριάρια,
ποῦ ἡ δίψα τὰ θερίζει
μὲ τὰ χίλια τους ποδάρια

* *

Πηλαλάνε* κι ὄλο βλέπουν
πότε μπρὸς τους θάντικρῦση
ἀπ τὶς λεῦκες ποῦ τὴ σκέπουν
τῆς καλῆς Κερᾶς ἢ βρύση.

Όσο κορνιαχτό έχει ή στράτα
τόν σηκώνουνε, και μοιάζει
όσο πάνε, νά τα, νά τα!
πώς ζοπίσω τους βραδιάζει.

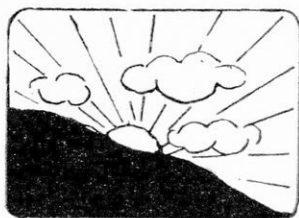
*
* *

Τώρα φτάνουν-πόσα, πόσα!
κι όλο ή δίψα και τὰ σφίγγει
πού κολάει ξερή τή γλώσσα
στό στεγνό τους τὸ λαρύγγι.

*
* *

Τὸ νερό, πού αιώνια βγαίνει
κάθε δίψα τους θὰ σβύση·
τρέχουν, βρίσκουν στείρεμένη
της καλής Κερᾶς τή βρύση.

Ι. Ν. ΓΡΥΠΑΡΗΣ

ΚΙ ΕΙΔΕ Ο ΗΛΙΟΣ

Κι είδε ό ήλιος άπ τὰ ύψη,
Άπ τὰ ύψη πού περνᾶ,
Δίχως λούλουδα τούς κάμπους
Δίχως χλόη τὰ βουνά.

*
* *

Κι είδε ολάκερη τήν πλάση
Στου βοριά τήν κρύα πνοή
σάν σέ χάρου μαύρη κλίνη
Νά μαραίνεται, νά σβή.

Καὶ θυμήθηκε μὲ πόνο
Τὴν παλιά της ὀμορφιά
Καὶ θυμήθη ὅσα τῆς πῆρε
Γλυκολόδροσα φιλιά.

*
* *

Καὶ στή δύση του γυρνώντας
Σπέρνει δῶρα του στερνά,
Χρυσολούλουδα στοὺς κάμπους,
Ξανὰ ρόδα στὰ βουνά.

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ
(ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ)

ΤΟ ΗΛΙΟΒΑΣΙΛΕΜΑ

Πίσω ἀπὸ μακρινὲς κορφές ὁ ἥλιος βασιλεύει
Καὶ τ' οὐρανοῦ τὰ σύνορα χίλιες βαφές ἀλλάζουν,
Πράσινες, κόκκινες, ζανθές, ὀλόχρυσες γαλάζες,
Κι ἀνάμεσά τους σκάει λαμπρὸς λαμπρὸς ὁ Ἄποσπερίτης.
Τὴν πύρη τοῦ καλοκαιριοῦ τὴν σβυεῖ γλυκὸ ἀγεράκι
Ποῦ κατεβάζουν τὰ βουνά, ποῦ φέρνουν τ' ἀκρογιάλια.
Ἀνάρια τὰ κλωνάρια του κουνάει ὁ γέρο πεύκος
Καὶ πίνει καὶ ρουφάει δροσιὰ κι' ἀχολογᾷ καὶ τρίζει.
Ἡ θρύση ἢ χορταρόστρωτη δροσίζει τὰ λουλούδια
Καὶ μ' ἀλαφρὸ μουρμουρητὸ γλυκὰ τὰ νανουρίζει.
Θολώνει πέρα ἢ θάλασσα, τὰ ριζοβούνια ἰσκιώνουν,
Τὰ ζάλογγα* μαυρολογοῦν, σκύβουν τὰ φρύδια οἱ βράχοι
Κ' οἱ κάμποι γύρου οἱ ἀπλωτοὶ πράσινο πέλαο μοιάζουν.

*
* *

Ἀπ' ὄξω, ἀπ τὰ ὀργώματα, γυρνοῦνε οἱ ζευγολάτες,
Ἡλιοκαμένοι, ζέκοποι, βουβοί, ἀποκαρωμένοι,
Μὲ τοὺς ζυγούς, μὲ τὰ βαριά τ' ἀλέτρια φορτωμένοι
Καὶ σαλαγοῦν* ἀπὸ μπροστὰ τὰ δυὸ καματερά τους.
Τρανά, στεφανοκέρατα, κοιλάτα, τραχηλάτα,
«Ὁῶ! φωνάζοντας, ὀῶ! Μελισσινέ, Λαμπίρη».
Κι ἀργὰ τὰ βόδια περπατοῦν καὶ ποῦ καὶ ποῦ μουγγρίζουν·
Γυρνοῦνε ἀπὸ τὰ ἔργα τους οἱ λυγερές, γυρνοῦνε,
Μὲ τὰ ζαλίκια* ἄχ τὴ λογγιά,* μὲ τὰ σκουτιὰ ἄχ τὸ πλύμα,*

Μὲ τις πλατιές των τις ποδιές σφογγίζοντας τὸν ἴδρο.
Καὶ σ' ὅποιο δέντρο κι ἂν σταθοῦν, σ' ὅποιο κοντρί* ἀκουμ.
[πήσουν,
Εἰς τὸ μουργούρι τοῦ κλαριοῦ, εἰς τὴν θωριά τοῦ βράχου
Γλυκὸ γλυκὸ καὶ πρόσχαρο χαιρετισμὸ ξανοίγουν.
— «Γιὰ καὶ χαρὰ στὸν κόσμο μας, στὸν ὁμορφὸ μας
[κόσμο !»

Σὰν τὸ ζαρκάδι ὁ νιὸς βοσκὸς ζετρέχει τὴν κοπή* του.
Σουρίζει, σαλαγάει* «ὄϊ, ὄϊ» καὶ τήνε ροβολάει
Ἀπὸ τὰ πλάγια στὸ μαντρί, στὴ στρούγγα γιὰ ν' ἀρμέξει,
Ἀπὸ στεφάνι*, ἀπὸ ἐγκρεμό, ἀπὸ ραϊδιό* καὶ λόγγο
Καὶ τοῦ γιδάρη ἢ σαλαγή σριγγιὰ σριγγιὰ γροικιέται
Τ' ἀνάποδο κοπάδι του «τσάπ, τσάπ! εἶ, εἶ!» βαρώντας,
Κι ἀχολογοῦν βελάσματα κι' ἀχολογοῦν κουδούνια.
Ἀπὸ μακριά, ἄχ τὸ βουκολιό, ἀκούγεται φλογέρα.
Κάπου βροντάει μιὰ τουφεκιά ἢ κυνηγοῦ ἢ δραγάτη,
Καὶ κάπου κάπου ὁ ἀντίλαλος βραχνὸ τραγούδι φέρνει
Τοῦ ἀλογολάτη, τοῦ βαλμᾶ,* ὅπου γυρνάει κι ἐκεῖνος.
Τοῦ κάμπου τ' ἄγρια τὰ πουλιὰ γυρνοῦν ἄχ τις βοσκές τους,
Καὶ μ' ἄμετρος κελαϊδισμοὺς μὲς στὰ δεντρά κουρνιάζουν.
Σκαλώνει ὁ γκιώνης στὸ κλαρί καὶ κλαίει τὸν ἀδερφό του.
Στὰ ρέπια, στὰ χαλάσματα, ἢ κουκουβάγια σκούζει.
Μέσα σὲ αὐλάκι, σὲ βαρκό,* λαλεῖ ἢ νεροχελώνα
Τ' ἀηδὸνι κρύβεται βαθιὰ στ' ἀγκαθερὰ τὰ βᾶτα
Καὶ τὴν ἀγάπη τραγουδάει μὲ τὸ γλυκὸ σκοπὸ του.
Κι ἡ νυχτερίδα ἢ μάγισσα, μὲ τὸ φτερουγισμὰ της
Τὸ γλήγορο καὶ τὸ τρελλό, σχίζει τὰ σκότα ἀπάνου
Καὶ μὲ τὰ ὀλόχαρα παιδιὰ τοῦ ζευγολάτη παίζει!

Καλότυχοί μοι χωριανοί, ζηλεύω τὴ ζωὴ σας,
Τὴν ἀπλοϊκὴ σας τὴ ζωὴ, πῶχει περισίαιες χάρες·
Μὰ πῶ πολὺ τὸν μαγικὸ ζηλεύω γυρισμὸ σας,
Ὄντας ἢ μέρα σώνεται καὶ βασιλεύει ὁ ἥλιος.

Κ. ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ

«Από ταφή σ' ανάσταση
κι από τή γῆ στά οὐράνια»

Η ΣΠΟΡΑ

Θαρθούν οί μέρες τῆς σποράς, τοῦ ζευγολάτη ἐλπίδα:
Βαρὺ τὸ ἀλέτρι σέρνεται στὸ θαλωμένο χῶμα,
Τὰ βόδια τ' ἀργοκίνητα ξυπνᾶ ἢ μακριὰ βουκέντρα
Κι ἀνασαλεύουν τὸ ζυγὸ κι ἀχνοφουσοῦν σκυμένα,
Στυλώνοντας στίς ἀύλακές καρτερικὰ τὰ μάτια,
Μάτια μεγάλα ὀλόμαυρα, γεμάτα καλωσύνη.
Σταλάζει ἀπὸ τ' ἀπλόχερα χρυσὸ καθαροσπόρι
Καὶ τροχιασμένο ἀπ τὴν τριβὴ τὸ ὄνι ἀσημένιο λάμπει,
Σκάφοντας λάκκο στὴ σπορὰ τὴ ζωντανοθαμμένη.
Σκαλίστρα ἀχόρταγη τῆς γῆς καὶ τῆς σπορᾶς ἀρπάχτρα,
Τὸ ζευγολάτη ἀκολουθεῖ μαυρόφτερη κουρούνα,
Κι ἀπὸ τὰ νέφη κελαῖδεῖ κρυμμένη ἢ σιταρήθρα,
Ζητώντας γιὰ τὸν κόπο τῆς ἕνα σπειρὶ σιτᾶρι.

Μικρὲς οί μέρες τοῦ Σποριᾶ κι ἀτέλειωτες οί νύχτες
Τὸν ὕπνο δίνουν πληρωμὴ στὸν κάματο τῆς μέρας.
Μόνη ζενύχτρα καίει ἢ φωτιὰ στὸ ταπεινὸ καλύθι
Κι ἀπ τῆς φωτιᾶς τὸ φοβερὸ πλάνεμα ὁ ζευγολάτης
Βλέπει ὄνειρο στὸ νιόσπαρτον ἀγρὸ βαριά τὰ στάχια
Νά καρτεροῦν τὸ κοφτερὸ δρεπάνι τῆς θερίστρας.

ΤΟ ΘΕΡΟΣ

Με τοῦ καιροῦ τὸ γύρισμα τ' ὄνειρο θ' ἀληθέψη:
Στις καλαμιές, ἀπόγυρτες ἀπ' τὰ βαριά τὰ στάχια,
Νεραΐδες ἀσπρομάντλες διαβαίνουν οἱ θερίστρες·
Τ' ἀνάλαφρα ἀσπρομάντλα σφιγμένα μετὰ τὰ δόντια,
Φυλακτικὰ ἀπ' τὸ λιόκαμα τὶς ὄψες ἀποκρῦβουν
Καὶ δείχνουν τὰ ματόφρυδα, κοράκια μὲς τὸ χιόνι.
Πίσω ἀπ' τὸ διάβα τους, στρωτὰ χειρόβολα τὰ στάχια
Χαράζουν στράτα ἀπάτητη στὸν ἥλιο καὶ στ' ἀγέρι.

Γιὰ τὶς βαρύτερες δουλιές ἄξια τ' ἀντρίκια χέρια
Στρίβουν κλωνάρια κοτσικιάς* καὶ ζώνουν τὰ δεμάτια.

Τ' ἄλογο χαμοδένοντας στὸ χέρσωμα νὰ βόσκη,
Πάει τὸ καπέλι γιὰ νερὸ μετὰ δυὸ φλασκιά στὰ χέρια.
Κι ἡ μάνα, ἀποκοιμίζοντας στ' ἀπόσκιο τὸ παιδί της,
Στρώνει στεγνὸ, ἀμαγείρευτο τῆς ἐργατιάς τὸ δεῖπνο,
Μὲ πρῶμο κριθαρίτικο ψωμί, ποῦ δὲ χορταίνει.

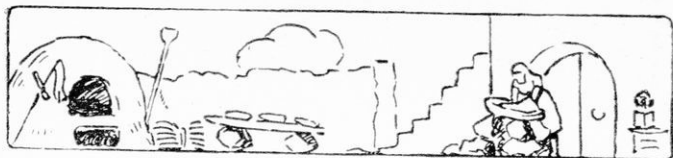
ΣΤ' ΑΛΩΝΙΑ

Στ' άλωνια, καλοσάρωτα καὶ ξεχορταριασμένα
 Θὰ ξαπλωθοῦν οἱ θυμωνιές, ξανθόμαλλες πλεξίδες.
 Τὰ στάχια τρίβει καὶ μασᾷ περνώντας ἢ ροκάνα.*
 Πλατάνι τὸ σαγόνι της, τὰ δόντια της στουρνάρια.*
 Τὰ βόδια σέρνουν τὸ θεριὸ ζευγαρωτὰ δεμένα
 καὶ δαμασμένο τὸ πατᾶ, τὰ βόδια κυβερνώντας,
 Ὁραία ἀρματοδρόμιση λαμπαδιωτὴ στημένη
 Στὰ χεῖλη της ὁ σάλαγος γλυκόφωνο τραγούδι,
 Στὰ χέρια της ἀπόνετο καλάμι εἰν' ἢ βουκέντρα.

Ὁ νοικοκύρης τοῦ άλωνιοῦ, μὲ τὸ κρασί στοῦ γόνα,
 Κερνᾷ τοὺς ξένους ποὺ περνοῦν, καὶ κράζει τοὺς γειτόνους.
 Κι ἕνας λυράρης, παίζοντας τυφλὸς τυφλὰ τὴ λύρα,
 Μοιράζει εὐχές γιὰ τὴ σοδιά κάθε φορὰ ποὺ πίνει.

Κι ἀρχίζει τὸ ξανέμισμα τὶς νύχτες μὲ τ' ἀπόγειο·
 Σύννεφο ἀπ τὰ ξυλόφτυρα, στὰ οὐράνια ἀναπετώντας,
 Τ' ἄχυρο φεύγει ἀνάλαφρο καὶ τὸ σιτάρι πέφτει
 Γύρω στοῦ φῶς τῶν φαναριῶν, χρυσὴ ψυχάλα ἀπ τ' ἄστρα,
 Σωρὸς σιτάρι ἂν καρτερῆ τοῦ μετρητῆ τὰ χέρια,
 Πρὶν ἀπ τὰ χέρια τὸ μετροῦν τὰ πόδια καὶ τὰ μάτια,
 Τὰ πόδια μὲ τὸ πήδημα, μὲ τὴ ματιὰ τὰ μάτια·
 Φτεροῦ τοῦ νιοῦ τὸ πήδημα, σοφὴ ἢ ματιὰ τοῦ γέρου.

* Ἀβρεχτη καὶ ἄκαγη ἢ σοδιά σηκώνεται ἀπ τ' άλωνι.
 Λίβας δὲν τὴν καψάλισε κ' ἢ μόρα δὲν τὴν πήρε
 χρονιᾶρα τροφοδότιση γεμίζει τὶς κουβέλες.*

ΨΩΜΙ

Καλόδεχτο τὸ φόρτωμα ποῦ θάρθη ἀπὸ τὸ μύλο,
Πρωτόσταλτο, πρωτάλεστο, πρώτη χαρὰ τῆς σκάφης.

Ζυμώνουν τ' ἀνασκουμπωτὰ τῆς πρωτονύφης χέρια
Καὶ πλάθουν τὰ πρωτόπλαστα ψωμιὰ μὲ τις παλάμες
Μὲς τὴν καλοπελεκητὴ πινακωτὴ-προικιό της.
Τὸ φούρνο καίει τεχνίτισα στὸ φούρνο ἢ γριά κυρούλα,
Ξανανιωμένη, ἀφίνοντας τὴ συντροφιά τῆς ρόκας.

Ὡ βραδυνὸ συμμάζεμα στὸ σπιτικὸ κατώφλι,
Καρτέρεμα ἀνυπόμονο τοῦ πυρωμένου φούρνου!
Κι ὦ μέθυσμα ἀπ τὴ μυρωδιὰ πρώτου ψωμιοῦ, ποῦ ἀχνίζει
Κομμένο ἀπὸ τὸ γέροντα παπποῦ χωρὶς μαχαίρι
Καὶ μοιρασμένο στὰ παιδιά, στὶς νύφες καὶ στ' ἀγγόνια!

Καὶ σύ, θυσία τῶν ταπεινῶν στὴ θεία τὴν καλωσύνη,
Σημαδεμένο ἀνάμεσα μὲ τοῦ σταυροῦ τὴ βούλα,
Καλοπλασμένο πρόσφορο, τῆς Ἐκκλησιάς μεράδι,
Ποῦ θὰ κοπῆς τὴν Κυριακὴ μὲς στ' ἀργυρὸ ἀρτοφόρι
Καὶ στ' ἅγιο δισκοπότηρο μὲ τὸ κρασί θὰ σμίξης!

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

Ο ΤΡΥΓΟΣ

Ὅταν ἀνθίξ' ἡ ἀγράμπελη κι ἀπλώνει τὰ κλαδιὰ της
Στὸ σχοῖνο, στὸ χαμόδεντρο, στοῦ πεύκου τὰ κλωνάρια,
Στὰ ρέματα τοῦ ποταμοῦ, στὸν ἐγκρεμὸ τοῦ βράχου,
Κι ἀγέρα, κάμπους καὶ βουνά, τὴν πλάση πέρα ὡς πέρα

Γιομίζει από μοσχοβολιά με τὸν ἀνασασμό της.
Πυκνὸ πυκνὸ κι' ὀλόμαυρο μελισσολόϊ πετιέται
Μές ἀπὸ βράχους καὶ κρινιά,* μέσ ἀπὸ ἔρμιες καὶ κήπους,
καὶ τ' ἄνθη της βοσκολογᾶ καὶ πέρνει τὸν ἀχνό τους,
Καὶ διαλαλαίει μ' ἓνα βοητὸ τὸν ἀναγκαλιασμό του.
Ἔτσι οἱ κοπέλες τοῦ χωριοῦ πετιοῦνται ἀπὸ τὰ σπῖτια
Κ' εἰς κάμπους κ' εἰς βουνὰ σκορποῦν, κι ὅπ' εἶναι ἀμπέλια
[τρέχουν
Με τὰ καλάθια τὰ πλεχτὰ καὶ με τὰ βατοκόπια*
καὶ με τραγούδια, με χαρές, ὅταν ἀρχίζει ὁ τρύγος.

Ἄναταράζονται οἱ ἔρμιες, ἀχολογοῦν τ' ἀμπέλια,
Λές κι ἀπὸ κάθε πέτρα ὀρθή, λές κι ἀπὸ κάθε βᾶτον
Ὅπου στὸ χόρτο σέρνεται, κόρης κορμὶ φυτρώνει.
Πράσινη ἀπλώνεται ἡ φυτιά κ' οἱ ράγες μεστωμένες,
Μαῦρες καὶ κίτρινες, ζανθιές, μαυρολογοῦν, γυαλίζουν
Στὴν πρώτη ἀχτίδα τοῦ ζεστοῦ τοῦ ἡλιοῦ ὅπ' ἀνατέλλει
Σὰν μαῦρα μάτια, σὰν χοντρά κλωνιά μαργαριτάρια.
Οἱ βέργες οἱ καμαρωτὲς λαμποκοποῦν κι ἐκείνες,
Κ' οἱ περγολιές* ζαπλώνονται στὰ δίπλατα κρεβάτια
Καὶ στὴν πυκνή τους χλωρασιά καὶ στὸν βαθύ τους ἴσκιο
Τὴν ἰδρωμένην ἀργατιά δροσίζουν, ἀνασαίνουν,
Τὴν ἀργατιά πὸ ὀλημερίς ὄλο τρυγάει κι' ἀπλώνει.
Τὴν ἀργατιά πὸ λαχταρᾶ πότε νὰ πέση ὁ ἥλιος.
Πότε νὰ ἰσκιώσουν τὰ ριζά* νὰ δροσερέψη ὁ κάμπος.

Νάτος ὁ ἥλιος πὸ ἐπесе καὶ πάει νὰ βασιλέψη.
Νάτα πὸ ἰσκιώσαν τὰ ριζά καὶ δροσερεύει ὁ κάμπος.

Ὁ ἥλιος χάθη ὀλότελα καὶ τὰ βουνὰ σουρπῶσαν,
Θόλωσαν τ' ἀνοιχτὰ νερὰ κι' ἀπάνου βγήκαν τ' ἄστρα.
Διπλὰ ἀνασαίν' ἡ ἀργατιά κι' ἀπαρτάει τὸ ἔργο,
Κ' ἐκεῖ πὸ κληματοβέργες κι ἀπὸ παλιούρια φράχτες
Καλύβι ὀλόρθο πλέκουνε, δεῖπνον ἀπλὸ κυκλώνουν,
Καὶ τὸν ἀπλὸ τὸ δεῖπνο τους φωτᾶει θαμπὸ λυχνάρι,
Ἔστερα εἰς κάθε μιὰ φυτιά, κάθε ὄχτο, κάθε ἀμπέλι
Τρανὲς ἀνάβονται φωτιᾶς μέσ στ' ἀπλωτὸ σκοτάδι
Ὀλόυρα ὀλόυρ' ἀπ τίς φωτιᾶς σταίνουν χορὸ οἱ κοπέλες.
Στρώνονται χᾶμου οἱ γέροντες κι οἱ νιοί, καὶ ἀπ' ὄλους ἓνας

Τοὺς συνοδεύει τὸ χορὸ μ' ἓνα ἀπαλὸ τραγούδι
Καὶ μ' ἓνα λάλημα γλυκὸ γλυκὸ τοῦ ταμπουρά του.
Ὡς ποὺ τ' ἀστέρια τ' οὐρανοῦ τὸ μεσονύχτι δείχνουν,
Καὶ τότες οἱ χοροὶ λαλοῦν, σκορπᾶν οἱ δουλευτάδες.
Στρώνουν γιὰ στρώματα κλαδιὰ κι ἀποσταμένοι γέρνουν.
Κι ἐκεῖ ποὺ σβύνονται οἱ φωτιᾶς ἔρμες ἀνάρια ἀνάρια,
Τὸ νυχτοπούλι τ' ἄγρυπνο γλυκὰ τοὺς νανουρίζει,
Ὡς ποὺ νὰ σκάση ὁ ἀγερινός, ποὺ θὰ ξυπνήσουν πάλι,
Πάλι στὸ ἔργο τους νὰ μποῦν, στὸν ζηλεμένον τρύγο.

Κ. ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ

Ο ΣΚΥΛΟΣ

Ὁ μαῦρος σκύλος ποῦχα γὰ
δὲν εἶναι πρῶτο γένος·
ἔχει ἄκοφτη, τ' ὁμολογῶ,
κουλουριασμένη οὐρά.
Κι ὀλόρθα αὐτιά ὁ καϊμένος
σὰ σοῦγλες μυτερά.

*
* *

Ὅμως πολὺ τὸν ἀγαπῶ
κι αὐτὸς δὲν πάει πρὸ πίσω.
Καὶ τώρα, ἀφέντη, θὰ στὸ πῶ
πῶς εἶχα τὴν τιμὴ
καὶ πιά νὰ τὸν γνωρίσω
μοῦ δόθηκε ἀφορμή.

*
* *

Ὅ,τι εἶχα κάτσει μιὰ σταλιὰ
ψωμί νὰ φάω μιὰ μέρα,
τὸν βλέπω ποὺ χωρὶς μιλιὰ,
ὄμως μὲ μάτι ἀχνό,
μὲ κοίταζε ἀπὸ πέρα
σὰ νάσκουζε «πεινώ!»

Ήταν λιγνούλης σὰ σακκι
κοκκαλογομισμένο,
του΄λειπε ή τρίχα έδώ κι έκει,
τόν θέριζε ή πληγή·
κουφάρι ξεθαμμένο
λές ήταν άπ τή γή.

*
* *

Ποιός ξέρει άπ τήν καταδρομή
τί νάσερνε ό καϊμένος!
Τί, άν είσαι μισερό κορμί,
άχ! σπάνια σ' άγαπούν·
άν είσαι πληγιασμένος
συχνά και σέ χτυπούν.

*
* *

Τόν πόνεσα κι άπ τό ψωμί
του΄ρίχνω' στά... ποδάρια
τό βάζει έκείνος στή στιγμή
και πίσω δέν κοιτά,
τί θάχε δεϊ λιθάρια
πώς πέφτουν σά ζητά.

*
* *

Τί, είπα, με θάρρεψε φονιά
και φεύγει άπό κοντά μου;
Και θάν τό πής παραξενιά,
μά τό ταγάρι άρπώ,
κι ό,τι είχε μέσα, χάμου
με πείσμα τό σκορπώ.

*
* *

Και φεύγω. Μά στό φτωχικό
καλύδι μου τό βράδι
σαν ήρθα σέ λιγάκι άκώ
πού κάτι σιγανά
άπ' όζω στό σκοτάδι
τήν πόρτα γκρατσουνά.

Ἄνοιγω... τί ἦταν; Τὸ σκυλί.
Τῆ φιλικιά λαλιά μου
σάν ἄκουσε πῶς τὸν καλεῖ
πάει ὁ φόβος κι ἡ ντροπή
εὐθύς στὴν ἀγκαλιά μου
πηδάει σάν ἀστραπή.

*
* *

Πῶς ἔκανα τὴ γνωριμιὰ
νά, στόπα μὲ τὸ σκύλο.
— Δὲν ἔχει οὐσία αὐτὸ καμιά.
— Καμιά; Μὲ συγχωρεῖς!
Τί, βρῆκα γὰ ἓνα φίλο
καὶ λίγο τὸ θαρρεῖς;

ΑΔΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

Ο ΚΟΥΚΟΣ

‘Ο κούκος είναι ένα έρημικό πουλί.

Τρουπώνει βαθιά μέσα στο δάσος, και λέει τὸ ἀπλό του τραγούδι, κούκου, κούκου, κούκου, κούκου.

Δὲν τραγουδᾷ γιὰ νὰ τὸν ἀκούσῃ κανένας, γιατί γιὰ τὸν κούκο δὲν ὑπάρχει κανένας. Κι ἔπειτα τὸ τραγούδι του εἶναι τιποτένιο, ἓνα τίποτα: Κούκου.

Μὰ ἄραγε δὲν ἔχει καρδιά ὁ κούκος! κλαίει, ἢ τραγουδᾷ, ἢ λέει «Φῶς ἰλαρὸν» τώρα τὸ βράδι;

‘Εκατομμύρια κλαριά τὸν ζώνουν. ‘Ο ἥλιος κρύφτηκε πίσω ἀπὸ τὸ σκοτεινὸ βουνό· αὐτὸς ὄλο ὄλο πού ξέρει, εἶναι τοῦτο τὸ τίποτα: Κούκου.

Αὐτὸς δὲν εἶναι μήτε ψάλτης, μήτε βιολιτζής, μήτε στρατηγός, μήτε παραβοκύρης· ὅλα αὐτὰ τὰ ζουζουλα* δὲν ξέρει κι ὅλας πῶς ὑπάρχουν στὸν κόσμο.

Τὸ φτεράκι του ἀνατριχιάζει, τὰ πόδια του σφίγγουν τὸ κλαρί καὶ φωνάζει: Κούκου, κούκου!

Τὸ δάσος εἶναι ἔρημο· μὰ ὁ Θεὸς χαϊδεύει τὸ σκοῦρο του τὸ φτερό· ἀκούγει τὸ παράπνοτό του.

Φ. ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

Η ΚΟΚΚΙΝΗ ΚΟΡΔΕΛΑ

‘Η Μόσκιω ἢ Μοσκούλα ξύπνησε μὲ τὸν Αὐγερινό.

‘Ο πετεινὸς κοιμᾶται ἀκόμα στὴν ἐλιά, τῆς εἶπε ἡ μάνα της, στὸν οὐρανὸ ἀκόμα βόσκει τῶν ἀστρων τὸ μελίσι, κ’ εἶσαι ξυπνή ἀπὸ τώρα, κτσικούλα μου;

‘Η Μόσκιω ἢ Μοσκούλα πηγαίνει κι ἀκουμπάει ἀπάνω της.

Γιατί τὰ σκουλαρίκια τοῦ λαιμοῦ σου τρέμουνε τῆσο, ρωτᾷ ἡ μάνα της, γιατί μοῦ βελάζεις ἀνήσυχα Μόσκιω Μοσκούλα;

Στὸν ὕπνο μου ἐβλεπα, Μάνα Μανούλα μου, πῶς ἦρθε ξένος ἄνθρωπος πού μὲ κοίταξεν ἄγρια πολὺ κ’ ὕστερα μοῦ φόρεσε στὸ λαιμὸ μιά κόκκινη κορδέλα.

Μόσκιω Μοσκούλα, περίμενε νὰ δύσῃ ὁ ἥλιος καὶ θάρθ’ ἡ ξανθὴ

κοπέλα τῆς κυρᾶς νὰ σοῦ φέρῃ στὴν ποδιά τῆς τ' ἄγριο τριφύλλι.

— Στὸν ὕπνο μου τὴν εἶδα τὴν ξανθὴ κοπέλα καὶ δὲ μούφερε τ' ἄγριο τριφύλλι, μόνο κοιτώντας τὴν κόκκινη κορδέλα μου σήκωσε τὴν ποδιά στὰ μάτια τῆς καὶ σφούγγιξε τὰ δάκρυα ποῦτρεχαν νερό.

Ζ. Λ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΑΪΤΟΣ

Ἐνας χάρτινος Ἀϊτός, ζωγραφιστός, μὲ μιὰν οὐρὰ θεώρατη, ἀγνάντευε καὶ σείδανε ἀπὸ τὰ μεσοῦρανα.

Ἦθελε νὰ δείξῃ τὴν ὁμορφιά του καὶ τὴν περηφάνεια του παντοῦ.

Τότε φάνηκαν ἀπὸ πέρα νᾶρχωνται κοπαδιαστὰ κάτι Δελέκια. Πέσανε σ' ἀπορία καθὼς εἶδαν τὸν Ἀϊτό.

— Κλού, κλού! Τί εἶν' αὐτὸ τὸ πετούμενο; εἶπανε

μεταξί τους τὰ Δελέκια. Ἄλλη φορὰ δὲν τῶδαμε. Κάποιο φρεβερὸ πουλί!

— Εἶμαι Ἀϊτός! εἶπε ὁ Ἀϊτός. Ἀϊτός ὄχι σὰν τοὺς ἄλλους, τοὺς συνηθισμένους. Χάρτινος Ἀϊτός!

Κι ἔσυρε μὲ σοῦσουρο τὴν χρῶσωτὴν οὐρὰ του.

— Κλού, κλού! φώναξαν τὰ Δελέκια ξαφνισμένα. Φεύγετε νὰ φύγουμε!

Ὁ Ἀϊτός ἤθελε καὶ σ' ἄλλους νὰ περηφανευτῇ, ἀλλὰ δὲν εὑρίσκει.

Δὲν ἦτανε πολὺ περαστικὸς ὁ δρόμος! ἀποφάσισε νὰ κατεβῇ πρὸ χαμηλά.

Τὸν εἶδαν κάτι καρδερίνες καὶ πετάξανε τριγύρω του.

— Τσίρ - τσίρ - τσίρ, είπανε τὰ τσιροπούλια. Τί είς' εσύ, τσίρ ἄρχοντα;

Ἄϊτός! είπε ὁ λεγάμενος. Χάρτινος Ἄϊτός. Μὴ φοβάστε, δὲ σὰς τρώγω!

Τσίρ - τσίρ - τσίρ!... Τρεχάτε καὶ χαθήκαμε!

Καὶ σκορπίσανε τὰ χαζοπούλια τρομαγμένα.

Τέλος βρέθηκε ὁ Ἄϊτός ἀπάνω στὰ ψηλώματα. Ἀποφάσισε νὰ κατεβῆ πρὸ χαμηλά. Ἦθελε κι ἄλλα νὰ ξεκουραστῆ. Τὸν ἐβάραινε πολὺ ἡ οὐρά του. Πῆγε μ' ὀρμὴ καὶ σκάλωσε σ' ἓνα ξερόκλαδο.

— Καλὰ θρονιάστηκα δωπέρα! είπε. Τώρα μάλιστα!

Κάτι ὀρνιθες πῆγανε νὰ τοιμπήσουν κάτω ἀπὸ τὸ δέντρο.

Κά - κὰ - κά! Τ' εἶν' αὐτὸ τ' ἀγριοπούλι; κακαρίσανε.

— Καλὸς εἶμαι, μὴ φοβάστε! είπε ὁ φίλος. Εἶμαι Ἄϊτός. Χάρτινος Ἄϊτός!

— Ἄϊτός, καὶ δὲ μὰς τὸλεγεσ πρωτότερα; Ἄχ, κακὸ πού πάθαμε! Κά - κὰ - κά!

Ἄλοι μὲ φοβοῦνται, είπε ὁ Ἄϊτός. Δίνουνε μεγάλη σημασία στὸ πρόσωπό μου. Πόσο περισσότερο νὰ κατεβῶ στὸ δρόμο. Ἄς εἶναι, ἔχω καιρό!

Κι' ἄλο γινόνταν πρὸ περήφανος, ὅσο ἔπεφτε πρὸ κάτω.

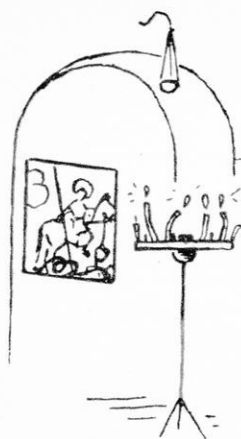
Τέλος ἀποφάσισε σιγὰ νὰ κατεβῆ, μὰ ἔπεσε ἄσχημα στὸ κορνιαχτὸ τοῦ δρόμου.

Τώρα ἐδῶ εἶναι οἱ δόξες μου! είπε: Ἀπὸ ἐδῶ χιλιάδες ἔχουνε νὰ περνοῦν καὶ νὰ μὲ βλέπουν.

Πέρασε λοιπὸν ἡ πάπια, πρώτη καὶ καμαρωτή. Μῆτε καὶ τὸν πρόσεξε καθόλου. Πέρασε ἡ γουρούνα μὲ τὰ μωρουδάκια της. Δὲν ἔδωσε σημάδι νὰ τὸν ξέρη. Κάθε διαβάτης τὸν πατοῦσε καὶ τὸν ἔλυωνε.

Ἄ Ἄϊτός σώπαινε κι ἀποροῦσε.

ΓΙΑΝΝΗΣ Γ. ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΑΓ· ΔΗΜΗΤΡΗΣ

Στό χωριό μας, πού δέν είναι κι
[όμορφότερο στήν πλάση,
Μᾶς ἄφησαν οἱ γονιοί μας μιὰ γε-
[ρόντισα ἐκκλησιά.
Δέν τῆς ἔχουμε φτιασμένο μαρμαρέ-
[νιο εἰκονοστάσι,
Τὰ καντήλια τῆς δέν είναι κρου-
σταλλένια καί χρυσά.

Φτωχικά ντυμένους ἔχει καί τοὺς γέρους τῆς παπάδες.
Ταπεινοί κ' οἱ δύο τῆς ψάλτες εἶναι, ἀλήθεια, ἐργατικοί.
Στὰ μανάλια τῆς μεγάλες δέν ἀνάβουμε λαμπάδες·
Τὸν ἀφέντη Ἄϊ-Δημήτρη τὸ μικρὸ κεράκι ἀρκεῖ!

Κι ὄμως στό μικρὸ τῆς χώρο, πού ὅλους κι ὄλες δέν μᾶς πιάνει,
Τοῦ Θεοῦ τὸ μεγαλεῖο τὸ αἰσθανόμαστε τρανό!
Πουθενὰ πιὸ μυρωμένα δέν καπνίζει τὸ λιβάνι
Πουθενὰ τὸ καντηλάκι δέν σπιθάει πιὸ φωτεινό.

Τὴν καλή μας ἐκκλησοῦλα!... Ὅλοι μας ἐκεῖ στὴ μέση
Χριστιανοί στήν κολυμπήθρα γίναμε κλαψαριστά.
Θὰ γελάσουμε μιὰ μέρα καί γαμπροὶ στήν ἴδια θέση
Θὰ σωπάσουμε μιὰν ἄλλη μὲ τὰ μάτια μας κλειστά...

Καὶ στὸν Ἄδη, πού ἡ ψυχὴ μας φτερωτὴ θὰ περιτρέχει,
Θὰ γυρεύουμε νὰ ἰδοῦμε τοὺς Ἁγίους τοὺς σεβαστοὺς
Ἀπαράλλαχτους, ἀλήθεια, ἔτσι ὅπως αὐτὴ τοὺς ἔχει
Στὶς ξυλένιες τῆς εἰκόνες φτωχικὰ ζωγραφιστοὺς!

Γ. ΑΘΑΝΑΣ

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ

Τὰ βαριά ἀγωγιάτικα ἄλογα
Μὲ τὰ ζύλινα σαμάρια
Μὲ σκοινιά γιὰ χαλινάρια,
Μὲ κουδούνια στὸ λαμό,

Θὰ μᾶς φέρουν καβαλάρηδες
Σὲ πανάρχαιο μοναστήρι
Πέρα ἀπὸ ψηλὸ γεφύρι
Πάνω ἀπὸ βαθὺ γκρεμό.

Θὰ διαβοῦμε καβαλάρηδες
Τὴν καμαρωτὴ του πόρτα,
Θὰ πεζέψουμε στὰ χόρτα
Καὶ στις στάλες τῆς δροσιάς.

Καὶ θαρρῆ σκυφτὸς καλόγερος
Μὲ τρεμουλιαστὸ τὸ χέρι
Σκουριασμένα νὰ μᾶς φέρη
Τὰ κλειδιά τῆς ἐκκλησιάς.

Θαμπωμένοι ἀπὸ τὸ λιόβολο
Ζαλισμένοι ἀπὸ τὸ δρόμο,
μ' ἓναν κάποιον κρυφὸ τρόπο
Μπαίνοντας ψηλαφητὰ

Χίλια μάτια Ἀγίων θὰ νιώσουμε
Νὰ μᾶς βλέπουν δακρισμένα
Δέκα αἰῶνες κοιμισμένα,
Πρώτη μέρα ζυπνητά.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΜΙΑ ΕΚΔΡΟΜΗ

Ἄμειλτος κοιτάει,
γεμάτος συλλογή,
ὁ χαλασμένος πύργος
μὲς τῆ βαθεῖα σιγή.

Μὲ τὴν λαμπρὴν ἡμέρα
ὠραία συντροφιά
τριγύρω του σκορπάει
τραγούδια χαρωπά.

Μά, ὡς ἄρχισε τὸ βράδι
νὰ φτάνει σιωπηλὸ
ἡ συντροφιά σκορπάει
στὸν κάμπο τὸ θολό.

Ἄμειλτος κοιτάει,
γεμάτος συλλογή
ὁ χαλασμένος πύργος
μὲς τῆ βαθεῖα σιγή.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΑΓΟΠΑΤΗΣ

ΕΝΑ ΧΩΡΙΟ

Σὰν νάταν ἀίτοφωλιά, στὴ ράχη τοῦ βουνοῦ,
τοῦ κάμπου τ' ὄλοπράσινο πανόραμα ξανοίγει.
Καὶ τῆς καμπάνας ἡ φωνὴ τὴν ὥρα τοῦ σπερνοῦ
μὲ τὸν παθιάρικο ἀμανὲ τοῦ ἀγωγιάτη σμίγει.

* *

Ἄπο τ' ἀμπελοχώραφα γυρνοῦν οἱ χωριανοὶ
κι ἕνας τὸν ἄλλονε σεμνὰ θεὸ νὰ καλησπερίση.
Παίρνει κ' ἡ κάθε μορφονιά στὸν ὤμο τὸ σταμνὶ
κι ὅλες τραβάνε πρόσχαρες γιὰ τὴν Ἀπάνω βρύση.

ΕΥΑΒΙΟΣ

ΑΠΟΨΕ

Απόψε ή γη σου είν' όμορφη, Θεέ μου, όλη πέρα ως πέρα.
Τό λόφο ρείκια κόκκινα τόν έχουνε στολίσει
Σά νάσαι μιά παραμονή γλυκειάς γιορτής· κι ή μέρα
Σάν όγαθό χαμόγελο κι εκείνη άργεί νά σούση.

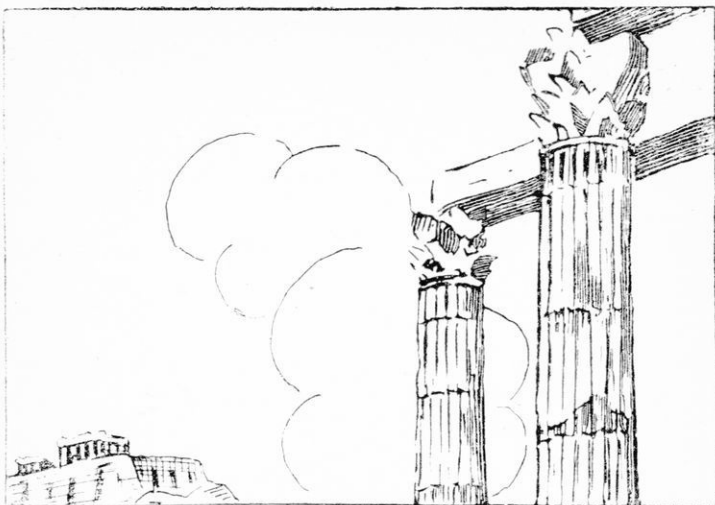
Δεξιά ζερβά στη μοναξιά του δρόμου οί λευκες μένουν
Ακίνητες στο λίγο φώς· δέ σιέται ένα κλαδί τους,
Δέν τρέμει ούτ' ένα φύλλο τους· όπου κι' άν δής σπαίνουν
Και σά μιά δέηση βουδή θαρρείς είν' ή σιωπή τους.

Κάτω στα πλάγια του βουνού, που γέρνει βυθισμένο
Μέσα στο όνειρου τή σκιά, μές στη θολή γαλήνη
Τό μακρινό, τό βραδινό χωριό τ' άγαπημένο,
Σάν άύλος τόπος για ψυχές πουν' άγιες έχει γίνει.

Κι άπάνω εκεί δυό σύννεφα λές κ' είναι άσπροντυμένοι
Αγγέλοι, που με τ' άνοιχτά φτερά τους σταματήσαν
Κι ηύραν τόσ' όμορφη τή γη και τόσο ευτυχισμένη
Που έμείναν και τόν ούρανό γι' απόψε έλησμονήσαν...

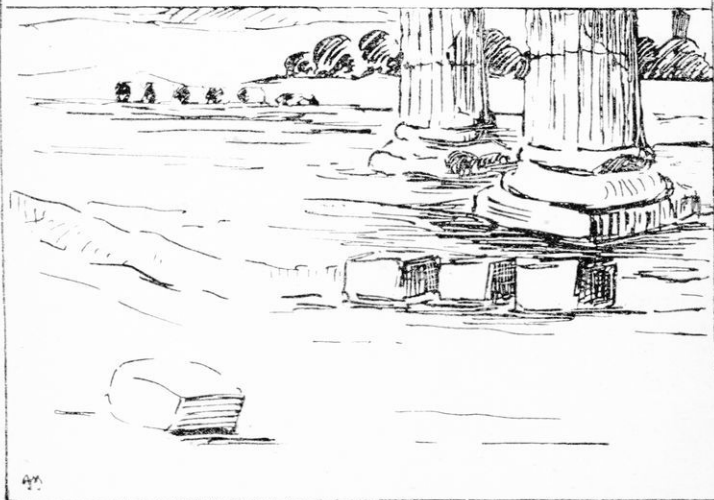
Λ. ΠΟΡΦΥΡΑΣ

ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΑ

ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΜΥΚΗΝΑΙ

Νεκρὰ σκεπάζουν σύννεφα τῶν Μυκηνῶν τὰ τείχη·
Παλάτια, τάφοι, ὄλα βουβά, κι ἀσάλευτος ὁ ἀγέρας,
Σὰν ὄνειρον ἀλαργινὸ μιᾶς παναρχαίας ἡμέρας.
Καὶ μὲς στοῦ ὄνειρου τὰ βαθιὰ φιλιῶν καὶ θρήνων ἦχοι.

ΔΕΛΦΟΙ

«Δὲν ἔχει δάφνη μάντισα καὶ σπῖτι πιά ὁ Θεός...»
Μὲς στὴ βραχῶδη τὴν ἔρμιᾶ παραμιλάει ἡ Πυθία.
Στὶς Φαιδριάδες, ἀγριες, πέφτει χλωμὸ τὸ φῶς
Καὶ δάκρια στάζει, δάκρια βουβά, ἡ Κασταλία.

Π. ΝΥΡΒΑΝΑΣ

Ω ΑΘΗΝΑ

ὦ Ἀθήνα! θὰ ξανάθελα τὰ καλοκαιρινά,
τὰ πρᾶα πρωινά σου
σὲ κάποια συνοικία σου, χαμένη ἐκεῖ ψηλά
πρὸς τὴ λοφοσειρά σου,

Ν' ἀκούσω, ὁ περβολάρης σου φαιδρὸς σὰν θὰ περνᾷ,
νὰ τραγουδάη μὲ γλύκα,
Κατὰ τὸ μῆνα ποῦ θενᾶνε, ἢ τὰ βασιλικά
καὶ τὰ Αθηναῖϊκα σύκα,

Ἦ τὰ κεράσια τὰ ὄριμα, ποῦ σὰν λαχταριστὰ
ὄμορφης μοιάζουν χεῖλια,
Καὶ τὸ δεκαπενταύγουστο, μόλις διαβῆ ξανά
τὰ ροζακιά σταφύλια.

Καὶ τὴ φωνή του, ποῦ ὅλη αὐτὴ νομίζεις μοναχὰ
τὴ συνοικία γεμίζει,
νὰ τὴ σκεπάζη ὁ γάϊδαρος, ποῦ τοῦρθε ξαφνικά
κι ἀρχίζει καὶ γκαρίζει.

ΣΩΤ. ΣΚΙΠΗΣ

Η ΔΗΜΗΤΣΑΝΑ

Οί χώρες είναι σάν τούς ανθρώπους, π' ἄλλοι είναι καλοδεχούμενοι καί γλυκοαίματοι, κι ἄλλοι ἄνοστοι κι ἀντιπαθητικοί. Ἔτσι κ' ἡ Δημητσάνα είναι ἓνα μέρος πού τὸ συμπαθεῖ ὁ ξένος σὰ νά'ναι πατρίδα του, γιατί κι ἀνθρώποι της είναι καλόγνωμοι καί φιλότιμοι, μὰ κ' ἡ τοποθεσία της καί τ' ἀγέρι της ἐλαφρώνουσι τὸ κορμί καί ξεκαθαρίζουσι τὸ μυαλό. Μ' ὄλο πού βρίσκεται ἀπάνου στὰ βουνά, ἡ ὄψη της είναι πολὺ ἤμερη.

Τὸ χαμοδοῦνι ὅπου είναι χτισμένο τὸ χωριὸ καί τ' ἄλλα ὀλοτρόγυρα μοιάζουσι στὸ χρῶμα σὰ σπιτίσο ψωμί, ἡλιοκαμένο καί γλυκὸ στὸ μάτι. Τὰ σπίτια πάλι είναι νοικοκυρεμένα, ὁμορφοχτισμένα, κι ἔχουσι ἀπάνω τους κατιτὶ πού δείχνει πῶς τὰ πονᾶνε κείνοι πού κάθουσι μέσα. Τὸ παζάρι, τ' ἀχτάρικα,* οἱ καφενέδες, ὅλα είναι παλαιά, κανωμένα μὲ κείνη τὴ στοχαστικὴ ἀπλότη πού ζεσταίνει τὴν καρδιά τ' ἀνθρώπου καί πῶλειψε πλιά στὰ χρόνια μας. Ὅλα τὰ πάντα κλίνουνε στὰ σκοῦρα χρῶματα, οἱ μπογιές πῶναι βαμμένα τὰ σπίτια, τὰ ρούχα πού φορᾶνε οἱ ἀνθρώποι, λογιῆς-λογιῆς ζωντανά, ἡ γῆς στὰ βουνά καί στὰ χωράφια. Οἱ ἀνθρώποι συνηθίζουνε νὰ φορᾶνε σκοῦρα πουτούρια,* κάπες κουκούλατες, καλπάκια μαῦρα, μὰ κι ὅσοι είναι φουστανελάδες φορᾶνε μαῦρα τουζλούκια* καί μαῦρες καπότες. Πολλοὶ ἀπὸ δαύτους ἀφίνουνε καί γενιάδα. Στὸ πρόσωπο είναι ἤρεμοι καί γλυκομίλητοι, στοχαστικοὶ στὰ φερσίματά τους. Γι' αὐτὸ τοῦτος ὁ τόπος ἔδωλε ἀνθρώπους π' ἀγαπούσανε τὴ σπουδὴ καί τὰ βιβλία, καί πῶχανε ἰδέες εὐγενικές, σύμφωνα μὲ τίς περιστάσεις τοῦ καιροῦ.

Τὰ σοκάκια είναι στενά καί καλντεριμωμένα, μὰ τὰ σπίτια είναι ἀπλόχωρα καί σκεπάζουσι ὀλάκερο τὸ χαμοδοῦνι, πῶπαμε. Στὴν κορφή, πού δὲν είναι ἀπόγκρεμνη, βρίσκονται ἀκόμα κάμπουσες μεγάλες γωνιασμένες πέτρες ἀπὸ φρούριο ἀρχαῖο Ἑλληνικό. Ἀπάνω σὲ ταῦτα τὰ θεμέλια εἶχανε χτίσει ὑστερώτερα, στὰ φράγκικα χρόνια, ἄλλο κάστρο, μὰ σήμερα δὲ φαίνεται πλιά ὀλότελα, ἐπειδὴ πήρανε τίς πέτρες καί χτίσανε σπίτια.

Ἡ Δημητσάνα στὰ χρόνια πού ἀκμαζε στάθηκε μιὰ πολιτεία θεοφοδομένη, ἐπειδὴ οἱ σπουδασμένοι κείνου τοῦ καιροῦ παπαδοφέρνανε. Γιὰ τοῦτο ἔχει κάμπουσες καλιῆς ἐκκλησιῆς, μὰ είναι ὀλες μικρές. Σὲ μιὰ ἀπὸ αὐτές, στὴν Κοίμηση τῆς Θεοτόκου, σώζονται

οί δώδεκα Ἀπόστολοι ζωγραφισμένοι ἀπὸ τὸ χέρι «Γαβριὴλ μοναχοῦ», ὅπως βρίσκεται γραμμένο σὲ μιὰ μεριά τοῦ τοίχου. Ἡ τέχνη του ἔχει στεγνότητα στὰ χρώματα καὶ παραξενιὰ στὸ σκέδιο, μὰ εἶναι γιομάτη νόημα γιὰ τὸν ἄνθρωπο ποὺ γνωρίζει τὰ τεχνικὰ τῆς ζωγραφικῆς. Ὁ Ἅγιος Σίμωνας, ὁ Ἅγιος Λουκάς κι ἓνα δυὸ ἄλλοι, δείχνουνε σίγουρο χέρι κ' ἰδιότροπη φαντασία.

Ἐξὸν ἀπ τὶς ἐκκλησίες, ἡ Δημητσάνα ἔχει καὶ μιὰ βιβλιοθήκη μὲ σπάνια βιβλία, μ' ὄλο ποὺ στὰ εἰκοσιένα χαλάσανε πολλὰ γιὰ νὰ κάνουνε φουσέκια. Ἀκόμα βρίσκεται γερὸ τὸ σπίτι ποὺ γεννήθηκε ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος, ποὺ τὸν κρεμάσανε στὴν Πόλη, καθὼς καὶ τὸ σπίτι ποὺ γεννήθηκε ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανός, τὸ σπίτι τῶν Ἀντωνόπουλων, κι ἄλλα τζάκια παλιά ποὺ σταθήκανε φημισμένα στὰ χρόνια τῆς Τουρκιάς.

Τ' ἀγέρι τῆς Δημητσάνας δὲ βρίσκεται στὸ ντουιὰ, γιὰ τοῦτο κ' οἱ ἄνθρωποι ἔχουνε καλὸ κέφι. Τὸ καλοκαίρι εἶναι ὄροσερὸ κι ἀλαφρὸ, δίχως κουνούπια κι ἄλλα ζουζουλα* τῆς ζέστης, ἐπειδὴ ὁ μπάτης* ἔρχεται ἀπ τὰ βουνὰ ἴσ' ἀπὸ τὴ θάλασσα καὶ ξεμπουκάρει φρέσκος ἀπάνω στὸ χωριό, π' ἀνασταίνεται ἄνθρωπος.

Ἐνα γύρο τὸ μάτι βλέπει ἓνα πανόραμα. Κατὰ τὴ νοτιὰ χαμηλώνουνε τὰ βουνὰ καὶ πᾶνε σβύνοντας ἴσα μὲ τὴ Μάνη. Στὴ μέση ἀπλώνει ὁ κάμπος τῆς Καρύταινας μὲ τὸ ἱσκιερὸ κάστρο τῆς. Ἀπὸ κει κάτω ἴσαμε τὴ Δημητσάνα ξεχωρίζει ἡ βυθιὰ ρεματιὰ ἑνὸς ποταμοῦ ποὺ λέγεται ἀρχαία Λούσιος. Παραδῶθε εἶναι μιὰ μικρὴ ράχη μ' ἓναν μυτερὸ βράχο, τὸ λεγόμενο ψηλὸ Κοτρῶνι. Σιμότερα, μ' ἄλλα λόγια σ' ἓνα τσιγάρο ἀπόσταση ἀπ τὸ χωριό, βρίσκονται στὴν ἀράδα οἱ μύλοι ποὺ φτιάνουνε τὴ μπαρούτη, ἀπάνω σ' ἓνα μικρὸ ρέμα μὲ ὄροσερὸ νερό. Ὅλη τούτη ἡ ἔκταση εἶναι σκεπασμένη μ' ἀμπέλια καὶ μοναχὰ οἱ ληνοὶ ἀσπρίζουνε μέσα στὴν πρασινάδα, λὲς κι εἶναι ρημοκκλήσια.

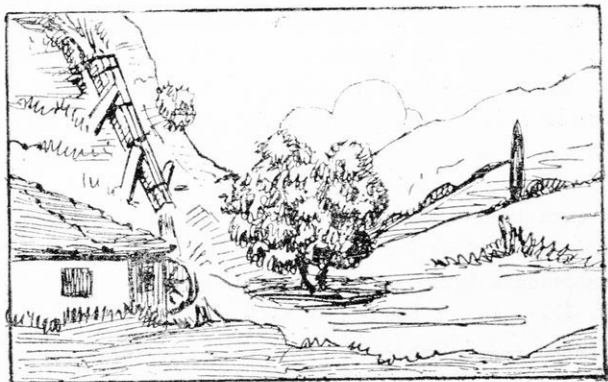
Κατὰ τὸν πονέντη στέκονται κάτι μικρὰ πετραδερά βουνὰ μὲ παράξενα σκέδια, καλὰ γιὰ ζωγράφου πόχει μανία γι' ἀσυνήθιστες τοποθεσίες. Κατὰ τὸ βοριὰ πάλε, ποῦναι τὸ πίσω μέρος τῆς πολιτείας, βλέπει κανένας μὴ ρεματιὰ μ' ἓνα σωρὸ γιοφύρια ἀπανωδιαστά, κι ἀποπάνω του περνᾶνε ἀμαξόστρατες καὶ μονοπάτια.

Χαίρεται κανένας νὰ σεργιανίζη ἀπὸ ψηλὰ κοιτώντας τὶς στρατές ποὺ φειδοστρίβουνε ἀπὸ βουνὸ σὲ βουνὸ καὶ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ περπατᾶνε καὶ πᾶνε στὴ δουλιὰ τους, τὰ γαϊδούρια π' ἀνηφορίζουνε στὰ μονοπάτια, τὰ λογιῆς-λογιῆς ζωντανὰ, βόδια, ἄλο-

γα, μολάρια πού πάνε μαζεμένα. Σέ τούτα τὰ μέρη κάνουνε ἐμπόριο τ' ἄλογα καί τὰ μολάρια φέρνοντάς τα ἀπ τή Σερβία, γιά τούτο βλέπεις ἀλάκερα βαλμαριά* νά βοσκάνε χλιμιντρίζοντας μέσα στήν καλαμιά.

Στά εικοσιένα ἢ Δημητσάνα στάθηκε ὁ μπαρουτχανές* τῶν Ἑλλήνων.

Δυὸ ἀδέρφια, Νικόλας καί Σπύρος Σπηλιωτόπουλοι, ἔχοντας πλούτισε στήν Ὑδρα, σά γραφτήκανε Φιλικοὶ κλείσανε τὸ μαγαζί τους καί πήγανε στή Δημητσάνα γιά νά μπορέσουνε νά βοηθήσουνε τὴν Ἐπανάσταση μὲ τὰ λεφτά τους. Ἐκεῖ τὸ λοιπὸν πιάσανε καί

φτιάξανε πρῶτα πρῶτα δυὸ μπαρουτόμυλους καί βγάζανε μπαρούτι νύχτα μέρα. Τὰ πράγματα ἦτανε εὐνοϊκά, γιὰτὶ ἡ Δημητσάνα εἶχε παρμένα προνόμια ἀπὸ τὴ Βαλιντέ Σουλτάνα, πῶς νά μὴν εἶναι στρατὸς μέσα στήν πολιτεία ἐξὸν ἀπὸ ἓνα δυὸ ζαπτιέδες.* Ἔτσι λοιπὸν, πότε μὲ ψευτιές, πότε μὲ πακίσια,* κάνανε τὴ δουλιὰ τους οἱ Ρωμιοί. Στὸ μεταξὺ ξέσπασε ἡ Ἐπανάσταση. Τότες οἱ μύλοι, ἀντὶ νά καταχωνιαστοῦνε*, πληθύνανε ἀπὸ δυὸ σὲ πέντε, ἀραδιασμένοι ὡς τὰ σήμερα στὸ χρύσο ρέμα τ' Ἀϊ-Γιάννη. Οἱ Δημητσανίτες κουβαλάγανε νίτρο ἀπ τὰ σπήλαια, χύνανε βόλια, δέ-νανε φυσέκια μὲ χαρτιά πού παίρνανε ἀπ τὴ βιβλιοθήκη, καί γιο-μίζανε δλάκερα ντεπόζιτκ. Μὰ στὸ τέλος πιαστήκανε. Ἐνας ἐχτρός τῶν Σπηλιωτόπουλων πήγε καί πρόδωσε στήν Τριπολιτσά, πῶς οἱ Δημητσανίτες φτιάχνουνε μπαρούτια κι ἄρματα γιά τὸν Ἄλῃ-Πασά. Τότε ὁ πασάς, δίχως χασομέρι, ἔστειλε ἓναν ἀνακριτὴ μὲ δυὸ

ἀξιοματικούς και πέντε στρατιώτες για να ξητάσουν. Τούτοι, φτάνοντας στη Δημητσάνα κόνεψανε* στο σπίτι των Σπηλιωτόπουλων, κι αφού πρώτα πρώτα νικήθηκαν και κάνανε ναμάζι,* επειδή ήτανε πεινασμένοι προστάξανε να στρώσουνε τὸ σοφρὰ για να φάνε, κ' ύστερα να πάνε για εξέταση. Αφού τὸ λοιπὸν μπουχτίσανε ἀπὸ φαγὶ κι ἀπὸ πιστό, κάνανε να σηκωθῶνε για να βγοῦνε ὄξω. Ὅλων τὸ λαρύγγι ξεράθηκε ἀπ τὸ φόβο. Τότε μπήκε μέσα στὸν ὄντα* ἕνας χωρατατζής κομπογιαννίτης,* Θύμιος Μπόκας λεγόμενος, παῦξερε φαροὶ τὰ Τούρκικα, κι' ἀρχίνησε να κἀνη ἕνα σωρὸ χωρατὰ και να λέγη λογιῶν λογιῶν παροιμίες, τόσο πὸ οἱ Τούρκοι, ὄντας κι ἀπὸ δικὸ τους λίγο πολὺ στὸ κέφι, πιάσανε τὰ γέλια και τίς φασαρίες. Σὲ λίγο τόσο πλανευτήκανε ἀπ τὰ χωρατὰ κι ἀπ τὰ τραγούδια τοῦ Μπόκα, πὸ ξαπλώσανε για καλὰ στὸ μιντέρι* και μὲ τὸ πολὺ πιστό τοὺς πήρ' ὁ ὕπνος.

Τότε δὰ ὀλάκερη ἡ Δημητσάνα σὺν γυναιξὶ και τέκνοις, δίχως να βγάνουνε ἄχνα ἀπ τὸ στόμα τους, πιάσανε και κουβαλοῦσανε ἀπὸ τὰ κατώγια, τὰ φουσέκια και τ' ἄλλα πράγματα τοῦ πολέμου, και τὰ καταχωνιάσανε* μέσα σὲ κρυφὰ σπήλαια. Στους μύλους, ἀφού τοὺς παστρέψανε και σηκώσανε τὰ γουδιὰ και τ' ἄλλα ἐργαλεῖα, σκορπίσανε ἄχυρα και σανὰ και δέσανε μέσα βόδια κι ἄλογα.

Τὴν ἄλλη μέρα οἱ Τούρκοι δὲ βρήκανε κανένα σημάδι ὑποπτο και φύγανε, κι οἱ Δημητανίτες πάλι ἀρχίνισανε τὴν ἴδια φάμπρικα.*

Φ. ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

ΕΔΩ Σ' ΑΥΤΑ ΤΑ ΚΑΣΤΡΑ

Ἐδῶ σ' αὐτὰ τὰ κάστρα
 Πόχουν γειτόνους τ' ἄστρα
 Κ' οἱ ἐρμαδιακές τους φόσες*
 Κοράκων κρύβουν κλώσες,

* * *

Ἐδῶ σ' αὐτὰ τὰ κάστρα
 Ποὺ ἡ θάλασσα ἢ χαλάστρα
 Μὲ κλάματα μὲ γέλια
 Τοὺς σκάβει τὰ θεμέλια

Ἄλλους καιροὺς καὶ χρόνια
Βροντούσανε κανόνια
Κι ἀράζανε γαλέρες
Μὲ δόγικες παντιέρες,

*
* *

Κολλοῦσαν στὸ μεντένι*
Φάντηδες* σιδερένιοι
Καὶ κάνανε σεργιάνι
Ἄρχόντοι βενετσιάνοι.

*
* *

Σ' ὀλόχρυσά παλάτια
Ποὺ θάμπωναν τὰ μάτια
Γλυκὲς περνοῦσαν ὥρες
Ἀβρότατες σινιόρες*.

*
* *

Τὶ μένει; Βλέπουμε ὅλοι
Σὲ κάποιο περιβόλι
Σπασμένο ἀπομεινάρι
Τ' Ἀϊ-Μάρκου τὸ λιοντάρι!

Β'.

Ἐδῶ σ' αὐτὰ τὰ κάστρα
Πόχουν γειτόνους τ' ἄστρα
Κ' οἱ ἔρμαδιακὲς του φόσες
Κοράκων κρύβουν κλώσες,

*
* *

Ἐδῶ σ' αὐτὰ τὰ κάστρα
Ποὺ ἡ θάλασσα ἢ χαλάστρα
Μὲ κλάματα, μὲ γέλια
Τοὺς σκάθει τὰ θεμέλια,

! *
* *

Περάσανε ζαμάνια*
Ποὺ φούσκωναν τουμάνια*
Καὶ φέρναν οἱ νοτιάδες
Περήφανες ἀρμάδες.

Στις τάπιες* ἀπὸ μέσα
Παπαρουνίζαν φέσια
Κι ἀπάνου ἀπ τούς γουλάδες*
Βιγλίζανε πασάδες,

* *

Κρύβανε τὰ μουράγια
Καφασωτά σαράγια
Καὶ λάμπαν στὰ μεντέρια*
Χανούμισες-ἀστέρια.

* *

Τὶ μένει; Βλέπουμε ὅλοι
Κατάκορφα στήν πόλη
Γιὰ μόνη θύμησή τους
Ρημάδι τὸ τζαμί της!

Γ.

Ἐδῶ σ' αὐτὰ τὰ κάστρα
Πῶχουν γειτόνους τ' ἄστρα
κ' οἱ ἔρμαδιακές τους φόσες
Κοράκων κρύβουν κλώσες,

* *

Ἐδῶ σ' αὐτὰ τὰ κάστρα,
Ποῦ ἡ θάλασσα ἢ χαλάστρα,
Μὲ κλάματα, μὲ γέλια
Τοὺς σκάβει τὰ θεμέλια,

* *

Στὰ τωρινά μας χρόνια
Πετοῦνε χελιδόνια,
Καὶ τὸ μικρὸ λιμάνι
Μόνο γιὰ βάρκες φτάνει.

* *

Στις τάπιες, ποῦ ὅλο ρεύουν,
Τσοπάνηδες σαλεύουν
Κ' εἰρήνη ἔχει σκορπίσει
Τ' Ἄϊ-Λιὸς τὸ ἔρημοκλήσι.

Δέν βλέπεις πιά σαράϊ*,
Τὴν εὐτυχία χωράει
Κάθε μας Ἐπαχτίτη*
Τὸ φτωχικό του σπίτι.

*
**

Δὲ ζοῦμε τὴ μεγάλη
Ζωή, ποὺ ζοῦσαν ἄλλοι,
Μὰ εἶναι ἡ μικρὴ ζωὴ μας
Περισσότερο δική μας...

*
**

Κι ἀκόμα πὶὸς τὸ ζέρει
Ἡ Μοῖρα τί θὰ φέρη,
Χαλάστρα κι ἀναπλάστρα,
Ἐδῶ σ' αὐτὰ τὰ κάστρα!

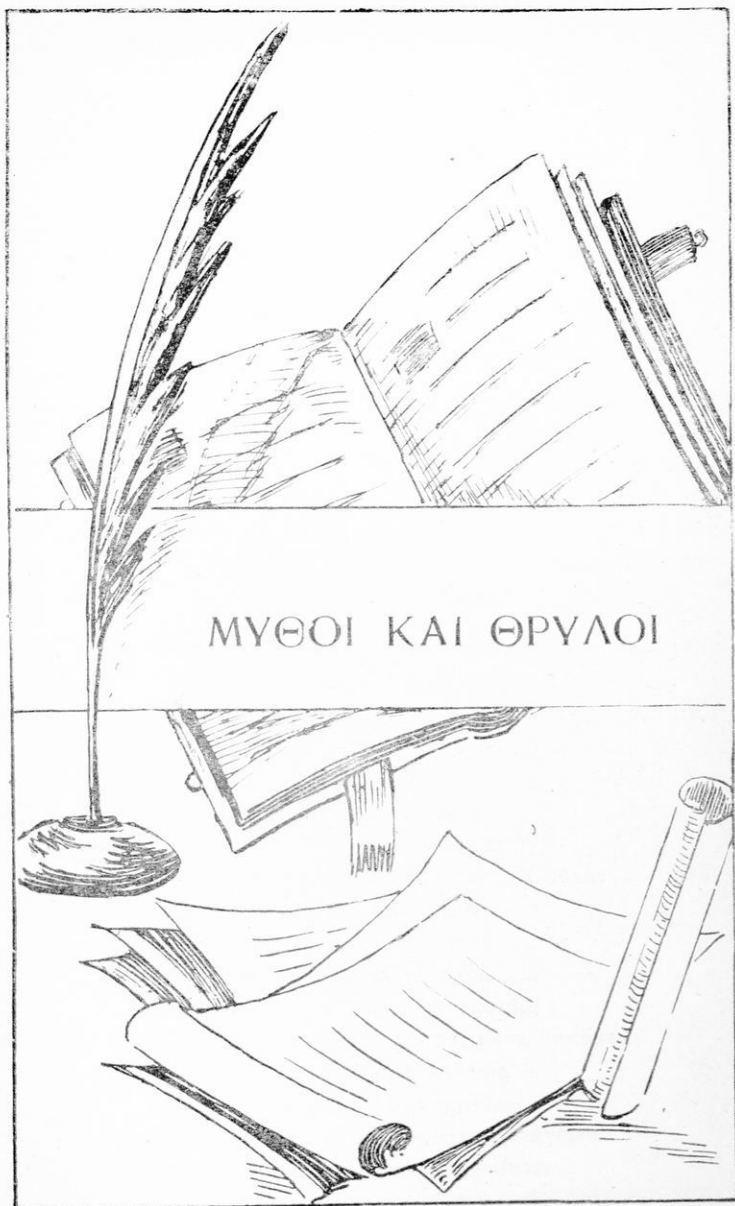
Γ. ΑΘΑΝΑΣ

ΤΟ ΛΗΞΟΥΡΙ

Ὅμορφη χωροπούλα εἶν' τὸ Ληξούρι
Ποὺ βρέχει στὸ γυαλὸ τὰ ποδαράκια της.
Μὲ τὰ βουνὰ τοῦ Ἀργοστολιοῦ στὴ μούρη
Ὅπισωθέτης ἔχει τὰ βουνάκια της.
Ἐκείνη πρωτοβλέπει ὅποιον περνάει,³
Μὰ τὴ μαύρη κανεῖς δὲν τὴν ψηφάει.

ΑΝΔΡ. ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ

ΜΥΘΟΙ ΚΑΙ ΘΡΥΛΟΙ

ΝΑΥΣΙΚΑ

(Ἐκ τοῦ Ζ τῆς Ὀδυσσεΐας στ. 48—109)

Εἰσαγωγή. Τὴν περικοπὴν ταύτην τῆς Ὀδυσσεΐας ἀφιερώνει ὁ Ὅμηρος εἰς τὴν Ναυσικᾶν, τὴν ὠραίαν κόρην τοῦ βασιλέως τῶν Φαίακων Ἀλκινόου, ἣ ὁποία εἶναι ὁ τύπος τῆς εὐγενοῦς καὶ συνετῆς νέας τῶν χρόνων τοῦ Ὀμήρου. Κατὰ τοὺς προηγουμένους στίχους ἡ Ναυσικᾶ εἶδεν εἰς τὸ ὄνειρόν της μίαν φίλην της, ἣ ὁποία τὴν παρεκίνησε νὰ ὑπάρῃ εἰς τὸν ποταμὸν διὰ νὰ πλύνῃ μετὰ τῶν θεραπαινίδων της τὰ ἐνδύματα τῶν ἀνακτόρων.

Καὶ ἡ καλότρον ἤλθ' Ἠὼ κι ἔγειρ' ἀπὸ τὴν κλίνην (48)
τὴν λαμπροφόρα Ναυσικᾶ, πού σι' ὄνειρο ἀπορούσε.

καὶ τῶν γονέων νὰ τὸ εἰπῇ, τοῦ ἀγαπητοῦ πατρός της (50)
καὶ τῆς μητρὸς κίνησ' εὐθύς, καὶ μέσα κείνους γῆρε.

Μὲ τίς θεράπαινες αὐτὴ καθόταν στῆ γωνία
μαλὶ γαλάζιο κλώθοντας· ἀπήντησεν ἐκεῖνον,
πρὸς τοὺς ἐνδόξους βασιλεῖς* ὡς ἦταν κινημένος
γιὰ τὴν βουλή, πού εἰ θαυμαστοὶ Φαίακες τὸν καλοῦσαν. (55)

Στὸν ποθητὸ πατέρα της ἐσίμωσε καὶ τοῦπε:
«Πατέρα δὲν μοῦ ἐτοίμαζες ἓνα ὑψηλὸν ἀμάξι
κχιλότροχο, τὰ δλόλαμπρα φορέματα νὰ πάρω,
πού κάθονται μοῦ ἀνάθαρτα νὰ πλύνω στὸ ποτάμι;
κι ἐσένα πρέπει, ὅπ' ἔξοχος στοὺς πρώτους μέσα ὑπάρχεις,
εἰς τίς βουλὰς νὰ κάθῃσαι μ' ἐνδύματα καθάρια» (5)
καὶ πένι' ἔχεις στὸ σπίτι σου υἱοὺς ἀγαπημένους,
δυὸ νυμφευμένους, κι ἄλλους τρεῖς, καμαρωμέν' ἀγόρια·
κι αὐτοὶ θέλουν μὲ νιόπλυτα πάντοτε νὰ πηγαίνουν
εἰς τὸν χορὸ. καὶ γι' ἔλα αὐτὰ φροντίζω ἐγὼ καὶ μόνη». (65)

- «Καὶ τὰ μουλάρια, τέκνο μου, λάβε, καὶ ὅ,τι θέλεις·
 ἄμε, καὶ σὲ τὴν ἄμαξα οἱ δοῦλοι θ' ἄρματώσουν,
 νὰ ἴναι ὕψηλὴ, καλὸτροχὴ μὲ κάλαθον ἐπάνω». (70)
- Εἶπε, κι εὐθύς ἐπρόσταξε τοὺς δούλους καὶ ὑπακοῦσαν,
 καὶ ἄρμάτωσαν καλὸτροχὸ φορτωτικὸν ἄμαξι.
 καὶ εἰς τὸν ζυγὸν ὑπόταξαν κι ἐξέψαν τὰ μουλάρια.
 Τὰ φωτεινὰ φορέματα μὲς ἀπὸ τὸν κοιτῶνα
 ἔφερνε ἡ κόρη κι ἔθεσε στὸ τورνευμένον ἄμαξι· (75)
- κι ἕνα κανίστρι ἐφόρτωσε τροφῆς ὄλο ἢ μητέρα,
 κάθε λογῆς, εὐφραντικῆς, καὶ μὲ κρασί γεμίζει
 τράγινον ἀσπί· κι ἡ κορασιά στὴν ἄμαξ' ἀνεβαίνει·
 καὶ λάδ' ὑγρὸ σ' ὀλόχρυσον ῥοῦ τῆς δίδει ἀκόμα,
 μαζί μὲ τίς θεράπαινες τὸ σῶμα της νὰ χρίση. (80)
- Κι αὐτὴ πῆρε τὴ μάστιγα καὶ τὰ λαμπρὰ λουρία,
 καὶ τὰ μουλάρια ράβδισε, πού ἐκίνησαν μὲ κρότον,
 κι ἅπαντα ἐτρέχαν κι ἔφερναν τὰ ἐνδύματα κι ἐκείνην,
 μόνην ὄχι· οἱ θεράπαινες ἐβάδιζαν κατόπιν.
 Κι εἰς τ' εὐμορφὸν ὡς ἔφθασαν καὶ πρόσχαρον ποτάμι, (85)
- ἠῶραν ἐκεῖ τὰ πλουσταριά, πού ἀφθονὸν ἀναβρῦζει
 καλὸ νερό, πού ἴναι ἀρκετὸ νὰ βγάλῃ κάθε ρύπον.
 Καὶ τὰ μουλάρια ξέζεψαν αὐτὲς καὶ τ' ἀπολύσαν
 εἰς τ' ἀφρισμένον ποταμοῦ τὴν ἄκρη, αὐτοῦ νὰ τρώγουν
 τὴν ἀγριάδα τὴ γλυκειά· τὰ ἐνδύματ' ἀπ' τ' ἄμαξι (90)
- σῆκωσαν, κι ἔμπασαν νερὸ μαῦρον, κι ὅλες ἀντάμα
 στοὺς βόθρους μὲς ἀντίζηλα μὲ βιά ποδοπατοῦσαν.
 κι ἀφοῦ τὰ ἐπλύναν καὶ καλὰ τοὺς ρύπους ἐκαθάραν,
 εἰς τ' ἀκρογιάλι τ' ἀπλωσαν ἀραδικῶς, στὸ μέρος
 πού τὰ χαλίκια στὴν ξηρὰν ἐλεύκανε τὸ κύμα. (95)
- Κι ἐκεῖνες, ἀφοῦ ἐλούσθησαν κι ἀλείφθησαν μὲ λάδι,
 στὸ πλάγι ἐκεῖ τοῦ ποταμοῦ γευμάτισαν, καὶ ὡστόσο
 τὰ ἐνδύματ' ἔμεναν στοῦ ἡλιοῦ τὴν λάμψην νὰ στεγνώσουν.
 Κι ἀφοῦ χαρῆκαν τὴν τροφήν οἱ δοῦλες μὲ τὴν κόρη
 ἔβγαλαν τὰ μαγνάδια τοὺς καὶ μὲ τὴν σφαῖρα ἐπαίζαν. (100)
- Καὶ ἡ λευκοχέρα Νηυσικὰ ἄρχιζε τὸ τραγοῦδι.
 Καὶ ὡς ἡ τοξεύτρα Ἀρτέμιδα τὰ ὄρη κατεβαίνει,
 τίς ράχες τοῦ ὕψηλότατου Ταυγέτου ἢ Ἐρυμάνθου,
 κι ἔχει στοὺς κάπρους ἠδονὴ καὶ στὰ γοργὰ τὰ λάφια,
 κι οἱ νόμφες οἱ ἀγροκάτοικες, τοῦ Δία οἱ θυγατέρες (105)

παίζουν μαζί της, και ἡ Λητώ στά στήθη ἀναγαλλιάζει,
 και ἡ κεφαλή, τὸ μέτωπον αὐτῆς ἐξέχ' ἀπ' ὄλες,
 και αὐτὴ ἵνα καλογνώριστη, ἀν κι ὄλες εἶν' ὠραίες,
 ὅμοια στὶς κόρες ἔλαμπεν ἢ ἀνύμφευτη παρθένα.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΠΟΛΥΑΑ

ΑΡΓΟΣ

(Ἐκ τοῦ P τῆς Ὀδυσσεΐας στ. 290 - 237)

Εἰσαγωγή. Μὲ τοὺς στίχους τούτους ἐξυμνεῖ ὁ Ὅμηρος τὸν Ἄργον, τὸν ἀγαπητὸν σκύλον τοῦ Ὀδυσσεύς, ὁ ὁποῖος πρῶτος τὸν ἀνεγνώρισε, ὅταν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του και παρουσιάσθη ἀγνώριστος εἰς τὰ ἀνάκτορά του ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ χοιροτρόφου Εὐμαίου.

Εἰς τοὺς προηγουμένους στίχους ὁ Ὀδυσσεὺς συζητεῖ περὶ τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖον θὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὰ ἀνάκτορα.

Τὰ λόγια τοῦτα ἐνῶ ἔλεγον ἐκεῖνοι ἀνάμεσόν τους,
 σκυλι κειτάμεν ὄρθωσε τ' αὐτιά και τὸ κεφάλι!
 ὁ Ἄργος, ὅπ' ὁ ἀδάμαστος ἀνάστησε Ὀδυσσεάς,
 ἀλλὰ δὲν τὸν ἐχάρηκε· ὅτ' εἶχε ἀναχωρήσει
 στὴν θεῖαν Ἴλιον πρότερα· σ' ἄλλους καιροὺς οἱ νέοι
 λαγούς, ζαρκάδια, ἀγριόφιδα, νὰ κυνήγουν, τὸν παίρναν. (295)

Τῶρ ὅπ' ὁ κύριος ἔλειπεν, ἔμεν ἄποριμμένοσ
 στὴν πολλὴν κόπρον, ὅπ' ἐμπρὸς στὴν θύραν ἐσωρεῦσαν
 βοδιῶν και ἀλόγων ἄφθονην και ἔπειτ' αὐτοῦθε οἱ δοῦλοι
 τὴν σήκιωναν και ἐκόπριζαν τοὺς κήπους τοῦ Ὀδυσσεά.
 Ὁ Ἄργος αὐτοῦ κείτονταν, σκυλόψηρες γεμάτος. (300)

Ἄλλὰ τότ' ἄμ' ἐνόησεν ἐγγὺς τὸν Ὀδυσσεά,
 τὴν οὐρὰ κίνησε, τ' αὐτιά χαμήλωσε και πλέον
 νὰ πᾶ δὲν εἶχε δύναμη σιμὰ στὸν κύριόν του.
 Τοῦτος ἐστράφη, ἐσφόγγισε τὸ δάκρι, και ἐφυλάχθη
 ἀπὸ τὸν Εὐμαῖον εὐκολα, και εὐθὺς τὸν ἐρωτοῦσε· (305)

— «Εὐμαῖε, τί σκύλος θαυμαστός και κείτεται στὴν κόπρῳ!

Τὸ σῶμ' ἔχει ὠραιότατον, ἀλλ' ἤθελα νὰ μάθω
ἐὰν μὲ αὐτὴν του τὴν εἶδῃ καὶ γοργοπόδης ἦταν,
ἢ ἀπὸ τὰ τραπεζόγλυφα σκυλιά, πὺ συνηθίζου
οἱ κύριοι χάριν εὐμορφιάς στὰ σπίτια τους νὰ τρέφουν.» (310)

Καὶ πρὸς αὐτὸν ἀπάντησες, Εὐμαίε χοιροτρόφε·
— «Τοῦτος ὁ σκύλος, ἄχ! τοῦ ἀνδρὸς πὺ πέθανε στὰ ξένα·
τῷ ὄντι ἂν εἶχε τὸ κορμί, καὶ ὅσες τότε' εἶχε χάρες
ἔτ' ὁ Ὀδυσσεύς ἔφυγε ν' ἀγωνισθῇ στὴν Τροία,
καὶ τὴν ἀνδρεία θὰ ἐθαύμαζες καὶ τὴν γοργότητά του. (315)

Θερίῳ δὲν τοῦ ἔφευγε ποτὲ καὶ στὰ πυκνὰ τοῦ λόγγου
βάθην, ἐπειδὴ καὶ ἀσύγκριτος ἰχνῶν ἐφάνη γνώστης.
Τώρα τὸν ἔχ' ἢ συμφορά, καὶ ὁ κύριος τοῦ ἐλάθη
στὰ ξένα πέρα, καὶ ἀπλαχνεὶ τὸν ἀμελοῦν οἱ δεῦλες,
ἔτι, ἅμα ἰδοῦν τὴν δύναμη νὰ λείπη τῶν κυρίων (320)
οἱ δοῦλοι πλέον τακτικὰ νὰ ἐργάζονται δὲν θέλου.

Τὸ ἦμισυ τῆς ἀρετῆς ὁ βροντητῆς Κρονίδης
παίρνει τοῦ ἀνθρώπου, ἅμ' εὖρη αὐτὸν ἢ ἡμέρα τῆς δουλείας».
Εἶπε καὶ στὰ καλόκτιστα δώματα εὐθύς ἐμπήκε,
κι ἐδιάβηκε τὸ μέγαρο πρὸς τοὺς λαμπροὺς μνηστήρες. (325)
'Αλλὰ τὸν Ἄργον εὗρηκε τοῦ μαύρου χάρου ἢ μοῖρα
ἅμα στὸν χρόνον εἰκοστὸν εἶδε τὸν Ὀδυσσεά

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΠΟΛΥΛΛΑ

ΧΩΡΙΚΟΝ*

(Ἀπὸ τὴν Ἑκάβην τοῦ Εὐρυπίδου)

Κι ἐσένα, Τροία πατρίδα μου
ἄπαρτη πιά δὲ θὰ σὲ λένε χώρα.
Τὰ Ἑλληνικὰ κοντάρια, σύννεφο σὲ σκέπασαν
τὴν κονταροπαρμένη τώρα.
Καὶ θερισμένη ἀπ' τ' ἀκροπύργωμα,
πὺ ἐφάνταζε κορώνα,
ρεύεις* ζοφῆ* κι ἀσβολερή* μὲς στὴν καπνιά.
Δὲ θὰ πατήσω πιά τὸ χῶμα σου στὸν αἶωνα.

* Τὸ ἄσμα τοῦτο ψάλλεται ἀπὸ τρωάδας γυναῖκας ἔξοριστους

* *
Μοῦ ἦρθε ὁ χαμὸς μὲς στὰ μεσάνυχτα,
στὸ ἀπόδειπνο, ποῦ ὕπνος γλυκὸς στὰ μάτια
χύνεται. Ὁ ἄντρας μου ἀφοῦ τέλειψε
θυσίες, χοροὺς, τραγούδια, στὰ δωμάτια
τοῦ ὕπνου ἐξαπλώθη κι ἀνακρέμασε
πὰ στὸ δοκάρι τὸ κοντάρι,
γιατὶ σὲ ὅλη τὴ χώρα τὴν τριγυρινὴ
πιά δὲ φαινόνταν οἱ θαλασσινοί.

* *
Κι ἐγὼ τὴν κόμη ὡς ἔσιαζα
κι ἀνάδενα ψηλά μὲ τὸ γαῖτάνι,
ἐθάβουν τὸ χρυσὸ καθρέφτη μου
μιὰν ἄσωστη φεγγοβολή νὰ βγάνη.
Κι ὡς ἔκαμα νὰ πέσω μὲς στὴν κλίνη,
ἕνας ἀχὸς μέσα στὴ χώρα ἐνίνη
καὶ τέτοιο πρόσταγμα στὴν πόλιν ἀντιλαλάει·
—«Πότε πιά, πότε, ὦ Ἑλληνόπουλά μου,
τῆς Τροίας ρίχνοντας τὶς βίγλες* χάμου,
στὸ σπιτικό σας θὰ γυρίσετε καὶ πάλι;»

* *
Τὴ γλυκεῖα κλίνη ἀφίνοντας
μ' ἕνα χιτῶνα μόνο,
σὰ σπαρτιάτισσα παρθένα, στὴ σεμνὴ
προσπέφτω τὴν Ἀρτέμιδα
μὰ ἡ δόλια δὲ γλυτώνω.
Καὶ σέρνομαι στὸ πέλαγο,
θωρώντας τὸν καλὸ μου σκοτωμένο
καὶ πέραθε ἀγναντεύοντας
τὴ χώρα στὸ καράβι μπαίνω,
ποῦ ἔκανε γιὰ τὸ γυρισμὸ
πανιὰ κι ἀπὸ τὸ χῶμα τὸ τραϊκὸ
μὲ ζόριζεν. Ἡ θλίψη
τὴν ἄμοιρη μ' ἔχει συντρίψει.

* *
Στὴν ἀδερφή τῶν Διόσκουρων
Ἑλένη καὶ στὸν κακοπάρη,
τῆς Ἴδας τὸν ἀγελαδάρη,
ἀρὰ κατὰρα δίνω τους,
ποῦ ἀπὸ τὴ γονικὴ μου γῆς
ζολόθρηψε, ξεσπίτωσέ με,
ὁ γάμος τους. Ὅχι πιά γάμος, μὰ κακὸ
δαμονικὸ ποῦ κλαίμε.
Ἄμποτε ἡ θάλασσα μὴ δώση νὰ γυρίση
καὶ στὸ κατώφλι τῆς μὴ φτάση πατήση.

ΜΕΤΑΦ. ΑΠ. ΜΕΛΑΧΡ. ΙΝΟΥ

— ΤΟ ΘΪΑΥΜΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ἀκούστε τὸ τί γίνηκε σὲ τόπο ζακουσμένο!
Ἐκεῖ ἔτανε κι ἐφώλιαζε θεριὸ καταραμένο,
κι ἂν δὲν τοῦ δῖναν ἄνθρωπο νὰ φάη πουρ-
[νὸ καὶ βράδι
κανένανε δὲν ἄφηνε νερὸ νὰ πάη νὰ πάρη.
Γι' αὐτὸ ἐρρίχνανε λαχνό, κι ὅποιανου ἦθε-
[λε πέσει,

θάστελνε τὸ παιδάκι του τοῦ δράκοντα πεσκέσι.

Ἔλεσε καὶ τοῦ Βασιλιά γιὰ τὴ Βασιλοπούλα,
γιὰ νὰ τὴν φάη ὁ δράκοντας τὴν ὁμορφὴ κυρούλα.
Κι ὁ Βασιλιάς μὲ κλάματα ἐφώναζε: «Σταθῆτε»,
ὄλο τὸ βίό μου πάρτε το καὶ τὸ παιδί μ' ἀφήστε».
Κι ὁ κόσμος ἀποκρίθηκαν ὄλοι μὲ στόμα ἕνα:
— «Ἡ δός μας τὸ κορίτσι σου ἢ πέρνουμεν ἐσένα.»

Ἦ Ὁ Ἀϊ-Γιώργης τᾶκουσεν εἰς τὴν Καππαδοκία,
στὸ γλήγορό του τ' ἄλογο ἀνέβηκε μὲ βία.
Βαρεῖ βιτσιὰ τ' ἀλόγου του, στὴ βρῦση κατεβαίνει,
κ' ἦρε τὴν κόρη πῶστεκε σὰν μῆλο μααραμένη.
— «Γιὰ φεύγα, παληκάρι μου, φεύγα μὴ φάη κι ἐσένα
αὐτὸ τὸ ἄγριο θεριὸ ποῦ θὰ μὲ φάη ἐμένα».

— «Ἠσύχασε κορίτσι μου, καὶ μὴν παραφοθᾶσαι,
καὶ τοῦ Κυρίου τ' ὄνομα πάντα νὰ τὸ θυμᾶσαι».
Ἐπέζεψε κι ἐκάθισεν ὀλίγο ν' ἀκουμπήση,
ὅσο ποῦ νάβγη τὸ θεριὸ ἀπ τὴν μεγάλη βρῦση
καὶ ὅταν ἀρχίνισε νὰ βγῆ, ὄλα τὰ ὄρη ἐτρέμα,
κι ἡ κόρη ἀπὸ τὸν τρόμο τῆς ἔμεινε δίχως αἶμα.

«Ξύπνησε, σήκου, νιούτσικε, τι τὸ νερό ἀφρίζει,
καὶ γιὰ τ' ἔμένα τὸ θεριὸ τὰ δόντια του τὰ στρίζει*».
Εὐθύς πηδάει στ' ἄλογο, μὲ τὸ κοντάρι τρέχει,
κι ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ θεριοῦ βρύση τὸ αἷμα τρέχει.
«Κόρη μ' ἐσφάγη τὸ θεριό, πήγαινε στὸν γονή σου,
γιὰ νὰ χαρῆ καὶ νὰ χαροῦν οἱ φίλοι κ' οἱ δικοὶ σου».
«Γιὰ πές μου, παληκάρι μου, πές μου το τ' ὄνομά σου,
γιὰ νὰ τομάσω χάρισμα νὰ στείλω τῆς ἀφεντιάς σου».
«Γεώργιον μὲ κράζουνε εἰς τὴν Καλπαδοκία
κι ἂν θὰ μοῦ στείλης χάρισμα φτιάσε μιὰν ἐκκλησία,
καὶ μὲς τῆ μέση ζωγραφιὰ νᾶχ' ἕναν καθαλάρη,
νὰ κονταρεῦθ τὸ θεριό μ' ἕνα βαρὸ κοντάρι».

ΔΗΜΩΔΕΣ

ΘΕΙΟΝ ΟΡΑΜΑ

— «Δὲ λέτε, ρὲ παιδιὰ, τίποτα νὰ ζεσταθοῦμε ;»

Καὶ μὲ τὸ λόγο φάνηκε μαῦρο κορμί στὴν ἀνοιχτὴ θυρίδα, κύ-
λισε ἀπὸ τὴ σκάλα κάτω ὁ Κώστας ὁ θερμαστής, βαρυτυλιγμένος
στὴν πατατούκα του. Ἔκανε κρῦο δυνατὸ. Βοριάς, ἐξῆριζε τὰ πέ-
λαγα, πάγωνε τ' ἀκρογιάλια, κρουστάλιαζε τὰ στοιβαγμένα χιό-
νια στὰ θουνά. Καὶ τὸ πλήρωμα, ναῦτες καὶ θερμαστές, συναγμένοι
ὀλόγυρα στὴ θερμάστρα, φρόντιζαν νὰ ζεσταθοῦν μὲ τὴν φασκο-
μηλιά καὶ τὸ ψωμότυρο. Ὁ λύχνος, καρφωμένος στὴ μέση ἑνὸς
στύλου, φώτιζε καὶ κάπνιζε μαζὶ τὰ περίγυρα σωθέματα. * Διπλᾶ,
τριπλᾶ τὰ κρεβάτια κολλημένα στὰ πλευρά, μὲ τὰ μαῦρα τους
στρωσίδια, θύμιζαν νεκροθήκες στ' ἀνήλιαστα βάθη τῆς γῆς τα-
φιασμένες. Κοντὰ ἢ καμαρούλα τοῦ ναύκληρου ἀνοιχτόπορτη,
ἔδειχνε ἄλλο κρεβάτι στρωμένο, δυὸ-τρεῖς φωτογραφίες παλιές,
καὶ ὀλοῦθε κρεμασμένα τὰ ροῦχα, στὸ λάδι καὶ στὸ κάρβουνο δου-
τηγμένα. Οἱ μουσαμάδες ξεσχισμένοι καὶ μυριοπαλωμένοι τὰ
χοντρά ποδήματα καὶ τὰ κασκέτα καὶ οἱ χρωματιστοὶ σκουφοί,
ἔδειχναν τὸ χῶρισμα καλογερικὸ κελί. Ἄλλὰ τὸ φλίφλισμα τοῦ
νεροῦ ποῦ ἀκούσαν στὰ πλευρά, ἢ μυρωδιὰ τοῦ κατραμιτοῦ καὶ τὰ
ψημένα πρόσωπα τῶν ἀνθρώπων, ἔδειχναν πῶς ἡ ζωὴ ἐδῶ ἀγωνί-

ζεται τὸν τελευταῖο ἀγῶνα τῆς. Γιὰ τοῦτο καὶ κανένas δὲν πρόσεξε τὴν στὸ ἀστεῖο κατρακύλισμα τοῦ θερμαστή.

— «Δὲ λέτε, ρὲ παιδιὰ καὶ τίποτα νὰ ζεσταθοῦμε;» Ξαναθευτέρωσε κεῖνος, ἀγκαλιάζοντας τὴ θερμάστρα.

— «Τί νὰ εἰποῦμε;» Ρώτησε μελαγχολικὸς ὁ Κώστας ὁ Ἀξιώτης. Νυχτιὰ σὰν τὴν ἀποψινὴ δὲ θέλει παραμύθια· ὄχι, δὲ θέλει παραμύθια! Ἐδῶ στὸν ἄγριο κόρφο ποῦ εἴμαστε κλεισμένοι, τριγυρισμένοι ἀπὸ τὸ μούγκρισμα τῆς Μαύρης Θάλασσας, σαβανωμένοι ἀπὸ τὸν πουπουλιένιο θυμὸ τ' οὐρανοῦ, ἄς ποῦμε κάτι τι θεϊκὸ καὶ παρήγορο. Στὰ παλιὰ χρόνια οἱ γέροντές μας δὲν εἶχαν τὴν καταδίκη ποῦ ἔχουμε μεῖς τώρα. Περνοῦσαν τὶς ἄγριες ἡμέρες κάτω ἀπὸ τὴ στέγη τους, κοντὰ στὴ φωτιά, ἀνάμεσα στὴ φασίλια τους. Ὅπως ὁ ἀμπελοφυτευτῆς τ' ἀμπέλι του, τρυγούσανε καὶ κεῖνοι τὸ καλοκαίρι τὴ θάλασσα καὶ χαίρονταν τὸ χειμῶνα τὰ καλά τῆς ἄφοβα. Ἦξεραν τὴ γιορτὴ καὶ τὴν καματερή* τους. Εἶχαν καιρὸ γιὰ τὴ γὰρὰ καὶ γιὰ τὴ θλίψη τους. Ἐμεῖς τίποτα ἀπ' αὐτὰ! Χειμῶνα-καλοκαίρι τ' ὀργώνουμε τὸ κῦμα. Βόδια καματερά στὴ δουκέντρα τῆς Ἀνάγκης ὑποταχτικά θ' αὐλακῶνουμε τὸ ἀρμυρὸ χωράφι, μονάχα τὴ φάκνα* μας ἔχοντας γιὰ πληρωμὴ. Γιὰ τοῦτο καλά ποῦ ἔτυχε ἢ κακοκαιρία ν' ἀφήσουμε λίγο τὸν κάματο. Δὲ λέω πῶς θὰ μείνουμε καὶ τώρα ἡττοχοί. Ὁ ἀφέντης θέλει δουλιὰ ἀπὸ τὸ δουλευτὴ γιὰτὶ φοβάται μὴν ὀκνέψη μὲ τὴν ἀκαμοσιά.* Φαντάσου ὅμως ἂν ἦταν καλωσύνη, τί δρόμο θὰ παίρναμε τώρα. Ἔτσι τουλάχιστο ἔχω ἐλεύθερο τὸ νοῦ νὰ συλλογισθῶ τὸ σπίτι μου.

Ἄχ, τὸ σπίτι μου! Ἀρχισα τὸ παράπονο καὶ κοντεύω νὰ δακρῶσιν σὰν ἄπραγο παιδί. Μὰ δὲ φταίω ἐγώ. Φταίει αὐτὴ ἢ νύχτα. Φταίει τὸ ἀποψινὸ ἀποσπέρσιμα, τ' ἀστὲρι τὸ λαμπρὸ ποῦ ἔτρεμε θασιλεύοντας πίσω ἀπὸ τὰ χιονισμένα βουνὰ καὶ τάραξε τὸ εἶναι μου. Ὅπως τοὺς Μάγους, ὀδήγησε καὶ μένα πίσω ἀπὸ τὰ βουνὰ καὶ τὰ πέλαγα στὴ Νάξο, στὸ σπίτι μου τὸ πρασινοντυμένο, στὸ ταπεινὸ μὰ ὀλόχαρο σπιτάκι μου. Καὶ ὄχι ὡς ἐδῶ· παραμπρός, παραμπρός ἀκόμη. Μ' ἔφερε στὰ παιδιάτικα χρόνια μου, πρὶν ἀφήσω τὴ στεριά καὶ πρὶν νὰ ταξιδέψω τὴ θάλασσα.

Καθόμαστε ὅλοι στὸ πικραγῶνι, διπλοπόδι στὰ μάλλινα στρωσίδια, ντυμένοι μὲ τὰ ζεστὰ φορεματάκια μας, ποῦ τὰ ἔρραψε τῆς μάνας ἢ φροντίδα καὶ τῆς ἀδελφῆς μας, τῆς Ὀμορφούλας τὰ πιδέξια χέρια. Ὁ πατέρας μου, θεριακωμένος* καὶ νιοφάνταχος γέ-

ροντας, καθότανε στις προσκεφαλάδες ψηλά και ρουφούσε ἀπολαυστικά τὸ τσιμπούκι του.

Ὅταν μᾶς ἔβλεπε ἔτσι συναγμένους, τοῦ ἄρεσε νὰ διηγῆται παραμύθια καὶ ἱστορίες τῆς ζωῆς του. Τῆς θάλασσας οἱ κίνδυνοι, τῆς στεριᾶς οἱ χαρές, ὁ τρόμος τῶν κουρσάρων, τὰ ναυτικά κατορθώματα τῆς Ἐπανάστασης διάβαιναν ζωντανὰ καὶ ὀλοφώτιστα μπροστά μας. Μὰ κείνη τὴ νύχτα δὲ θέλησε νὰ μιλήσῃ οὔτε γιὰ παράμυθια, οὔτε γιὰ ταξίδια του. Μόλις βάλουμε τὸ λύχνο στὸ λυχνοστάτη καὶ φάγαμε τὴ λειψόπητα, μᾶς ἄρχισε θρησκευτικὲς κουβέντες. Ἦταν θρησκός ὁ ἀγιοχώματος καὶ τὰ ἱερά βιβλία δὲν τ' ἄφινε ἀπὸ κοντά του. Ἀλήθεια στὰ ταξίδια του εἶχε πρόχειρα τὰ τροπάρια καὶ τίς βλαστήμιες. Μὰ τώρα ποῦ ἔπαψε τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς φρόντιζε γιὰ τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς του. Δὲ μοῦ λές, εἶπε στὸν ἀδερφό μου τὸ μικρότερο, τί δράμα εἶδε ἡ Παναγία τὴ νύχτα ποῦ γέννησε τὸν Κύριο ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστό; Κόκκαλο ἐκεῖνος. Ρώτησε ἐμένα, τὸ ἴδιο.

— Ἄ, δὲν τὸ ξέρετε! πρόσθεσε μὲ ἡρεμὴ φωνή. Μὰ δὲ φταίτε σεῖς· φταίω ἐγὼ ποῦ δὲ σᾶς τὸ ἔμαθ' ἀκόμη. Ἐγὶνε πέρα στὴν Ἄνατολή, στὸν τόπο τὸν παράξενο. Ποιὸ χρόνο δὲ σᾶς λέω. Φτάνει νὰ μετρήσετε τὸ φτεινὸ καὶ τὸ θρίσκετε ἀμέσως. Ἐκεῖνη τὴ νύχτα μιὰ γυναίκα συντροφιασμένη ἀπὸ τὸν τέχτονα τὸν ἀντρα τῆς, στάθηκε μισοστρατὶς σὲ μιὰ σπηλιά καὶ γέννησε ἓνα παιδί. Φτωχὰ ἦταν τὰ ρούχα τῆς, ἡ ὄψη τῆς πικραμένη. Μὰ εἶχε κάτι τί τόσο λαμπρὸ στὴ ματιὰ, ποῦ ἔλεγες θ' ἀναστήσῃ καὶ τὴν πέτρα. Κάτω ἀπὸ τὸ γαλάζιο φόρεμα καὶ τὸ κόκκινο στηθοπάνι, τὸ κορμί φάνταζε λιγερὸ, ἀξιο γιὰ νὰ θρονιάσῃ μιὰ πάναγνη ψυχὴ. Καὶ κάτω ἀπὸ τὸν ἄσπρο τῆς κεφαλοδέτη τὰ μυγδαλωτὰ μάτια, τὰ φρύδια τὰ σμιχτά, τὸ λεφαντένιο μέτωπο, λαμπρότερο κι ἀπὸ τὰ χρυσὰ στολίδια του, φανέρωναν τὴν αἰσθαντικὴ πηγὴ ποῦ θὰ σαρκώσῃ τὴν Ἀγάπη καὶ τὴν Καλωσύνη.

Γέννησε τὸ παιδί, τὸ βύζαξε, τὸ τύλιξε μὲ τὸ σάλι τῆς καὶ τ' ἀπίθωσε στὴ φάτνη, ἀπάνω στ' ἄχυρα νὰ κοιμηθῇ. Σὲ λίγο ὁ ἀνασασμὸς ἔβγαине ἀπὸ τὸ στηθάκι του ἡσυχος σάν ἀνασασμὸς θαλασαμόδεντρου. Γύρω τὸ σκοτάδι ἀπλωνόταν πίσσα. Κάτω στὸ χῶμα πλαγιασμένα τὰ ζωντανὰ, βόδια καὶ πρόβατα καὶ ἄλογα μαζί, ἐνωθάν κάποια φρίκη νὰ χαμοπετᾶ πάνω τους, σύγκρυσ νὰ τὰ περιγλύφῃ κι ἔμεναν ἄγρυπνα. Μὰ οὔτε βέλασμα, οὔτε χλιμίντρισμα οὔτε βούγεμα* ἠχολογοῦσε. Ἡ φάκνα ἔτριζε κάποτε, ἀλλὰ καὶ

κείνη ἔμενε ξερομασημένη στο στόμα τους. Ἀπάνω ἢ σπηλιά μὲ τὸν οὐρανὸ τῆς νεροστάλαχτο, μὲ τὰ πλευρά τῆς αὐλακωμένα ἀπὸ τὶς νεροσυρμές, πράσιν' ἀπὸ τὰ πολυτρίχια, σκισμένα ἀπὸ τὰ νύχια τοῦ ὄρνιου, τρύπια ἀπὸ τοῦ σφαλαγγιοῦ* τὸ κεντρί, κλεισμένα μὲ τὸν πλοκὸ τῆς ἀράχνης, ξεθεμελιωμένα ἀπὸ τὸν ποτικὸ, ψήλωνε βουβὴ κι ἀτάραχη. Καὶ κάτω ἀπὸ τὴ χαμηλὴ ἔμπατή, τὸ φῶς ἀστροστόλιστης νύχτας χυνότανε στὶς πλαγιές καὶ τὰ λακώματα. Οἱ κουρμάδες ἐκεῖ ψήλωναν λαμπάδες, μὲ τὰ καμαρωτὰ κλωνιά καρποφορτωμένα. Ἐκεῖ τ' ἀμπέλια ἔδειχναν κλαδιὰ ἔτοιμα ν' ἀνοίξουν μάτια χλωροπράσινα στο πρῶτο φύσημα τῆς ἀνοιξῆς. Ἐκεῖ ἀσπραγυρανθισμένες οἱ ἐλιές λαγάριζαν* ἀπὸ τώρα τὸ χυμὸ ποῦ θὰ κατ' ἄρῃ στο νεογέννητο. Ἐκεῖ καὶ τὰ σπύτια τῆς Βηθλεὲμ μικρά, τετράγωνα, μὲ τὸ δῶμα πάνω καὶ τὴν πόρτα στο πλάγι, ἔλαμπαν στὸν ἀσβέστη, λές καὶ στολίσθηκαν νὰ καλωσορίσουν Ἐκεῖνον ποῦ θὰ τοὺς χαρίσῃ τὴ δόξα. Βαθιά ὁ Ἰορδάνης στέναζε μέσα στὴ χαλικοστρωμένη κοίτη του καὶ πρόσμενε μὲ τρόμο τὸ θεϊκὸ κορμί ποῦ θ' ἀγίαζε τὰ νερά του.

Ὁ Ἰωσήφ μόλις εἶδε κοιμισμένο τὸ παιδί, κατέβηκε στο χωριὸ νὰ φροντίσῃ γιὰ τὴ λεχώνα. Καὶ κείνη ὀλομόναχη, ἀδυνατισμένη, μὲ τὴ μητρικὴ λαχτάρα στὰ στήθη, σταύρωσε τὰ χέρια, ἀκούμπησε τὸ κορμί σ' ἓνα στύλο κι ἔκλεισε τὰ ματόφυλλα. Μὰ στάθηκε ἀδύνατο νὰ κοιμηθῇ. Ἡ τύχη τοῦ θεόστατου ἦρθε νὰ τῆς τυραννήσῃ τὴν ψυχὴ. Τί θ' ἀπογένη στοῦ κόσμου τὴν ἀντάρα ὁ τρυφερός τῆς Κρίνος, Ἐκεῖνος ποῦ τῆς δόθηκε μὲ τὸ χέρι ἀσπροντυμένου Χερουβεὶμ; Ποιὰ θὰ εἶναι ἡ ζωὴ καὶ ποιοὶ τὸ τέλος του; Θὰ περάσῃ τὸ δρόμο πορφυρόστρωτο ἢ θὰ βιάψῃ μὲ τὸ αἷμα του τὰ ἀγκάθια καὶ τὶς στουρνάρόπετρες;*

Ἄξαφνα λύχνος ἡλιοστάλαχτος κρεμάσθηκε μπρὸς στὴς μάνας τὴν ψυχὴ, ἔτοιμος νὰ δείξῃ τὸ μέλλον τοῦ νεογέννητου, ὅπως ἡ νεφέλη ἔδειξε ἄλλοτε τὸν ἄγνωστο δρόμο στὴ φυλὴ τῆς. Καὶ τὸν εἶδε τριαντάχρονο λεβεντονιὸ νὰ μαγνητίξῃ τὶς ψυχές τοῦ λαοῦ. Ψηλός, λυγερός, μὲ σεβαστὴ μελαγχολία στο ροδοζύμωτο πρόσωπο, μὲ τὰ καστανὰ μαλλιά κυματιστὰ στοὺς ὤμους μὲ τὸ στόμα γλυκοστάλαχτο καὶ τὰ γαλανὰ μάτια μιλοῦσε στο λαὸ καὶ τὸν ἔπειθε. Ἐκλήρυττε στὶς συναγωγές καὶ χίλιοι τὸν ἀκουαν' ἀνέβαινε στο βουνὸ καὶ μύριοι τὸν ἀκολουθοῦσαν. Διαβαίνει ἀνάλαφρα τὴ λίμνη τῆς Γενησαρέτ καὶ ρίχνονται λαμνοκοπώντας οἱ κόσμοι στὰ βήματά του. Οἱ Προφῆτες ποῦ τὸν προσπερνοῦσαν, τώρα πισωδρομοῦν ὑπο-

ταχτικοί του. Ὁ Νόμος τοῦ Μωϋσῆ ἀναζήσῃ στὰ λόγια του καὶ συμπληρώνεται. Ἡ ἔρμη γῆ ἀναδρασίζεται· τ' ἀπελπισμένα στήθη ξαναθαρεύουν· τὰ πλανημένα πρόβατα γυρίζουν πάλι στὴ μάντρα τους. Ἡ ἀγάπη τρέχει ἀδαπάνητη ἀπὸ τὰ πλατειὰ στέρνα του καὶ δροσίζει τὸ καμίνι τῆς κακομοιριάς. Οἱ ἄπιστοι πιστεύουν, καὶ σικκώνονται οἱ ταπεινοί· τυφλοὺς φωτίζει, χωλοὺς ὁδηγεῖ. Τὰ Γεροσόλυμα στρώνουν τοὺς δρόμους μὲ βέργια νὰ τὸν δεχθοῦν. Σύγκαίρα ὁμως καρφώνουν τὸ σταυρό. Ὁ φθονερὸς μαθητὴς τὸν παραδίνει μὲ φίλημα. Ὁ δειλὸς φίλος τὸν ἀρνιέται πρὶν λαλήσῃ ὁ πετεινός. Μὰ ἐκεῖνος ἀνώτερος ἀπὸ τὰ τέκνα τῶν ἀνθρώπων, συγχωρεῖ τὴν ἄρνηση καὶ τὴν προδοσία, διαβαίνει πρᾶος μέσα ἀπὸ τὴς κοροϊδίες καὶ τὰ φτυσίματα, πίνει τὸ ξίδι καὶ τὴ χολή, φορεῖ τὸ ἀγκαθερὸ στεφάνι, τὴν περιφρονητικὴ χλαμύδα, κρατεῖ τὸ καλαμένιο σκῆπτρο καὶ ἀνεβαίνει στὸ μαρτύριο.

— «Γυναίκα, νὰ ὁ γυιὸς σου», λέει τὴν τελευταία στιγμή.

Καὶ ἀποχαιρετᾷ μ' ἓνα βλέμμα μελαγχολικό, τὴ μάνα ποὺ τὸν γέννησε, τοὺς φίλους ποὺ τὸν πίστεψαν, τὸ λαὸ ποὺ τὸν τυράννησε, τὴ γῆ ποὺ εἶδε τὴς πύρες του καὶ τὸν οὐρανὸ ποὺ θὰ δεχόταν τὸ σῶμα του.

Ἡ μάνα ἦταν ἐκεῖ καὶ τὰ ἔβλεπε ὅλα. Ἦθελε νὰ φωνάξῃ, νὰ τρέξῃ γιὰ νὰ τὸν σώσῃ ἀπὸ τὰ χέρια τῶν κακούργων· ἀλλὰ δὲ μπορούσε νὰ βγάλλῃ φωνή. Τὸ σῶμα δὲν ἀκολουθοῦσε τοὺς πόθους τῆς ψυχῆς. Μὰ ὅταν εἶδε ἓνα στρατιώτη ἀγριοπρόσωπο, ἕτοιμο νὰ λογχίσῃ τὰ πλευρά του :

«Μή!...» ἐφώνηξε μὲ ὅλη τῆς τὴ δύναμη.

Καὶ μὲ τὸ μή! ξύπνησε. Δὲν εἶδε δλόγυρά της τίποτα ἀπὸ τὸ φρικτὸ ὄραμα. Τὸ βρέφος κοιμότανε ἀκόμη πλάγι της, μέσα στὴ φάντη, ἀπάνω στ' ἄχερο. Μὰ δὲ βασίλευε ἡ σιγὴ καὶ τὸ σκοτάδι, ὅπως πρὶν. Ἀγγελικὴ ἀρμονία κατέβαινε ἀπὸ ψηλά καὶ λαμπρομέτωπο ἀστέρι· ἔχυνε θάλασσα τὸ φῶς του στὴ σπηλιά. Καὶ μπρὸς στὰ πόδια της, οἱ Μάγοι γονατιστοὶ μὲ τὰ δῶρα τους, τὴ σμύρνα καὶ τὸ μόσχο καὶ τὸ λιθάνι, ὠνόμαζαν τὸ γυιὸ τῆς Βασιλέα καὶ Θεό.

Ἐκεῖνη τὴν ὥρα φάνηκε στὴν ἐμπατὴ χλωμὸς ὁ Ἰωσήφ.

— «Νὰ φύγουμε, λέει τρέμοντας στὴ γυναίκα του. Ὁ Ἡρώδης θέλει τὸ παιδί κι οἱ ἀνθρώποι του ψάχνουν στὴ χώρα. Γρήγορα νὰ φύγουμε!...»

Ἐκείνη ἄρπαξε ἀμέσως τὸ βρέφος, τὸ ἔσφιξε στοὺς κόρφους
της καὶ πήραν δρόμο γιὰ τὴν Αἴγυπτο. Ἡ νύχτα τοὺς ἔκρυψε».

Τελείωσε ὁ Ἀξιότης τὸ διήγημά του κι οἱ σύντροφοι ἔμειναν
ἀκόμα ἀκίνητοι σὰν ὄνειροπλανημένοι. Μερικοὶ σταυρακοπήθηκαν·
ἄλλοι στέναξαν βαθιὰ σὰν νὰ ξύπνησε κάτι παρήγορο μέσα τους.

Α. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

ΤΟ ΜΟΙΡΟΛΟΓΙ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ

Σήμερα μαῦρος οὐρανός, σήμερα μαύρη μέρα,
σήμερ' ἀγγέλοι, ἀρχάγγελοι, ὅλοι μαυροφοροῦνε,
σήμερα ὅλοι θλίβονται καὶ τὰ βουνὰ λυποῦνται,
σήμερα πάνε κι ἔρχονται στῆς Παναγιάς τὴν πόρτα.

Ἡ Παναγιά ἢ Δέσποινα καθόταν στὸ θρονί της,
τὴν προσευχή της ἔκανε γιὰ τὸ μονογενῆ της.
Ἄκούει βροντές, ἀκούει ἑστράπες καὶ ταραχές μεγάλες,
προβάλλει ἀπὸ τὴ θύρα της νὰ δῆ στὴ γειτονιά της.
Βλέπει τὸν οὐρανὸ θαμπὸ καὶ τ' ἄστρα βουρκομένα
ἀκούει φωνή, ἀκούει λαλιά ἀπ ἀρχαγγέλου στόμα:

— «Σώσε κερά μου Παναγιά, τούτηνε δὰ τὴν ὥρα,
καὶ τὸν Ὑγιό σου πιάσανε οἱ ἄνομοι ὄβραϊοι»!
Κ' ἡ Παναγιά σὰν τᾶκουσε ἔπεσε κι ἐλιγώθη,
Σταμνιά νερὸ τῆς ρίζανε, τρία κανάτια μόσκο,
καὶ πέντε τὸ ροδόσταμο γιὰ νὰ συνέρθη ὁ νοῦς της.
Καὶ σὰν τὴν συνεφέρανε τοῦτο τὸ λόγο λέγει:

«Ὅσοι πονᾶτε τὸ Χριστό, ὅλοι κοντά μου ἐλάτε».
Ἡ Μάρθα, ἡ Μαγδαληνὴ καὶ τοῦ Λαζάρου ἡ μάνα,
τοῦ Ἰακώβου ἢ ἀδερφή, κι οἱ τέσσαρες ἀντάμα,
ἐπήραν τὸ στρατὶ στρατὶ, στρατὶ τὸ μονοπάτι
καὶ τὸ στρατὶ τοὺς ἔβγαλε εἰς τοῦ ληστῆ τὴν πόρτα.

«Άνοιξε, πόρτα τοῦ ληστῆ, καὶ πόρτα τοῦ Πιλάτου».
Κι ἡ πόρτα ἀπὸ τὸ φόβο τῆς ἀνοίγει μοναχὴ τῆς.
Τηρᾶν ζερβά, τηρᾶν δεξιά, κανένα δὲ γνωρίζουν,
τηρᾶν καὶ πιὸ δεξιώτερα, θωροῦν τὸν Ἄϊ-Γιάννη.

—«Ἄϊ μου Γιάννη, πρόδρομε καὶ βαφτιστὴ τοῦ γιοῦ μου,
μὴν εἶδες μου τὸ τέκνο μου καὶ σὲ τὸ δάσκαλό σοι;»

—«Ποιὸς ἔχει χεῖλη νὰ στὸ πῆ, καρδιά νὰ μολογήσῃ
ποιὸς ἔχει χειροπάλαμα γιὰ νὰ σοῦ τὸν ἐδείξῃ!»

—«Ἐχεις καὶ χεῖλη νὰ τὸ πῆς, καρδιά νὰ μολογήσῃς,
ἔχεις καὶ χειροπάλαμα γιὰ νὰ μοῦ τὸν ἐδείξῃς».

—«Θωρεῖς ἐκεῖνον τὸ γυμνό, τὸν παραμαραμένο,
ὅπου φορεῖ στήν κεφαλὴ ἀγκάθινο στεφάνι;
Ἐκεῖνος εἶναι ὁ γιόκας σου κι ἐμὲ ὁ δάσκαλός μου».

Κι ἡ Παναγιά σὰν τᾶκουσε τοῦτον τὸ λόγο λέει:
«Ποῦ ἔναι γκρεμὸς νὰ γκρεμισθῶ, γιालὸς νὰ πᾶ νὰ πέσω,
ποῦ ἔναι μαχαίρι νὰ σφαγῶ, νὰ φύγ' ἀπὸ τὸν κόσμο;»

Κανένας δὲν τῆς μίλησε νὰ τὴν παρηγορήσῃ
μόν' ὁ Χριστὸς τῆς μίλησε ἀπ' τὸν σταυρὸν ἐπάνω:
—«Μὴ σφάζεσαι, μανούλα μου, σφάζοντ' οἱ μάνες ὅλες,
Πάρε, μανούλα, ὑπομονὴ καὶ διάφορο δὲν ἔχεις.
Στρῶσε τραπέζι θλιβερό νὰ φᾶνε οἱ θλιμμένοι,
βάλε κρασί στὸ μαστραπά, κουλούρια στὸ πανέρι,
καὶ τὸ μεγάλο Σάββατο, κάθου νὰ μ' ἀπαντήχῃς,
Τὴν Κυριακίτσα τὸ πουργὸ θὰ ποῦν Χριστὸς ἀνέστη».

ΔΗΜΩΔΕΣ

ΤΟ ΓΙΟΦΥΡΙ ΤΗΣ ΑΡΤΑΣ

Σαράντα πέντε μάστοροι κι ἑξήντα μαθητάδες
τρεις χρόνους ἐδουλεύανε τῆς Ἄρτας τὸ γιοφύρι
ὄλημερίς ἔχτιζανε, τὸ βράδι ἐγκρεμιζόταν.

Μοιρολογοῦν οἱ μάστοροι καὶ κλαῖν' οἱ μαθητάδες:

— «'Αλλοίμονο στοὺς κόπους μας, κρίμα στὶς δούλεψές μας
ὄλημερίς νὰ χτιζῶμε, τὸ βράδι νὰ γκρεμιέται».

Πουλάκι ἐδιάβη κι ἔκατсен ἀντίκρι στὸ ποτάμι
δὲν ἐκελάϊδε σὰν πουλί, μηδὲ σὰ χελιδόνι,
παρὰ ἐκελάϊδε κι ἔλεγεν ἀνθρωπινὴ λαλίτσα.

— «'Αν δὲ στοιχώσετε ἀνθρώπο, γιοφύρι δὲ στεριώνει
καὶ μὴ στοιχώσετε ὄρφανό, μὴ ξένο μὴ διαβάτη,
παρὰ τοῦ πρωτομάστορα τὴν ὄμορφη γυναῖκα,
ποῦρχεται ἀργὰ τ' ἀποταχὺ καὶ πάρωρα τὸ γιόμα».

Τ' ἄκουσ' ὁ πρωτομάστορας καὶ τοῦ θανάτου πέφτει.

Πιάνει μηνάει τῆς λυγερῆς μὲ τὸ πουλί τ' ἀηδόνι:
ἀργὰ ντυθῆ, ἀργὰ ἀλλαχθῆ, ἀργὰ νὰ πάη τὸ γιόμα,
ἀργὰ νὰ πάη καὶ νὰ διαβῆ τῆς Ἄρτας τὸ γιοφύρι.
Καὶ τὸ πουλί παράκουσε κι ἀλλοιῶς ἐπῆγε κι εἶπε.

— «Γοργὰ ντύσου, γοργὰ ἄλλαξε, γοργὰ νὰ πᾶς τὸ γιόμα
γοργὰ νὰ πᾶς καὶ νὰ διαβῆς τῆς Ἄρτας τὸ γιοφύρι».

Νά τινε κι ἐξανάφανεν ἀπὸ τὴν ἄσπρη στράτα.

Τὴν εἶδ' ὁ πρωτομάστορας, ραγιζεται ἡ καρδιά του.

'Απὸ μακριὰ τοὺς χαιρετᾷ κι ἀπὸ κοντὰ τοὺς λέει:

— «Γιὰ σας, χαρὰ σας, μάστοροι, καὶ σεῖς οἱ μαθητάδες·
μὰ τί ἔχει ὁ πρωτομάστορας κι εἶναι βαργομισμένος;»

— «Τὸ δαχτυλίδι τοῦπεσε στὴν πρώτη τὴν καμάρα,
καὶ ποιὸς νὰ μπῆ καὶ ποιὸς νὰ βγῆ τὸ δαχτυλίδι ναῦρη;

— «Μάστορα, μὴν πικραίνεσαι, κι ἐγὼ νὰ πᾶ' στὸ φέρω.
ἐγὼ νὰ μῶ, κι ἐγὼ νὰ βγῶ, τὸ δαχτυλίδι ναῦρω».

Μηδὲ καλὰ κατέβηκε, μηδὲ στὴ μέση ἐπῆγε :

— « Τράβα καλέ μ' τὸν ἄλυσσο, τράβα τὴν ἄλυσίδα,
τί ὄλον τὸν κόσμον ἀνάγειρα καὶ τίποτες δὲν ἤυρα ».

Ἔνας πιχάει μὲ τὸ μυστρί, κι ἄλλος μὲ τὸν ἀσβέστη,
παίρνει κι ὁ πρωτομάστορας καὶ ρίχνει μέγα λίθο.

« — Ἄλλοίμονο στὴ μοῖρα μας, κρίμα στὸ ριζικό μας !

Τρεῖς ἀδερφάδες ἤμαστε, κι' οἱ τρεῖς κακογραμμένες :

Ἡ μιά ἔχτισε τὸ Δούναβη, κι ἄλλη τὸν Ἄφράτη,

κι ἐγὼ ἡ πιὸ στερνότερη, τῆς Ἄρτας τὸ γιοφύρι.

Ὡς τρέμει τὸ καρυόφυλλο, νὰ τρέμη τὸ γιοφύρι,

κι ὡς πέφτουν τὰ δενδρόφυλλα, νὰ πέφτουν οἱ διαβάτες ».

— « Κόρη, τὸν λόγον ἄλλαξε κι ἄλλην κατάρρα δῶσε,
ποῦχεις μονάκριβο ἀδερφό, μὴ λάχη καὶ περάση ».

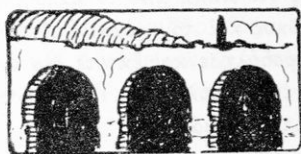
Κι αὐτὴ τὸν λόγον ἄλλαξε, κι ἄλλην κατάρρα δίνει :

— « Ἄν τρέμουν τ' ἄγρια βουνά, νὰ τρέμη τὸ γιοφύρι,

κι ἂν πέφτουν τ' ἄγρια πουλιά, νὰ πέφτουν οἱ διαβάτες :

τί ἔχω ἀδερφό στὴν ξενιτιά, μὴ λάχη καὶ περάση ».

ΔΗΜΩΔΕΣ

Ο ΚΟΥΚΟΣ

Ἴδου ἓνα προνομιούχον πλάσμα τοῦ Θεοῦ. Κορφολογεῖ τὴν ἄνοιξιν καὶ τὸ τραγούδι, δίχως νὰ τὸν βαρύνῃ καμιά πεζὴ ὑποχρέωσις. Ἀκόμη καὶ τὰ αὐγά του ἄλλοι τὰ κλώθουν, τὰ ξεκλώθουν, βγάζουν τὰ πουλιά του, τὰ ταΐζουν, τὰ ποτίζουν.

Ὁ κουκος πετᾷ τὰ αὐγά του εἰς τὰς φωλεὰς τῶν ἄλλων πουλιῶν καὶ ἀφίνει εἰς αὐτὰ τὴν φροντίδα τῶν περαιτέρω. Ποῖα εἶναι τὰ ἄλλα αὐτὰ πτηνά; Οἱ χωρικοὶ λέγουν ὅτι τὰ ὑπηρετικὰ αὐτὰ ὄντα εἶναι οἱ Ζάκες, κάτι μικρὰ σταχτιά πουλιά.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Ἡ λαϊκὴ φαντασία, ἡ ὁποία ἀφορμὴν θέλει, διὰ νὰ πλάσῃ ἀτελειώτους ἱστορίας, ἐδημιούργησεν εἰς δόξαν τοῦ Κούκου ἓνα δλόκληρον χάρτιν προνομίον. Πρῶτα-πρῶτα, ἀδύνατον νὰ πείσετε χωρικὸν ὅτι δὲν ταξιδεῦει ἔφιππος. Τὸ ἀλογό του εἶναι ἓνα μεγάλο ἄσπρο πουλί, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι γνωστὸν μὲ ἄλλο ὄνομα παρὰ ὡς «Κουκάλογο».

Τὸν Μάρτιον ἔρχεται εἰς τὰ μέρη μας ὀλίγας ἡμέρας ἐνωρίτερον τοῦ Κούκου, καὶ ἡ παράδοσις λέει ὅτι τὸ στέλλει ὁ ἀφέντης του ὁ Κούκος, διὰ νὰ ἐξετάσῃ ἂν ἦλθεν ἡ ἀνοιξὶς στὰ βουνά. Τὸ «Κουκάλογο» περιπλανᾶται ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὰ πλάγια καὶ ἔπειτα ἐπιστρέφει διὰ νὰ μεταφέρῃ τὸν καθαλάρη του.

Ποτὲ ὁ Κούκος δὲν κάθεται ἔπου κι ἔπου διὰ νὰ τραγουδήσῃ τὴν ἀνοιξιν. Ἐχει ὠρισμένους λόφους καὶ ὠρισμένα δένδρα, ἀκόμη καὶ ὠρισμένους κλάδους κατὰ τοὺς χωρικοὺς. Εἰς ἓνα λόφον ἀντικρὺ ἀπὸ τὸ σπίτι μου ἦταν ἓνα γηραλέο πουρνάρι, εἰς τὸ ὁποῖον ἤρχιζε στερεοτύπως τὸ λάλημά του τὴν ἡμέραν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Κάποτε ὁ βοριάς ἔσπασε τὸ πουρνάρι καὶ ἔκτοτε ὁ Κούκος δὲν ἐνεφανίσθη εἰς τὸν λόφον, μολονότι γύρω του εἶναι καὶ ἄλλα πουρνάρια.

Λέγουν ἀκόμη ὅτι εἶναι τόσο ὑπερήφανος, ὥστε μίαν φορὰν νὰ τὸν ἀποδοκιμάσουν εἰς ἓνα μέρος δὲν ξαναπατᾶ πλέον. Κάποιος γεωργὸς μου ἔλεγεν, ὅτι δίπλα ἀπὸ τὸ καλύβι του ἤρχετο χρόνια καὶ χρόνια ἓνας Κούκος καὶ τὸν «ἐχαιρέτιζε πρῶτ-πρῶτ». Ἀλλὰ μίαν φορὰν τὸν ἐπετροβόλησε καὶ ἔκτοτε δὲν ἐνεφανίσθη πλέον.

—Καὶ γιατί τὸν ἐπετροβόλησες; Τὸν ἠρώτησα.

—Μοῦ κόμπωνε τὰ παιδιὰ μου.

Γενικὴ πρόληψις ὑπάρχει, ὅτι ἅμα ἀκούσῃς τὸν Κούκον πρῶτ πρῶτ θὰ «κομπωθῆς», θὰ αἰσθανθῆς δηλαδὴ εἰς τὸν λαιμόν σου στενοχωρίαν, ἡ ὁποία θεωρεῖται ὡς «ἀναποδιά». Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν καὶ οἱ χωρικοὶ καὶ οἱ κυνηγοὶ τὴν ἀνοιξιν φροντίζουν νὰ μὴν ἀκούσουν τὸν Κούκον νηστικοί.

Τόσον ἡ λαϊκὴ παράδοσις θεωρεῖ τὸν Κούκον ὡς θεῖθον προνομιοῦχον ὥστε νὰ παραδέχεται ἀκόμη ὅτι ὁ Δημιουργὸς καὶ ἰδιαιτέραν τροφήν ἐδημιούργησε δι' αὐτόν. Ἐνα μικρὸν φυτόν, τὸ ὁποῖον φυτρώνει καὶ σταφυλιάζει τὸν Ἀπρίλιον, εἶναι γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα «Σταφύλι τοῦ Κούκου».

—Μὰ εἶδατε νὰ τρώγῃ ἀπὸ αὐτὸ τὸ σταφύλι ὁ Κούκος; ἐρωτοῦσα κάποτε ἓναν τσοπάνην.

— 'Ακους! τὸν βλέπομε... σάμπως τρώει τίποτε ἄλλο;

Δύσκολον πρᾶμα νὰ πείσης τὸν χωρικόν, ὅτι ὁ Κοῦκος εἶναι ἀδικαιολόγητος χασομέρης, ἐπιβλαθῆς εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν πουλιῶν.

Διὰ τὴν ἀτυχῆ τρυγόναν, μάλιστα. Αὐτὴ εἶναι τεμπέλα. Δὲν ἐπιμελεῖται τὴν γέννα της ὅπως πρέπει, ἀλλὰ στρώνει λίγα ξυλάκια, τὰ ὅποια εἶναι ἡ ὄλη φωλιά της.

—Μὰ αὐτὴ ἐπὶ τέλους, ἔλεγα εἰς τὸν φιλόσοφον μυλωνάν τοῦ χωριοῦ—ὁ ὅποιος σχολιάζει τὰ κακῶς κείμενα εἰς τὸ βασίλειον τῶν ζώων καὶ μᾶς παρηγορεῖ δι' ὅλα τὰ ἀνάποδα τῆς σημερινῆς κοινωνικῆς συνθέσεως—μὰ αὐτὴ ἐπὶ τέλους κάνει μιὰ φωλιά, κλώθει μόνη της τὰ αὐγά της καὶ τραγουδάει τὴν ἀνοιξή...

—Δὲν σοῦ λέγω ὄχι... Κι αὐτὴ καὶ τὸ ἀηδόνι τραγουδοῦν, ἀλλὰ αὐτὰ πρέπει νὰ δουλεύουν κιόλα...

—Κι ὁ Κοῦκος γιατί νὰ μὴ δουλεύη;

—Γιατί αὐτὸς φέρνει τὴν Ἄνοιξή. Τὸ πᾶν εἶναι ποιὸς θὰ κάμη τὴν ἀρχή... Νᾶξερές πὼς πηδάει ἡ καρδιά μας ἅμα τὸν ἀκούμε, ἐμεῖς οἱ τσαπατουριά... (οἱ ἐργαζόμενοι μὲ τὸ τσαπί).

Ἄλήθεια τί Εὐαγγέλιον καλωσύνης καιροῦ, ἀληθινὴ σάλπιγξ Θεοῦ εἶναι τὸ λάλημα τοῦ Κούκου εἰς τὰ μέρη μας. Ἄνθρωποι, βόδια, ἄλογα, ἀλέτρια, χύνονται εἰς τὸν κάμπον καὶ ξεκλειδώνουν τὴν γῆν. Ἡ φωνὴ του ταράσσει τὴν σιωπηλὴν ἐρημίαν εἰς τὸ τέλος περίπου τῆς παλαιᾶς συγκομιδῆς. Εἶναι ἡ ἐπαγγελία τῆς νέας ἐσοδείας τῶν χωραφιῶν, ὁ μακρυνὸς ἤχος τῶν ἐρχομένων ἀπὸ τὰ χειμαδιὰ προβάτων μὲ τὰ γαλακτερά μαστάρια καὶ τὰ ἄφθονα μαλλιά.

ΣΤ. ΓΡΑΝΙΤΣΑΣ

Η ΝΥΦΙΤΣΑ

Ἴδου καὶ ὁ τρόμος τῶν κοριτσιῶν. Περιέρχεται τὴν νύκτα τὰ σπίτια καὶ κατακόβει τὰ ὑφάδια τῶν ἀργαλειῶν, χώνεται εἰς τὰ φορτσέρια* καὶ σχίζει τὰ φορέματα, ἀναποδογυρίζει τοὺς γίκους*

καὶ πριονίζει τὰ ὑφάσματα, ἤμπορεῖ τέλος εἰς μίαν νύκτα νὰ κάμη κουρέλια ὄλην τὴν προῖκα ἑνὸς κοριτσιοῦ. Ἦτο λοιπὸν ἐπόμενον

νά πλεχθῆ ὀλόκληλος ἱστορία ἐπάνω εἰς τὸ ξανθοκόκκινον αὐτὸ τετράποδον—εἶναι περίπου σὰν μεγάλο ποντίκι—τὸ ὅποσον ἀφθονεῖ εἰς τὰ σπίτια καὶ τοὺς κήπους τῶν χωρικῶν.

Κατὰ τὴν ἱστορίαν αὐτὴν, ἡ Νυφίτσα—ἡ ὁποία εἰς πολλὰ μέρη συγγέεται μὲ τὴν Βερβέραν*—ἦτο μελλονύμφος. Ὅταν ἦλθεν ἡ παραμονὴ τοῦ γάμου της, ἡ ἀδελφή της ἔκλειψε τὴν προίκα της καὶ τὴν ἄφησε δίχως «ράμμα στὸ βελόνι». Ἐκτοτε ἡ ἀτυχὴς ἀναζητεῖ μέσα στὰ σπίτια τὰ ἐργόχειρά της καὶ ὅπου εὔρη γίσκον νομίζει ὅτι εἶναι ὁ δικός της. Στρώνεται λοιπὸν καὶ τὸν λιανίζει μὲ τὰ δόντια της, ἐκτὸς ἂν εὔρη παρέχει καμιά ρόκα, ὅποτε κάθεται καὶ γνέθει διὰ νὰ συμπληρώσῃ τὴν προίκα της.

Διότι, κατὰ τὴν παράδοσιν, ἡ Νυφίτσα ἦτο τόσον ἐργατικὴ, ὥστε δὲν ἄφινεν οὔτε ὥραν δίχως νὰ δουλεύῃ εἴτε εἰς τὸν ἀργαλειὸν εἴτε εἰς τὴν ρόκαν της. Ἄλλως τε τὰ κορίτσια φρονοῦν, ὅτι ἡ ρόκα, τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν παρὰ τὸν γίσκον των, εἶναι μία ὁμολογία πρὸς τὴν Νυφίτσαν, ὅτι ἡ προίκα εἶναι ἰδική της καὶ τοιουτοτρόπως δὲν ἔχει λόγον νὰ θυμώσῃ.

Πολλὰ βράδια ἡ Νυφίτσα παρουσιάζεται εἰς τὰ νυχτέρια τῶν κοριτσιῶν. Περιφέρεται δίπλα των ὡς νὰ ἀναζητῆ κάτι. Τὸ θάρρος αὐτὸ τὸ ἔχει πάρει ἐκ τοῦ ὅτι ποτὲ δὲν τὴν πειράζουν. Τοῦναντίον μάλιστα οὔτε γυρίζουν μάτια πρὸς αὐτήν. Ἐξακολουθοῦν τὴν ἐργασίαν καί, ὡς νὰ μὴ τὴν ἀντελήφθησαν τάχα, ὀμιλοῦν διὰ τὴν Νυφίτσαν:

«Καλὴ καὶ ἀξία κοπέλα ποῦναι ἡ Νυφίτσα... Ἐφκίασε τὴν προίκα της καὶ ἀκόμη δουλεύει... Εἶπαν ἓνα λόγο πὼς τὴν ἐπάνω Κυριακὴν ἡ Νυφίτσα παντρεύεται...»

Ἄμα ἡ Νυφίτσα φύγη, ὥστε νὰ μὴν ἀκούῃ, τότε πλέον ἀρχίζει ἀπὸ τὰ κορίτσια ἡ διακωμώδησις τῶν γάμων της.

Πέντε πόντικοι
καὶ δεκαοχτὼ νυφίτσες
γάμον ἔκαναν
μ' ἓνα κλωνί* σιτάρι,
καὶ τὸ ἥλιαζαν
στῆς βιτσινιαῖς* τὸ φύλλο,
τὸ γοργοάλεθαν
στοῦ σφοντυλιοῦ τὴν πλάκα,*

σκνίπα ζύμωνε
κουνούπι άνεβατίζει*
κι' ό σκαντζόχοιρος
κοντοσυμπάει* τό φοῦρνο·
σπίθα πήδησε
τοῦ καιει τό ποδαράκι,
τρέχει ό μπάκακας
μέ τό νερό στό στόμα,
τρέχει ό ψύλλος
μέ πάτερο* στόν ὤμο :
—Ποῦ νά τόνε θάψουμε :
ποῦ νά τόνε πᾶμε ;
—Στήν κυρά τήν Παναγια
πόχει άνώγια και κατώγια
κι έκατό σανίδια...

Εἰς τήν παράδοσιν τῆς Νυφίτσας ἀνακαλύπτω μίαν ψυχὴν γεμάτην εὐμορφίαν. Ἐνα μικρὸν καταστρεπτικὸν ζῦγον τὸ ἐτόλιξε μέ μετάξια καὶ στολίδια. Ἐβλεπα προχθὲς εἰς ἓνα κήπον πλήθος ἀπὸ μικρὰς κούκλες ἐπάνω στίς ροδακινιές. Τί νομίζετε ὅτι συμβαίνει ; Τὰς φκιάνουν καὶ τὰς δένουν ἐκεῖ οἱ χωρικοὶ γιὰ νὰ γλυτώσουν τὰ ροδάκινά των ἀπὸ τὴν Νυφίτσαν. Ἄμα ἡ ροδακινιά δὲν ἔχει κούκλαν, ἡ Νυφίτσα ἔχει διάθεσιν νὰ ρίξῃ κάτω ὅλα τὰ ροδάκινα. Ἄμα βλέπη κούκλαν, ἴσως διότι τῆς ἀρέσουν περισσότερον τὰ κόκκινα κουρέλια, ἀφίνει εἰς τὴν ἡσυχίαν των τὰ ροδάκινα καὶ ἐπιτίθεται ἐναντίον τῆς.

Ἡ παράδοσις λέγει, ὅτι τὸ μῖσος αὐτὸ οφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἡ Νυφίτσα εἶχε προῖκα καὶ ἓνα κήπον ἀπὸ ροδακινιές, μηλιές, ἀχλαδιές, καὶ τὴν κούκλαν τὴν παίρνει γιὰ τὴν ἀδελφὴ τῆς, ἡ ὁποία ἐσφετερίσθη μαζί μέ τὴν προῖκα τῆς καὶ τὸν κήπον τῆς.

Βλέπετε ὅτι ὁ ἐξωραϊσμὸς τοῦ μικροῦ αὐτοῦ δαίμονος ἐπροχώρησε μέχρι τοιοῦτου σημείου, ὥστε νὰ μὴν ἀφήνεται ἀδικαιολόγητος καμία κακὴ διάθεσίς του. Τί θὰ ὠφελούσεν ἂν παρουσιάζετο ὡς ἓνα ὄν καταστροφῆς ; Τίποτε ἀπολύτως. Τουλάχιστον μέ τὴν παράδοσιν αὐτὴν καὶ τὰ κορίτσια σώζουσι τὴν προῖκα των—ἀφοῦ ἡ Νυφίτσα ὅπως σᾶς εἶπα, ἄμα εὕρισκῃ ρόκαν δίπλα εἰς τὸν γίκον, ἀσχολεῖται μέ αὐτὴν—καὶ οἱ κηπουροὶ τὰ ροδάκινά των,

ἐπὶ πλέον δὲ καὶ ἡμεῖς γευόμεθα μίαν ὠραίαν ἱστορίαν, ἣ ὁποία ὅπως ὄλαι αἱ ἐλληνικαὶ παραδόσεις, ἀποκαλύπτει μίαν ψυχὴν πλημμυρισμένην ἀπὸ συναίσθημα ἐξαιρετικῆς εὐμορφιάς.

ΣΤ. ΓΡΑΝΙΤΣΑΣ

ΤΟ ΤΥΦΛΟΠΟΝΤΙΚΟ

Μιά φορά τὸ ποντίκι πῆγε στὴ θάλασσα καὶ τῆς εἶπε:

— Ἐρχομαι νὰ σὲ πάρω γυναῖκα. Μὲ κυνηγᾶει ὅλος ὁ κόσμος καὶ θέλω νὰ πιασθῶ ἀπὸ μεγάλο σόι. Μοῦ εἶπαν πὼς ἐσὺ εἶσαι τὸ δυνατότερο στοιχίό!...

— Ἐγὼ ποντίκι μου, εἶμαι δυνατὸ στοιχίό;» Εἶπε ἡ θάλασσα. Βλέπω ἐγὼ Θεοῦ πρόσωπο ἅμα πεισμών' ὁ ἄνεμος; Μὲ βάζει αὐτὸ τὸ θηρίο καὶ χορεύω στὸ ταψί!...

— Ὡστε ὁ ἄνεμος εἶναι τὸ δυνατότερο στοιχίό;...

— Ἄμ ποιὸς ἄλλος εἶναι; εἶπεν ἡ Θάλασσα.

Τὸ ποντίκι ἔφυγε καὶ πῆγε στὸν Ἄνεμο.

— Ἄνεμε, τοῦ λέει, ἔμαθα πὼς εἶσαι τὸ δυνατότερο στοιχίό;...

— Ποιὸς σοῦ τὸ εἶπε! Ἐγὼ, παιδί μου δυνατὸ στοιχίό; Ξερίζων τίποτε παλιόδενδρα, πνίγω κανένα καῖκι καὶ ἅμα ἀγγίξω τὸ βουνὸ σπάζω τὰ μούτρα μου καὶ γυρίζω πίσω.

Τὸ ποντίκι πῆγε στὸ βουνό.

— Βουνό, τοῦ εἶπε, ἔμαθα πὼς εἶσαι τὸ δυνατότερο στοιχίό.

— Ἐγὼ δύναμη παιδί μου; Ξέρω ἂν θάμαι ὀρθὸ σὲ λίγη ὥρα ἢ θὰ κυλίσω στὸ ποτάμι;... Ὅρίζω ζωὴ ἐγὼ ἀπ' τὸ Τυφλοπόντικο, ποῦ μοῦ σκάδει τὸ κορμί νύχτα μέρα;

Τὸ ποντίκι εἶδε πὼς τὸ Τυφλοπόντικο ἦταν ἀλήθεια τὸ δυνατότερο στοιχίό κι ἐπῆγε καὶ τὸ πῆρε γυναῖκα.

ΣΤ. ΓΡΑΝΙΤΣΑΣ

ΤΙΜΗ ΦΩΤΙΑ ΚΑΙ ΝΕΡΟ

Συμφώνησαν παλιόν καιρό
Τιμή, Φωτιά και τὸ Νερό
Μαζί νὰ συντροφέψουν,
Καὶ τύχη νὰ γυρέψουν.

Στὸ δρόμο τους πὺ περπατᾶν
Ἐνας τὸν ἄλλον ἐρωτᾶν
Ἄν λάχη καὶ χαθοῦμε,
πῶς νὰ ἀνταμωθοῦμε;

— «Μὲ χάσατε», λέει ἡ φωτιά,
«Ρίξτε τριγύρω μιὰ ματιά,
Κι ὅπου καπνὸ νὰ ἰδητε,
Ἐλάτε νὰ μὲ βρῆτε».

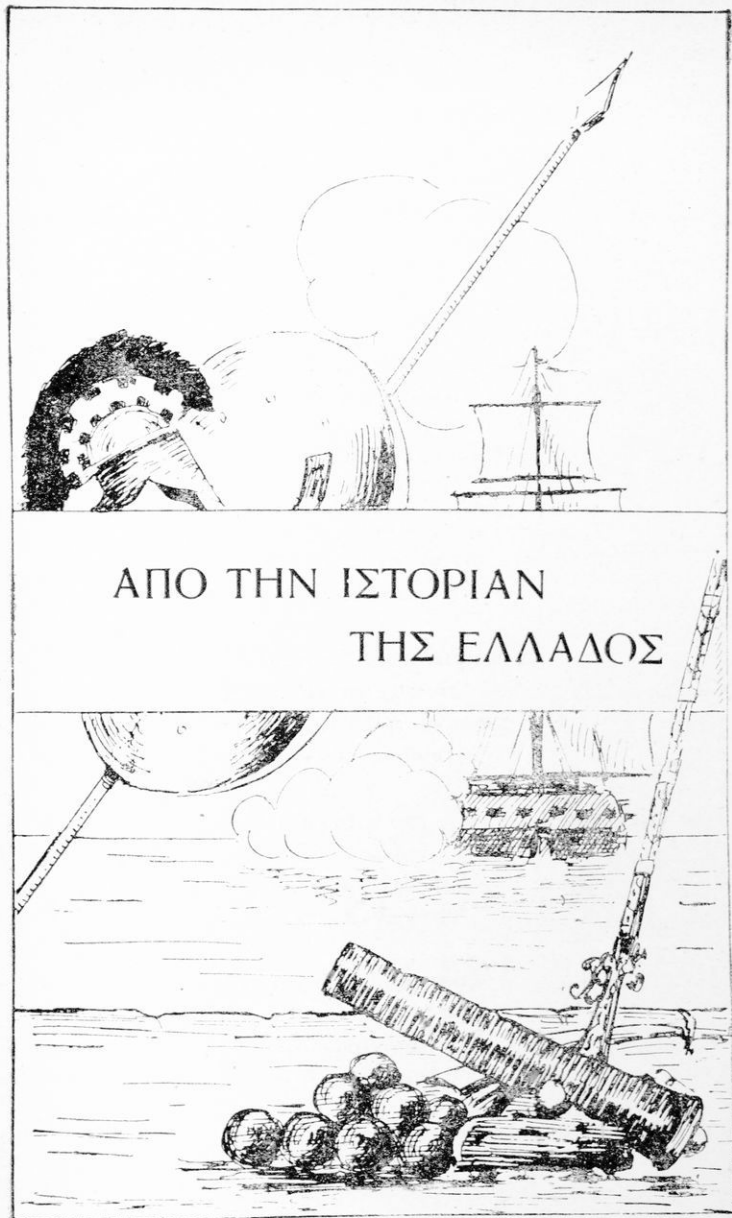
— «Κι ἐγὼ» ἀπεκρίθη τὸ Νερό,
«Ἐχω τὸν τόπο φανερό·
Ὅπου χλωρὸ λιβάδι,
Δικό μου εἶναι σημάδι».

Γυρίζουν λὲν καὶ τῆς Τιμῆς
— «Σοῦ φανερώσαμεν ἐμεῖς
Τοῦ καθενοῦ μας τόπο,
Πές μας κι ἐσὺ τὸν τρόπο».

Λέγει ἡ Τιμή, «ἐγὼ σ' αὐτὸ
Σᾶς συμβουλεύω, ὄχ τὸ κοντὸ
Ποτὲ μὴ γελαστήτε
Νὰ μοῦ ξεχωριστήτε.

Γιατὶ ἂν γλιστρήσω μιὰ φορά,
Καὶ δὲ μὲ πιάστε σταθερά,
Ὅσο νὰ μὲ γυρέψτε,
Τὸν κόπο θὰ ζοδέψτε».

Ι. ΒΗΛΑΡΑΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΑΒΑΛΑ ΠΑΕΙ Ο ΧΑΡΟΝΤΑΣ . .

Καβάλα πάει ο Χάροντας
Τὸ Διγενὴ στὸν Ἴαδην,
Κι ἄλλους μαζί . . Κλαίει, δέρνεται,
Τ' ἀνθρώπινο κοπάδι.

Καὶ τοὺς κρατεῖ στοῦ ἀλόγου του
Δεμένους τὰ καπούλια*
Τῆς λεβεντιάς τὸν ἄνεμο,
Τῆς ὀμορφιάς τὴν πούλια.

Καὶ σὰ νὰ μὴν τὸν πάτησε
Τοῦ Χάρου τὸ ποδάρι,
'Ο 'Ακρίτας μόνο ἀτάραχα
Κοιτάει τὸν καβαλάρη.

— «'Ο 'Ακρίτας εἶμαι, Χάροντα,
Δὲν περνῶ μὲ τὰ χρόνια.
Μ' ἄγγιξες καὶ δὲ μ' ἔνωσες
Στὰ μαρμαρένια ἀλώνια ;

Εἶμ' ἐγὼ ἡ ἀκατάλυτη
Ψυχὴ τῶν Σαλαμίνων,
Στὴν Ἐφτάλοφην ἔφερα,
Τὸ σπαθὶ τῶν Ἑλλήνων.

Δὲ χάνομαι στὰ Τάρταρα,
Μονάχα ζαποσταίνω,
Στὴ ζωὴ ξαναφαίνομαι
Καὶ λαοὺς ἀνασταίνω !

Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

ΧΟΡΙΚΟΝ ⁽¹⁾

(Ἀπὸ τὴν Ἀντιγόνην τοῦ Σοφοκλέους)

Εἶναι πολλὰ τὰ θαυμαστά, μὰ τίποτα δὲν εἶναι
πιὸ θαυμαστὸ ἀπ τὸν ἄνθρωπο. Αὐτὸς περνοδιαβαίνει
καὶ πέρ' ἀπὸ τῆ θάλασσα τῆ λευκοκυματούσα
μὲ τις φουρτοῦνες τοῦ νοτιᾶ, στὰ κύματα ἀποκάτω (335)
τοῦ ἀφρομανίζου γύρω του. Αὐτὸς τὴν πιὸ μεγάλην
ἀπ' ὄλους τοὺς Θεοὺς, τῆ Γῆ, τὴν ἀφθαρτὴν κι αἰώνια,
κατακουράζει ὀργώνοντας μ' ἀλέτρια πάνου κάτω
ποῦ κάθε χρόνο πάντοτε τὰ σέρνουν τ' ἀλογά του.

Καὶ τῶλαφρόμυαλα πουλιὰ τὰδράχνει μὲ τὰ βρόχια
κι ἄγρια θεριὰ λογιῆς λογιῆς, καὶ τ' ἀρμυροῦ πελάγου
τὰ θρέμματα ὅλα ὁ ἄνθρωπος ὁ πάντεχνος τ' ἀρπάζει (345)
μὲ δίχτια ἀπὸ σκοινιά πλεχτά. Μὲ τέχνη αὐτὸς δαμάζει
θεριὰ λαγκαδοκοίμητα καὶ βουνογυρισμένα.

Καὶ τᾶλογο πῶχει πυκνὴ στὸν τράχηλο τῆ χαίτη (350)
τὸ βάζει κάτω στὸ ζυγὸ καὶ τὸ χαλιναρώνει
καθὼς καὶ τὸν ἀκούραστο βουνοθρεμμένον ταῦρο.

Καὶ γλῶσσα κ' ἀνεμόγοργα φρονήματα καὶ τρόπους
γιὰ τὸ καλὸ κυβέρνημα τῆς πολιτείας βρῆκε·
καὶ ν' ἀψηφᾶ στὸ ζέσκεπο τίς σαίτιες τῶν πάγων
καὶ τῆς κακῆς νεροποντῆς, ὁ τετραπερασμένος!
Σὲ κάθε τι μελλούμενο καὶ τί νὰ κάνῃ ξέρει· (360)
δὲν θὰ μπορέσῃ μοναχὰ τὸν Ἄδη νὰ ξεφύγῃ.

ΜΕΤΑΦΡ. ΣΑΡΡΟΥ

(1) Τὸ ὄνομα τοῦτο ψάλλεται ὑπὸ χοροῦ γερόντων Θεβαίων. Ἐχεῖ δὲ τοποθετηθῆ εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο διότι φανερώνει τὴν βαθμίδα τοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε φθάσει ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Σοφοκλέους.

ΘΕΡΜΟΠΥΛΕΣ

Καλοκαιριάτικη νυχτιά και σταλοχύνουν τ' άστρα
Πέρα στην άκροποταμιά βοή βροντοσαλέβει
και χλιμιστρίσματα στριγγιά ξαφνίζουν τὸ σκοτάδι.
Κάποτε μὲς σὲ ἀναλαμπή τσαντίρια ξεχωρίζουν.

Μὰ στὸ στενὸ λειτουργικῆς πυργάνεται θυσίας
ἀσαλεψιά. Μήδε ἄρματα στὰ σκοτεινὰ γιαλίζουν.
Μόνο σὲ κάποια τοῦ βουνοῦ κουφάλα κourνιασμένοι
λίγοι νομάτοι σὲ θρακιά τριγύρω ξενυχτοῦνε.

Ξανθὸς λεβέντης ρώτησε: «Τὰ κόκκαλα τί γράφουν,
γέρο, καὶ τί μᾶς προλογεῖ τὸ θέλημα τῆς Μοίρας;»
Καὶ σπάλα* ἀρνιοῦ λιανίζοντας ὁ γέρος μουφμουρίζει:

«Οἱ σαγιτιῆς κοπαδιαστὰ τὸν ἥλιο θὰ μαυρῖσουν.
Θὰ εἶν τὸ λιοντάρι ἀτρόμητο. Μὰ βλέπω ὄχιὰ στὸ πίσω
κρυφὰ στὴ φτέρνα τὸ θεριὸ τὸ τίμιο νὰ δαγκάνη».

ΠΕΤΡΟΣ ΒΛΑΣΤΟΣ

Ο ΔΗΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΡΙΟΦΙΛΙ* ΤΟΥ

Ἐγέρασα, μωρὲς παιδιὰ. Πενήντα χρόνους κλέφτης
τὸν ὕπνο δὲν ἐχόρτασα, καὶ τῶρ' ἀποσταμένος
θέλω νὰ πάω νὰ κοιμηθῶ. Ἐστέρεψ' ἡ καρδιά μου.
Βρῦση τὸ αἷμα τῶχουσα, σταλαματιὰ δὲ μένει.

Θέλω νά πάω νά κοιμηθῶ. Κόψτε κλαρί ἀπ τὸ λόγγο
νᾶναι χλωρὸ καὶ δροσερό, νᾶναι ἀνθούς γεμάτο,
καὶ στρώστε τὸ κρεβάτι μου καὶ βάλτε με νά πέσω.

Ποιὸς ξέρει ἀπ τὸ μνημᾶ μου τί δένδρο θά φυτρώση!
Κι ἂν ξεφυτρώση πλάτανος, στὸν ἴσκιο του ἀποκάτω
θᾶρχωνται τὰ κλεφτόπουλα τᾶρματα νά κρεμᾶνε.
Νά τραγουδοῦν τὰ νιάτα μου καὶ τὴν παληκαριά μου.
Κι ἂν κυπαρίσσι ὄμορφο καὶ μαυροφορεμένο,
θᾶρχωνται τὰ κλεφτόπουλα τὰ μῆλα μου νά παίρνουν,
νά πλένουν τὶς λαβωματιές, τὸ Δήμο νά σχωρνᾶνε.

Ἔφαγ', ἡ φλόγα τᾶρματα, οἱ χρόνοι τὴν ἀνδρεία μου.
Ἦρθε κι ἐμένα ἡ ὄρα μου. Παιδιά μου μὴ μὲ κλάψετε.
Τ' ἀνδρειωμένου ὁ θάνατος δίνει ζωὴ στὴ νιότη.
Σταθῆτ' ἐδῶ τριγύρω μου, σταθῆτ' ἐδῶ σιμά μου,
τὰ μάτια νά μοῦ κλείσετε. νά πάρτε τὴν εὐχή μου.

Κι ἐν' ἀπὸ σᾶς τὸ νιότερο ἄς ἀνεβῆ τὴ ράχη,
ἄς πάρη τὸ τουφέκι μου, τ' ἄξο μου καριοφίλι,
κι ἄς μοῦ τὸ ρίζη τρεῖς φορὲς καὶ τρεῖς φορὲς ἄς σκούξη:

«Ὁ γέρο—Δῆμος πέθανε, ὁ Γέρο—Δῆμος πάει».
Θ' ἀναστενάξ' ἡ λαγκαδιά, θά νά βογγήξῃ ὁ βράχος
θά βαργομήσουν τὰ στοιχιά, οἱ βρύσες θά θολώσουν
καὶ τ' ἀγεράκι τοῦ βουνοῦ, ὅπου περνᾶ δροσάτο,
θά ξεψυχήσῃ, θά σβυσθῆ, θά ρίζη τὰ φτερά του,
γιὰ νά μὴ πάρη τὴ βοή ἄθελα καὶ τὴ φέρη
καὶ τήνε μάθῃ ὁ Ὀλυμπος καὶ τὴν ἀκούσῃ ὁ Πίνδος
καὶ λυώσουνε τὰ χιόνια τους καὶ ξεραθοῦν οἱ λόγγου.

Τρέχα, παιδί μου, γρήγορα, τρέχα ψηλὰ στὴ ράχη
καὶ ρίζε τὸ τουφέκι μου. Στὸν ὕπνο μου ἐπάνω
θέλω γιὰ ὕστερη φορὰ ν' ἀκούσω τὴ βοή του.»

Ἔτρεξε τὸ κλεφτόπουλο σὰν νᾶτανε ζαρκαδι,
ψηλὰ στὴ ράχη τοῦ βουνοῦ καὶ τρεῖς φορὲς φωνάζει:
«Ὁ Γέρο—Δῆμος πέθανε, ὁ γέρο—Δῆμος πάει.»

Κι ἐκεῖ ποῦ ἀντιβοοῦσανε οἱ βράχοι, τὰ λαγκάδια,
ρίχνει τὴν πρώτη τουφεκιά, κι ἔπειτα δευτερώνει.
Στὴν τρίτη καὶ τὴν ὕστερη, τ' ἄξο τὸ καριοφίλι
βροντᾶ, μουγκρίζει σὰν θεριό, τὰ σωθικά του ἀνοίγει,
φεύγει ἀπ τὰ χέρια, σέρνεται σιτὸ χῶμα λαβωμένο,
πέφτει ἀπ τοῦ βράχου τὸ κρεμό, χάνεται, πάει, πάει.

—“Ἀκουσ' ὁ Ἄημος τὴ βοή μὲς τὸν βαθὺ τὸν ὕπνο,
τ' ἀχνό του χεῖλι ἐγέλασε, ἐσταύρωσε τὰ χέρια. . .
ὁ Γέρο—Ἄημος πέθανε, ὁ Γέρο—Ἄημος πάει.

Τ' ἀνδρειωμένου ἡ ψυχὴ, τοῦ φοβεροῦ τοῦ κλέφτη,
μὲ τὴ βοή τοῦ τουφεκιοῦ σιτὰ σύγνεφ' ἀπαντιέται
ἀδερφικὰ ἀγκαλιάζονται, χάνονται, σβῶνται, πᾶνε.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΒΑΛΛΩΡΙΤΗΣ

Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΨΑΡΩΝ

Στῶν Ψαρῶν τὴν ὀλόμαυρη ράχη
Περπατώντας ἡ Δόξα μονάχη
Μελετᾶ τὰ λαμπρὰ παληκάρια,
Καὶ στὴν κόμη στεφάνι φορεῖ
Γινομένο ἀπὸ λίγα χορτάρια
Ποῦ εἶχαν μείνη στὴν ἔρημη γῆ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ

ΚΑΝΑΡΗΣ

Κάποιοι δαιμόνοι
τὸν εἶχαν στείλει.
Ἐγεινε ἀχείλι
κόσμου ποῦ ἐπόνει.

(Ἡρωες χρόνοι!)
Καὶ πῶς ἐμίλει
μὲ τὸ φιτίλι,
μὲ τὸ τρομπόνι!

Τὸ πέρασμά του,
μῆνυμα κρύο
μαύρου θανάτου.

Κ' εἶχε τὸ θεῖο
χέρι, ποῦ φλόγα
κράταε κι εὐλόγα.

Κ. Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ

ΠΑΥΛΟΣ ΜΕΛΑΣ

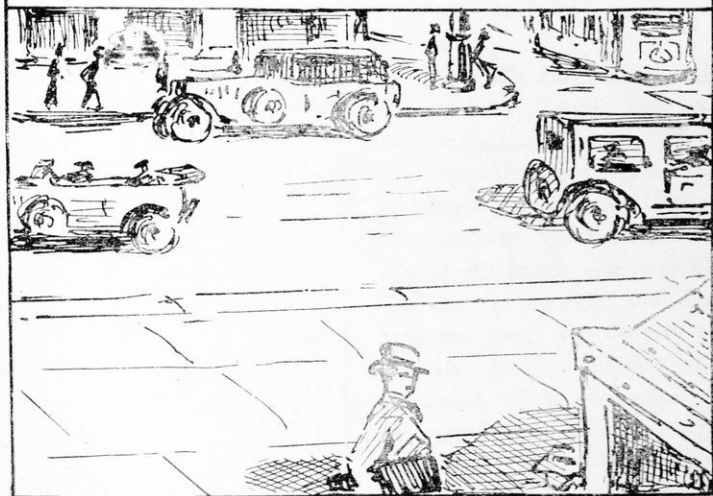
Σὲ κλαίει λαός. Πάντα χλωρὸ νὰ σειέται τὸ χορτάρι
στὸν τόπο ποῦ σὲ πλάγιασε τὸ βόλι, ὦ παληκάρη!
Πανάλαφρος ὁ ὕπνος σου· τοῦ 'Απρίλη τὰ πουλιά
σὰν τοῦ σπιτιοῦ σου νὰ τὰκοῦς λογάκια καὶ φιλιὰ,
καὶ νὰ σοῦ φτάνουν τοῦ χειμῶνα οἱ καταρράχτες
σὰν τουφεκιοῦ ἀστραπόβροντα καὶ σὰν πολέμου κράχτες.
Πλατεῖα τοῦ ὄνειρου μας ἡ γῆ καὶ ἀπόμακρη. Καὶ γέρνεις
ἐκεῖ καὶ σθεῖς γοργά.
'Ιερὴ στιγμή. Σὰν πιὸ πλατεῖα τὴ δείχνεις καὶ τὴ φέρνεις
σὰν πιὸ κοντά!.

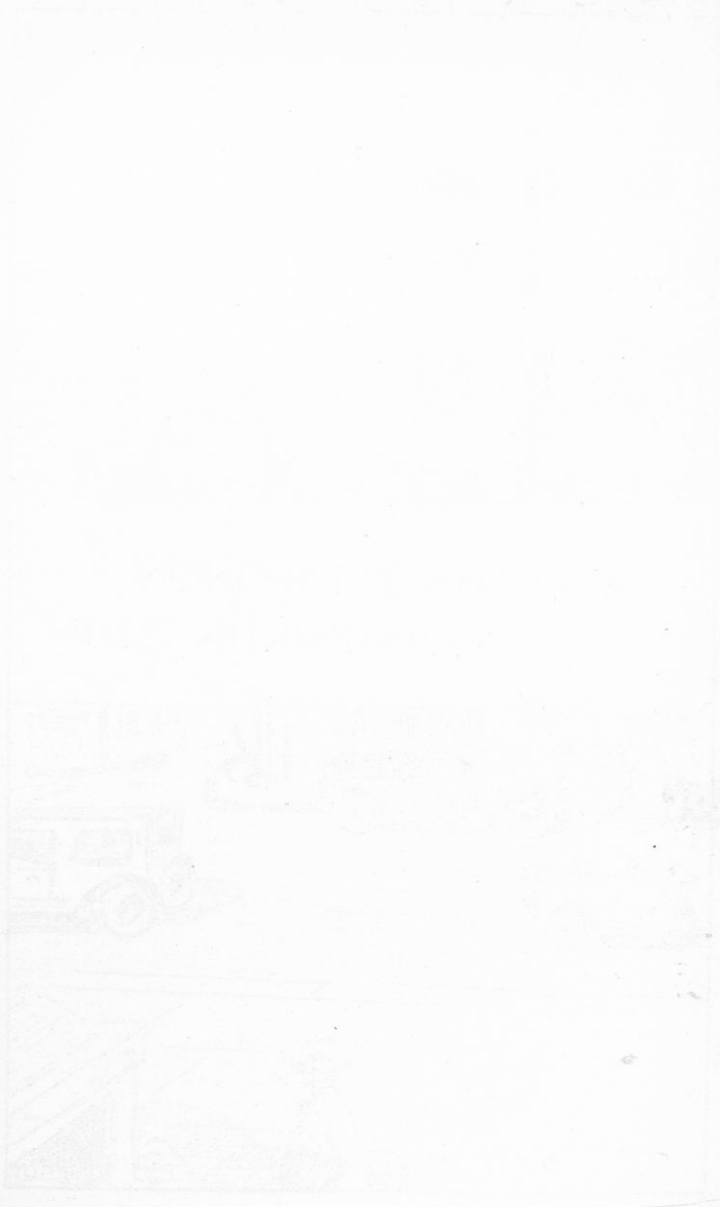
ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΛΑΜΑΣ

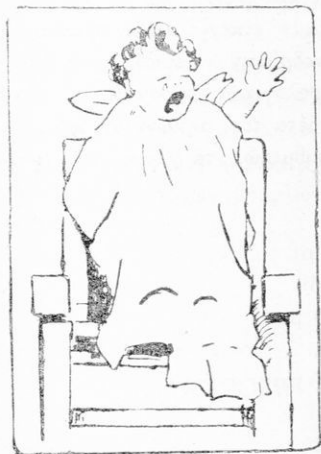
ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΥΓΧΡΟΝΟΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

ΑΙΦΝΙΔΙΟΝ ΙΠΠΟΔΡΟΜΙΟΝ

“Όλη σχεδόν ἡ οἰκογένεια συνώδευσε τὸν μπεμπέ στὸ κουρεῖο. “Όρθιος ἐπάνω στὴν πολυθρόνα βυθισμένος εἰς τὴν πετσέτα πού τὸν ἐτύλιξεν ὀλόκληρον, μὲ τὸν ἓνα γρόνθον του σφιγμένον, ὁ μπεμπές ἔλαβεν ἀναιτίως τὸ μέγα ὕψος ἐνὸς ἐπισήμου ἀνδριάντος. Στάς ἀρχὰς ἦτο εὐχαριστημένος. “Έκανε μπάνια στὸν καθρέφτη. Τοῦ φάνηκε πὼς λούζεται σὲ μυθικὸ πέλαγος. “Η φαντασία του ὅμως κουράσθηκε ἀμέσως καὶ σὲ λίγα δευτερόλεπτα ὁ μπεμπές δὲν εὑρίσκει στὰ βάθη τοῦ κρυστάλλου παρὰ τὰ ἀπέναντι κρεμασμένα καπέλα καθὼς καὶ μιὰ μισοχαρῖσια κεφαλὴ πλουσίου ἀχνίζουσαν ἀπὸ τὸ ζεστὸ νερὸ τὴν ὁποῖαν ὁ κουρεὺς ἐγδερνε χωρὶς νὰ τῆς ἀφήσῃ οὔτε τρίχα καὶ χωρὶς—πράγμα παράδοξον!— νὰ τῆς ἀφαιρέσῃ καμίαν. Μπροστὰ σὲ τὴν πραγματικότητα ὁ μπεμπές ἐσοῦφρωσε τὰ μοῦτρα του. “Η προνοητικὴ Ἀσημίνα τοῦ ἔχωσε στὰ χέρια τὸ τόπι. “Ο μπεμπές τὸ κράτησε. Ἀλλὰ μόλις εἶδε τίς πρῶτες του μποῦκλες νὰ πέφτουν καὶ νὰ κολλοῦν στὴν πετσέτα, ἄρχισε νὰ κλαίῃ δυνατὰ. “Όσο ἐνωθε τὴν ψύχρα τοῦ ψαλιδιοῦ στὸ στέροκο του τόσο τὰ κλάματα δυνάμωναν. “Ηθελε νὰ κατεβῇ. Χτυποῦσε τὸ δεξιὸν τοῦ πόδι. “Η πετσέτα τὸν ἔσφιγγε. “Ο κουρεὺς εἶχε μεγάλα μουστάκια, ἀκόμη καὶ τρίχες στ’ αὐτιά καὶ στὰ ρουθούνια.

«Ἐλα, μπέμπη, σῶπα, σῶπα. Νά!»

“Η μεγάλη ἀδελφὴ τοῦ ἔδωσε μιὰ σοκολάτα, ἢ μικρὴν μιὰ πράσινη καραμέλα. “Έκλαιε. Τὸ μεγάλο του ἀδέρφι ἓνα κουτὶ καὶ τὸ μικρότερο μιὰ σβούρα. “Έκλαιε. “Η Ἀσημίνα ἡ ὑπηρετρία τοῦ πέρασε στὸ λαιμὸ μιὰ κορδέλα. “Έκλαιε. “Ο κουρεὺς τὸν ἐχάιδεψε καὶ τίναξε τὴν πετσέτα του. “Έκλαιε. Σὲ λίγο ἄρχισε καὶ τὰ ξεφωνητά. Τί θὰ γίνῃ τώρα; Νὰ τὸν κατεβάσουν; Εἶναι κουρεμένος ὁ μισός. Νὰ τὸν κρατήσουν στὴ θέση του; Ἀλλὰ εἶχεν ἀνα-

στικτώσει τὸ κατάστημκ. Ἡ δουλιὰ σταμάτησε, τὰ ψαλίδια λού-
φραξαν, τὰ ξουράφια ἔμειναν στὸν ἀέρα.

— «Δείχτε του κάτι τί», εἶπεν ὁ ἀρχαιότερος πελάτης, «δείχτε
του λαμπερὰ πράματα».

— «Τοῦ δώσαμε τὸ τόπι», εἶπεν ἡ μικρὴ ἀδερφή.

— «Τοῦ δώσαμε ἕλη τὴ σοκολάτα!» Εἶπεν ὁ μικρὸς ἀδερφός,
παραπονεμένος.

— «Γιὰ σταθῆτε! εἶπεν στὴν ἀπελπισία του ὁ πελάτης. «Τὸ
βρήκα».

Καὶ βγάζοντας ἀπὸ τὴν τσέπη του τὴν ἀρμάθα τῶν κλειδιῶν
του τὰ κουδούνησε στὸν μπεμπέ, λέγοντάς του: «Ἄκου τὰ κου-
δούνια, τρίγκ—τράγκ, ἄκου, ἄκου τὰ κουδουνάκια!» Στὴν ἀρχὴ
ὁ μπεμπές ἐσώπησε γοητευμένος ἀπὸ τὴ συνκλίξι. Ποτὲ δὲν εἶδε
τόσα κλειδιὰ μαζί. Ἀμέσως τοῦ γεννήθηκε ἡ ἐπιστημονικὴ ἀπο-
ρία πῶς στέκουν ὅλα καὶ δὲν πέφτουν. Ὅταν ἐκατάλαθεν ὅτι
αἰτίαι εἶναι ὁ χαλκός, ἄρχισε πάλι νὰ κλαίη. Καὶ πολὺ δυνατὰ
μάλιστα.

— «Ἀπέτυχε κι αὐτό, εἶπεν ἄλλος πελάτης. Γιὰ σταθῆτε!»

Κι ἔβγαλεν ἀπὸ τὴν τσέπη του κάτι τί. Κι αὐτὸς κλειδί. Αὐτὸς
ἔμωσ ἔβαλε τὰ χεῖλη του στὴν τρύπα τοῦ κλειδιοῦ καὶ σφύριξε.
«Φσσο! φσσο! ἄκου, φλάουτο. ἄκου! Φσσο!» Ὁ μπεμπές ἄκουσε.
Σώπησε. Κατόπιν κατάλαβε πῶς εἶναι κλειδί, καὶ τότε δὲ εἶναι
ποῦ ἄρχισε νὰ κλαίη. «Ὁ δυστυχία!» εἶπεν ὁ καταστηματοῦρχος.
«Τί θὰ γίνωμε τώρα; Κι ἔχω συνεδρίασιν!» ἐφώνησε τὸ ξυριζό-
μενον μέλος τῆς ἐπιτροπῆς τῶν φορολογικῶν νομοσχεδίων. «Ἄν δὲ
σωπάσῃ καὶ τώρα!» Πετὰ τὴν πετσέτα του, σηκώνεται ὄρθιος καὶ
ἀρχίζει νὰ τραγουδῇ χτυπώντας ρυθμικῶς τὰ χέρια στὸν μικρὸν
μπεμπέ τύραννον.

Ταχ-τιρι-ρι
ταχ-τιρι-ρι
τὸ μικ-ρό μου
τὸ παι-δί.
τὸ χρυ-σό του
τὸ μαλ-λί
μπίρι-μπίρι
μπίρι-μπί.

Ὁ μικρὸς εἶχεν ἀκούσει καλλίτερα τραγούδια. Ἐκλαιε.

— «Δὲν θέλει αὐτό!» εἶπεν ὁ κουρευόμενος τῆς τρίτης καρέκλας ἀπὸ τὸ βάθος.

— «Τί θέλει λοιπόν;»

— «Κινήσεις».

— «Τί κινήσεις; Τοῦμπες θὰ κάμω;»

— «Νὰ τίς κάμω ἐγώ. Δὲν ὑποφέρεται πλέον!»

Ἦτον ὁ ἀτριχος χρηματιστής. Σηκώθηκεν ὄρθιος καὶ ἄρχισε νὰ χορεύη ταγκά.

Εἰς τὸν ἦλιον τῆς Ρι—βιε—ρά.

τρα—ρα—ρά τρα—ρα—ρά. . .

Ἡ κοκκινάδα του, τὸ πάχος του, ἡ ἡλικία του, ἡ κοιλιά του καὶ ἓνα μπάλωμα σαπουνάδας στὸ σῆρο του ἔκαμαν τὸν μπεμπέ νὰ σωπάσῃ. Ἀλλὰ μόνον γιὰ δυὸ δευτερόλεπτα. Ξανάρχισε νὰ κλαίῃ.

— «Οὔτε αὐτό!» εἶπεν ἓνας πελάτης.

— «Ἀλλὰ τί λοιπόν;»

— «Ἄς κάμῃ καθέννας μας ὅ,τι μπορεῖ. Αὐτὸ πρέπει νὰ τελειώσῃ!»

Τότε τὸ κουρεῖον ἔπαυσε νὰ εἶναι σοβαρόν. Στὴν ἀπελπισίαν μας ἄρχισε ὁ καθέννας δικήν του παράστασιν. Ἄλλος βροντοῦσε δεκάρες. Ἄλλος ἐσφύριζε. Ἄλλος ἔκανε γυμνάσματα ἰσορροπίας τοῦ μπαστουνοῦ στὴν ἄκρῃ τῆς μύτης του. Ἄλλος ἔβγαζε τὸ γέλεκο του καὶ τὸ ξανάβαζε. Ἄλλος χόρευε. Ἄλλος ἔπαιζε γροθιῆς στὸν ἀέρα. Ἡ τελευταία φιγούρα ἦταν νὰ δέσωμεν ὄλοι τίς πετσέτες τοῦ κουρεῖου στὸ κεφάλι μας καὶ νὰ τίς κουνοῦμε. Ἐπὶ τέλους! Στὸ θέαμα τῶν τόσων μουρῶν ὁ μπεμπές ἠσύχασε καὶ κάθησε νὰ τὸν κουρέψουν.

Ζ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Η ΕΚΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΟΥ

Σήμερα τὰ πράματα ἦτανε δύσκολα γιὰ τὸν Δημήτρου. Ἡ μητέρα του ἐρχότατε ἀργά, ἡ γειτόνισα ἔλειπε, σαποῦνι δὲν εἶχε, ἡ ὄρα ἔφευγε, κι ὡς τόσο αὐτός, αὔριο τὸ πρωὶ στὶς ἑπτὰ ἔπρεπε

νάσαι ἔτοιμος, μὲ ποδιά καθαρή, καὶ τὸ δεματάκι μὲ τὸ φαί του στὸ χέρι.

Γιὰ τὸ φαί δὲν τὸν ἔμελλε καὶ τόσο· «ποῦ σὲ ξέρει ὁ ἄλλος τί τρῶς καὶ τί δὲν τρῶς»· ἐκεῖνο ποῦ τὸν ἐπέιραζε ἦταν ἡ ποδιά.

— «Ἡ συγκέντρωση θὰ γίνη εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σχολείου. Θὰ ἔλθετε ὅλοι καθαροὶ καὶ τακτικοὶ καὶ μὲ τὸ καλάθάκι σας ὁ καθεὶς μὲ τὸ φαγητόν του».

Καὶ τὰ μάτια τοῦ δασκάλου, ὅταν ἔλεγε «θὰ ἔλθετε καθαροί», ἔπεσαν ἀκριδῶς στὴν ποδιά τοῦ Δημητροῦ.

Ἄν ἡ μητέρα του σχολίασε ἐνωρίτερα, τί ἀνάγκη θὰ εἶχε; Θὰ τοῦ καθάριζε ὠραία τὴν ποδιά του, κι αὐτὸς πρῶτος καὶ καλλίτερος θᾶψτανε αὔριο στὸ σχολεῖο.

Ἄλλὰ ἔλα ποῦ σχολοῦσε ἀργὰ ἀπὸ τὸ ἐργαστάσιο, κι ὅσο νᾶρθη τόσο δρόμο στὸ σπίτι ἐνύχτωνε. Πότε θὰ πρόφτανε νὰ τὴν πλύνῃ; Κι ἂν δὲν ἐστέγωνε; Ὁ Δημητρὸς ἀνοίξε διάπλατα τὰ μάτια του ἀπὸ ἀγωνία. Ἦταν ἓνας μήνας, ποῦ τὴν περίμενε αὐτὴ τὴν ἐκδρομὴ, κι ἂν δὲν ἐπήγαινε θᾶσκαζε.

Δὲν ἐπήγε ποτέ του ἐκδρομὴ, καὶ τοῦ φαινόταν πολὺ μεγάλο πρᾶμα. Καὶ μὴ δὲν ἦτανε κι ὄλας;

Δένδρα, πράσινη γῆ, νερά τρεχούμενα, ἀγέρας, βουνό, ἐλευθερία.

Τοῦμπες καὶ πηδήματα καὶ φωνές κι ὁ δάσκαλος ἐκεῖ μπροστά, νὰ σὲ βλέπη καὶ νὰ μὴ λήη τίποτε· νὰ μὴ σοῦ τραδάῃ τ' αὐτὴ καὶ νὰ μὴ σοῦ μετράῃ δεκαοχτῶ τσουχτερές χαρακὲς στὴ σειρά ἀπάνω στὴν παλάμη σου.

Καὶ τὸ πιὸ παράξενο, νὰ χαμογελάῃ!

Μὰ αὐτὸ ἴσα-ἴσα ἦτανε, ποῦ δὲν τὸ χωροῦσε τὸ κεφάλι τοῦ Δημητροῦ, κι ἂς τὸ λέγανε ὅλα τὰ παιδιὰ, ποῦ πήγανε καὶ πέροι ἐκδρομὴ μὲ τὸ δάσκαλο. Ὁ Πανοῦτσος μάλιστα πήρε καὶ ὄρκο. «Ὁ δάσκαλος χαμογελάει! ἀλήθεια σοῦ λέω, μὰ τὸ σταυρό!»· κι ὁ Πανοῦτσος φίλησε τὸ σταυρό, ποῦ ἔκαμε μὲ τὰ δάχτυλά του· «ὁ δάσκαλος χαμογελάει! τὸν εἶδαμε μὲ τὰ μάτια μας!»!

Καὶ ὁ Δημητρὸς συλλογίστηκε τὸ δάσκαλό του, ποῦ ἔμπαινε κάθε μέρα στὴν τάξη κατσουφιασμένος κι ἀγριος, σὰ νὰ τὸν ἔδερνε κάθε πρωτὶ ὁ πατέρας του.

Δὲ θυμᾶται νὰ γέλασε ποτέ.

— «Διατὶ ἐφόνευσε ὁ Ἡρακλῆς τὰς Στυμφαλίδας ὄρνιθας»;

— «Γιὰ νὰ γιομίσῃ προσκέφαλα μὲ τὰ πούπουλα» φώναξ' ὁ Πανοῦτσος.

Τὰ παιδιὰ γελάσανε, μὰ ὁ δάσκαλος σούφρωσε τὰ φρύδια του, κατέβηκε ἄγριος ἀπὸ τὴν ἔδρα κι ἔδωκε τέτοιο ξύλο στὸν Πανουτσο, ποὺ ἔλοι βουδάθηκαν.

Μόνο μὲ τὸ Ζακυθινὸ δὲ θυμῶνει· θὰ πῆς, αὐτὸς εἶναι καλὸς μαθητῆς καὶ τὰ λέει ἔλα μὲ τὴ σειρά :

— «Καὶ ὁ Θεὸς καταράστηκε τοὺς πρωτοπλάστους καὶ εἶπε στὸν Ἀδὰμ νὰ κερδίῃ τὸν ἄρτον του μὲ τὸν ἰδρώτα τοῦ προσώπου του».

Τὰ φρύδια τοῦ δασκάλου ξεσουφρώσαν καὶ τὸ πρόσωπό του ἔγινε μαλακώτερο.

... «καὶ σὺ φεῖδι, νὰ εἶσαι καταραμένο καὶ νὰ σέρνεσαι εἰς τοὺς αἰῶνες μὲ τὴν κοιλίαν σου».

«Καὶ πῶς περπατοῦσε πρωτίτερα ;» ρώτησε ὁ καϊμένος ὁ Δημητρός, μὰ ἔφαγε κι αὐτὸς τῆς χρονιάς του.

Καὶ νὰ σοῦ ὀρκίζεται ὁ Πανουτσο, πῶς αὐτὸς ὁ δάσκαλος αὐριο θὰ χαμογελάη! Νὰ τὸ βλέπης καὶ νὰ μὴ τὸ πιστεύης!

Ἦς τόσο ἡ ὥρα περνοῦσε κι ὁ Δημητρός δὲν εὗρισκε ἡσυχία. Βγήκε στὴν αὐλὴ καὶ τράβηξε ἴσια κατὰ τὴ γειτόνισα.

Μιά μικρὴ καθότανε στὸ κατώφλι, καὶ ἔτρωγε μὲ ὄρεξη τὸ ψωμί της.

— «Φιλίτσα! ἔ, Φιλίτσα», φώναξ' ἀπὸ μακριά· «ἦρθ' ἡ μητέρα σου» ;

Ἡ μητέρα τῆς Φιλίτσας ἦτανε φίλη μὲ τὴ μητέρα τοῦ Δημητροῦ, καὶ πολλὰς φορὰς τὸν φρόντιζε, ἔταν ἔλειπε ἡ δεικὴ του. Μὰ γιὰ κακὴ του τύχη ἔλειπε σήμερα κι αὐτὴ.

— «Τί τὴν θέλεις ;» ; ρώτησε ἡ μικρὴ.

— «Τὸ και τό», διηγῆθηκε ὁ Δημητρός.

— «Μπά! καὶ δὲ σοῦ τὴν πλένω ἐγὼ τὴν ποδιά σου» !

— «Ξέρεις ἐσὺ νὰ πλύνῃς ποδιά ;» ;

Αὐτὸ δὲ ἔλειπε τώρα νάξερει κι ἡ Φιλίτσα νὰ πλένη! Μὰ πάλι, ποῦ ξέρεις! Αὐτὲς οἱ κοπέλες εἶναι ἐπιδέξιες· ξέρουνε τόσα πράματα, ποῦ δὲν τὰ ξέρουμε μεις τὰ παιδιὰ!

— «Φέρ' τὴν ποδιά σου καὶ θὰ δῆς» !

Ἡ Δημητρός τὰποφάσισε· μιὰ καὶ δυὸ ἔδγαλε τὴν ποδιά του καὶ τὴν παρέδωκε στὴ Φιλίτσα.

Ἐκείνη τὴν πῆρε σοβαρὴ καὶ τράβηξε ἴσια κατὰ τὴ βρύση. Ἀλλὰ ἡ βρύση ἦτανε κλειστὴ καὶ δὲν ἄνοιγε εὐκολα. Μὰ κι ὁ Δημητρός ἦτανε ἄντρας· ἔδωσε, πῆρε, τὴν ἄνοιξε.

— «'Εσὺ νὰ κρατᾶς τὴν ποδιά κάτω ἀπὸ τὴ βρούση κι ἐγὼ νὰ τὴν πλένω». Τὸ νερὸ ἔτρεχε μὲ ὄρμη καὶ τοὺς πιτσιλίζεε κατὰ-κορφα, μὰ ποῖος πρόσεχε σὲ τέτοια· κι οἱ δυὸ ἦτανε βυθισμένοι στὴ δουλιά τους.

Ἦστερα τὴ στίφανε μέσα στὶς χουφτες τους καὶ τὴν κρεμάσανε σουφρωμένη στὸ σχοινί.

Ἡ Φιλίτσα ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμό της μοίρασε τὸ ψωμί της μὲ τὸν Δημητρὸ, καὶ κάθησαν κι οἱ δυὸ στὸ κατώφλι.

Ἡ Φιλίτσα δὲν πήγαινε ἀκόμα στὸ σχολεῖο κι ὁ Δημητρὸς τῆς ἔκανε τὸ σοφό. Γιὰ νὰ τὴ διασκεδάσῃ τῆς ἔκαμε ἀπόψε καὶ τὸ δάσκαλο. Σηκώθηκε ὀρθός, κορδῶθηκε φουσκωτός, ὅσο μπορούσε, κι ἀφοῦ ἔσφιξε τὴ μύτη του δυνατὰ μὲ τὰ δυὸ του δάχτυλα γιὰ νὰ πετύχῃ καλλίτερα τὴ φωνὴ τοῦ δασκάλου, ἄρχισε νὰ ξεφωνίζῃ:

— «Σιωπή, παρακαλῶ! Σήμερον θὰ σᾶς εἶπω διὰ τὸν τρίτον ἄθλον τοῦ Ἡρακλέους, διὰ τὸν Ἑρυμάνθιον κάπρον».

Ἡ Φιλίτσα τῷερε πολὺ διασκεδαστικό, ὅπως τῷλεγε μὲ τὴ μύτη ὁ Δημητρὸς ἐκεῖνο τὸ «ἐρυμάνθιον»· ἔσφιξε κι αὐτὴ τὴ μύτη της καὶ ξεφωνίζε: «ἐρυμάνθιον», «ἐρυμάνθιον».

Μὰ σὲ λίγο κουράστηκε, τῆς πόνεσε κι ἡ μύτη καὶ ξανακάθησε στὸ κατώφλι.

Ἡ μέρα ἔφευγε καὶ ὁ οὐρανὸς σκοτείνιαζε. Ἐνα-ἔνα ἄρχισαν νὰ φαίνωνται τᾶστρα.

— «Καὶ τί χρειάζονται, Δημητρὸ, τᾶστρα; Σοῦ τῷπε ὁ δάσκαλός;»

— «Ὁ δάσκαλος; καὶ τί ξέρει ὁ δάσκαλος ἀπ' αὐτά;»

Ἁ Δημητρὸς ἄρπαξε πάλι τὴ μύτη του:

— «Οἱ ἀστέρες ἀνατέλλουσιν ἐξ ἀνατολῶν καὶ δύουσιν ἐξ δυσμῶν», ὄχι «καὶ δύουσιν ἀπὸ δυσμῶν». Ὅχι, ὄχι, οὔτε ἔτσι, στάσου νὰ δῆς, πῶς τὸ λέει: «οἱ ἀστέρες ἀνατέλλουσιν ἀπὸ ἀνατολᾶς καὶ δύουσιν ἀπὸ δυσμᾶς», μάλιστα, ἔτσι τὸ λέει.

— «Καὶ τί πᾶ νὰ πῆ: ἀνατέλλουσιν ἀπὸ ἀνατολᾶς καὶ δύουσιν ἀπὸ δυσμᾶς», Ἐσὺ τὸ καταλαβαίνεις;»

— «Ἐγὼ λέω, πὺ τὸ σωστὸ εἶναι, πῶς μόλις νυχτώνει, ὁ Θεὸς ἀνάβει στὸν οὐρανὸ ἔνα-ἔνα τὰ λυχναράκια του, γιὰ νὰ βλέπουν τὰ πουλάκια ὄλου τοῦ κόσμου νὰ γυρίζουν στὶς φωλίτσες τους. Αὐτὰ τὰ λυχναράκια τοῦ Θεοῦ εἶναι τὰ ἄστρα».

Καὶ τὰ παιδιὰ, μὲ τὰ μάτια καρφωμένα στὸ βαθὺ οὐρανό, μετροῦσαν τὰ «λυχναράκια» ὥσπου ἀποκοιμήθηκαν.

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωτὶ βούιζε ^{*}^{*}^{*} ἢ γειτονια ἀπὸ τὰ τσιρίσματα, τὶς φωνές καὶ τὰ γέλια τῶν παιδιῶν, ποῦ ἀνυπόμονα περίμεναν στὴν αὐλή, πολὺ πρὶν τῆς ὥρας.

— «Καὶ ποῦ τὰ βάζουν κάθε μέρα τὰ χέρια τους καὶ τὰ πόδια τους αὐτὰ τὰ παιδιά, ποῦ σήμερα δὲν ξέρουν ποῦ νὰ τὰ οἰκονομήσουν;» συλλογιζότανε μιὰ νέα γυναίκα, ποῦ παρακολουθοῦσε ἀπὸ τὸ παράθυρό της τὴν ἀνησυχία τῶν μικρῶν.

Καθένας ποῦ ἔμπαινε, δεχότανε τὶς φωνές καὶ τὰ πειράγματα τῶν ἄλλων.

— «ὦ! καλῶς τὸ Γιωργάκη! Τὴ νυχτικιά τῆς νόνας σου σοῦ ντύσανε σήμερα».

Ὁ Γιωργάκης, ποῦ φοροῦσε μιὰ πλατεῖα καὶ μακρεια ἄσπρη μπλούζα μ' ἓνα λουρί στὴ μέση, κοκκίνισε ὄλος καὶ σήκωσε τὴ μπλούζα του, γιὰ νὰ τοὺς δείξη, πῶς φοροῦσε καὶ πανταλόνι.

Τὰ περισσότερα παιδιά ἦτανε μὲ τὶς ποδιές τους φρεσκοπλυμένες καὶ φρεσκοσιδερωμένες, μὰ μερικά εἶχαν ἔρθει μὲ τὶς φορεσιές τους, καὶ αὐτὰ τραβούσανε ὅλα τὰ πειράγματα.

— «Δὲ σοῦ πάει καὶ ἄσκημα τὸ βρακί τοῦ πατέρα σου!» Ἐλεγε ἓνα στεγνὸ ψηλὸ παιδί σ' ἓνα στρουμπουλὸ παιδάκι, ποῦ φοροῦσε ἓνα μακρὺ καὶ πλατὺ πανταλόνι, ποῦ τὸ ἔπνιγε. Ἐκεῖνο δὲν ἐκατάλαβε καὶ τὸν κοίταξε μὲ ἀπορία. Γιατί τοῦ ἔλεγε, πῶς ἦτανε τοῦ πατέρα του, ἀφοῦ ἦτανε τοῦ ἀδελφοῦ του τοῦ μεγαλύτερου;

Σὲ λίγο παρουσιάστηκε καὶ ὁ Πανούτσος, μὰ δὲν ἦτανε σὰν πάντα γελαστὸς καὶ ἄταχτος.

Μπήκε σοβαρὸς καὶ ἀμίλητος μ' ἓνα βαρὺ καλαθάκι στὸ χέρι, καὶ ἔδειχνε πῶς δὲν ἔπαιρνε σήμερα ἀπὸ ἀστεῖα. Τράβηξε ἴσα σὲ μιὰ ἀπόμερη γωνιά τῆς αὐλῆς καὶ δὲ λάβαινε μέρος στὶς φωνές καὶ στὰ πειράγματα τῶν παιδιῶν.

Σήκωνε μὲ τρόπο τὸ καπάκι τοῦ καλαθιοῦ του, βουτοῦσε τὸ χέρι του μέσα, καὶ ὕστερα ἔγλυφε ἓνα ἓνα τὰ δάχτυλά του μὲ τὴ σειρά. Ἡ μητέρα του τοῦ εἶχε βάλει στὸ καλαθάκι καὶ ἓνα καλὸ κομάτι μπακλαβά καὶ ὁ νοῦς τοῦ Πανούτσου ἦτανε κολλημένος ἐκεῖ.

Σὲ λίγο ἀνοιξε διάπλατη ἢ βαρεια ξύλινη πόρτα καὶ φάνηκε τὸ μεγάλο αὐτοκίνητο, ποῦ θὰ τοὺς ἔπαιρνε.

Τὴν ἴδια ὥρα παρουσιάστηκε καὶ ὁ δάσκαλος καὶ παράγγειλε ν' ἀνεβοῦν.

Τὰ παιδιὰ ξεχύθησαν ὅλα μαζί καὶ μὲ φωνὲς καὶ γέλια πνιχτὰ στριμώχτηκαν, ὅπως μπορούσαν μέσα στ' αὐτοκίνητο· ὁ δάσκαλος πήδησε τελευταίος κοντὰ στὸν ὀδηγό, καὶ τ' αὐτοκίνητο ξεκίνησε. Στὴν ἀρχὴ σιγά, καὶ ὕστερα μὲ ταχύτητα· ἓνα πυκνὸ σύννεφο σκόνης σηκώθηκε ἀπὸ τὸ δρόμο καὶ σκέπασε τ' αὐτοκίνητο ποὺ ἔφευγε ὀλοταχῶς ἀπάνω στὸ μακρὸ ἴσιο δρόμο ὅσο ποὺ χάθηκε. Τὴν ἴδια ὥρα ἔφτασε λαχνιασμένος κι ὁ Δημητρός, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά τοῦ δρόμου. Φοροῦσε τὴν ποδιά του καθαρὴ, μὰ στριφτὴ καὶ καταζαρωμένη, ὅπως τὴν εἶχε ἀπλώσει ἀπὸ βραδὶς ἢ Φιλίτσα. Εἶχε πάρει καὶ τὸ ψωμί του στὴν τσέπη του· μὰ στὸ δρόμο συλλογίστηκε, ποὺ ὁ δάσκαλος τοῦ εἶχε πεῖ: «καὶ ὁ καθέννας μὲ τὸ καλαθάκι σας μὲ τὸ φαγητόν του».

Μὴ τὸν ἔδλεπε τώρα δίχως καλαθάκι καὶ τὸν ἔστελνε πάλι στὸ σπίτι του;

Ὁ Δημητρός δὲν ἔχασε καιρό· ἔβγαλε τὸ μαντίλι του, τᾶπλωσε ἀπάνω στὸ δρόμο, ἔβαλε μέσα τὸ ψωμί του, τῶδεσε στὶς τέσσερις ἄκρες καὶ κρατώντας ἀπὸ τοὺς κόμπους τὸ δέμα του—τί δέμα, τί καλαθάκι τὸ ἴδιο ἔκανε—ἔτρεχε χαρούμενος κατὰ τὸ σχολεῖο.

Τώρα δὲν τοῦλειπε τίποτα.

Τί ὠραία, ποὺ θὰ περνοῦσε! Κανέννας δὲ θᾶδλεπε τὸ δέμα του. Ἔτσι ποὺ τὰ εἶχε καταφέρει στὸ δέσιμο, φαίνονταν φουσκωτὸ σὰν νὰ εἶχε τοῦ κόσμου τὰ πράματα, ὡς καὶ γλυκὸ μπορούσε νᾶχε μέσα καὶ φροῦτα καὶ τυρί.

Ἐφτασε μυστὰ στὸ σχολεῖο.

Παναγία μου! ἡ πόρτα ἦτανε κλειστὴ ἀπὸ πάνω ὡς κάτω! καὶ μιὰ τέτοια ἡσυχία, ποὺ ὅμοιά της δὲν εἶχε καταλάβει ποτὲ ὁ Δημητρός. Σὰν νὰ πέθανε μονομιᾶς ὅλος ὁ κόσμος καὶ νᾶπόμεινε αὐτὸς μοναχός του.

Ἐπάγωσε κι ἡ πνοή του ἐπιάστηκε.

Κοίταξε γύρω του· κανεὶς!

Μόνον ἡ γειτόνισα στέκονταν ἀκόμα στὸ παράθυρο καὶ τὸν εἶδε.

— «Ἄργησες!» τοῦ φώναξε ἀπὸ τὸ παράθυρο.

— «Ἄργησα...» εἶπε κι ὁ Δημητρός.

ΚΑΤΙΝΑ ΠΑΠΑ

ΤΟ ΞΕΣΤΟΥΠΩΜΑ

Ὁ ἥλιος ἔμεσουράνει κάθετος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἐνῶ ἀνηρχόμενη μετὰ ὀμηλίκου δωδεκαετοῦς συμμαθητοῦ μου τὸν ἀνήφορον, τὸν ἄγοντα εἰς γείτονα τῆς Ἐρμουπόλεως ἐξοχὴν καλουμένην Πισκοπιό, ἢ σχολαστικῶς Ἐπισκοπεῖον. Ὡς πάντες γνωρίζουσι, τὸ βουνά

τῆς Σύρου εἶναι γυμνότερα τοῦ Ἀδάμ, τὸ χόρτον εἶναι τελείως ἀγνωστον καὶ ἡ βλάστησις περιορίζεται εἰς ψωριώσας τινὰς τὸ φθινόπωρον φασκομηλέας καὶ ἡλιοκαεῖς κατὰ τὸ θέρος ἀκάνθας.

Εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων βημάτων προηγεῖτο ἡμῶν, κατάξηρος καὶ ἐκείνος, ψωραλέος ὄνος, σύρων ἐπιμόνως βαρέλαν ὕδατος, τοποθεμένην ἐπὶ εἶδους διτρόχου χειραμάξης ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν γραΐας χωρικῆς. Τὸ πρόσωπον αὐτῆς δὲν ἐβλέπαμεν, ἀλλὰ μόνον τὴν ράχιν, ἣτις τοσοῦτον εἶχε κυρτωθῆ ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἐτῶν καὶ τῶν μόχθων, ὥστε ἐσχημάτιζεν ὄρθην σχεδὸν μὲ τὰ σκέλη τῆς γωνίας.

Τὸν ὄνον, τὴν βαρέλαν καὶ τὴν γραΐαν εἶχαμεν ἀκολουθήσει μηχανικῶς, ἀπὸ τὴν παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου βρῦσιν μέχρι τῆς ἐγγιζούσης κορυφῆς αὐτοῦ ἀσθμαίνοντες καὶ ἄφωνοι ἐκ τῆς ζέστης καὶ τοῦ καμάτου. Ὁ πυρακτωμένος κονιορτὸς ἔκαιεν ὡς θερμὴ στάκτη τὰς πιαίρνας τῶν ποδῶν μας, ἐνῶ ἐτύφλωνε τοὺς ὀφθαλμούς μας τῶν λευκῶν βράχων ἢ ἀκτινοβολία. Παντὸς εἶδους μυτγαὶ ἐδόμβουν περὶ τὴν κεφαλὴν μας καὶ αἱ ἀκρίδες ἐπερίμεναν σχεδὸν νὰ τὰς πατήσωμεν, διὰ νὰ τιναχθῶσι δι' ἐνὸς πηδήματος εἰς μακρὰν ἀπόστασιν, ἀνοίγουσαι ὡς ριπίδιον τὰ κόκκινα ἢ γαλανὰ των πτερά.

Ἡ γραΐα ἔσυρε πάντοτε τὸ καπίστρι, ὡς νὰ ἤθελε νὰ βοηθήσῃ τὴν ἐπίμονον πρόβασιν τοῦ ἀσθμαίνοντος ὑποζυγίου τῆς. Οἱ κακῶς προσηρμωσμένοι τροχοὶ ἔτριζαν πενθίμως καὶ τὸ ἐπ' αὐτῶν βαρέλιον ἐξηκολούθει νὰ ταλαντεύεται πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ὡς μεθυσμένος βρακάς.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ μεσημερινὸς δαίμων μου ἐνεφύσησεν ἰδέαν, ἣτις μ' ἔκαμε νὰ γελάσω.

— «Γιαννακό», ἐπιθύρῃσα εἰς τὸ ὠτίον τοῦ συντρόφου μου, δεικνύων διὰ τοῦ δακτύλου τὸ ἐκ στουπίου πῶμα τῆς βαρέλας «δὲν θὰ ἦτο νόστιμον νὰ ἀνοιξώμεν τὴν βρύσιν»;

Ἡ ἰδέα μου τόσον τοῦ ἤρесе, ὥστε τὸν ἔκαμνε ἀμέσως νὰ λησμονήσῃ τὴν κούρασίν του· ἐπλησίασεν ἐπὶ τῆς ἄκρας τῶν ποδῶν εἰς τὸ βαρέλι, ἔθεσε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ὑγροῦ πῶματος, ἐστράφη τότε νὰ μὲ κοιτάξῃ, ἐξέφραξε μετὰ τὸ ἐνθαρρυντικὸν νεῦμά μου τὴν ὀπὴν καὶ τὸ νερὸν ἐξεχύθη ὡς χρυστάλλινος κρουνὸς ἐπὶ τῆς κονιορτώδους ἀτραποῦ.

Περιττὸν νὰ εἶπω ὅτι εὐθὺς μετὰ τὸ πραξικόπημα εὐρέθη καὶ πάλιν πλησίον μου ὁ Γιαννακός, ἥ ὅτι οἱ τέσσαρες πόδες μας ἦσαν ἔτοιμοι εἰς φυγὴν. Κατεσκοπεύαμεν τὴν γραίαν, ἣτις ὅμως δὲν ἐστράφη, διὰ τὸν λόγον ὅτι ἦτο βαρύκοος ἢ δυστυχής.

Ἐφ' ὅσον ἐξηκολούθει ἡ χύσις, τὸ βῆμα τοῦ ὄνου ἀπέβαινε ταχύτερον· τὸ κενωθὲν βαρέλι ἀντὶ νὰ βαρυταλαντεύεται ὡς μεθυσμένος, ἐχόρευεν εὐθύμως κατὰ τὰς ἀνωμαλίας τῆς ὁδοῦ μεταξὺ τῶν δύο τροχῶν, οἵτινες ἀνακουφισθέντες κι ἐκεῖνοι ἀπὸ τὸ ὑπερβολικὸν βάρος ἔπαυσαν νὰ τρίζωσιν ἀπαισίως. Μετ' ὀλίγον ἀντὶ νὰ σύρεται ὁ ὄνος ὑπὸ τῆς γραίας, ἤρχισε νὰ σύρῃ ἐκεῖνος τὴν γραίαν. Τοῦτο ἦτο τόσον ἀσύνηθες ὥστε τὴν ἔκαμε νὰ ὑποπεύσῃ ὅτι κάτι ἔκτακτον εἶχε συμβῆ. Ἐσταμάτησε, ἀφῆκε τὸ κάρον νὰ προχωρήσῃ ἔν ἢ δύο βήματα καὶ εἶδε τὴν ἄφρακτον τρύπαν, ἐκ τῆς ὁποίας ἀπέσταζον αἱ τελευταῖαι ρανίδες τοῦ τόσον ἐπιπόνως μετακομισθέντος ὑγροῦ. Τότε μόνον ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν καὶ μᾶς εἶδε καὶ εἶδομεν καὶ ἡμεῖς τὸ πρόσωπόν της. Ὁμοιάζεν ἑκατοντοῦτις, κάτισχνος, ξηρὰ καὶ μαύρη ὡς μούμια τῆς Αἰγύπτου. Ἐπεριμένοντες φωνάς, ὕβρεις, κατάρας ἢ καὶ πετροβόλημα. Οὐδὲ λέξιν ὅμως μᾶς εἶπεν, ἀλλὰ ἠρκέσθη νὰ στενάξῃ. Ἀδύνατον ὅμως εἶναι νὰ λησμονήσω τὸ ἄφρωνον παράπονον τοῦ βλέμματος αὐτῆς, ὅταν ἐπέρασεν ἔμπροσθέν μας ἐπιστρέφουσα νὰ μεταγαμίσῃ τὸ βαρέλι τῆς εἰς τὴν μακρὰν ἀπέχουσαν βρύσιν. Τὸν Γιαννακὸν ἔτυχε νὰ ἐπανίδω εἰς τὴν Αἰγυπτὸν μετὰ εἰκοσιν ὄλα ἔτη καὶ οὐδ' ἐκεῖνος τὸ εἶχε λησμονήσει.

ΕΜΜ. ΡΟΓΓΔΗΣ

Ο ΤΑΚΗ - ΠΛΟΥΜΑΣ

Στά παιδικά μου χρόνια, ό πιο μεγάλος
'Αξάδερφός μου, μ' έπαιρνε μαζί,
Στά πανηγύρια, που ήτανε, παρ' άλλος,
Πρώτος στην όμορφιά και στην όρμη.

Τί ώραίος! τον θυμοῦμαι, άστροβολούσε
Καβάλα στο φαρί* του, βυσσινιά
Φέρμελη* χρυσοκέντητη έφορούσε,
Γιουρντάνια* από Βενέτικα φλουριά.

Του Καπετάν Πασά φόραε την πάλα*
Και τό χαρμπί* του Μπότσαρη, και δυό,
Στής σέλας του δεξόζερβα τή σπάλα,
Πιστόλια από τ' 'Αλή τό θησαυρό.

Φουστανελίτσα φόραε ζυγιασμένη
Και κάλτσες και τσαρούχια φουντωτά,
Παραγγελιά άπ τά Γιάννενα φερμένη,
Γαντζούδια* Πρεβεζάνικα, άσημιά.

Έτσι σιαγμένος, κι έχοντας στον ώμο
Τό καριοφίλι, χαιτή και λουριά
Στό χέρι του, έλαμπάδιαζε τό δρόμο,
Χυμώντας άπ την Πύλη την πλατειά.

Κι έγώ, λίγο ζωπίσω του, όλο θάμπος
Στό γλήγορο άλογάκι μου κι έγώ,
Δυνόμουν νάν τον φτάτω, κι ήμουν σάμπως
Νάχα φτερά, κορμάκι άερινό.

Κι ως τρέχαμε, θυμάμαι, τά κλεισμένα
Στό Τουνεζί* φεσάκι του σγουρά,
Σκόρπια τρίγυρα, φέγγανε, σαν ένα.
Γνεφάκι* άπ' άναμμένη άθημονιά.

Κι ὡς πύρωνεν ἀκόμα στή φευγάλα,
Τρικυμισμένος κι ὅλος μές στο φῶς,
Χρυσόχυτος μοῦ ἐφάνταζε καβάλα,
Σάν τὸν "Αἰ-Γιῶργη, λίγο πιὸ μικρός.

Ὡ τὸ λεβένιη τοῦ Μεσολογγιοῦ μας,
Τὸν ἥλιο τῆς αὐγούλας μου ζωῆς!
Καὶ νὰ μετρῶ καὶ νάναι, ὁ Τάκη-Πλούμας,
Τριάντα τρία χρόνια μές στή γῆς...

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

Ο ΚΙΡΚΟΣ

Δὲν μπορούσε νὰ τὴν ξεχάσῃ τὴ Μανούλα τοῦ ὁ Κίρκος.

Κάθε, πού ἔρχονταν καίκι ἀπὸ τὴ στεριά ἢ καρδιά του χτυποῦσε δυνατὰ καὶ τὰ χέρια του ἔτρεμαν.

«Μὴν εἶναι κι μάνα μου μέσα;» καὶ κοίταζε στὰ μάτια τοὺς κατξίδες.

Γιατὶ δὲν ἔθγαίνε κι ἡ μάνα τοῦ ἀπὸ τὸ καίκι; Μὴν εἶχε ἀποκοιμηθῆ; Μὴ δὲν ἐκατάλαβε, πῶς ἔφτασαν στὴν Κέρκυρα καὶ πῶς ὁ Κίρκος τῆς τὴν περίμενε;

Στεκότανε ὀρθὸς κοντὰ στὸ ψηλὸ σκαμνὶ τοῦ, πού ἦταν ἀκουμπισμένο στὸν τοῖχο, κάτω ἀπὸ τὸ μικρὸ παράθυρο τοῦ μαγαζιοῦ καὶ κοίταζε ἕναν-ἕναν τοὺς πατριῶτες, πού ἔμπαιναν. Ἐρχονταν νὰ χαιρετήσουν τὸν μπάρμπα τοῦ καὶ νὰ πάρουν τὸν καφέ καὶ τὴ μαστίχα τοὺς στὸ μικρὸ καφενεῖο τοῦ πατριώτη τοῦς, τοῦ καπετὰν Μάνθιου, πού εἶχε βορεθῆ τὴ θάλασσα καὶ εἶχε ἀνοίξει τώρα καφενεῖο στὴ «Σπηλιά», κοντὰ στὸ μῶλο, πού ἄραζαν τὰ καίκια.

Κι ὅσο αὐτοὶ ἔπιναν τὴ μαστίχα τοὺς κι ἔλεγαν μὲ τὸν καπε-

τάν-Μάνθιο τὰ νέα τῆς πατρίδας, (πού τὰ βουνά της τᾶδλιπε ὁ Κίρκος ὡς καὶ τὴ νύχτα στὰ μάτια του, τόσες πολλὲς ὥρες τὰ εἶχε κοιτάξει τὴν ἡμέρα, μὴ καὶ μπορέση νὰ καταλάβῃ σὲ ποιὸ ἀπ' ὅλα βρῖσκονταν ἡ Μάνα του) αὐτὸς ἔσκυβε μὲ λαχτάρια ἀπάνω στὰ σακκούλια τους.

— «Μὴν εἶναι κανένα δικό της;»

Ἐκεῖνο τὸ κατακαίνουργο μὲ τίς πλατειῆς κίτρινες ρίγες μοιάζει σὰ σακκούλι τῆς Μάνας του· μὰ τὸ μαῦρο ψωμί, τὰ κρεμόδια κι ἓνα δέμα μὲ χοντροπάπουσα, δὲ φαίνονταν νᾶτανε γιὰ τὸν Κίρκο.

— «Μὰ πῶς; Δὲν τοῦστειλε καλούδια* ἡ Μάνα του;»

Ἐκεῖνο τὸ ἄλλο πού κρέμεται στὴν καρέκλα τοῦ πιὸ νέου ἀπὸ τοὺς ταξιδιωτὲς μπορεῖ νᾶναι γι' αὐτόν. Τὸ καταλαβαίνει ἀπὸ τὰ ὠραία πλουμῖδια* μὲ τὰ παράξενα σχήματα. Τέτοια σακκούλια εἶχε πλῆθος ἡ Μάνα του.

Αὐτὸ σίγουρα εἶναι δικό του. Ζυγώνει κρατώντας τὴν πνοή του. Θέλει νὰ δῇ τί τοῦστειλε ἡ Μανούλα του.

Σηκώνεται στὶς μύτες τῶν ποδιῶν του γιὰ νὰ φτάσῃ στὸ στόμα τοῦ σακκουλιοῦ, σηκώνει τὸ χεράκι του καὶ τραβάει ἀγάλι ἓνα-ἓνα τὰ πράματα.

Μιά ἀρμαθιά σῦκα.

— «Μπᾶ, τὸ ξέχασε ἡ Μανούλα, του, πού δὲν τοῦ ἀρέσουνε τὰ ξερά σῦκα;»

— Ἐνα κουλούρι, δύο... τρία... τέσσερα... ὦ, πόσα κουλούρια! Τᾶψτιαξε γιὰ τὸν Κίρκο της.

— Ἄ, νὰ καὶ μία πῆτα! τυρόπητα μὲ φύλλα! Τί καλοψημένη, πού εἶναι, ροδοκόκκινη καὶ τὰ φύλλα της καλανοιγμένα, μοσχοβολάει, τί ὠραία πού εἶναι!

Τὸ θυμήθηκε ἡ Μανούλα του, πού τοῦ ἀρέσουν οἱ πῆτες.

Μὰ τί ἄλλο ἔχει τὸ σακκούλι;

Ἐνα χοντρὸ μάλλινο φόρεμα, πού θὰ ὕφανε ἡ ἴδια γιὰ τὸν Κίρκο της. Πόσα τραγούδια θὰ εἶπε ὅταν τὸ ὕφαινε!

Πῶς; δὲν τὴ θυμᾶται τὴ Μάνα του ὁ Κίρκος, ὅταν καθότανε στὸν ἀργαλιό; Πάντα τραγουδοῦσε.

Τάνοίγει καὶ τσάφ! κάτι βαρὺ πέφτει στὸ πάτωμα. Οἱ ταξιδιωτὲς ξαφνίζονται.

— Μπᾶ, τί κάνει ὁ Κίρκος ἐκεῖ;

Ρωτάει ἀπορώντας ὁ νέος, πού στὴν καρέκλα του κρεμότανε ἀδειανὸ τὸ σακούλι του. Σηκώνονται καὶ οἱ ἄλλοι. Τὰ σῦκα, τὰ

κουλούρια, ή πήτα, τὸ φόρεμα καὶ τὸ τενεκεδένιο κουτί, βρῖσκονταν ἀραδιασμένα στὸ πάτωμα.

— «Πῶς τὸ μαθαίνεις ἔτσι τὸ παιδί, καπετάν-Μάνθιο;» ρωτᾷε ὁ γερωντότερος.

— «Ἐγὼ τὸ μαθαίνω, ἀδερφέ, καὶ γὰρ δὲν ξέρω, πῶς τὸ 'παθε!»

— «Πῶς ἦταν αὐτό, ν' ἀγγίξης τὸ ξένο σακκούλι;» ρώτησ' ὁ Μπάρμπα-Μάνθιος.

«Τὸ ξένο σακκούλι. . .» Μόνον αὐτὸ κτύπησε στ' αὐτιά τοῦ Κίρκου, ποῦ ζαλισμένος ἐκοίταζε ἕνα-ἕνα τὰ πράματα.

«Ἐένο;» μὰ δὲν ἦτανε δικό του; Δὲν τοῦ τόχε στείλει ἡ Μάνα του;

Τὸν ξέχασε λοιπὸν τὸν Κίρκο τῆς ἡ Μανούλα του; Τὸν πῆρε τὸ παράπονο κι ἄρχισε νὰ κλαίῃ μὲ καϊμὸ.

Ὁ νέος λυπήθηκε.

— «Σῶπα, Κίρκο μου, καὶ σοῦ τὰ χαρίζω ὅλα τὰ κουλούρια καὶ τὰ σῦκα καὶ τὴν πήτα καὶ τὸ τενεκεδένιο κουτί, ἂν τὸ θέλῃς. Δὲν κάνει νὰ κλαῖς. Ἄφου σ' ἀρέσουν πάρτα», ἔλεγε χαϊδεύοντας τὰ μαῦρα γυαλιστερά μαλλιά τοῦ παιδιοῦ.

Τὸν σήκωσε στὴν ἀγκαλιά του, τὸν κάθισε πάνω στὰ γόνατά του, καὶ τοῦ σφόγγισε τὰ δάκρια.

— «Ντροπή, Κίρκο, ἄντρας ἐσὺ καὶ νὰ κλαῖς!»

Ἄλλὰ ὁ μπάρμπα του ἦτανε στενοχωρημένος.

Πῶς τὸ 'παθε ὁ Κίρκος, τ' ἀνεψίδι του, νὰ καταδεχτῆ νὰ γγίξη ἕνα πράματα; Μυστήριο! Κι ἄλλη μιὰ φορὰ τὸν πῆρε τὸ μάτι του νὰ κοιτάξῃ ἕνα ξένο σακκούλι, μὰ δὲν ἔβαλε κακὸ μὲ τὸ νοῦ του· ἔτσι εἶναι τὰ παιδιὰ, συλλογίστηκε. Μὰ τώρα ν' ἀδειάσῃ ὅλο τὸ σακκούλι κάτω γιὰ κάτω; Ἄ, μὰ πολὺ τὸν ἐπίκρανε!

— «Μὴ τὸ μαλώσῃς τὸ παιδί, γέρω-Μάνθιο», παρακάλεσε ὁ νέος, «δὲ θὰ τὸ ξανακάμῃ. Κι ὕστερα τὸ σακούλι ἦτανε δικό μου, κι ὅλα τὰ πράματά μου τὰ χαρίζω τοῦ Κίρκου.»

Πῶς τὸν ἀγνωοῦσαν ὅλοι αὐτὸ τὸ μικρὸ μὲ τὸ χλωμὸ πρόσωπο καὶ τὰ μεγάλα μαῦρα μάτια του.

Ἦτανε ἡσυχος καὶ καλὸς καὶ πονετικὸς καὶ τὸ φαῖ του ποτέ του δὲν τὸ ἔρωγε μοναχὸς του. Πάντα θὰ τὸ μοίραζε μὲ κανένα φτωχὸ παιδί τοῦ μάλου. Κι ὅποιος φτωχὸς περνοῦσε ἀπὸ τὸ καφενεδάκι ποτέ δὲν ἔφευγε δίχως νὰ πάρῃ κάτι ἀπὸ τὸ μικρὸ χεράκι τοῦ Κίρκου.

Οἱ γονεῖς του ἔλειπαν καὶ οἱ δύο.

Είναι τέσσερα χρόνια, πού ὁ πατέρας του τὸν ἔφερε ἀπὸ τὴν Χειμάρρα τὴν πατρίδα του καὶ τὸν ἐμπιστεύθηκε στὸν ἀδερφό του τὸ Μάνθιο, γιατί αὐτὸς δὲν μπορούσε νὰ σταθῆ, πουθενά καὶ γύριζε πάντα μὲ τὸ καΐκι. Ἄραζε ὅμως συχνὰ στὴν Κέρκυρα καὶ τότε ὁ Κίρκος γέμιζε χαρίσματα καὶ καινούρια φορέματα καὶ φρούτα καὶ γλυκά.

Τὸν ἀγαποῦσε πολὺ τὸν πατέρα του, μὰ τὴ μητέρα του, δὲν μπορούσε νὰ τὴν ξεχάσῃ.

Αὐτὴ ζοῦσε σ' ἓνα ἀπὸ τὰ μακρινὰ βουνά, πού τᾶβλεπ' ὁ Κίρκος· νὰ σὲ κείνο, πού εἶχε τὸν περισσότερο ἥλιο καὶ πού φαίνότανε σάν γυάλινο ἐπάνω ἀπὸ τὴ θάλασσα καὶ κάτω ἀπὸ τὸν οὐρανό.

Δὲν τοῦγραφε ποτέ τοῦ Κίρκου καὶ κανένας δὲν τοῦ μιλοῦσε γι' αὐτήν. Οὔτε αὐτὸς ρωτοῦσε γιὰ τὴ μητέρα του, τὴ συλλογιζότανε μοναχὰ κάθε στιγμὴ καὶ τὴν περίμενε κάθε μέρα.

Ἦτανε θετικός, πὼς μιά μέρα θὰ τὴν ἔβλεπε νὰ βγαίη ἀπὸ τὸ καΐκι ψηλὴ, λιανή, μὲ τὰ μεγάλα γλυκὰ μάτια της, πού χωροῦσαν ἴσα-ἴσα τὸν Κίρκο της μέσα καὶ τίποτα ἄλλο, πὼς θὰ τὸν ἄρπαζε μὲ τὰ λιανὰ χέρια της καὶ θὰ τὸν ἔσφιγγε μέσα στὴν ἀγκαλιά της, κι αὐτὸς θὰ τὴν φιλοῦσε, θὰ τὴν φιλοῦσε καὶ θὰ φώναζε μ' ὄλη του τὴ φωνή.

— "Ε, σεῖς ὄλοι, νάτηνε ἢ Μανούλα μου! νάτηνε ἢ Μανούλα μου, πού ἦρθε.

Καὶ μ' αὐτὰ τὰ ὄνειρα μεγάλωνε ὁ Κίρκος καὶ τὰ χρόνια περνοῦσαν.

* *

Ἦρθε τὸ βράδι καὶ οὔτε ἔφαγε, οὔτε ἔπινε. Πῆγε νὰ κοιμηθῆ, τὰ μάτια του κόκκινα καὶ βαριά ἀπὸ τὸ κλάψιμο ἔκλεισαν ἀμέσως. Καὶ μέσα στὰ ὄνειρα γύρε τὴν εὐτυχία του καὶ παρηγορήθηκε. Εἶδε τὴ Μανούλα του, τὴ ὠραία πού ἦταν ἢ Μανούλα του, καμιά στὸν κόσμο δὲν ἦταν σάν κι αὐτήν. Τὸν κοίταζε γλυκὰ καὶ τοῦ χαμογελοῦσε τὸ ἴδιο σάν τότες.

"Ἀπλωσε τὰ χέρια της καὶ τοῦ ἔδωσε ἓνα σακούλι, τὴ ὠραία σακούλι!, ποτέ του δὲν εἶχε ὅχι παρόμοιο. Καὶ τὸ σακούλι ἦτανε δικό του, τοῦ τὸ ἔφερε ἢ ἴδια ἢ Μάνα του, μὰ καὶ χωρὶς αὐτὸ κατένας μπορούσε νὰ τὸ καταλάβῃ πὼς ἦτανε δικό του.

Κράνια, κόκκινα, γλυκὰ κράνια εἶχε τὸ σακούλι, κι ἓνα μικρὸ καλαμένιο κλουβάκι μὲ τριτσόνια, πὼς τᾶγαποῦσε τὰ τριτσόνια μὲ

τὸ σριχτό, συρτό, νυχτερινὸ τραγούδι τους! καὶ πέντε φωλιές, μάλιστα! σωστὲς πέντε ὁμορφοπλεγμένες φωλιές ἀπὸ ἀγριοπούλια.

— Πόσα πουλάκια θὰ μεγάλωναν μέσα σ' αὐτές, κάτω ἀπὸ τὰ ζεστὰ πούπουλα τῆς μανούλας τους.

Κάτι τοῦσφιξε τὴν καρδιά καὶ ξύπνησε.

Χάθηκε ἡ μητέρα του μὲ τὸ χαμόγελο· χάθηκε καὶ τὸ σακκούλι. Οὔτε τριτσόνια, οὔτε φωλιές καὶ τὰ κράνια τοῦ ἄφηκαν μιὰ πικράδα στὸ στόμα.

Τὴν ἄλλη μέρα ἦνανε ἀμίλητος καὶ συλλογισμένος.

— «Θέλω τὴ Μάνα μου, φέρτε τὴ Μανούλα μου!»

Τοῦρχόταν νὰ φωνάξη, μὰ κάτι τὸν ἐκρατοῦσε.

Ἦθελε νὰ κλάψη, μὰ φοβοῦτανε μήπως τὸν δοῦν. Νὰ ρωτήση;
Ἔτρεμε δίχως νὰ ξέρη γιατί.

Θυμότανε τὴ μητέρα του, ὅπως τὴν εἶδε τὴν τελευταία φορά!

Ἦτανε πάντα στὸ κρεβάτι καὶ εἶχε μακρουλά κάτασπρα χέρια ποῦ τοῦ χάιδευαν τὰ μαλλιά, καὶ μεγάλα μάτια, ποῦ ὄταν τὸν κοίταζαν τὸν τριγύριζαν μὲ μιὰ θάλασσα ἀπέραντης γλύκας κι ἀγάπης, ποῦ μέσα της ἐζοῦσε ἀκόμα εὐτυχησμένους. Δὲ θυμᾶται νὰ τοῦ μιλοῦσε, μόνο τὸν ἐχάιδευε.

Ἔστερα ἔπαψε καὶ νὰ τὸν χαϊδεύη, τὸν κοίταζε ὅμως πάντα μὲ τὴν ἴδια γλυκάδα, περισσότερη μάλιστα τώρα, κι αὐτὸς ἦταν εὐτυχησμένος.

Ἔστερα τὸν πῆρε μιὰ θειά του.

— Ἐέρεις, ἡ Μάνα σου εἶναι πολὺ ἄρρωστη καὶ θὰ φύγη. Θὰ πάη νὰ γιαιτρευτῆ.

— Θὰ φύγη; Πότε θὰ φύγη; Κι ἐμένα δὲ θὰ μὲ πάρη;

— Ἐσένα ὄχι, ἐσὺ δὲν κάνει νὰ πᾶς. Ὅταν θὰ φύγη θὰ πᾶμε νὰ τὴν χαιρετήσης.

Ἔστερα τὴν ξανάδε, πλαγιασμένη, ὅπως πάντα μόνο μὲ τὰ μάτια κλειστά.

Φοροῦσε τὸ καλὸ της φόρεμα καὶ παπούτσια καλά.

— «Γιατί φορεῖ τὰ παπούτσια της στὸ κρεβάτι;»

— «Δὲ σοῦ εἶπα πῶς θὰ ταξειδέψη;»

— «Μὰ γιατί δὲν ἀνοίγει τὰ μάτια της;»

— «Κοιμᾶται καὶ θὰ τὴν πάρουν ἀπάνω στὸν ὕπνο της. Σιγὰ μὴ ξυπνήση καὶ θελήση νὰ σὲ πάρη καὶ σένα μαζί της καὶ σύ, σοῦ εἶπα, δὲν κάνει νὰ πᾶς ἐκεῖ...»

Ἔστερα ἦρθαν παπάδες, καὶ τὴν ἐσῆκωσαν...

Ἡ μητέρα του ἐπῆγε νὰ γιατρευτῆ . .

— «Μὰ γιατί δὲν ἔρχεται ἀκόμα; Μπάρμπα - Μάνθιο! μπάρμπα - Μάνθιο!»!

— «Τ' εἶναι παιδί μου, τί θέλεις;»

— «Ὅταν μιὰ γυναῖκα τὴν παίρνουν παπάδες, παῦ τὴν πηγαίνουν;»

. . . . «στὸ χωριό μου, στὸ Βουνό, γιατί ρωτᾶς;»

— «Ἐμεῖς πότε θὰ πάμε στὸ Βουνό;»

— «Τὸ καλοκαίρι.»

— Τὸ καλοκαίρι; . . . τὸ καλοκαίρι; . . . Μπάρμπα εἶναι αὔριο καλοκαίρι;»

ΚΑΤΙΝΑ Γ. ΠΑΠΑ

ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ ΣΤΟ ΘΕΟ ΓΙΑ ΕΝΑΝ ΜΙΚΡΟ ΚΑΜΠΟΥΡΗ

Δὲ φάνηκεν ἀλήθεια, καὶ νυχτάνει. . .

σὰν κάθε βράδι, τέτοιαν ὥρα, στὸ μπαλκόνι

δὲ φάνηκε ὁ ἀντικρινὸς μικρὸς

ποῦναι καμπούρης καὶ καχεκτικός.

Εἶν τὰ παράθυρά του, ὡς τόσο φωτισμένα

καὶ πίσω ἀπὸ τὰ τζάμια τὰ κλεισμένα

περνοῦν ἀνήσυχες σκιές, μισοσβυσμένες,

— ἄχ, κάμε Θεέ μου νὰ μὴν εἶναι δακρισμένες. . .

Εἶν τόσο ἤρεμος, Θεέ μου, τόσο ἀπλός,

κι εἶν ἡ ψυχὴ μου τόσο πονεμένη,

σὰν βγαίνει στὸ μπαλκόνι μοναχὸς

μόλις ἡ νύχτα ἐρθῆ, σκοτεινιασμένη. . .

Τὸ μεσημέρι μένει ὥρα πολλή
πίσω ἀπ' τις γρίλιες τῶν κλειστῶν παραθυριῶν.
Καί μὲ τί προσοχή παρατηρεῖ,
στὸ δρόμο, τὰ παιχνίδια τῶν παιδιῶν. . .

Αὐτὸς δὲν παίζει κι οὔτε ποὺ τολμᾷ
νὰ κατεβῆ, νὰ τρέξῃ, στὸ στενό.
Κάποτε ποῦτρεξε κι αὐτός, τᾶλλα παιδιὰ
φύγαν, καὶ τὸν ἀφίσαν μοναχό. . .

Κι ὅταν ἡ μάνα του τοῦ λέῃ: «Γιατί καὶ σὺ
δὲν πᾶς νὰ παίξῃς ὅπως τᾶλλα τὰ παιδιὰ;»
«Βαριέμαι», ἀπαντᾷ αὐτὸς σιγὰ
(καὶ τὸν περνοῦνε γιὰ ἰδιότροπο πολὺ)

Ἔστερα, μελετᾷ τὸ μάθημά του,
δίχως βοήθεια, μόνος δυνατά. . .
—Κι εἰν' ἡ φωνή του σὰν προμήνυμα θανάτου
ὡς ἀντηχεῖ, βραχνή, στὴ σκοτεινιά.

Μόλις βραδιάσῃ, βγαίνει στὸ μπαλκόνι.
Οὔτε διακρίνεται στὸ σκότος τὸ πυκνό.
Μιά ὀκαρίνα * εἰν' ἡ συντροφιά του ἡ μόνη,
κι ὅλο σφυράει τὸν ἴδιον σκοπό. . .

Ἀπόψε ὅμως δὲ φάνηκε. Καί τρέμουν
οἱ σκιές στὸ δωμάτιό του τὸ κλειστό. . .
ὦ, πῶς φοβάμαι, πῶς φοβάμαι, Θεέ μου
μὴ τοῦ συνέβῃ τίποτα κακό. . .

Εἶναι ἡ ψυχὴ του πάντοτε θλιμμένη. . .
Εἶναι καμπούρης καὶ καχεκτικός. . .
Κάρε τοῦλάχιστον, Θεέ μου, ἡ πονεμένη
ψυχὴ του νᾶναι ἤρεμη διαρκῶς. . .

Κι ἂν ἦναι νὰ πεθάνῃ, ἄς μὴ τὸ ξέρῃ. . .
Σὲ μιὰ γλυκεῖα ὄπτασια ἄς βλέπῃ πῶς
στὴ γειτονιά του κάποιο μεσημέρι,
μὲ τᾶλλα τὰ παιδιὰ παίζει κι αὐτός.

Ν. ΧΑΓΕΡ ΜΠΟΥΦΙΔΗΣ

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΚΡΙΤΗΣ

Είναι πολλά χρόνια αφόνας
έγεινε ή ιστορία, πού θά σάς διηγη-
θώ. 'Ο μικρός κριτής σήμερα είναι
γέρος με παιδιά και μ' άγγονια
και δίγγονα, αν και ή Μαίρα δέν
τόν αξίωσε νά χαιδέψη δικό του
παιδί. 'Αλλά τό ίδιο πράγμα είναι.
Τά παιδιά, τ' άγγονια και τά δίγγονα,

πού είναι τοῦ ἀδελφοῦ του, μικροτέρου του κατά τήν ήλικία, σάν
και τά δικά του είναι.

'Ο μικρός Κριτής, Σπύρος λεγόμενος, ήταν και δέν ήταν δέκα
χρονῶν, όταν γιά πρώτη φορά, ακολουθώντας τό άναγκαίο έθιμο
της πατρίδας του, ξεκίνησε γιά τήν ξενιτιά, τήν Κίρκη αὐτή
τοῦ 'Ηπειρωτικοῦ κόσμου. 'Ο πατέρας του, ό κύρ Χρϊστος, Κρι-
τής λεγόμενος άπ' όλη τήν έπαρχία, γιατί ήταν πραγματικῶς ό
δικαστής της, τόν συνώδεψε ως τά Γιάννενα. Τήν ώρα τοῦ ξεχω-
ρισμοῦ, πού ό Ρόβας ό Καρβανάρης είχε έτοιμα τά μουλάρια του
και τ' άλογά του, και φώναξε, σάν άλλος δήμιος: → «Τό καρβάνι
εἶν' έτοιμο!!!», όλοι οι συγγενήδες, πού παρακολουθοῦσαν τοῦς
ξενιτεμένους τους, τοῦς ξεμονάχιαζαν και τοῦς έλεγαν τά δστερα
λόγια τοῦ ξεχωρισμοῦ. 'Ηταν καμιά εικοσαριά οι ξενιτεμένοι.
'Αλλος είχε μάνα, άλλος πατέρα, άλλος θεϊό ή θεϊά κι άλλος με-
γαλύτερο αδερφό ή αδερφή.

Τι πικρή ώρα, ή ώρα τοῦ ξεχωρισμοῦ! "Όλο τό αίμα μαζώ-
νεται στήν καρδιά, τό πρόσωπο σκυθρωπάζει, και τά μάτια βουρ-
κώνουν άπό τά δάκρυα.

«Κι ό ζωντανός ξεχωρισμός παρηγοριά δέν έχει», λέγει τό
ήπειρωτικό τραγούδι. 'Αλήθεια δέν έχει παρηγοριά ό ζωντανός
ξεχωρισμός! Χάνει άπό τά μάτια του έναν άνθρωπο ζωντανό, κι
έκείνος, πού φεύγει και πάει, κι έκείνος πού μένει πίσω, και δέν
χάνει έναν πεθαμένο.

Ὁ καρβανάρης ὁ Ρόβας ἔσχιζε ἀπὸ τὴ μιὰ τὴν ἄκρη ὡς τὴν ἄλλη τὴν πλατύχωρη αὐλὴ τοῦ χανιοῦ, κι ἔλεγε: «Τελείωσε γλήγορα, πέρασε ἡ ὥρα».

Πῶς περνοῦν γρήγορα οἱ ὥρες τοῦ ξεχωρισμοῦ! Οἱ καρδιὲς χτυποῦσαν δυνατώτερα. Τὰ μάτια δάκρυζαν καὶ κάπου ἀκουότανε καὶ ξεφωνητὸ μάνας ἢ ἀδερφῆς. Πῶς περνοῦν γρήγορα οἱ ὥρες τοῦ ξεχωρισμοῦ! Καὶ φτερά ἂν εἶχαν, δὲν θὰ περνοῦσαν, καὶ δὲν θᾶψευγαν γρηγορώτερα!

Τέλος ὁ καρβανάρης ὁ Ρόβας καθελήκεψεν ἓνα χρυσοκάπουλο μουλάρι καὶ χτυπώντας το μὲ τοὺς φτερινιστήρες του, πετάχτηκε ἔξω ἀπὸ τὴν ὀρθάνοιχτη θύρα τοῦ χανιοῦ, σὰν ἀστραπή. Ὅλοι οἱ ξενιτεμένοι ἀγκαλιάστηκαν, καὶ φιλήθηκαν μὲ τοὺς δικούς τους καὶ καθελήκεψαν κι αὐτοὶ μὲ μάτια θολωμένα ἀπὸ τὰ δάκρυα τοῦ πόνου τῆς πατρίδας, τοῦ σπιτιοῦ καὶ τῶν δικῶν τους, κι ἔκαναν τὸ σταυρό τους. Τὰ «ἔχετε γιὰ» τὰ «ὥρα καλὴ», καὶ τὰ «καλὴ ἀντάμωση νὰ δώση ὁ Θεὸς» διασταυρώνονταν ἀπ' ἐδῶ καὶ ἀπ' ἐκεῖ. Μιὰ μάνα πικρομάνα ἔστησε μοιρολόγι: «Ἀνάθεμά σε ξενιτιά καὶ τρισανάθεμά σε, ποῦ μοῦ κρατᾶς τὸν ἄντρα μου ἀκέρια δέκα χρόνια. Κι ἐφέτος μ' ἀποπλάνεψες, μοῦ παίρνεις καὶ τὸ γιό μου!»

Τὴν ὥρα ποῦ ὁ Σπῦρος δρασκελοῦσε τὴ θύρα τοῦ χανιοῦ, τοῦ φώναξε ὁ πατέρας του, μὲ παραπονετικὴ φωνή:

— Σπῦρο μου στάσου, νὰ σοῦ πῶ δυὸ λόγια ἀκόμα...

Ὁ Σπῦρος σταμάτησε τὸ μουλάρι, κι ὁ κύρ Χρῖστος, μαρμένος ἀπὸ τὸν πόνο τοῦ ξεχωρισμοῦ τοῦ πρώτου παιδιοῦ του, καὶ τοῦ πιὸ ἀγαπημένου ἀπ' ἅλα, τοῦ λέγει:

— «Παιδί μου! Ἄμα σκαπετήσης τὸ Μέτσοβο, εἶσαι ἢ δὲν εἶσαι παιδί μου εἶναι τὸ ἴδιο. Δὲν σὲ ξέρει κανένας. Ἄλλὰ σὺ νὰ μὴ λησμονήσης ποτὲ ὅτι εἶσαι παιδί μου. Μακριὰ ἀπὸ φέμα, κλεψιά, καὶ φονικό! Καὶ στὸ βάθος τῆς θάλασσας κι ἂν βρεθῆς νὰ μὴ χάσης τὴν ἐλπίδα σου ἀπὸ τὸ Θεό! Καὶ βασιλιάς ἂν γένῃς, νὰ μὴ λησμονήσης τὴν πατρίδα σου. Τᾶκουσες παιδί μου;»

— «Τᾶκουσα, πατέρα μου!»

— «Ὅρα καλὴ σου τώρα! Ὁ Θεὸς κι ἡ εὐχή μου μαζί σου».

Τὸ παιδί χτύπησε τὸ μουλάρι του γιὰ νὰ φτάσῃ τὸ ξεμακριμένο καρβάνι, κι ὁ πατέρας σωριάστηκε στὸ πεζούλι τοῦ χανιοῦ κι ἄρχισαν νὰ τρέχουν τὰ μάτια του, σὰ βρῦσες.

Τὴν ἄλλη τὴν ἡμέρα ὁ κύρ Χρῖστος βρισκότανε στὸ χωριὸ καὶ δικάζεε τοὺς πατριῶτες του, ποῦ ἔτρεχαν σ' αὐτὸν νὰ βροῦν τὸ δίκιο

τους, κι ὁ Σπύρος εἶχε σκαπετήσει τὸ Μέτσοβο κι ὅσους ἀπαντοῦσε στὸ δρόμο κανέναν δὲν γνῶριζε, κι οὔτε τὸν γνῶριζαν!

Τὸ καρβάνι τραβοῦσε γιὰ τὴν Πόλη, ὅλο τῆς στεριάς. Εἴκοσι μέρες χρειάζονταν τότε γιὰ νὰ πάη κανεὶς ἀπὸ τὰ Γιάννινα στὴν Πόλη, ἂν δὲν τύχαινε στὸ δρόμο κανένα ἐμπόδιο. Εἶχαν περάσει δέκα μέρες δρόμο, πέρασαν τὴ Θεσσαλονίκη χωρὶς νὰ τοὺς τρέξη κανένα κακό. Ἦταν ὅλοι ἀγαπημένοι, ὅλοι μιὰ χαρά, καὶ περνοῦσαν τὸν δρόμο τους τραγουδώντας καὶ κουβεντιάζοντας σὰν ἀδέρφια. Ἐκείνη τὴν ἡμέρα μπήκε ὁ διάβολος στὴ μέση. Τοῦ ἐνὸς ἀπὸ τὸ καρβάνι εἶχε πέσει ἡ σακκούλα του μὲ ὅ,τι χρήματα εἶχε, καὶ τὴν εἶχε βρῆ ἓνας ἄλλος, ἀπὸ τοὺς εἴκοσι συνταξειδιῶτες, καὶ τοῦ τὴν ἔδωκε κρατώντας τὰ μισὰ γιὰ βρετικά. Ἐκεῖνος ποῦ εἶχε χάσει τὴ σακκούλα γύρευε ἀκέραιο τὸ χρηματικὸ ποσὸ ποῦ εἶχε μέσα, κι ἐκεῖνος ποῦ τὴν εἶχε βρῆ δὲν τὸ ἔδινε λέγοντας ὅτι εἶχε δικαίωμα νὰ βαστάξῃ τὰ μισὰ γιὰ βρετικά, κι ἀπὸ λόγῳ σὲ λόγῳ πιάστηκαν, κι ἄρχισαν νὰ χτυπιῶνται στὰ γερά, φωνάζοντας τὸ «βίός μου,» ὁ ἓνας, τὸ «δίκιο μου» ὁ ἄλλος. Μπήκαν οἱ ἄλλοι νὰ τοὺς χωρίσουν, ἀλλὰ κι αὐτοὶ χωρίστηκαν σὲ δύο: ἄλλοι μὲ τὸν ἓναν κι ἄλλοι μὲ τὸν ἄλλον. Ἐκεῖνος ὁποῦ εἶχε βρῆ τὴ σακκούλα ἐπέμενε ἐνὰ βαστάῃ τὰ μισὰ, λέγοντας:

— «Δικαιοῦμαι νὰ βαστάξω τὰ μισὰ, διότι ἂν δὲν τὸ φανέρωνα, ὅτι ἦῤρα τὴ σακκούλα, μποροῦσα νὰ τὰ φάω ὅλα τὰ χρήματα, ποῦ εἶχε μέσα.»

Ἐκεῖνος, πάλι, ποῦ τὴν εἶχε χάσει, ἐπέμενε νὰ τὰ ζητᾷ ὅλα, λέγοντας:

— «Δὲν δικαιῶσαι νὰ μοῦ βαστάξῃς τὰ μισὰ, διότι δὲν εἴμαστε ἀπ' ἄλλο καρβάνι σὺ κι' ἀπ' ἄλλο ἐγώ, ἀλλ' εἴμαστε ἀπὸ τὸ ἴδιο καρβάνι· κι εἴμαστε συντρόφοι, κι ὡς συντρόφοι εἴμαστε ἀδέρφια καὶ ὑποχρεοῦμαστε ὁ ἓνας νὰ βοηθᾷ τὸν ἄλλο, κι ὅχι νὰ κερδίζουμε ὁ ἓνας ἀπὸ τὸν ἄλλο. Φιλονεικώντας-φιλονεικώντας, ἔφτασαν σ' ἓνα χάνι, ἠσύχασαν λίγο, ὅσο νὰ φᾶν, κι ἄρχισαν πάλι τὴν φιλονεικία.

Ἐδωκε πῆρε ὁ Ρόβας, ὁ καρβανάρης νὰ τοὺς εἰρηνέψῃ, ἀλλὰ δὲν μπόρεσε, καὶ τὰ δυὸ τὰ μέρη εἶχαν κάποιον δίκαιο, τὸ καθένα γιὰ τὸν ἑαυτὸ του. Ἡ φιλονεικία κατέληξε στὰ χέρια, καὶ μέσα στὸ μαλινοτράβηγμα, κάποιος εἶπε μὲ πόνο καρδιακὸ:

— «Ἐ! καὶ νὰ ξεφύτρωνες, Θεέ μου, τὸν κριτὴ μας, τὸν κύρ Χριστο, ἐδῶ πέρα, ἀπὸ καμιά μεριά, πῶς ἔβγαλε ὁ τρισκατά-

ρατος από τή μέση μας, και πώς θά γένονταν όλα μέλι γάλα.»

— «Άχ, πούθε νά ήταν καϊμένε», είπε ένας άλλος, «σέ μιá στιγμή θά ειρήνευαν τά πάντα.»

— «Μοῦρθε μιá ιδέα» είπε ένα άλλος. . .

— «Τί,» τόν ρώτησε τέταρτος.

— «Τί; . . . ἔχουμε τὸ παιδί του ἐδῶ πέρα. . .»

— «Καί σάν τό ἔχουμε;»

— «Νά τὸ βάλουμε στή θέση τοῦ πατέρα του. . . κριτή.»

— «Μπρὲ ἀλήθεια! Νά τὸ βάλουμε κριτή. Ἄν και μικρὸ ἀκόμα, θά ξέρη νά εἰπῆ κάτι, ὡς παιδί τοῦ κριτῆ μας.»

— «Σπῦρο!, φώναξε, Σπῦρο! Τί γίνεται ὁ Σπῦρος τοῦ κύρου Χρίστου;»

Ὁ Σπῦρος δὲν ἀκούστανε, τὸν εἶχε καταβάλει ὁ κόπος τοῦ δρόμου κι ἅμα ἔφαγε, ἀκούμπησε στὸν τοῖχο κι ἀποκοιμήθηκε, ἔχοντας προσκέφαλο τὸ δισάκι του, στῶμα τῆ βελεντζούλα του και σκέπασμα τὴν κάπα του.

Ἡ πρόταση ν' ἀναθέσουν τὴν κρίση στὸ παιδί, εἶχε γείνει δεχτὴ ἀπ' ὅλη τὴ συνοδεία.

— «Ναί, ναί!» - ἀκούονταν μέσα στὶς κουβέντες τους - «νά ξυπνήσωμε τὸ παιδί νά τοὺς κρίνη. Εἶναι παιδί τοῦ πατέρα του. . .»

Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ караβανιοῦ, ὁ Ρόδας ἀκούοντας ὅτι ἤθελαν νά ξυπνήσουν τὸ παιδί γιὰ νά κάμη τὴν κρίση, και παίρνοντας τὸ πρᾶμα γι' ἄστειο, τοὺς εἶπε:

«Τί λόγια, ὦρέ, εἰν' αὐτὰ ποὺ λέτε; Ἄφῃστε τὸ παιδί νά κοιμηθῆ. Τί ξέρει αὐτό;»

— «Ὅχι! Ὅχι!, ἐφώναξαν πολλοί, πρέπει νά ξυπνήσωμε τὸ παιδί.»

Δυὸ τρεῖς ἄρχισαν νά ξυπνοῦν τὸ παιδί, ποὺ κοιμότανε βαριά. Ὑπνος παιδικάσιος και μάλιστα ὕστερα ἀπὸ δρόμο. Τοῦ φώναξαν και τὸ τραβοῦσαν ἀπ' ἐδῶ κι' ἀπ' ἐκεῖ, ἀλλὰ δὲν μπορούσαν νά τὸ ξυπνήσουν. Τέλος τοῦ ἔβαλαν ταμπάκο στή μύτη κι ἔτσι φτερνίστηκε και ξύπνησε. Τὸ παιδί, ἄνοιξε τὰ μάτια του, κοίταξε γύρω γύρω και τὸ πῆρε τὸ παράπονο.

— «Γιατὶ παραπονιέσαι, ὦρέ;» τοῦ εἶπε ὁ Ρόδας.

— «Ἐβλεπα στὸν ὕπνο μου, ὅτι ἤμουν στὸ σπίτι μου με τὸν πατέρα μου και με τ' ἀδέρφια μου. . . Μάνα δὲν εἶχα.»

Και λέγοντας αὐτὰ ἄρχισε νά κλαίη.

— «Μπρὲ κριτῆ ποὺ σοῦ διάλεξαν!» Εἶπε μόνος του ὁ καρδανάρης.

— «Ξέρεις γιατί σέ ξυπνήσαμε, Σπύρο; του είπε ένας από εκείνους που τόν ξύπνησαν.

— «Που νά ξέρω;» είπε ό Σπύρος, τρίβοντας τά μάτια του.

— «Σέ ξυπνήσαμε για νά μάς κάνης τήν κρίση τής φιλο-
νεικίας.»

Τό παιδί τόν κοίταξε μέ τό στόμα άνοιχτό.

— «Μπρέ, τί σάς έφτεγε τό καϊμένο και του χαλάσατε τ' όνειρο;» είπε ό καρβανάρης.

— «Άϊντε παιδί μου, κρίνε τους, είπε ό γεροντότερος ταξιδιώτης του καρβανιού, γνωρίζεις τήν αίτία. Άπ' αυτού θά καταλάβουμε, άν θά γίνης σαν τόν πατέρα σου.»

Τό παιδί καλοκάθησε σταυροπόδι, κι είπε στους μαλωμένους μέ ύφος άληθινού κριτή:

— «Έλάτε έδώ!»

Πήγαν κι οι δυό μπροστά του μέ τά χέρια σταυρωμένα.

— «Ξέρετε που είμαστε;» Τους ρώτησε σοβαρά.

Ό καρβανάρης άνοιξε τά μάτια του, προσέχοντας ν' άκούση καλλίτερα. Οι μαλωμένοι δέν μιλούσαν.

— «Νά σάς ειπώ που είμαστε. Είμαστε καχορίζικοι, δέκα μέρες μακριά από τόν τόπον μας: είμαστε ξένοι πεντάξενοι! Δέ μάς γνωρίζει κανένας έδώ γύρα! Έ ξενιτιά μάς άδερφώνει όλους...»

Ό καρβανάρης άρχισε νά άποράη μέ τή νοημοσύνη του μικρού κριτή και λέγει μέσα του!

— «Μπρέ, τό παλιόπαιδο! Αυτό είναι σοφό!»

— «Θέλετε νά σάς κάνω τήν κρίση;» Τους ρώτησε, σοβαρά, σοβαρά.

— «Θέλομε» - του άπολογήθηκαν - κι όσα μάς πής θ' άκολουθήσουμε. Έτσι κάναμε και μέ τόν πατέρα σου.»

— «Γιά νά σάς κάνω τήν κρίση, πρέπει πρώτα, ν' άγκαλιαστήτε και νά φιληθήτε κι ύστερα νά σάς κρίνω.»

Οί δυό μαλωμένοι κοίταξαν ό ένας τόν άλλον περίλυποι, σά νά ντρέπονταν νά κάνουν έκείνο που τους έλεγε. Οί άλλοι βλέποντας τό δισταγμό τους, τους φώναξαν:

— «Κάνετε ώρέ, όπως σάς λέγει ό κριτής! Τί καμαρώνετε!» Οί μαλωμένοι άγκαλιάστηκαν και φιλήθηκαν κλαίοντας.

— «Πηγαίνετε τώρα!, είπε τό παιδί, τελείωσε ή κρίση σας!»

— «Και πώς τελείωσε, είπαν οι πολλοί, ό ένας κρατάει κι ό άλλος έχει νά λάβη».

— «Τελείωσε, εἶπε τὸ παιδί· ἡ διαφορά τους ἦταν τὸ μῖσος. Ἄφου μῆπκε ἡ ἀγάπη ἀνάμεσά τους, τὸ μῖσος ἔφυγε καὶ τὸ δίκαιο ἔρχεται μόνο του».

Καὶ πραγματικῶς ἐκεῖνος πού βαστοῦσε τὰ μισὰ χρήματα, τὰ βγαλε ἀπὸ τὸν κόρφο του καὶ τὰ δῶσε στὸν ἄλλον, πού τὰ ζητοῦσε, λέγοντας:

— «Πάρτα, ἀδερφέ!»

Κι ἐκεῖνος πού τὰ ζητοῦσε τοῦ ἀπελογήθηκε:

— «Ὅχι, ἀδερφέ, ὄλα! Βάστα τὰ βρετικά σου. Κράτα ὅσα θέλεις, κράτα τα κι ὄλα...»

— «Ὅχι, ὄχι, εἶναι δικό σου βιό, εἶπε ἐκεῖνος πού τὰ εἶχε βρεῖ, μακριὰ ἀπὸ μένα τὸ ἄδικο!»

— «Πάρτα ὦρέ, τοῦ φώναξαν οἱ ἄλλοι, ἀφου σοῦ τα δίνει ὁ ἄνθρωπος».

Τὰ πῆρε τότε ἐκεῖνος καὶ τὰ ἔβαλε στὴ σακκούλα, κι ἀφου τὴν ἔβαλε στὸν κόρφο του, ξαναγκάλιαστηκε καὶ ξαναφιλήθηκε μὲ τὸν ἀντίθετό του.

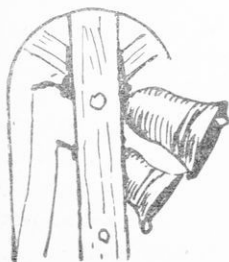
— «Εὖγε! Σπύρο, φώναξαν οἱ ἄλλοι, εἶσαι ἀληθινὸ παιδί τοῦ κύρ-Χριστοῦ!», καὶ πῆγαν ὅλοι καὶ τὸ φίλησαν τὸ παιδί καὶ τοῦ εὐχήθηκαν νὰ προκίψη.

Ὁ καρβανάρης ὁ Ρόβας, πού κοροῖδευε πρῶτα τὸν μικρὸ κριτή, πῆγε καὶ τὸν ἀγκάλιασε κι αὐτὸς καὶ τὸν φίλησε, λέγοντάς του:

— «Παιδί μου, νὰ μὲ χωρέσης. Ἐγὼ εἶμαι μεγάλος στὰ χρόνια καὶ σὺ μεγάλος στὸ νοῦ. Μιὰ μέρα θὰ γίνης ἀρέντης».

Καὶ πραγματικῶς ἔζησε καὶ πρόκοψε.

ΧΡ. ΧΡΙΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

Η ΛΑΜΠΡΗ

Τάμ, Τάμ!... Τὸν Ἀδάμ, τὸν Ἀδάμ, τὸν Ἀδάμ, Ἀδάμ, Ἀδάμ... Κράγκ, κράγκ, κράγκ., κρούγκ, κρούγκ!

Ἀκούστηκαν τὰ μεσάνυχτα τὸ σήμαντρο κι ἡ καμπάνα τῆς Λαμπρῆς. Ἐγὼ, μὲ μιὰ πέρδικα πού ζωγράφιζα μὲ τὸ κερί σὲ κόκκινο αὐγὸ, δὲν εἶχα ἀπακοιμηθῆ· τ' ἄλλα τ' ἀδέρφια μου κοιμόνταν ξένιαστα σὰ στὸν καλὸ καιρό. Ἡ μητέρα μου χῶριζε

τ' ἀσπρόρουχα τοῦ καθενὸς ἀπὸ τὴν πλύση, κ' ἡ Κυρκιάννα μου παιδεύονταν μὲ τὴν ψυχοπαίδα μας στὸ μαγειριὸ γιὰ ν' ἀποτελιώσουν τὸ τρίμμα* ἀπὸ τὰ σηκοτάκια κι ἔλα τὰ λιανώματα* τοῦ ἀρνιοῦ μὲ τηγανισμένα ψωμάκια καὶ μάραθα, ὅταν ἀκούγεται ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸ καλοκαιρινὸ κ' ἡ φωνὴ τοῦ πατέρα μου:

— «Σηκωθῆτε κι ἐτοιμασθῆτε γλήγορα, νὰ μὴ κάθεται ὁ κόσμος καὶ μᾶς καρτερῆ!».

Ποῦ νὰ ξυπνήσουν ὅμως τ' ἀδέρφια μου! Ὁ μικρὸς μάλιστα, ἂν δὲν τὸν ἐράντιζαν μὲ νερό, θὰ κοιμόταν ἀκόμη ὡς τὰ τώρα, τόσο ποῦ κίνησε κι ἀνιψτος κοντὰ μας.

— «Πήρατε τίς λαμπάδες σας; μᾶς ρωτᾷ ὁ πατέρας μου, καὶ τὴ μεγάλη γιὰ τὸ Χριστό; Σβήσατε καλὰ τίς φωτιές; Μὴν ἀφήσατε τὴ γάτα στὸ μαγειριὸ μὲ τ' ἀρνί; Ἄϊστε λοιπόν, χρονιάσατε ὅσο νὰ ἐτοιμασθῆτε!»

Ὅλος ὁ κόσμος στὸ ποδᾶρι. Ποιὸς ἔκλεινε τὸ σπίτι του, ἄλλοι ἔτρεχαν ἀμίλητοι γιὰ τὴν ἐκκλησιὰ μὲ τὰ δαδιὰ στὸ χέρι γιὰ νὰ βλέπουν νὰ περπατοῦν, κάποιος φώναζε τοὺς γειτόνους του ἂν ξύπνησαν καὶ τὸ σήμαντρο κ' ἡ καμπάνα βαροῦσαν ἀτέλειωτα: Τάμ, τάμ, τὸν Ἀδάμ, τὸν Ἀδάμ, τὸν Ἀδάμ, Ἀδάμ, Ἀδάμ, Ἀδάμ, κράγκ, κράγκ, κρούγκ! . . .

Τὴν ἐκκλησιὰ τὴν ἤυραμε γεμάτη.

Ὁ παπᾶς καρτεροῦσε ὅλο τὸ χωριὸ γιὰ νὰ βάλῃ «εὐλογητὸ» κ' ἔστελνε παιδιὰ στὰ σπίτια νὰ ξυπνήσουν τοὺς κοιμισμένους, καὶ τὰ παιδιὰ ἔσπαζαν παραθύρια μὲ τίς πέτρες καὶ τράνταζαν οἱ θύρες ἀπὸ χτυπήματα ὅσο νὰ τοὺς ξυπνήσουν.

Ὁ Γέρο-Μπύρος μοναχά, ποῦ δὲν μπορούσε νὰ περπατήσῃ ἀπὸ τοὺς ρευματισμούς, δὲ θ' ἄκουγε ὁ κακομοίρης τὸν καλὸ τὸ λόγο, ἀλλὰ σὰν ἄρρωστος καὶ κατάκοιτος ἦταν συχωρεμένος.

— «Οἱ ἄλλοι ὅλοι εἴμαστε δῶ»; ρώτησε ὁ παπᾶς.

— «Εἴμαστε, παπά».

— «Ἐμπρὸς λοιπόν: Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς» . . .

Ἄμα βγήκαμε ἔξω στὸ νάρθηκα γιὰ τὸ Χριστὸς Ἀνάστη, νὰ καὶ ὁ Γέρο-Μπύρος, καθάλα στὸ μουλᾶρι του μπροστὰ στὸν παπά.

— «Δὲν μπορούσα νὰ τὸ χωνέψω αὐτό, ἔλεγε, ν' ἀπομείνω ἀπὸ τὰ παλιοπόδαρα φέτος ἔτσι! Ἀκόμα εἶμαι ζωντανός, δὲν εἶμαι πεθαμένος».

Ὅτι ἀπόλυσε ἡ ἐκκλησιὰ καὶ γυρίζαμε ὅλοι μὲ τίς ἀσπρες λαμπάδες ἀναμμένες, γιὰ νὰ πᾶμε καὶ στὰ σπίτια μας τὴ χάρη

τῆς Λαμπρῆς ἀπὸ τὸ «Δεῦτε λάβετε φῶς» τοῦ παπα, ἄσπριζε κι ἡ ἀνατολή, καὶ ἄχ! τί ὄμορφα μοσκοβολοῦσαν αὐτὴ τὴν ὥρα τ' ἀνθισμένα δένδρα ἀπὸ τίς αὐλὲς καὶ τοὺς κήπους!

Οἱ ἄνθρωποι χῶριζαν γιὰ τὰ σπίτια τους μὲ τίς εὐχὲς στὸ στόμα: «Χριστὸς Ἄνέστη», «Χρόνια πολλά», «Χαρούμενοι μὲ εἶ, τι ἀγαπάει ἡ καρδιά σας».

Τ' ἀηδόνια τὸ ἔλεγαν στὰ λακκώματα κάτω, μέσα στὰ βᾶτα, κι ὁ μικρὸς ἀδερφός μου, σὺν περιέργως ποῦ εἶναι, μὲ ρωτοῦσε:

— «Δὲν μοῦ λές, γιατί τὴ Μεγάλῃ Παρασκευῇ τὴ νύχτα δὲ λαλοῦσαν τ' ἀηδόνια καὶ τώρα λαλοῦν»;

— «Ἀπὸ τὴ χαρὰ τους γιὰ τὴν Πασχαλιά, τοῦ λέω, δὲν καταλαβαίνεις»;

— «Μήπως ξυπνᾶς καὶ σὺ κανένα χάραμα, ὑπναρά, τοῦ λέει ὁ πατέρας μου, γιὰ νὰ δῆς πότε ξυπνοῦν τ' ἀηδόνια»;

Προτοῦ νὰ μποῦμε στὸ σπίτι μας, ἐμεῖς τὰ παιδιὰ περάσαμε κι ἀπὸ τὴ μάντρα, γιὰ νὰ φωτιστοῦν ἀπὸ τίς λαμπάδες μας καὶ τὰ γιδοπρόβατα μὲ τ' ἀρνιά καὶ τὰ κατσίκια, περάσαμε κι ἀπὸ τὸ μουλάρι μας, τὴ Σίβα. Τὸ σκυλί μας μᾶς δέχτηκε μὲ τόση χαρὰ τὸ καϊμένο στὴν αὐλή.

Ὁ μικρὸς ἀδερφός μου σοφίστηκε νὰ φωτίσῃ μὲ τὴ λαμπάδα του καὶ τίς κότες, καὶ πῆγε κι ἄνοιξε τὴ θύρα τοῦ κοιτασιοῦ, σὰ νὰ χρειάζονταν κι αὐτὸ γιὰ νὰ χαροῦν καὶ τῶν κοτῶν οἱ καρδιές.

Ἡ πρώτη δουλιὰ μας ἦταν νὰ τραθήξωμε στὴν τραπεζαρία.

Τὸ τρίμμα ἦταν ἔτοιμο, οἱ σταυροκουλοῦρες βγήκαν ἀπὸ τὸ ντουλάπι, κι ἡ Ρήνα ἡ ψυχοπαίδα μας ἔφερε καὶ τ' αὐγὰ τὰ κόκκινα στὴν κανίστρα γιὰ νὰ τσουγκρίσωμε μὲ τὸ «Χριστὸς Ἄνέστη».

Παίρνομε νὰ τσουγκρίσωμε, τί νὰ δοῦμε;

Ὁ μεγάλος ἀδερφός μου γιὰ νὰ βρῆ ποιὸ αὐγὸ εἶχε γερώτερη μύτη καὶ νὰ νικήσῃ τ' ἄλλα τὰ παιδιὰ, δοκιμάζοντας τὸ ἓνα μὲ τ' ἄλλο δὲν εἶχε ἀφήσει κανένα γερὸ στὴν κανίστρα!

Γιὰ τιμωρία του, εἶπε ὁ πατέρας μας, νὰ γυρίξῃ ὕστερα τὴ σούβλα του μὲ τ' ἀρνὶ μοναχός του στὸν κήπο.

Ἐκεῖ ὅμως ποῦ τὸ γύριζε ὄλοι τὸν παρακαλοῦσαμε γιὰ χάρη νὰ μᾶς ἀφήσῃ λίγο νὰ γυρίσωμε καὶ μεῖς, καὶ κείνος μᾶς ἔκανε τὸ βαρὺ, σὰ νὰ μᾶς χάριζε κάτι δικό του. Μονάχα ἡ Ρήνα μας δὲν πρόφτασε νὰ τὸν βοηθήσῃ, γιατί κουβαλοῦσε ἀπὸ τὸ πρῶτ' τίς σταυροκουλοῦρες καὶ τὰ κόκκινα αὐγὰ στοὺς δέκα ἐφτὰ βαφτιστικούς τῆς μητέρας μου.

B. ΑΔΑΜΙΔΗΣ

ΦΩΝΗ ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΝΕΦΑ

Ἀπρίλης καὶ Πησκαλόγιορτα καὶ μιὰ ἀνοιξη γλυκειὰ καὶ ψιλόβροχη, πού δὲν θυμοῦμαι παρόμοια.

Εἶχαμε τὰ πρόβατα προσωρινὰ στὴν Ἀρακαντέλα, μιὰ ὀμορφὴ καὶ ψηλὴ ράχη, ἀντίκρι στὸ χωριό μου καὶ περιμέναμε νὰ περάσουν τὰ κοπάδια τοῦ Ντίνου Ραμούση, νὰ τὰ σμίξωμε καὶ νὰ τραβήξωμε γιὰ τὰ ξεκαλοκαιριὰ τῆς Ροδόβολης.

Εἶχα πάει νωρὶς στὸν ἀρμεγώνα καὶ περίμενα τὰ γαλάρια νὰ τ' ἀρμέξωμε καὶ νὰ πάρω τὸ γάλα γιὰ τὸ σπίτι, γιατί τὸ ἤθελε ἡ μάνα μου, ἄλλο γιὰ βούτυρο, κι ἄλλο γιὰ ξυνόγαλο.

Τὰ γαλάρια βοσκοῦσαν ἀκόμα κάτω ἀπὸ τὰ Λύδια, ὡς τὴν Παναγιά, κι οἱ πιστικοὶ δὲν φαίνονταν, ἀν καὶ κόντευε ἡ ὥρα τοῦ ἀρμεγμοῦ.

Κάτω, μακριά, στὸ βάθος τῆς κοιλάδας, κυλοῦσε τὸν κατήφορο τὰ γαλανὰ νερά του ὁ ποταμὸς τοῦ τόπου μας, ὁ Καλαμάς, κι ἔδινε ζωὴ σ' ἕλλη ἐκείνη τὴν πλούσια εἰκόνα ἀπὸ κάμπους καὶ βουνά, ἀπὸ ράχες καὶ πλαγιές, ἀπὸ λόγγα καὶ χωριά, ἀπὸ κοπάδια καὶ λακκιές, πού στέκονταν γύρα-γύρα.

Ἡ ὥρα περνοῦσε καὶ τὰ γαλάρια δὲ συμμαζεῦονταν, κι οἱ πιστικοὶ δὲ φαίνονταν. . .

Σὲ λίγο φάνηκε ἓνας πιστικός, πῶθγαινε ἀπὸ τὴν λακκιά, πίσω ἀπὸ τὴν Ἀρακαντέλα.

— «Τί γενήκαταν σήμερα;» τοῦ φώναξα.

— «Τί νὰ γένωμε; μοῦ ἀπολογήθηκε ξέκαρδα, χάσαμε τὸν Σιοῦτο-Καλέσιο!

Μοῦ φάνηκε πὼς μὲ χτύπησε ἀστραπή.

— Ὁ Σιοῦτο-Καλέσιος χαμένος; Χάνεται ποτὲ τὸ πρῶτο κριάρι, πού σέρνει πίσω του ὅλο τὸ κοπάδι, ὁ δεῦτερος πιστικός τοῦ πατέρα μου; Βέβαια κάποιος θὰ τὸν ἔκλεψε! Κι ἀν τὸν ἔκλεψαν γιὰ ἔχος, θὰ τὸν ἔκλεψαν ἀπὸ μακριά, ἀν γιὰ φαγί, τώρα θὰ μαγειρεύεται. Δὲν ὑπάρχει καμιὰ ἐλπίδα νὰ ξεναθρεθῇ ὁ Σιοῦτο-Καλέσιος.

Αὐτὸ ἔλεγα μέσα μου κι ἀνέβηκαν ἀπὸ τὴν καρδιά μου τὰ δάκρυα στὰ μάτια.

Τὸν ἀγαποῦσα τόσο πολὺ τὸν Σιοῦτο-Καλέσιο, πού νόμισα ἐκείνη τὴν στιγμή, ὅτι εἶχα χάσει ὄχι μονάχα αὐτόν, ἀλλὰ δάκτερο

τὸ κοπάδι! Γιατί ὁ Σιοῦτο - Καλέσιος ἦταν ἡ δόξα τοῦ κοπαδιοῦ μου, τὸ καμάρι τὸ δικό μου κι ἔλων τῶν πιστικῶν μου.

Σὲ λίγο ἔφτασε ἀπάνω ὁ πιστικὸς περίλυπος.

Χάθησαν ἀπὸ τὰ μάτια μου ἔλα τ' ἀνοιξιὰτικα κάλλη τοῦ Ἄπριλιοῦ κι ἄρχισε νὰ βασιλεύη μαῦρος χειμῶνας μέσα στὴν καρδιά μου.

— «Τί λές, ὦρέ, τοῦ εἶπα, γιὰ τὸν Σιοῦτό μας;»

— «Τί νὰ εἰπῶ; μοῦ ἀπολογήθηκε δύσθυμα. Τί μπορῶ νὰ εἰπῶ; Ἄλλο ποῦ μᾶς τὸν ἔκλεψαν;»

Ἐρριξα κείνη τὴν στιγμὴ τὰ μάτια μου πρὸς τὸ κοπάδι ποὺ βροκοῦσε κάτω στὰ Λύβια, καὶ τὸ εἶδα ξεσκισμένο ἐδῶ κι ἐκεῖ, σὰν νὰ εἶχαν μπῆ σαράντα λύκοι καὶ τὸ σκόρπισαν!

Μὲ πήραν τὰ δάκρια σῶάρνα κι ἄρχισα νὰ κλαίω, σὰν μικρὸ παιδί, ἂν κι ἤμουν δέκα ἑπτὰ χρονῶν παληκάρι τότε.

— «Τί εἶν' αὐτά; μοῦ εἶπε ὁ πιστικὸς. Δὲν ντρέπεσαι; Τί; Θὰ χαθοῦμε γιὰ ἓνα κριάρι; Τὰ κοπάδια σου νᾶν καλά!»

— «Τέτοιο κριάρι! τοῦ εἶπα ἐγώ, ποῦ θὰ βροῦμε τέτοιο κριάρι;»

— «Ἀχαούχασααα!» ξεφώνησε ὁ πιστικὸς, θέλοντας νὰ μὲ παρηγορήσῃ. «Γιὰ ἓνα παλιοκρίαρο κάνς ἔτσ'; Τὸ μοταστήρ' νᾶν' καλά κι ἀπὲ καλοέρ'! Τὸ κοπάδ' σ' νᾶν' καλά . . . Ἐσεῖς νᾶστε καλά, οἱ νοικοκυραῖοι, καὶ κριάρια καὶ τραγιά, καὶ βιὸ ὅσο θέλει!»

Ἄλλ' ὅ,τι κι ἂν μῶλεγε ὁ πιστικὸς, δὲν μπορούσε νὰ μοῦ πραινῆ ἢ νὰ μοῦ μικρύνῃ τὸν πόνο μου καὶ τὴν ἐντύπωσή μου ἀπὸ τὸν χαμὸ τοῦ σημαδιακοῦ κριαριοῦ μου, ποῦ στόλιζε τὰ κοπάδια μου σὰν τ' ἄστρα τ' οὐρανοῦ.

Σὲ λίγο ἄρχισαν νὰ φαίνωνται ἓνας ἓνας ὄλοι οἱ πιστικοί, κι ἄλλοι ἔμειναν μὲ τὰ στέρφα καὶ μὲ τ' ἀρνοζύγουρα, κι ἄλλοι σύμμασαν τὰ γαλάρια καὶ τὰ καντάριασαν γιὰ τὸν ἀρμεγῶνα. Ἐνῶ πρὶν μὲ τὸν Σιοῦτο - Καλέσιο ἔρχονταν τὰ γαλάρια, τὸ πολὺ σ' ἓνα τέταρτο τῆς ὥρας, ἀπὸ τὰ Λύβια στὸν ἀρμεγῶνα, ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα ἔκαναν μιά ὥρα ἀκέρια. Αὐτὸ θὰ εἶπῃ τί ἀξίζει νᾶχης συρτάρι στὸ κοπάδι σου, καὶ μάλιστα σὰν τὸν καϊμένο τὸν Σιοῦτο - Καλέσιο! Ἦταν ζωγραφισμένη ἡ λύπη στὸ πρόσωπο τῶν πιστικῶν καὶ τὸ κοπάδι φαίνονταν σὰν ὀρφονό, ὅταν ἦρθαν στὸν ἀρμεγῶνα. Μοῦ φαίνονταν ὅτι ὄλο ἐκεῖνο τὸ κοπάδι, ποῦ ἀνέβηκε ἐκεῖ ἐπάνω, μοῦ

ζητούσε τὸν Σιουτσο - Καλέσιο, μὸ φαίνονταν πῶς ἄκουγα νὰ μὸ λέγη :

— «Νὰ βρῆς τὸν Σιουτό μας!»

Δὲν μπορούσα πλειὰ νὰ βασιτάξω καὶ ξέσπασα στὰ κλάματα, καὶ μὸ ξανάειπε ὁ ἀρχιεπιστοκός :

— «Τί εἶν' αὐτὰ ἀπὸ σένα; Ντροπὴ νὰ κάν'ς ἔτο'! Δὲν χορταίν' τὸ μάτ' σου ἀπὸ τόσα πρόβατα; Συλλογίς' ὅτ' εἶναι τόσοι ἀθρῶποι, ποὺ δὲν ἔχουν οὐτ' ἓνα ζωντανό!»

Τὰ λογικὰ τὰ λόγια τοῦ ἀρχιεπιστοκοῦ μὸ ἄρχισαν νὰ δουλεύουν μέσα μου, σὰν δραστήριο γιατρικό.

Δὲν εἶχε τελειώσει ἀκόμα τ' ἄρμεγα, ἔταν εἶδα νᾶρχεται ἓνα σύννεφο πέρα ἀπὸ τὸν Βαλαώρα κατ' ἀπάνω μας, σὰν φοβερός δράκοντας, καὶ μᾶς ἔκρυψε τὸν ἥλιο. Μιὰ δυνατὴ ἀστραπὴ ψηλὰ στὸ ραχοκέφαλο τῆς Βαλαώρας ἔδωκε τὸ σύνθημα τῆς μάχης, ποὺ ἄρχισε ἀνάμεσα οὐρανοῦ καὶ γῆς. Ἄρχισαν νὰ πέφτουν ἀνάρια, ἀνάρια χοντρές σταλαματιές κι ἂν τύχαινε νὰ πέση καμιὰ ἀπάνω μας, αἰστανόμαστε βαρὺ τὸ χτύπο τῆς. Δεύτερη, τρίτη ἀστραπὴ κ' ἡ βροχὴ ἄρχισε δυνατὴ ψηλὰ στὴν Βαλαώρα, μιάμιση ὥρα καὶ πιότερο μακρὰ ἀπὸ μᾶς.

Ὅταν τελείωσε τ' ἄρμεγμα, εἶπε ὁ ἀρχιεπιστοκός!

— «Βάρτε τὰ πρόβατα τὴν πλαγιὰ καὶ μὴν φοβάστε τὴν βροχὴ, γιατί δὲν θὰ περάση δῶθε ἀπὸ τὸν ποταμό.»

Ἐκεῖ ποὺ εἰτοιμάζαμε τὸ γάλα γιὰ τὸ σπίτι, μιὰ φωνή, ἀλλὰ τί φωνή; φωνάρα! σὰ νάβγαινε ἀπὸ στόμα σαραντάπηχο κατέβαινε ἀπὸ τὰ σύννεφα κι ἔλεγε ἡ φωνή.

— «Τέτοιο κριάρι δὲν ἔχει π' θενὰ ὀλόγουρα! οὔτε θὰ τοὺς πάη ὁ νοὺς πῶς εἶναι στὸ δικό μας κοπάδι! Αὐτοὶ θὰ τὸ γυρεύουν ἐκεῖ γύρω καὶ δὲν θὰ ριχτοῦν δῶθε! Ἄς εἶν' καλὰ ὁ Καλαμάς, ποὺ μᾶς χωρίζει, χαχαχαααα!»

Κι ἡ φωνὴ ἔπαψε!

Ἐαφίστηκα, κοίταξα καλὰ-καλὰ τὸν οὐρανό. Ἐαφίστηκαν καὶ οἱ ἄλλοι, ποὺ ἄδειαζαν τὸ γάλα γιὰ τὸ σπίτι. Μὲ κοίταζαν οἱ πιστικοὶ κι οἱ ὑπηρέτες καὶ τοὺς κοίταξα κι ἐγώ, χωρὶς νὰ ξέρουμε πῶς νὰ ἐξηγήσωμε τὴν ὁμιλία τὴν μεγαλόφωνη καὶ τὴν παράξενη, ποὺ κατέβαινε ἀπάνω ἀπὸ τὰ σύννεφα· ὁ ἀρχιεπιστοκός ὅμως, ποὺ ἦταν πολὺπειρος σ' ὅλα, κι εἶχαν ἀσπρίσει ὅλα τὰ μαλλιά του ἀπάνω στὰ κορφοβούνια τοῦ Πίντου, μᾶς εἶπε ἡσυχᾶ :

— «Αὐτὸ εἶναι ἓνα θᾶμα, ποὺ τό'χω ἀκούσει μὲ τ' αὐτιά μου

πολλές φορές. Μπορείς ν' άκούσης λόγια κι όμιλίες κι από δέκα ώρες μακριά. Καμιά φορά τά σύννεφα, όταν άκουμπούν στη γή, όπως τώρα στη Βαλαώρα, ή και χαμηλώνουν, παίρνουν την φωνή και την στέλνουν ως εκεί που φτάνει ή ουρά τους. Βλέπεις ήμασταν τυχεροί.

... Τό κριάρ' μας βρέθηκε! Είναι στο κοπάδ' που βόσκει στη Βαλαώρα! Τί τó θέλ' ς; Είν' άγιο βιό, τó βιό σου και δέν τρώγεται εύκολα.»

— «Και τί πρέπει νά κάνωμε τώρα, του είπα, για νά βρούμε τó Σιούτο-Καλέσιο μας;»

— «Τί νά κάνωμε; μου άπάντησε. Νά πάμε στη Βαλαώρα και νά τόν πάρωμε από τó κοπάδι, που βόσκει εκεί πέρα! Νά κινήσωμε άμέσως και νά μη χάνωμε καιρό, αν και δέν ελπίζω νά τόν χαλάσουν, γιατί τόν πήραν για έχος κι όχι για φαγι.»

Κι άκούγοντας την συμβουλή του άρχιεπισκοπύ, ξεκίνησα εγώ με δυο πιστικούς μου, περάσαμε τó ποτάμι στού Ράϊκου τó Γεφύρι, κι άπ' εκεί στη Βαλαώρα. Κάναμε με τόν κύκλο του γεφυριού δυο ώρες και πλειότερο. Χύμησαν τά σκυλιά επάνω μας, άμα μάς όσμήστηκαν κι έτρεξαν οι πιστικοί νά μάς άπαντήσουν και μάς ρωτήσουν τί θέλωμε εκεί.

— «Τί θέλωμε τούς είπα. Τόν Σιούτο-Καλέσιο γλήγορα, ή θ' άρχίσωμε πόλεμο! Δέν φεύγωμε άπ' εδω χωρίς τó κριάρ' μας!»

Στην άρχή θέλησαν ν' άρνηθούν, άλλ' εγώ τούς τώκοψα:

— «Φέρτε γλήγορα τó κριάρ' και μην κρύβετε την κλεψιά σας! Μας έφερε τó σύννεφο τή φωνή σας, που λέγαταν: «Τέτοιό κριάρ' δέν έχει πουθενά δλόγυρα. Ούτε θά τούς πάη ό νούς δι τó κριάρ' είναι εδω. Αυτοί θά τó γυρεύουν εκεί γύρα και δέ ριχτούν δωθε. "Άς είν' καλά ό Καλαμάς που μάς χωαίζει. Χαχαχααααά!»

«Μας την έφεραν την όμιλία σας τά σύννεφα!»

Οί κλέφτες του Σιούτου-Καλέσιου κοιτάχθηκαν ό ένας με τόν άλλον και δέν ήξεραν τί ν' άπολογηθούν.

— «Γλήγορα! τούς είπα, τó κριάρ' μας και τó ποδοκόπι μας! 'Αλλοιότικα πιανόμαστε άπ' άρματα στη στιγμή.»

Πήγε ένας τους στο κοπάδι, πδδοσκε λίγο παραπάνω και μάς έφερε τόν Σιούτό μας και μάς παρακάλεσαν νά μην επιμείνωμε για ποδοκόπι, άλλ' οι πιστικοί μου επέμειναν νά μάς δώκουν ένα άρνι καλό για ποδοκόπι μας.

— «Χωρίς τὸ ποδοκόπ' δὲν τὸ κουνούμε ἀπ' ἐδῶ, παλιοκλέφτες! τοὺς εἶπαν οἱ πιστικοὶ μου ἄγρια, τὸ ποδοκόπι γλήγορα!»

Τὸ ποδοκόπι σὲ τέτοιες περιστάσεις εἶναι νόμος, κι ὁ νόμος εἶναι σεβαστός, ὅταν ἐκεῖνος ποὺ τὸ ζητάη ἔχει δύναμη. Κι ἐμεῖς εἴχαμε τὴν δύναμη, ποὺ χρειάζονταν, τὸ πήραμε καὶ γυρίσαμε ἀπὸ τὸν ἴδιον δρόμο, μὲ τὸν Σιούτο καὶ μ' ἕνα ἄρνι ποδοκόπι, ποὺ τῶσφ' ἄν οἱ πιστικοὶ καὶ τῶσφ' ἄν.

ΧΡ. ΧΡΙΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

Η ΨΥΧΗ ΤΟΥ ΠΕΥΚΟΥ

Χτὲς βράδι, τὰ μεσάνυχτα, σὰν πάψαν οἱ βοριάδες
ἔπεσε γύρω σκοτεινιά καὶ σωπασιά θανάτου,
πυκνὸ τὸ χιόνι ἀπλώθηκε στὴ στράτα μας, στὴ στέγη,
κι ὁ γεροπεῦκος τῆς αὐλῆς μὲ τὸ κεφάλι ὀλάσπρο
βαριόγειρε καὶ ξαφνικὰ φριχτὰ τριζοβολώντας
σωριάσθηκε στὰ πόδια του καὶ τοῦφυγε ἡ ψυχὴ του...

*
**

Ὁ γεροπεῦκος τῆς αὐλῆς μικρὰ παιδιὰ μᾶς εἶδε
λειψὰ τὰ πρῶτα βήματα σαν ψάχναμε νὰ βροῦμε,
καὶ τ' ἄγουρα παιχνίδια μας ἀμίλητος θωροῖσε
τὰ καλοκαίρια ἠλιόφωτα καὶ τοὺς θολοὺς χειμῶνες.
Μὰ ὅταν μὲ δίψα σκύβαμε κατόπι στ' ἀλφαβήτα
ἔγερνε πάνωθε ἀγαθὸς γλυκὰ χαμογελώντας.
Καὶ σὰν ξεπεταχτήκαμε καὶ τ' ὄνειρο τοῦ πόθου
μᾶς ἔσυρε, μᾶς σκόρπισε τὸ κύκλωμα τοῦ κόσμου
ὁ γεροπεῦκος τῆς αὐλῆς συλλογισμένος πάντα
παραπονιότανε μουγγὰ τ' ἀψὰ τὰ μεσημέρια
στοῦ μελτεμιοῦ τὸ φύσημα, τριγύρω ἀναζητώντας
φωνὴ ν' ἀκούση γνώριμη, λοξὴ ματιὰ νὰ ρίξη
τ' ἄνθη τῆς ὄψης μας νὰ ἰδῆ νὰ τὰ καλωσωρίση...

Τὸν ἴσκιο τοῦ μᾶς ἔδινε μαζί με τὴν ἀγάπη,
μᾶς χάριζε τ' ἀνάσασμ' ἀλαφρὸ τῆς ἀναπνιᾶς μας
καὶ δὲ ζητοῦσε ἀντίχαρη κι ἄλλη καμιὰ ἀναγάλια,
ὁ γεροπεῦκος τῆς αὐλῆς στὸ φτωχικὸ μας σπιτί,
παρὰ σὰν ἀποσταίναμε στὸ πάλεμα στὴν πίκρα,
γιὰ τὴ δουλιά, τὴν προκοπή, τὸν πόλεμο τῆς ζήσης
νὰ γέρονουμε στὴ ρίζα τοῦ κι ἐκεῖ νὰ καρτεροῦμε
τὴν ἀγαθὴ παρηγοριά καὶ τὸ χαμένο θάρρος.
Τὰ χρόνια ποὺ περνοῦσανε πιστὰ μᾶς τὰ κρατοῦσε.
καὶ τίποτα δὲν ἔφευγε τῆς θύμησης δικό μας
ποὺ νὰ μὴν ξέρεη νὰ τὸ πῆ στὴ ζωντανὴ λαλιά του.
Μᾶς μολογοῦσε τὴν παλιὰ ζωὴ κι εὐτυχισμένη
τότε ποὺ ὁ γέρος μας παπποὺς με τὴν καλὴ κυρούλα
καθότανε στὴ ρίζα τοῦ νὰ ψιλοτραγουδήσουν.
τραγοῦδια τῆς παληκαριᾶς μαζί καὶ τῆς ἀγάπης.
Μᾶς ἔλεγε τὴν ὀμορφιά τῆς νιότης τοῦ πατέρα
τὴν ἀνοιχτὴ του τὴν καρδιά καὶ τὴ λεβέντικη ὄψη.
καὶ μᾶς δηγόταν τὴν κρυφὴ του θλίψη κάποιες νύχτες
καὶ τὴν ἀγνή, χαρούμενη φωνὴ τοῦ σὰ μιλοῦσε
γλυκὲς βραδιὲς ἀργότερα στὴν κόρη τῆς ψυχῆς του
ποὺ πλάι τοῦ βεργολύγιζε μικραρραβωνιασμένη.
Μᾶς θύμιζε τὶς ἀνοιξες καὶ τοὺς βουριοὺς χειμῶνες,
μέρες καλὲς ποὺ διάβηκαν καὶ νύχτες ἀγριεμένες,
τὶς μπόρες, τ' ἀστροπελέκα, τὶς μάνητες τοῦ ἀγέρα,
τὰ κλάματα γιὰ τοὺς χαμοὺς γιὰ τὶς χαρὲς τὰ δάκρια,
τὰ βήματα τῆς φαμελιάς καὶ τὰ σκουντήματά της,
τ' ἀνέβασμα, τὸ πνίξιμο στὰ κύματα τοῦ χρόνου,
τὸ κύλισμα, τὸ γύρισμα μὲς στὸν τροχὸ τῆς τύχης,
τὴ γνώση τῆς ὑπομονῆς, τὴν πίστη τῆς ἀγάπης,
τὴν ἔχτρα τῆς κακῆς στιγμῆς, τὸν πόθο τοῦ ἴσιου δρόμου,
τοῦ ριζικοῦ τὸ μπόλιασμα στὴ φύτρα τῆς ζωῆς μας...
Γέροντας πιά, παράγερος ἀπ τ' ἄμετρα τὰ χρόνια,
παπποὺς μαζί καὶ πρόπαππος, βίγλα* τοῦ σπιτικοῦ μας
ἔγερνε τώρα ὀλόρριζος, καμπουριαστὸς στὸ χῶμα,
παρακαλοῦσε κι ἤθελε, νὰ τοῦ σταθοῦμε βοήθεια
γιὰ ν' ἀνασάνη μιὰ σταλιά, νὰ ξαναβρῆ τὴ ζήση.

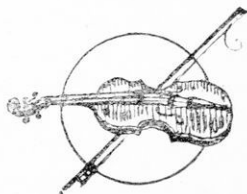
* * *

Χτές βράδι, τὰ μεσάνυχτα, σὰν πάψαν οἱ βοριάδες
 κι ἔπεσε γύρω σκοτεινιά καὶ σωπασιά θανάτου,
 πυκνὸ τὸ χιόνι ἀπλώθηκε στὴ στράτα μας, στὴ στέγη,
 κι ὁ γεροπεῦκος τῆς αὐλῆς μὲ τὸ κεφάλι ὀλάσπρο
 βαριόγειρε καὶ ξαφνικὰ σφιχτὰ τριζοβολώντας
 σωριάστηκε στὰ πόδια του καὶ τοῦφυγε ἡ ψυχὴ του.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΤΟ ΒΙΟΛΙ ΤΗΣ ΑΝΝΙΚΑΣ

Εἶμαι κάτοχος ἑνὸς βιολιοῦ.
 Τὸ γεγονός δὲν εἶναι τόσο ἀσή-
 μαντο ὅσο θὰ μπορούσατε νὰ
 φαντασθῆτε. Αὐτὸ σημαίνει πὼς
 εἶμαι τυχερός, καὶ μάλιστα μὲ
 μιὰ περίεργη τύχη ποὺ τῆς ἀρέσει
 νὰ εἰρωνεύεται τοὺς εὐνοουμένους
 τῆς κατὰ τρόπο σκληρό.

Εἶστε ἀνάπηρος πολέμου, μὲ τὸ ἓνα χέρι κολοβωμένο ὡς τὸν
 ἀγκῶνα, καὶ σὰς πέφτει στὸ λαχειο ἓνα ζευγάρι ὠραία πέτσινα γάν-
 τια. Ἡ εἰρωνεία τῆς τύχης σὰς πειράζει κάπως, νοιώθετε τὴ διά-
 θεση νὰ κλάψετε. παρηγοριέστε ὅμως μὲ τὴν ἰδέα ὅτι σὰς μένει
 ἓνα χέρι ἀκόμα γερό, ἄξιο νὰ γαντοφορεθῆ. Τὸ πρᾶμα τὸ κάτω
 κάτω δὲν περιέχει καὶ τόση τραγικότητα, ὅση ἂν εἶχατε τὸ ἀτύχη-
 μα νὰ εἶστε τυφλὸς καὶ σὰς ἔπερτε ἓνα ζευγάρι μαῦρα γιαλιά· ἢ
 ἂν εἶσατε σπυκνὸς καὶ κάποιος ἀδιάκριτος σὰς ἔκανε δῶρο μιὰ
 ζυριστικὴ μηχανή.

Ἐγὼ δὲν ἔχω τὸ ἀτύχημα νὰ ἀνήκω σὲ καμιὰ ἀπὸ τίς κατηγο-
 ρίες αὐτές. Εὐχαριστῶ τὸ Θεὸ ποὺ μ' ἔκαμε γερό, καὶ τὸ μόνο μου
 ἴσως παράπονο εἶναι ποὺ δὲν ξέρω μουσικὴ. Μὰ πάλι δὲν θὰ πα-
 ραπονηδύμουν γι' αὐτὴ τὴν ἔλλειψη, ἂν δὲν τύχαινε νὰ γίνω κύριος
 ἑνὸς βιολιοῦ. Δὲν μπορῶ νὰ πῶ ὅτι δὲ νοιώθω τὴ μουσικὴ, γιατί
 θὰ ἦταν ἀνεξήγητο πὼς κάθουμαι ὧρες ὀλόκληρες καὶ ἀφουγκρά-
 ζομαι μὲ προσοχὴ τὴν Ἀννίκα, ὅταν παίζει παθητικὰ τὸ βιολί

της στο διπλανό μου δωμάτιο. Αισθάνομαι τότε μιὰ ακατανίκητη διάθεση νὰ πεταχτῶ στοῦ δωμάτιό της καὶ νὰ τῆς χαρίσω τὰ λουλούδια ποὺ ἔχω στὴν κάμαρά μου. Μὰ συγκρατοῦμαι γιατί βλέπω πῶς ἔχουν πιά μαραθεῖ. Τὸ ἀπόγεμα θὰ τῆς προσφέρω καινούρια.

Ποτέ μου δὲν εἶχα αισθανθῆ τὴν ἀνάγκη ἑνὸς μουσικοῦ ὀργάνου· μὰ τώρα ποὺ βλέπω πάνω στοῦ τραπέζι μου τὸ βιολί αὐτό, νοιώθω μιὰ τρομερὴ ἐπιθυμία νὰ γνῶρίζω νότες καὶ νὰ παιζῶ στοῦ βιολί παθητικὲς σονάτες. Κ' ἡ ἐπιθυμία ἀνάβει τόσο περισσότερο, ὅσο συλλογίζομαι πῶς πολλές μέρες τώρα δὲν ἄκουσα τὴν Ἀννίκα νὰ παιζῆ, γιατί ἡ καιμένη εἶναι ἄρρωστη. Κακόμοιρο παιδί! Πόση χαρὰ θὰ αισθανόσουν ἔξαφνα, νᾶκουγες ἀπὸ τὸ σιωπηλό μου δωμάτιο τοὺς τόσο γνωστοὺς καὶ ἀγαπημένους σου ἤχους!

Βλέπω τὸ βιολί αὐτὸ καὶ συλλογίζομαι μὲ πόση εἰρωνία μοῦ τὸ χάρισε ἡ τύχη. Θυμοῦμαι τὸν κύρ-Ἀνδρέα, τὸ γέρο κλητῆρα, ποὺ ἦρθε στοῦ γραφεῖο μου.

— «Δὲ θὰ πάρετε καὶ σεις ἕνα νούμερο ἀπὸ τὸ λαχεῖο τοῦ βιολιοῦ;»

— «Τί νὰ τὸ κάμω τὸ βιολί, ἀφοῦ δὲν ξέρω νὰ παιζῶ;»

— «Δὲν πρόκειται, κύριε, γιὰ τὸ βιολί, ψιθύρισε, ἀλλὰ γιὰ τὸ ποσό ποὺ θὰ μαζεუτῆ. Ἕνας δυστυχημένος ἄνθρωπος ποὺ τῶχε σὰν τὰ μάτια του, βρέθηκε στὴν ἀνάγκη νὰ τὸ πουλήσῃ. Τῶθαλαε στοῦ λαχεῖο».

— «Δῶσε μου τρία νούμερα».

Ἡ τύχη μοῦ φάνηκε εὐνοϊκὴ, ἀν καὶ θὰ ἐπιθυμοῦσα νὰ τῶδειχνε μ' ἕναν ἄλλον τρόπο, ὥστε νὰ βρεθῶ στὴν εὐχάριστο θέση νὰ τῆς χρωστῶ αἰώνια εὐγνωμοσύνη, σὰν ἐκείνη ποὺ πρέπει νὰ τῆς χρωστοῦν ὅσοι κερδίζουν τὸν πρῶτο λαχνὸ τοῦ Ἐθνικοῦ λαχεῖοῦ ἢ κληρονομοῦν ἕναν πλούσιο θεῖο «ἐξ Ἀμερικῆς».

Καθὼς βλέπω τὸ βιολί αὐτὸ ξαπλωμένο στοῦ τραπέζι μου, μοῦ φαίνεται σὰν ἕνας βουδὸς μάρτυς μιᾶς πολὺ λυπηρῆς ἱστορίας, μὲ τίς πιὸ τραγικὲς σκηνές, στὴν ὁποία ἔπαιζε τὸ καυμένο αὐτὸ βιολί τὸ ρόλο τοῦ ἐξιλαστηρίου θύματος. Καὶ συλλογίζομαι ὅλη τὴν τραγικότητα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, ποὺ βρέθηκε, ποῖος ξέρεῖ ἀπὸ ποῖα αἰτία, στὴν ἀδυσώπητη ἀνάγκη νὰ χωριστῆ ἀπὸ τὸ φτωχὸ βιολί, τὸν καλὸν αὐτὸν σύντροφο, ποὺ ξέρεῖ νὰ κρατᾶ μ' ἀξιοπρέπεια τὰ μυστικὰ τῆς καρδιάς του καὶ ποὺ ποτέ δὲν προδίνει τὴ φίλια. Κι ὅσο τὸ βλέπω ἔτσι βουδὸ καὶ σκυθρωπό, τόσο πιὸ πολὺ

νοιώθω τὴν ἐπιθυμία νὰ σύρω πάνω στὶς χορδές του τὸ δοξάρι.
Ίσως νὰ ἦταν ἔτσι τρόπος νὰ μιλήση.

Μὰ τώρα ποῦ δὲν ξέρω μουσική; Τί νὰ κάμω αὐτὸ τὸ βιολί; Εἶναι ἓνα ἄψυχο ἀντικείμενο ποῦ δὲν γνωρίζω τὴν τέχνη νὰ τοῦ δώσω ζωή. Ἄν ἤξερα τουλάχιστον τὸν ἄνθρωπο ποῦ τὸ χωρίστηκε, γιὰ νὰ τοῦ τὸ ἐπιστρέψω, κι αὐτὸ θὰ ἦταν ἀρκετὸ νὰ μὲ κάμῃ νὰ νοιώσω πὼς ἔχει ἀκόμα ὁ κόσμος κάποιον κρυφὸ νόημα.

* * *

Στὸ διπλανό μου δωμάτιο κάθεται ἡ Ἄννικα μὲ τὸν πατέρα της. Εἶναι μιὰ οἰκογένεια πολὺ φτωχὴ χωρὶς πολλὰς ἀπαιτήσεις, καὶ γι' αὐτὸ ἔτσι οἱ συγκατοικοὶ τοῦ σπιτιοῦ τρέφουμε μιὰ ἰδιαίτερη συμπάθεια στοὺς δυὸ αὐτοὺς ἀνθρώπους, ποῦ ξέρουν νὰ ὑποφέρουν μὲ μιὰ θαυμαστὴ ἀξιοπρέπεια.

Ὁ κύριος Ἀνέστης εἶναι ἓνας καινὸς μουσικὸς ποῦ παίζει μὲ τὴν κόρη του σ' ἓνα νυκτερινὸ κέντρο. Ἡ μορφὴ του ἔχει κάτι τὸ πολὺ συμπαθητικὸ καὶ οἱ κινήσεις του προδίδουν τόση λεπτότητα καὶ δειλία, ὥστε καθόλου δὲν παραξενεύομαι, ὅταν μὲ προσπερνᾷ στὸ διάδρομο καὶ δὲν μοῦ ἀποτείνει ἄλλο τίποτε ἀπὸ ἓνα διακριτικώτατο χαιρετισμό.

Τὴν Ἄννικα δὲν μπορῶ νὰ μὴ τὴν συλλογίζωμαι πάντοτε μὲ κάποιον ἐνδιαφέρον. Αἰσθάνομαι μιὰ ἐξαιρετικὴ συμπάθεια γιὰ τὸ λεπτὸ καὶ ἀδύνατο αὐτὸ πλάσμα, ποῦ ξέρεي μὲ τόση καρτερία νὰ ὑποτάσσεται στὸ πεπρωμένο. Εἶναι μιὰ μικρὴ κόρη δεκατεσσάρων χρονῶν μὲ ψηλὸ λεπτὸ ἀνάστημα, ποῦ προσθέτει κάτι στὴν ἡλικία της. Ἡ χλωμὴ της μορφὴ, μὲ τὰ περίλυπα μεγάλα κάστανα μάτια, εἶναι ἡ ζωντανὴ ἔκφραση τῆς ἱστορίας ἑνὸς πλάσματος, ποῦ πρέπει νὰ ἔχη ὑποφέρει πολὺ. Κάθε μέρα, ὅταν δὲν ἀσκεῖται μὲ τὸ βιολί της στὰ κομμάτια ποῦ πρόκειται νὰ παίξῃ τὸ βράδι μὲ τὸν πατέρα της, κάθεται σκεπτικὴ στὴ μεγάλη βεράντα τοῦ σπιτιοῦ, μὲ τὰ μεγάλα της μάτια βυθισμένα στὴν πιὸ βαθειὰ ὄνειρώδεια ἔκσταση. Ποτέ μου δὲν τὴν εἶδα νὰ κεντᾷ ἢ ν' ἀσχολῆται μὲ δουλιές ποῦ κάνουν τὰ κορίτσια τῆς ἡλικίας της. Κάθεται μὲ τὰ χέρια πλεγμένα στὴν ποδιά της, σὰν ἓνα ζωντανὸ ἀγαλμα μιᾶς παλιᾶς ἐποχῆς, ποῦ ἀναπολεῖ μὲ νοσταλγία τὴν περασμένη ζωή. Μιλεῖ πολὺ λίγο μὲ τοὺς ἄλλους συγκατοίκους, καὶ προσπαθεῖ νὰ δείχνεται πάντοτε διακριτικὴ, ὥστε νὰ μὴν ἐνοχλῆ κανένα, χωρὶς ὅμως νὰ ἔχῃ τὴν ἀξίωση κι ἄλλοι ἄνθρωποι νὰ τῆς δείχνουν τὰ

Ίδια αισθήματα. Ναιώθει πολλή χαρά όταν της προσφέρω άνθη, κι ή συγκίνησή της είναι τόσο μεγάλη, πού μ' αντικρύζει έκστατικη μ' ένα έκφραστικώτατο βλέμμα πού είναι σά νά μου λέγη:

«Κύριε, σάς ευχαριστώ πολύ, αλλά γιατί νά ένοχλησθε;»

“Όσες φορές τύχη νά της δώσω ένα καλό βιβλίο, μου τό επι-στρέφει πάντοτε έγκαιρως, και τότε τό θεωρεί σάν ύποχρέωση νά μου μιλήση με περισσότερη διάχυση, άφου δέν βρίσκει άλλον καλλίτερο τρόπο νά μ' ευχαριστήση για τή μεγάλη μου συμπάθεια. Έγώ όμως ναιώθω μεγαλύτερη ευτυχία όταν την άκούω νά παίζει τό βιολί της, γιατί έτσι μπορώ καλλίτερα νά πλησιάζω στην ψυχή της, πού τή βαραίνει μιá μεγάλη λύπη, για την όποία ποτέ δέ θέλησε νά μου μιλήση. Κι αυτή σά νά καταλαβαινή την αδυναμία μου, αφήνει τή θύρα της άνοιχτή για ν' άκούω καλλίτερα τίς θρηνητικές σονάτες του βιολιού της.

* *

Η άρρώστια της Άννίκας μου γεννά σκέψεις πολύ μελαγχολικές. Σκέπτομαι την άγωνία του παιδιού αυτού, πού δέν γνώρισε τίς στοργικές περιποιήσεις της μητέρας, πού ναιώθουμε την ανάγκη της τόσο πολύ, όταν ή καρδιά μας είναι κουρασμένη από τή θλίψη. Την επισκέπτομαι στο δωμάτιό της συχνά, γιατί τά μεγάλα της μάτια μου λένε φανερά πώς ή συντροφιά μου δέν της είναι καθόλου δυσάρεστη.

“Ο κύριος Άνέστης είναι πολύ σκεπτικός, άν και ή άρρώστια της Άννίκας δέν είναι σοβαρή. Περιπατεί συλλογισμένος και φαίνεται ό νους του βυθισμένος σε σκέψεις πολύ σοβαρώτερες από την άρρώστια του παιδιού του. Έχει όμως όλη τή γενναιότητα νά χαμογελά, όταν τον ρωτούν για την υγεία Άννίκας.

Τρείς μέρες τώρα δέν πήγε νά παίξη στο νυχτερινό κέντρο. Συλλογίζομαι πόσο θά ύποφέρει, άφου δέν μπορεί νά πληρώνεται τίς βραδιές πού λείπει.

Σήμερα ή Άννίκα είναι καλά. Τόσο καλά πού μπορεί νά περπατή μέσα στο δωμάτιο. Μπαίνω και τή βρίσκω καθισμένη σε μιá καρέκλα, με τά χέρια σταυρωμένα στην ποδιά της.

— «Πώς είστε σήμερα, καλή μου φίλη;»

— «Καλά», μου άπαντά μ' ένα χαμόγελο, προσπαθώντας νά σκουπίση ένα δάκρι πού πρόλαβε νά κυλήση στο ώχρό της μάγουλο.

— «Τί ἔχετε» ;

— «Δὲν εἶναι τίποτα» ! πρόφτασε ν' ἀπαντήσῃ ὁ πατέρας τῆς.
«Εἶναι ἀπὸ τῆ χαρὰ ποὺ νοιώθει γιὰ τὴν ἀνάρρωσή τῆς».

Ὁ κύριος Ἀνέστης μιλοῦσε μὲ τόση συγκίνηση, ποὺ στὰ λόγια του διέκρινε νοήματα, τὰ ὁποῖα μοῦ γεννοῦσαν ταραχὴ κι' ἀνησυχία. Γι' αὐτὸ ἔπαυσε νὰ κάνω ἀδιάκριτες ἐρωτήσεις.

Ἄν καὶ τόσο μὲ σπάραζε ἡ δυστυχία τους, ἔνοιωθα ὅμως κρυφὴ χαρὰ ποὺ θὰ μπορούσα καὶ πάλι ν' ἀκούω κάθε μέρα τὴν Ἀννίκα νὰ παίζῃ στὸ βιολί τῆς.

— «Τώρα» εἶπα χαμογελώντας, «θὰ μπορῆτε νὰ ἐξακολουθήσετε τὸ παίξιμό σας».

Ἡ Ἀννίκα μὲ κοίταξε μὲ μιὰ ματιὰ γεμάτη πόνο, χωρὶς νὰ πῆ τίποτα.

— «Τὸ βιολί τῆς Ἀννίκας τὸ δώσαμε νὰ τὸ διορθώσουν», εἶπε ὁ πατέρας τῆς, ρίχνοντας ἐπάνω τῆς ἓνα βλέμμα αἰνιγματικό.

Ἡ Ἀννίκα σὰ νὰ ἔνοιωσε ὅλη τὴ σημασία τῆς ματιᾶς ἐκείνης, χαμήλωσε τὰ μάτια, μὴ μπορώντας νὰ κρατήσῃ ἕναν ἐλαφρὸ ἀναστεναγμό.

— «Ἔχω ἓνα βιολί», φώναξα καὶ σηκώθηκα νὰ τὸ φέρω ἀπὸ τὸ δωμάτιό μου.

Μόλις ἐπέστρεψα πάλι μὲ τὸ ὄργανο στὰ χέρια, ἡ Ἀννίκα, βλέποντάς το, δὲ μπόρεσε νὰ κρατηθῇ.

— «Τὸ βιολί μου! εἶναι τὸ βιολί μου» ! φώναξε κι ἀναλύθηκε μὲ παράπονο σ' ἓνα πιχτὸ κλάμα.

Ὁ κύριος Ἀνέστης δὲν μπόρεσε κι αὐτὸς νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυα.

Γ. Θ. ΒΑΦΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΟΠΟΥΛΟ ΤΟΥ ΟΥΡΑΝΟΥ

Εἰς τὸν προσφυγικὸν καταυλισμὸν τῆς Λαχαναγορᾶς Πειραιῶς ἐνεφανίσθη μίαν τῶν ἡμερῶν ἓνας ἀνέλπιστος, πληγωμένος πρόσφυξ. Δὲν ἦτο οὔτε Μικρασιάτης οὔτε Θράξ. Δὲν τὸν εἶχαν κυνηγήσει αἱ ὄρδαί τοῦ Κεμάλ. Δὲν τοῦ εἶχαν σπάσει τὸ πόδι του οἱ τούρκοι τσέτηδες. Ἦτον ἀπλούστατα ἓνας ἀθῶος σπουργίτης. Καί, καθὼς ἐπετοῦσε στὸν οὐρανόν, τὸν ὁποῖον δὲν διεκδικοῦν, ὡς γνω-

στόν, οὔτε οἱ Ἕλληνες, οὔτε οἱ τοῦρκοι, τὸ λάστιχο ἑνὸς μικροῦ ἐντοπίου τσέπη τὸν ἐτόξευσεν εἰς τὰ ὕψη καὶ δὲν εἶχε τὴν εὐσπλαγχ-
χίνα νὰ τοῦ δώσῃ τοῦλάχιστον τὸν θάνατον. Τοῦ ἐσάκισε τὸ ποδα-
ράκι του. Καὶ ὁ πληγωμένος σπουργίτης, λιγοθυμισμένος ἀπὸ τὸν
τρομερὸν πόνον ἔπεσεν, ὡς νεκρὸν σῶμα, εἰς τὸ χῶμα. Ὁ μικρὸς
τσέτης ἔσπευσε νὰ τὸν αἰχμαλωτίσῃ, καὶ νεκρὸν ἀκόμη. Ἀλλὰ
τὴν τελευταίαν στιγμὴν, ὁ πτερωτὸς τραυματίας εὗρηκε τὴν δύναμιν
τῶν φτερῶν του, καὶ ἐσώθη πάλιν εἰς τὰ ὕψη, ἀπὸ τὰ ὅποια
ἔπεσε.

Τὰ φτερά του ὅμως ἀπέκαμεν εἰς τὴν οὐρανίαν περιπλάνησιν.
Ἐδοκίμασε ν' ἀκουμπήσῃ σ' ἓνα κλαδί δένδρου νὰ ξεκουρασθῇ.
Ἀλλὰ πῶς; Μόλις ἐπροσπάθησε νὰ στηριχθῇ στὸ ποδαράκι του,
τρομεροὶ πόνοι τὸν ἔκαμαν νὰ παραιτηθῇ ἀπὸ κάθε ἰδέαν ἀναπαύ-
σεως. Καὶ μὲ τὰς τελευταίας δυνάμεις, πού ἀπέμεναν στὶς μουδια-
σμένες φτεροῦγες του, ἐδοκίμασε πάλιν νὰ πετάξῃ. Ἐκαμε δύο-
τρεῖς γύρους εἰς τὸν ἀέρα, ἀλλὰ οἱ φτεροῦγες του δὲν τὸν ἐκρατοῦσαν
πλέον. Ἐννοίωσε τώρα ὅτι ὕστερα ἀπὸ λίγα λεπτά, λίγα δευτερό-
λεπτα, θὰ εὕρισκετο κάτω στὸ χῶμα, ἀνίκανος πλέον νὰ σωθῇ ἀπὸ
τοὺς ἀγρίους τσέτες τῆς γειτονιάς. Εἰς ὁμοίαν περίστασιν, ὁ ἀερο-
πόρος, τοῦ ὁποίου ἐσταμάτησεν ἄξαφνα ὁ μοτέρ*, κατοπεύει βια-
στικὰ τὸ ἔδαφος, καὶ ζητεῖ τὸ κατάλληλον ἔδαφος διὰ νὰ προσ-
γειωθῇ, ὅσον ἀσφαλέστερον μπορεῖ.

Ἔτσι ἔκαμε καὶ ὁ μικρὸς πτερωτὸς ἀεροπόρος. Ὁ μοτέρ του
δὲν ἐδούλευε πιά. Κατώπτευσε τὸ ἔδαφος. Παντοῦ δρόμοι μὲ τρο-
μερὰ παιδιὰ, πού ἐπερίμεναν μὲ τὰ λάστιχα τεντωμένα. Παντοῦ
ἐχθρικοὶ αὐλόγυροι. Παντοῦ ἄξενα κεραμίδια, ὅπου ἕνας τραυμα-
τίας σπουργίτης, ἀνίκανος ν' ἀ.α.ζητήσῃ ἄλλου τὴν τροφήν του, θὰ
ἐκινδύνευεν ἀσφαλῶς νὰ πεθάνῃ ἀπὸ ἀσιτίαν. Ἐξάφνα, πρὸς ἓνα
σημεῖον τοῦ ἐδάφους διέκρινε μίαν αὐλήν, ὅπου γυναῖκοι καὶ
μικρὰ παιδάκια, ἐκινουῦντο, μὲ ἓνα ὕφος μεγάλης δυστυχίας. Καὶ
ἐπειδὴ ἡ δυστυχία ἐννοεῖ τὴν δυστυχίαν, ὁ πληγωμένος σπουργί-
της δὲν ἄργησε νὰ καταλάβῃ ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὗτοι ἦσαν ἀδελφοί
του καὶ ὅτι ἡ αὐτὴ αὐτὴ δὲν ἦτον ὅπως οἱ ἄλλες αὐλὲς τῶν κα-
κῶν ἀνθρώπων.

— «Μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους δυστυχισμένους κι ἐγώ»! ἐσκέφθη ὁ
μικρὸς σπουργίτης.

Καὶ μ' ἓνα τέλειον βόλ-πλανέ*, τὸ ὅποιον οἱ ἄνθρωποι ἐδι-
δάχθησαν, ὡς γνωστόν, ἀπὸ τὰ πουλιά, εὗρέθη μέσα εἰς τὴν αὐλήν

τοῦ προσφυγικοῦ καταυλισμοῦ, κατάτοιχος στό χῶμα, ἀνίκανος νά κινηθῆ, ἔτοιμος ν' ἀποθάνῃ. Ἄλλὰ δὲν ἄργησε νά βεβαιωθῆ ὅτι εὐρίσκετο μεταξύ πονετικῶν ψυχῶν. Μία ἀτμόσφαιρα συμπαθείας καί ἀγάπης ἐσχηματίσθη γύρω ἀπό τήν δυστυχίαν του. Οἱ ἄλλοι δυστυχισμένοι ἐννοοῦσαν τόν πόνον του. Τά παιδάκια δὲν ἦσαν ἐκεῖ σκληρά καί ἀσπλαχνα, ὅπως τά ἄλλα παιδιά. Οἱ μεγάλοι δὲν ἦσαν κακοί καί ἀδιάφοροι. Ἀγαθὰ χέρια τόν ἐσήκωσαν ἀπό τὸ χῶμα. Πνοές ἀγάπης τόν ἐχουχούλισαν. Καί, διὰ νά συμπληρωθῆ ἡ εὐτυχία του, μία ἀκόμη πονετικὴ ψυχὴ ἔσκυψε ἀποπάνω του, ὡς Θεῖα Πρόνοια. Ἦταν ἡ ἀγαθὴ πρόνοια καί τῶν ἄλλων δυστυχισμένων, ἡ Δεσποινίς, ἡ διακονοῦσα τήν φιλανθρωπίαν εἰς τόν προσφυγικόν καταυλισμόν.

Τὸ καυμένο τὸ πουλάκι! εἶπεν ἡ Δεσποινίς. Ἔχει σπασμένο τὸ ποδαράκι του. Πρέπει νά τὸ κρατήσουμε κι αὐτὸ ἐδῶ, νά τὸ γιαιτρέψουμε, ὡς περὶ νά μπορέσῃ νά ξαναπατάξῃ.

Ὁ μικρὸς σπουργίτης, μολοντί δὲν ἐγνώριζε τὴν γλῶσσαν τῶν ἀνθρώπων, ἐκατάλαβε πολὺ καλὰ τί ἔλεγεν ἡ Δεσποινίς, διότι ἡ γλῶσσα τῆς ἀγάπης εἶναι μία γιὰ ὅλα τὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ. Καί ἔσπευσε νά εὐχαριστήσῃ τὴν Δεσποινίδα μ' ἓνα γλυκύτατον τσίου - τσίου.

«Εὐχαριστῶ, καλὴ μου κοπέλα, εὐχαριστῶ πολὺ. Ὅταν γίνω καλὰ, θά ἴρθῶ νά σοῦ πῶ ἓνα ὄρατο τραγουδάκι στό παράθυρό σου. Δὲν τραγουδῶ σὰν τὸ ἀηδόνι. Ἄλλὰ τὰ γλυκύτερα τραγούδια δὲν εἶναι τὰ τεχνικώτερα. Εὐχαριστῶ, καλὴ μου κοπέλα εὐχαριστῶ, τσίου - τσίου».

Δύο τρυφερὰ χεράκια ἐπῆραν τὸν μικρὸν πτερωτὸν πρόσφυγα, τοῦ ἔδεσαν τὸ ποδαράκι του, τὸν ἐτάϊσαν, τὸν ἐπότισαν καί ὕστερα τὸν ἐτοποθέτησαν σὲ μιὰ ζεστὴ καί μαλακὴ φωλιτσα. Ἦτο καί αὐτὸς ἓνα προσφυγόπουλο τοῦ οὐρανοῦ, ὅπου ἡ κακία τῶν ἀνθρώπων φθάνει κάποτε ἀγρία καί τρομερά, ὡς νά μὴν τῆς ἐφθανε διὰ νά χορτάσῃ ὅλη αὐτὴ ἡ μεγάλη καί ἀπέραντη Γῆ.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΙΚΗ ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ

Ὁ Παππούς εἶχε ἕνα δικό του τρόπο νὰ βάζει τὸν καπνὸ στὴν πίπα του, ποῦ ἀπ' αὐτὸ καταλάβαινες ἂν εἶχε κέφι ἢ ὄχι. Κι ἐγὼ σὰν ἔβλεπα νὰ πνέη εὐνοϊκὸς ἄνεμος, δὲν ἔχανα τὴν εὐκαιρία· μὲ χίλιες γαλυφιᾶς* καὶ χάρδια τὸν παρακαλοῦσα νὰ μοῦ πῆ καμιὰ ἱστορία.

Ἡ προτίμησή μου ἦταν οἱ Συριανές. Ἄκουγα ἕνα σωρὸ ἔθιμα τόσο μακρινὰ καὶ περίεργα! Καὶ πολλὲς φορές, ἡ περιγραφή ἦταν τόσο ζωντανή, ποῦ θαρροῦσα πὼς ἔβλεπα τὴ σιλουέτα τοῦ κυρίου Νομάρχη μὲ τὸ μπονζουράκι* καὶ τὸ ψηλό, ἢ τῆς κυρίας Προεδρίνας μὲ τὰ τουρνούρια* καὶ τὴν οὐρά.

Μιά μέρα, ποῦ τὸν εἶχα πετύχει πάλι μὲ μεγάλα κέφια, πῆρα ἀμέσως τὴ συνηθισμένη μου θέση, σ' ἕνα μαξιλάρι κοντὰ στὴν πολυθρόνα του, κι ἄρχισα τὰ παρακάλια.

— «Καὶ σὰν τί θέλεις νὰ σοῦ πῶ;» ἦταν ἡ τακτικὴ του ἐρώτηση.

— «Ξέρεις τὰ γουστά μου, Παππού...»

— «Νὰ σοῦ περιγράψω λοιπὸν μιὰ ἀπογευματινὴ τῆς Γιαγιάς;»

Ἐπιφώνημα χαράς ἀπὸ μέρους μου, βήξιμο τοῦ Παππού, σάλισμα τῆς πίπας, καὶ σὲ λίγο ἄρχισε μὲ τὴ βαρειά του φωνὴ καὶ τὸ ἐκφραστικὸ χαμόγελο:

— «Ἔνα μῆνα πρωτῆτερα, ἡ κυρὰ Μαριγώ, ἡ μαγείρισσα, ἔδωγαζε ρόζους στὰ δάχτυλα γιὰ νὰ γυρνᾷ τὰ διάφορα σερμπέτια κι ἡ μεσιά (ἢ καμαριέρα) δὸς του καὶ κοπάνιζε τ' ἀμυγδαλα καὶ τὸ καρύδι γιὰ τοὺς κουργουμπίνους καὶ τ' ἀμυγδαλωτά. Ὅλα τὰ τραπέζια ἦταν γεμάτα φύλλο, ψιλὰ - ψιλὰ ἀνοιγμένο, καὶ πρὶν ὀχτὼ ἡμέρες ἄρχιζαν νὰ τρίβονται τὰ μπακίρια καὶ νὰ σφουγγαρίζεται τὸ σπίτι ἀπὸ τὴ σοφίτα ὡς τὸ καρβουναριό. Τίποτα δὲν ἔμενε στὴ θέση του. Σ' ὀλονῶν τὰ πρόσωπα διαθαζόταν μιὰ ἀνησυχία. Τὸ μεσημεριανὸ φαῖ τρωγόταν στὶς δυό, καὶ τὰ παιδιὰ μπορούσαν νὰ χαλάσουν τὸν κόσμον στὴν αὐλή, χωρὶς νὰ τὰ μαλώσῃ κανένας.

Τέλος, ξημέρωνε ή μεγάλη μέρα. Ο ύπηρετάκος, πλυμένος, κουρεμένος, αλαγκμένος, ξεκινούσε απ τις όχτῶ τῶ πρώτῳ νά κάνη τις προσκλήσεις. Στῶ δρόμο, ἔσο πήγαινε, ὄλο και ξανάλεγε τῶ μάθημα πού τούχε κάνει ή Κυρά του, και σάν ἔφτανε μπροστά σέ κάθε πόρτα, χτύπαγε, ἔμπαινε μέσα κι ἄρχιζε :

— «Πολλά, πολλά χαιρετίσματα ἀπ τήν Κοκώνα* μου, και εἶπε μου νά σᾶς πῶ, τί κάμνετε; καλάστενε; ἔμεις καλάμεστεν. Και τῶ ἀπόγεμα ή Κοκώνα σᾶς περιμένει. Τῶ μνητῶ εἶναι ή κυρία Μιμίκα».

Τῶ «μνητῶ» ἦτανε ὅτι τάχα σήμερα τῶ πρώτῳ ἦρθε ή ὄρεξη στήν κυρία Μιμίκα νά ἐπισκεφθῆ τήν Κυρία πού κάνει τήν πρόσκληση, και μ' αὐτή τήν εὐκαιρία καλοῦνταν και οἱ ἄλλες, ἔτσι δῆθεν ξαφνικά, κι ἀπροετοίμαστα, και ὄλα αὐτά ἐνῶ ἀπό ἕνα μῆνα πρῖν ἦταν γνωστό: στίς 28 Ἰανουαρίου ἀπογευματινή στής κυρίας Ἐρατώσ, στίς 5 Φ/ρίου στής κυρίας Φανῆς, και πάει λέοντας.

Κατά τις δώδεκα, ἀλαφιασμένος και τσακισμένος, γυρνοῦσε ὁ μικρός ἀπ τις προσλήσεις.

Μά μήπως ἦταν γιά νά ξεκουραστῆ! «Δημήτρη! τρέξε γιά τὰ γλυκά στο φούρνο.»

Και δέν ἀναπαύοταν, παρά τ' ἀπομεσήμερο, σάν πήγαινε τὰ παιδιὰ σέ καμιὰ καλόδοξη συγγένισα, γιά νά μῆν τύχη και κά- νουν φασαρία.

Ἐν τῶ μεταξῶ στο σπίτι, μαζί με τοὺς πρώτους κτύπους τοῦ ἔσπερινοῦ, ἀρχίζει νά πιάνη σπασμός τῶ χτυπητήρι τῆς πόρτας. Και φτάνουν ή κυρία Μαργιέττα, ή Κοκώνα Ζαμπελούκη, ή κυρία Φανῆ, ή κυρία Σαλαμέα, ή κυρία Μιμίκα, ή ἄμια* Μαρουκῶ και . . . οὔτε ἕνας ἀρσενικός! Ὅλες μάτια μου κορδωμένες κα στιγές. Και φροῦ-φροῦ ἀπὸ δῶ τὰ μεταξωτά, και φροῦ-φροῦ ἀπὸ κει τ' ἀτλάζια, και δός του γυαλάδες οἱ κατηφέδες και λάμψεις τὰ διαμαντικά. Σέ δέκα λεπτά, εἶχαν μαζευτῆ πενήντα γυναῖκες πού παράβγαιναν ποιά θά μιλήση πιῶ γρήγορα και πιῶ δυνατά.

Διευθύνονται πρώτα στήν κρεβατοκάμαρα. Ἀπάνω στο διπλὸ κρεβάτι με τ' ἀστραφτερά σεντόνια, τοὺς φρεσκοσιδερωμένους γύρους και μαξιλάρια με τοὺς πολὺπλακούς κανόνεδες*, τοποθετοῦνται στή σειρά τὰ καπελάκια, οἱ καποτίσες με τις φαρδιές ἀτλαζωτὲς κορδέλες, κι ἐνῶ γίνεται ή τοποθέτησις, δός του κι ἐξετάζεται ὄλη ή κάμαρα ἀπ τῶ ταβάνι ὡς τῶ πάτωμα. Και μιὰ, ή πιῶ κατεργάρα ἀπ' ὄλες, ἔκκανε δῆθεν πῶς τῆς ἔπεφτε μιὰ φουρ-

κέτα, για νά ρίξη και μιὰ ματιὰ κάτω ἀπ τὰ κρεβάτια. Μετά, περνοῦσαν στοὺς σαλόνι, ἔπου ἄρχιζαν νά βγαίνουν τὰ γλυκὰ τοῦ κουταλιοῦ. Ἀπάνω σ' ἓναν πελώριο ἀσημένιο δίσκο, πού μὲ δυσκολία, ἀπὸ τὸ πολὺ τὸ βᾶρος τὸν ἐσήκωνε ἡ μεσιὰ, μὲ τὴν κάτασπρη κολαρισμένη ποδιὰ γεμάτη κανονέδες, ἦταν ἀραδιασμένα ὀχτώ-ἐνιά εἰδῶν γλυκὰ: ἡ βαρδᾶσα*, τὸ νεραντζάκι, τὰ γυριστά, τὸ λεμονάκι, ἡ φράπα, τὸ καϊσί, τὸ ἄνθος· καὶ πίσω ἀπ' αὐτὴν, ἐρχότανε, ὡς ἐφεδρεία, ἡ μεσιὰ τῆς γειτόνισας κυρίας Βικτωρίας, μ' ἄλλον τεράστιο δίσκο πού εἶχε τὰ ποτήρια μὲ τὸ νερό, καὶ μέσα στοὺς καθένα μιὰ σταγόνα χιότικο ἀνθόνερο.

Ἡ σπιτονοικοκυρά, ξαναμμένη καὶ κόκκινη ἀπ τ' ἀνεβοκατεβάσματα καὶ τὴν ἀνησυχία, πηγαινορχότανε ἀπ τὴ μιὰ καλεσμένη στὴν ἄλλη καὶ συχνὰ πυκνὰ ἀκουγες διαλόγους σὰν κι αὐτόν:

— «Μωρὴ κυρὰ Μαρίτσα μου, ἡδοκίμασες τὴ βαρδᾶσα μου;

— «Ὅχι. Μὰ τὰ τὸ ἄνθος σου πού ἤφαγα, εἶναι τρέλλα! . . .

«Ἐ, ἄς πάρω κι ἀπ' αὐτὴν, ἀφοῦ ἐπιμένεις. . . Ἐκτακτη Ἐκτακτη!»

Καὶ μόλις γύριζε τὴν πλάτη ἡ σπιτονοικοκυρά, ἡ κυρὰ Μαρίτσα ρώταγε τὴ διπλανή της μ' ἓνα ὕφος συμπονετικό:

— «Μὰ σὰν ζαχαρωμένο δὲν σὰς ἠφάνηκε;»

Μετὰ ἀπ τὴν παρέλαση τῶν γλυκῶν, ἄρχιζαν οἱ προετοιμασίες γιὰ τὴν Τόμπολα. Ἀρματωμένες ὅλες μὲ τίς καρτέλες καὶ τ' ἀπαραίτητα φασόλια ἢ κουκιά (οἱ μάρκες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης), κάθονταν γύρω σ' ἓνα πελώριο τραπέζι, καὶ μέσα σὲ μιὰ ἱερῆ σιωπῇ ἄρχιζε τὸ τράδηγμα τῶν ἀριθμῶν ἀπ τὴν πιὸ ζωνηρὴ τῆς παρέας:

— «51! . . . 52! . . . τὰ παπάκια (22)! . . . 31! . . . ὁ παπουλάκος (90)! . . . 61! . . . τὰ χρόνια τοῦ Χριστοῦ (33)! . . . Τσινκουῦνα*!»

Μιὰ θριαμβευτικὴ φωνὴ καὶ πίσω ἀπ' αὐτὴν χεῖμαρος ἀπὸ ἄλλες. Ὅστερα νέα γαλήνη:

— «82! . . . 4! . . . τὸ μωρὸ (1)! . . . Ὁ Ἰσκαριώτης (13)! . . . τὸ κανταράκι (44) . . . 5! . . . Τόμπολα*! . . .»

Ἐ, τότε πιὰ ἦταν ἡ ἀποθέωση! Θαρροῦσες πὼς τίς ἐπνίγαν μαζὶ καὶ τίς πενήντα.

Ἄλλη μιὰ φασαρία: Ἐρχονται τὰ γλυκὰ καὶ ὁ καφῆς στὰ μεγάλα φαρφουρένια φλιτζάνια.

ὦ, Θεέ μου! πόσους κόπους, πόσα ξενύχτια, ἀντιπροσώπευαν

έκεινο τὸ παντεσπάνι, τὸ ἕνα-δύο-τρία⁽¹⁾, τ' ἀμυγδαλωτά, οἱ κουρ-κουμπίνοι, τὸ γκατὸ-μελαχροινό, ἡ πάστα-φλόρα, τὸ ραβανὶ καὶ πόσα, πόσα ἄλλα! . . .

Νέες φωνές, νέα κομπλιμέντα, νέες κρίσεις κι ἐπικρίσεις.

— «Ἄχ, μωρὴ κυρία Χαρίκλειά μου, τὸ ἕνα-δύο-τρία σου εἶναι τρέλλα!»

— «Ναί; μὰ ἡδοκίμασες καὶ τὴν πάστα-φλόρα μου;»

— «Ὁχι, καὶ ἀρέσει τόσο στὸ Νικόλαό μου! Θὰ τοῦ ἠπάρω ἕνα κομματάκι.»

Καὶ ἡ Κοκώνα ἀνοίγε τὸ μεταξωτὸ μαντήλι τῆς καὶ τὴλιγε μέσα τρία-τέσσαρα κομματάκια.

— «Ἀμὴ ἐκείνη ἡ ραβανὴ σου; ἀφρός! . . .»

— «Ναί;» ἔλεγε ἡ διπλανή· «εἶναι ἡ ἀδυναμία τοῦ Σιὸρ Μικέ μου· ἄς τοῦ ἠπάρω κανένα κομματάκι . . . μόνη ἡ κυρία Χαρίκλεια τὴν πετυχαίνει ἔτσι ἀφράτη. . .»

Καὶ σιγά, σιγά ψιθύριζε στὴ διπλανή τῆς:

— «Μοῦ φαίνεται πὼς τὴν ἤρπαξε λίγο ὁ φοῦρνος καὶ τὴν ἄφηκε κάτω-κάτω λασπωμένη».

Σὲ πέντε λεπτά εἶχαν ἀδειάσει ὅλες οἱ πιατέλες καὶ εἶχαν γεμίσει ὅλα τὰ μαντήλια, πὺ μὲ φροντίδα τοποθετοῦνταν πίσω ἀπ τοὺς καθρέφτες, τὶς λάμπες, τὶς φωτογραφίες καὶ τὰ μπιμπελά* μὲ προσοχὴ μὴν τυχὸν καὶ μπερδεφτοῦνε! . . .

*Ἀρχίζε ὕστερα νέα παρτίδα τόμπολα, ὡς τὶς ἑπτὰ καὶ μισή. Τότε ἦταν ἡ ὥρα τῆς γενικῆς ἀποχώρησης.

Τὰ καπελάκια ἔμπαιναν στὴν κορφή τῆς κεφαλῆς, τὰ φουλάρια ἐδένονταν γύρω στὸ λαιμό, τὰ μαντηλάκια ἐβγαίναν ἀπ τὶς διάφορες κρυψῶνες, καὶ ἀρχίζαν τ' ἀποχαιρετιστήρια.

— «Ἄντιο, κυρία Χαρίκλειά μου! . . . ἦταν περίφημα! περίφημα!»

— «Εὐχαριστῶ, εὐχαριστῶ. . .»

— «Νὰ μοῦ φιλήσης τὰ παιδιά!»

— «Χαιρετίσματα στὸ Σιὸρ Ἰζανή σου, χαιρετίσματα. . .»

Καὶ ἕνα μπουλούκι ἀπὸ γυναῖκες μὲ ξαναμμένα μουτράκια ἐβγαίνει ἀπὸ μέσα.

(1) Τὸλεγαν ἔτσι ἀπὸ τὶς ἀναλογίες τῆς συνταγῆς τοῦ π. χ. ἕνα βούτυρο, δύο ζάχαρι, τρία ἀλεύρι.

Κι ἐγώ, τελείωνε ὁ Παππούς, ἀπ τ' ἀντικρινὸ πούχα κατα-
φύγει, σὰν ἄκουγα αὐτὲς τὶς φωνὲς καὶ τὸ κακό, σταυροκοποιόμουν
κι ἔλεγα:

«Δόδα σοι ὁ Θεός, ἔφυγαν οἱ καλικαντζαραῖοι ἀπ τὸ σπίτι μου.»

ΧΑΡΟΥΛΑ Δ. ΠΟΣΕΙΔΩΝ

ΠΙΝΑΞ ΑΓΝΩΣΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

A

- Ἀκαμοσιὰ** (ή), ἀργία.
- Ἀκρίτας** (ό), στρατιώτης, γενναῖος φρουρός συνόρων βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, παληκάρι.
- Ἄμια** (ή), (ἰταλική λέξις) θεία.
- Ἀνεβατίζω**, βοηθῶ ν' ἀνεβῆ τὸ ψωμί, νὰ φουσκώσῃ.
- Ἀντιρίμματα** (τά), παραφυάδες, παραβλάσταρα.
- Ἀπανιέχω**, περιμένω.
- Ἀριστος** (ό), μυθικὸν πρόσωπον τεραστίας δυνάμεως.
- Ἀρνοζύγουρο** (τό), ἀρνὶ ἐνός ἢ δύο ἐτῶν.
- Ἀσβολερὸς** (ό), πλήρης ἀσβόλης, μαυρὸς ἀπὸ τὴν καπνιάν.
- Ἀστρίτης** (ό), εἶδος δηλητηριώδους ὄφους.
- Ἀττάλεια** (ή), παράλιος πόλις τῆς Μ. Ἀσίας ἀπέναντι τῆς Κύπρου.
- Ἀχτάρικο** (τό), μικροεμπορικόν, κατάστημα.

B

- Βαλμαριὸν** (τό), κοπάδι ἀπὸ πολλὰ ὑποζύγια.
- Βαλμάς** (ό), βοσκὸς ἔππων.
- Βαρδάσα** (ή), (ἐκ τοῦ βαρδάσι, δαμάσκηνον) γλυκὸ ἀπὸ δαμάσκηνον.
- Βαρκὸν** (τό), τόπος εἰς τὸν ὁποῖον πηγάζει νερόν.
- Βασιλεῖς** (οἱ), παρ' Ὀμήρω ὀνομάζονται αὐτῶ καὶ οἱ εὐγενεῖς, οἱ πρόκριτοι τοῦ τόπου.
- Βατοκόπι** (τό), ἐργαλεῖον μὲ τὸ ὁποῖον κόπτουν τοὺς βάτους ἢ καὶ τρυγοῦν.
- Βελέντζα** (ή), κουβέρτα, σκέπασμα μάλλινον χονδρόν.
- Βερβέρα** (ή), ζῦγον ὁμοιάζον μὲ τὴν ἰκτίδα (νυφίτσαν).
- Βίγλα** (ή), σκοπιά.
- Βιτσινιά ἢ βατινιά** (ή), πολλοὶ καὶ πυκνοὶ βάτοι.
- Βολπλανέ**, (ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ) πησις ἀεροπλάνου μὲ σταματημένην τὴν μηχανήν, ὅπως ὅταν ζυγιάζονται τὰ πτηνά.

Βολιτάκι (τό), (Ἰταλ. λέξις), κίλιωμα τοῦ τοίχου εἰς τὸν ὅποιον τοποθετεῖται ἀγαλμα ἢ εἰκὼν.

Βούγεμα (τό), μούγκρισμα τοῦ βοός.

Γ

Γαλυφιὰ (ή), ἡ ἰδιότης τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὅποιος περιποιεῖται μετὰ ὑστεροβουλίας.

Γάνα (ή), κατὰ λέξιν κηλὶς, κίσχος, ἐνταῦθα ἐπιρρηματικῶς: πρὸς καταισχύνην.

Γανιξούδια (τά), ἄγκιστρα διὰ τῶν ὁποίων ἀναρτῶνται τὰ γκιουρτάνια, (βλέπε γκιουρτάνια).

Γίκος ἢ γιουῦκος (ὁ), κλινοσκεπάσματα ἢ κλινοστρωματὰ τοποθετημένα τὸ ἐν ἐπὶ τοῦ ἄλλου παρὰ τὸν τοίχον.

Γκιουρτάνι ἢ γιουουρτάνι (τό), ἄλυσις ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀναρτῶνται φλοριά.

Γνεφάκι (τό), μικρὸν νέφος.

Γουλὰς (ὁ), πύργος.

Γοργόνα (ή), μυθικὸν πρόσωπον, ὠραία κόρη, ἡ ὁποία ἀπὸ τῆς ὀσφύος καὶ κάτω εἶναι ἰχθύς. Ὑποτίθεται ὅτι ζῆ εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐρωτᾷ τοὺς ναυτικούς ἐὰν ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ζῆ, καὶ ἂν τῆς ἀπαντήσουν ὅτι ἀπέθανε, θλίβεται καὶ ὀργίζεται καὶ βυθίζει τὰ πλοία.

Γούμενα (ή), χονδρὸν σχοινίον χρησιμοποιούμενον εἰς ναυτικὰς ἐργασίας.

Γρούφια (τά), ἡ τραχεῖα ἐπιφάνεια τοῦ βράχου.

Δ

Διγενὴς Ἀκρίτας (ὁ), Ἡρῶς τῆς Δημοτικῆς ποιήσεως, προικισμένος μὲ μεγάλην δύναμιν. Ἐνταῦθα ὁ Διγενὴς ἐκπροσωπεῖ τὸ ἀθάνατον Ἑλληνικὸν πνεῦμα.

Ε

Ἐργιπος (ὁ), Εὐρυπος, ὁ γνωστὸς πορθμὸς τοῦ Εὐρύπου.

Ἐπαχίτης (ὁ), ὁ κάτοικος τῆς Ἐπαχτος (Ναυπάκτου).

Ἐρμοκατιάζω, ἐκ τοῦ κατιάζω-κάθημαι, ξαπλώνομαι, κοιμοῦμαι.

Z

- Ζαλί** (τό), (τουρκική λέξις) παπαρούνα.
Ζάλλογα (τά), πυκνοί λόγγοι.
Ζαλίκι (τό) φορτίον.
Ζαμάνι (τό), (τουρκική λέξις) καιρός.
Ζαπιές (ό), (τουρκική λέξις) χωροφύλαξ.
Ζούζουλα (τά), έντομα.
Ζοφός (ό) ζοφερός, σκοτεινός.
Ζώρικος (ό), στενόχωρος, δύσκολος.

Θ

- Θεριακωμένος** (ό), μεγαλόσωμος.
Θρασίμι (τό), ψοφίμι.

K

- Καλούδια** (τά), διάφορα ευχάριστα πράγματα.
Καματερή (ή), ημέρα αναπαύσεως.
Κανονέδες (οί), πτυχαί, πιέτες.
Καπούλια (τά), τὸ ὀπίσθιον μέρος τῶν μεγάλων τετραπόδιων, τὸ ἐκτεινόμενον ἀπὸ τῆς ὀσφύος μέχρι τῆς οὐρᾶς.
Καριοφίλι (τό), πυροβόλον ἔπλον ἐμπροσθογεμὲς ὀνομασθὲν οὕτω ἀπὸ τοῦ κατασκευαστᾶς του Κάρολοι και Γιὸν (Κάρλο ἔ φίλιο) τῆς Βενετίας.
Καταγωνιάζομαι, ἀφανίζομαι εἰς τὴν γῆν.
Κάτεργον (τό), πλοῖον.
Κλωνί (τό), ἐνταῦθα σπυρί, κόκκος σίτου.
Κοκκόνα (ή), προσηγορία συζύγου, θυγατρὸς ἢ εὐγενοῦς κυρίας.
Κομπογιανήτης (ό), πρακτικὸς ἰατρός, μεταφορικῶς πονηρός, ὁ γνωρίζων πολλὰ τεχνάσματα.
Κονεύω, διαμένω, ἐνταῦθα, διαμένω προσωρινῶς.
Κονιοσυμπῶ, συμπάω, ἀνάπτω.
Κοντραφλόκος (ό), τὸ πρῶτον πρωραῖον ἰστιόν.
Κοντρί (ό), βράχος.
Κοπή (ή), κοπάδι, ποίμνιον.
Κοτσικιὰ (ή), εἶδος ἀγρίου δένδρου.

Κουβέλα (ή), δοχείον ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἀποθηκεύονται δημητριακοὶ καρποί.

Κουμάντιο (τὸ), προετοιμασία.

Κουπασιή (ή), τὸ χεῖλος μικροῦ πλοίου ἐπὶ τοῦ ὁποίου στηρίζονται τὰ κουπιά.

Κρινὶ (τὸ), κυψέλη.

Λ

Λαγαρίζω, καθαρίζω, στραγγίζω, διαλύω.

Λαγοῦτιο (τὸ), εἶδος ἐγγύρδου ὄργάνου.

Λάζο (τὸ), εἶδος μαχαίρας.

Λανιὸ (τὸ), ἄμαξα κλειστή τεσσάρων θέσεων.

Δεδάντης ἢ Δεδάντες, (ὁ) (ἰταλική λέξις) ἀνατολικὸς ἄνεμος.

Λιχνίζω, λικμῶ, ἀνγκινῶ τὸν σίτον διὰ τοῦ λικμητηρίου διὰ νὰ ἀπαλλάξω αὐτὸν ἀπὸ ἄχυρα κλπ. ἐνταῦθα μεταφορικῶς.

Διάνωμα (τὸ), ἐνταῦθα τὰ σπλάγχνα τοῦ ἀρνίου τὰ χρησιμοποιοῦμενα εἰς τὴν σοῦπαν τοῦ Πάσχα.

Δογγιά (ή), πυκνὸν δάσος, ἀπὸ χαμόκλαδα ἰδίως.

Δοστρόμος (ὁ), (ἰταλική λέξις), ὁ προϊστάμενος τῶν ναυτῶν.

Μ

Μασιραπὰς (ὁ), εἶδος ποτηρίου μὲ λαβήν.

Μεντένι (τὸ), προμαχών.

Μεντέρι ἢ μιντέρι (τὸ) (λέξις τουρκικῆ), ἀνάκλιτρον ἀκίνητον, καναπές.

Μόλογο (τὸ), παράδοσις.

Μοιέρ (ὁ), (γαλλικὴ λέξις) κινητήριος μηχανή.

Μοῦδες (οἱ), (νὰ κάνης μοῦδες): φράσις ναυτικῆ λεγομένη διὰ τὴν περιστολὴν τῶν ἰστίων ἐν καιρῷ τρικυμίας.

Μουράγιο (τὸ), (ἰταλικὴ λέξις), τὰ τείχη.

Μπάκακας (ὁ), βάτραχος.

Μπαρμπαριά (ή), βόρειος παραλία τῆς Ἀφρικῆς, ἐδῶ ἢ Τόνις.

Μπαρούμα (ή), ἐν ἀπὸ τὰ χονδρὰ σχοινία τοῦ πλοίου.

Μπαρουτχανές (ὁ), (τουρκικὴ λέξις) Ἐργοστάσιον πυρίτιδος.

Μπάτης (ὁ), ἀπὸ θαλάσσης πνέων ἄνεμος.

Μπογάζι (τὸ), στενόν, δίοδος.

- Μπόλια** (ή) μανδηλιον κεφαλής, πετσέτα.
Μπονζουράκι (τό), (ἐκ τοῦ γαλλικοῦ bonjour) εἶδος μακρυᾶς
ζακέττας, ἔνδυμα ἐπισκέψεων.
Μπότης (ό), ποτήριον πήλινον.

N

- Ναμάζι** (τό), (λέξις τουρκική), προσευχή.
Ντέρτι (τό), (τουρκική λέξις) ψυχικὸς πόνος, καῦμός.

Ξ

- Ξαμώνω**, πιάνω, σηκώνω.
Ξεκολώνω, ἐκριζώνω, ἐκθάλλω.
Ξεμπουρδαλιάζω, ἀτακῶ, κάμνω τρέλλες.
Ξυλάρμενη, λέγεται ἐπὶ ἰστιοφόρου τὸ ὄπιον ἐν καιρῷ καταγιγίσας
ἔχει συνεπτυγμένα καὶ περιδεδεμένα πάντα τὰ ἰστία αὐτοῦ.

O

- Οκαρίνα** (ή), εἶδος αὐλοῦ.
Ονιάς (ό), (τουρκική λέξις) δωμάτιον.
Ορφὸς (ό), ῥοφός, εἶδος ἰχθύος.

Π

- Πάγκος** (ό), τὸ σέλημα τοῦ πλοίου καὶ μεταφορικῶς πᾶν βάρηρον.
Παίρνω, ἐνταῦθα νικῶ.
Πακίσι ἢ μπαξίσι (τό), φιλοδώρημα.
Πάλα (ή), ἢ σπάθη.
Πάτερο ἢ πατερό (τό), δοκὸς ὑποστηρίζουσα τὴν στέγην.
Περγολιά ἢ περγολιά (ή), κληματαριά.
Πεσκέσι (τό), δῶρον.
Πηλαλῶ, τρέχω.
Πλύμα (τό), πλύση.
Πλουμίδια (τά), στολίδια.
Πονέντης ἢ πονέντες (ό), (ἰταλική λέξις) δυτικὸς ἄνεμος.
Πουρνάρι (τό), πρίνος (θάμνος).

Πουτούρια (τά), (τουρκική λέξις) είδος περισκελίδος, πανωβράκι.
Πυξάρι (τό), θάμνος άκανθώδης, και τό έξ αὐτοῦ ξύλον τό ὅποιον
εἶναι στερεώτατον.

P

Ραιδιό (τό), ραγισμένοι βράχοι.

Ρέγομαι, ὀρέγομαι.

Ρεύω, καταρρέω.

Ρηγάτο (τό), βασιλείον.

Ριζά (τά), ριζώματα, πρόποδες τοῦ βουνοῦ.

Ροκάνα (ή), ὄργανον ἀλωνατικόν, ἀποτελούμενον ἐκ πλατείας σα-
νίδος εἰς τήν κάτω ἐπιφάνειαν τῆς ὁποίας εἶναι ἐνσφινγωμένα
μαχαίριδια ἢ αἰχμηρά λιθάρια.

Ρουπάκι (τό), είδος δρυός.

Σ

Σαλαγῶ, ὀδηγῶ ποίμνιον.

Σαράϊ (τό), (Τουρκική λέξις) ἀνάκτορον.

Σινιόρα (ή), (Ἰταλική λέξις), κυρία.

Σκλήθρα (ή), μικρόν τεμάχιον ξύλου, ἀγκίδα.

Σουρίζω, σφυρίζω.

Σπάλα (ή), τό ὄστρον τῆς ὠμοπλάτης.

Σπηλιάδα (ή), μέγαν κῦμα.

Στουρνάρι (τό), σκληρὸς λίθος, τσακμακόπετρα.

Στριζω, τρίζω.

Συναξάρια (τά), βίαι Ἁγίων.

Σφαλάγγι (τό), είδος ἀράχνης δηλητηριώδους.

Σφοντύλι (τό), σπόνδυλος τῆς ἀτράκτου, είδος σβούρας.

Σωθέματα (τά), ἐνταῦθα ἅπαντα τά ἀντικείμενα τά εὔρισκόμενα
ἐντὸς κλειστοῦ χώρου.

T

Τάπια (ή), πρόχωμα.

Ταρναριστή (ή), τρεμουλιαστή.

Τόμπολα (ή), ὄρος ὁμωνύμου παιγνιδίου δηλῶν τὴν μεγαλύτεραν ἐπιτυχίαν αὐτοῦ.

Τουζλούκια (τά), (τουρκικὴ λέξις) κάλτσες φουστανελλοφόρων.

Τουμάνι (τὸ), (τουρκικὴ λέξις) ὁμίχλη.

Τουνεζι (φεσάκι) (τὸ), κατασκευασθὲν εἰς Τούνεζι (Τύνιδα).

Τουρνούρια (τά), (ἐκ τοῦ γαλλικοῦ) μέρος γυναικείας ἐνδυμασίας παλαιᾶς μόδας.

Τρίμμα (τὸ), εἶδος σούπας.

Τρομπόνι (τὸ), εἶδος μεγάλου πιστολίου.

Τρόχαλα (τά), λίθοι χειροπληθεῖς.

Τσεκούρι (τὸ), πέλεκυς, μπαλάς.

Τσινκουῖνα (ή), ὄρος παιγνιδίου, δηλῶν μίαν ἐπιτυχίαν.

Φ

Φάκνα (ή), τροφή ὀρνίθων καὶ ἄλλων κατοικιδίων ζώων, ἐνταῦθα, ἐπιούσιος ἄρτος.

Φάμπρικα (ή), (Γαλλικὴ λέξις) Ἐργοστάσιον, μεταφορικῶς δουλιὰ.

Φάντης (ὁ), (Ἰταλ. λέξις) στρατιώτης, ἵπποτης.

Φαρι (τὸ), ἵππος.

Φελούκα (ή), εἶδος ἰστιοφόρου.

Φέρμελη (ή), τὸ γιλέκο τοῦ φουστανελλοφόρου.

Φιόρα (τά), (Ἰταλ. λέξις) ἄνθη.

Φλομώνω, θολώνω, φουσκώνω.

Φορτσέρι (τὸ), σεντούκι, μπαῦλο.

Φόσσα (ή), (Ἰταλικὴ λέξις) τάφος.

Φραγκρίζω, κάμνω μορφασμούς.

Χ

Χάλαρο (τὸ), μεγάλος λίθος.

Χαρμπι (τὸ), (Τουρκικὴ λέξις), ἐπίμηκες ἐγχειρίδιον, εἶδος στιλέτου.

Χουγάζω, ὀδηγῶ διὰ τῆς φωνῆς, φωνάζω.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΑΔΑΜΙΔΗΣ ΒΑΣΙΛ. (1857 — 1923) Γνωστός και ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον «*Ἀδάμ*». Ἐγεννήθη εἰς τὸ Ζαγόριον τῆς Ἠλείου, ἀλλ' ἔζησε εἰς τὸν Βόλον. Ἐδημοσίευσε διηγήματα διὰ παιδιὰ εἰς τὴν «*Διάπλασιν τῶν παιδῶν*», τὰ ὅποια ἐξέδωκεν ἀργότερον εἰς ἰδιαίτερον τόμον ὑπὸ τὸν τίτλον «*Ἀπὸ τὸ χωριό μου*». Πολλὰ διηγήματά του πλούσια εἰς εἰκόνας παραστατικὰς ἐνδιαφέρουσαν καὶ εὐχαριστοῦν τὰ παιδιὰ.

ΑΘΑΝΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Φιλολογικὸν ψευδώνυμον τοῦ ποιητοῦ καὶ δημοσιογράφου *Γεωργίου Ἀθανασιάδου*. Ἐγεννήθη εἰς τὴν Ναύπακτον τὸ 1893 καὶ ἐσπούδωσε νομικά. Ἐξέδωκε τὰς ποιητικὰς συλλογὰς «*Πρωτὸν Σεκίνημα*», «*Ἀγάπη στὸν Ἐπαιχτο*» καὶ «*Καιρὸς Πολέμου*» καὶ διηγήματα τὸ «*Πράσινο καπέλο*», καὶ «*Δέξα ἔρωτες*». Ἐσχάτως ἐξέδωκε τὴν συλλογὴν διηγημάτων «*Ἀπλοϊκὲς ψυχές*».

Τὰ ἔργα του ἐμπνευσμένα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τὴν ζωὴν τῆς πατρίδος του ἔχουν ἠθογραφικὴν ἀξίαν καὶ εἶναι ἀπλὰ, ἀφελῆ καὶ εὐχάριστα.

ΑΘΑΝΑΣΟΥΛΑ ΕΥΔΟΚΙΑ τὸ γένος Πρωτοπαδάκη. Γεννηθεῖσα τὸ 1894 ἀπέθανε πρόωρος τὸ 1929. Ἐμελέτησε πολὺ τὴν ἑλληνικὴν λαογραφίαν καὶ ἐξέδωκεν ἀξιολόγους λαογραφικὰς συλλογὰς ποιημάτων καὶ μύθων διὰ τὰ παιδιὰ ὑπὸ τοὺς τίτλους «*Παιχνίδια καὶ τραγούδια*» «*Γύρω γύρω ὅλοι*», καὶ «*Ἦταν καὶ δὲν ἦταν*». Τὸ ἐνταῦθα δημοσιευόμενον ὀρειώτατον δημῶδες «*Μυρολόγι τῆς Παναγίας*» εἶναι διασκευὴ τῆς ἰδίας ἀπὸ διαφόρων παραλλαγῶν.

ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ ΚΩΣΤΑΣ. Ἐγεννήθη τῷ 1880. Ἐγραψε ποιήματα καὶ τινὰ ἔμμετρα θεατρικὰ ἔργα. ἔχει ἐκδόσει τὴν ποιητικὴν συλλογὴν «*Τὰ τραγούδια τοῦ σὺθαμπου*».

ΒΑΛΛΩΡΙΤΗΣ ΑΡΙΣΤΟΤ. Κατήγετο ἐξ οἰκογενείας ἀρματολῶν Εὐρυτάνων ἐγκατεστημένων ἀπὸ ἐτῶν εἰς τὴν Λευκάδα. Ἐγεννήθη τὸ

1824 και έσπούδασε κατ' αρχάς εις την Ίόνιον Σχολήν Κερκύρας. Άρ-
γότερον έλαβε τὸ δίπλωμα τῆς φιλολογίας ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον Παρι-
σίων. Ὁ εὐλιζρινὴς καὶ θερμὸς πατριωτισμὸς του τὸν ὠδήγησε κατ' ἀρ-
χάς εις τὴν πολιτικὴν δράσιν. Ἐχηματίσθη βουλευτὴς τῆς Ίονίου Βου-
λῆς ἐπὶ Ἀγγλοκρατίας, μετὰ δὲ τὴν ἔνωσιν τῶν Ἑλλανήσων μὲ τὴν

Ἑλλάδα ἀντεπροσώπωσε τὴν Λευκάδα εἰς τὴν
Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων ἔνωρις ὅμως ἀπεσύρθη
ἀπὸ τὴν πολιτικὴν καὶ ἀφοσιώθη εἰς τὴν ποιή-
σιν. Ἀπεθανάτισε μὲ τοὺς δεκαπεντασουλάβους
στίχους του τὴν ζωὴν τῶν ἀρματολῶν, πολλὰ ὄ-
ραϊα θέματα ἀπὸ τὴν δημόδιη ποιήσιν καὶ διαφό-
ρους σελίδας ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλῆν. Ἐπα-
νωστάσεως. Ἐγραψε κατὰ σειρὰν τὰς ἑξῆς ποιη-
τικὰς συλλογὰς. «Μνημόσυνα», «Τὴν Κυρὰ Φροσι-
νην», «Τὸ Σήμαντρο», «Τὸν Ἀθανάσιον Διάκον»,
τὸν «Ἀστρατόγιαννον» καὶ τὸν «Φωτεινόν», τὸν
ὁποῖον δὲν ἐπρόφθασε νὰ τελειώσῃ ἀποθανὼν
αἰφνιδίως τὸ 1879. Ὁ Βαλαωρίτης ἠγαθήτη
πολὺ ἀπὸ τοὺς συγχρόνους του καὶ δικαίως ἔθεω-
ρήθη ἔθνικὸς ποιητὴς. Τὰ ἔργα του διαπνέονται

ἀπὸ θερμὸν καὶ εὐγενὲς αἶσθημα καὶ συγκινοῦν καὶ σήμερον ἀκόμη
παρ' ὅλην τὴν οἰητορικότητα ἣ ὅποια τὰ χαρακτηρίζει. Ὑπὸ τὸν τίτλον
«Ἄπαντα» ἔχει ἐκδοθῆ ὀλόκληρον τὸ ἔργον του εἰς δύοτομον ἔκδοσιν.

ΒΑΦΟΠΟΥΛΟΣ Γ. Θ. Νεὸς διηγηματογράφος καὶ ποιητὴς ἐμφανι-
σθεὶς ἐσχάτως εἰς διάφορα περιοδικά. Τὰ πλεῖστα τῶν ποιημάτων του
ἔξεδόθησαν εἰς αὐτοτελῆ ἔκδοσιν «Τὰ Ρόδα τῆς Μυρτάλης».

ΒΗΛΑΡΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ. Εἶναι ἀπὸ τοὺς πρώτους νεοέλληνας λογο-
τέχναις, οἱ ὅποιοι ἔγρῳσαν εἰς τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν. Διὰ τοῦτο καὶ τὰ
ἔργα του ἐθεωρήθησαν ὡς τὰ πρῶτα ψελλίσματα τῆς νέας ἑλληνικῆς
μουσῆς. Ἐγεννήθη εἰς τὰ Ἰωάννινα τὸ 1771. Σπουδάσας τὴν ἰατρικὴν
εἰς τὴν Ἰταλίαν προσελήφθη εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ἀλῆ-Πασσᾶ ὡς
ἰατρὸς τῆς οἰκογενείας του. Διακρίνεται διὰ τὸ ἐλεύθερον πνεῦμά του,
τὴν πολυμάθειαν καὶ τὴν εὐγένειαν τῆς ψυχῆς του. Ἐγραψε μὲ
ἀπλότητα καὶ μὲ χάριν εἰς ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ στόμφος ἦτο τὸ
κυριότερον χαρακτηριστικὸν τῆς λογοτεχνίας. Οἱ στίχοι του δροσεροὶ
πάντοτε εἶναι συνήθως σατυρικοί. Ἐγραψε τὴν «Ρομείζην Γλῶσσαν» (γλωσ-
σικὴ μελέτη 1814) «Ποιήματα καὶ πεζὰ» (1827) καὶ μετέφρασε μὲ ἕνα
τρόπον ἐντελῶς δημιουργικὸν τοὺς Μύθους τοῦ Αἰσώπου, τὴν Βατραχο-
μουμαχίαν, τὸν Κρίτωνα τοῦ Πλάτωνος, Ἡρόδοτον, Θουκυδίδην κλπ.

ΒΛΑΣΤΟΣ ΠΕΤΡΟΣ. Ποιητὴς γνωστὸς ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Ἐρ-
μόνας. Ἐγεννήθη εἰς τὴν Καλκούταν τὸ 1879 ἔσπούδασε δὲ εἰς
Ἀθήνας τὰ νομικά. Ἐγραψε ποιήματα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δεκαεταρ-
στικά (συνεῖτα) ἐκδοθέντα ὑπὸ τοὺς τίτλους «Ἡ Ἀργώ», «Τῆς Ζωῆς»,
πέντε συμβολικὰ διηγήματα ὑπὸ τὸν τίτλον «Στὸν ἴσκιον τῆς συκιάς»,
μεταφρασθέντα εἰς τὴν γαλλικὴν, παράφρασιν τοῦ Ἰππολύτου τοῦ Εὐρυ-
πίδου, ταξιδιωτικὰς ἀναμνήσεις ὑπὸ τὸν τίτλον «Κριτικὰ Ταξείδια», διά-
φορα ἄρθρα κοινὰ καὶ φιλοσοφικά, καθὼς καὶ γραμματικὴ τῆς δη-
μοτικῆς. Ἡ ποιησὶς του δὲν ἔχει πολλὴν μουσικότητα, εἶναι ὅμως ρο-
μαλέα καὶ φυσιολατρικῆ.

ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ. Γνωστὸς καὶ ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον
Γιάννης Ἐπαχτίτης. Εἰς ἕκ τῶν δοκιμωτέρων συγχρόνων πεζογράφων
μας. Ἐγεννήθη εἰς τὴν Ναύπακτον τὸ 1868 καὶ ἔσπούδασε φιλολογίαν.

Σήμερον εἶναι γενικός διευθυντής τῶν Ἀρχαίων τοῦ Κράτους. Κατέγευε εἰς τὴν μελέτην τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως καὶ ἔγραψεν σχετικὰς διατριβάς, ὡς τὸ «Ἀρχαίον τοῦ Στρατηγοῦ Ἰωάννου Μαυρογιάννη» καὶ τὰ «Χιακὰ Ἀρχαία», αἱ ὁποῖα εἶναι πολὺ ἀξιόλογοι. Ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ καθαρῶς λογοτεχνικὰ ἔργα του, ἰδίως τὰ διηγήματα, ἔχουν πολὺ συχνὰ θέματα ἱστορικά καὶ ὁμοιάζουν πρὸς χρονογραφίας. Τὸ ἔργον τοῦ Βλαχογιάννη διακρίνεται διὰ τὴν γραφικότητά του, τὸ ἀρρενωπὸν ὕφος του, καὶ προπάντων διὰ τὴν ὠραίαν καὶ πλουσίαν γλῶσσαν του. Τὰ κυριώτερα τῶν ἔργων του εἶναι: Τὰ «Μεγάλα χρόνια» (συλλογὴ ἱστορικῶν πεζογραφημάτων), οἱ «Γύρος τῆς Ἀνέμης» (μῦθοι) «Λόγοι καὶ Ἀντίλογοι (πεζὰ ποιήματα)» «Ἔρμος κόσμος» τοῦ «Χάρου ὁ χαλασμός» κλπ.

ΓΚΟΛΦΗΣ ΡΗΓΑΣ, Φιλολογικὸν ψευδώνυμον τοῦ ποιητοῦ Δ. Π. Δημητριάδου. Ἐγεννήθη τὸ 1886 καὶ ἐσπούδασε νομικά. Ἐξασκεῖ ἀπὸ ἐτὸν τὸ ἐπάγγελμα τοῦ συμβολαιογράφου. Ἐδημοσίευσε τὰς ποιητικὰς συλλογὰς «Τραγοῦδια τοῦ Ἀπριλίου», «Ὑμνοι», «Τὸ γύρισμα τῆς ῥίμας», πλείστας κριτικὰς μελέτας καὶ ἀρθρα εἰς διάφορα φιλολογικὰ περιοδικά. Ἡ ποιησίς του εἶναι ἐπηρεασμένη ἀπὸ τὸν Παλαμᾶ, τοῦ ὁποῖου εἶναι θαυμαστής, αἱ δὲ κριτικαὶ μελέται του εἶναι πρωτότυποι καὶ ἀξιόλογοι.

ΓΡΑΝΙΤΣΑΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ (1880—1915). Ἐκλεκτὸς δημοσιογράφος τῆς Ἐφρουτανίας καὶ ἀπέ-

καὶ λογοτέχνης. Ἐγεννήθη εἰς τὴν Γρανίτσαν θανε νεώτατος εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἀντιπροσώπευσε τὴν ἐπαρχίαν του εἰς τὴν Β' Ἐθνοσυνέλευσιν τοῦ 1911. Κατὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους διεκρίθη ὡς ἔφεδρος ὑπολοχαγός. Ἐγραψε διηγήματα, ποιήματα, καὶ τὸ θεατρικὸν ζὸν ἔργον «Ὁ Μητρούσης». Εἶναι ὁμως κυρίως γνωστός ἀπὸ σειρὰν φυσιογνωστικῶν λογογραφημάτων του, ἐκδοθέντων ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὰ ἅγια καὶ τὰ ἥμερα τοῦ βουνοῦ καὶ τοῦ λόγγου», εἰς τὰ ὁποῖα περιγράφεται κατὰ γαρίεντα τρόπον ἡ ζωὴ καὶ αἱ λαϊκαὶ παραδόσεις περὶ τῶν ζῶων τῶν διαιτωμένων εἰς τὰ βουνὰ καὶ τὰ δάση τῆς πατρίδος του. Γνωστότατα εἰσὶν εἰς τὰ χρονογραφηματα τοῦ Γρανίτσα εἰς τὰς ἐφημερίδας «Πατρίς» καὶ «Χρόνος», διὰ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν χάριν των.

ΓΡΥΠΑΡΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ. Ἐκ τῶν ἀρίστων συγχρόνων Ἑλλήνων ποιητῶν. Ἐγεννήθη εἰς τὴν Σίφνον τὸ 1871. Ἐφοίτησεν εἰς τὴν Μεγάλην τοῦ Γένους Σχολὴν καὶ συνεπλήρωσε τὰς σπουδὰς του εἰς Ἀθήνας, ὅπου ἀνεκηρύχθη διδάκτωρ τῆς φιλολογίας καὶ ἀργότερον εἰς Ἰταλίαν, Γαλλίαν καὶ Γερμανίαν. Διετέλεσε ἐκπαιδευτικὸς λειτουργὸς ἐν Κωνσταντινουπόλει κατ' ἀρχὰς καὶ ἐν Ἑλλάδι ἀργότερον, ὅπου ἐγκατεστάθη ὀριστικῶς τὸ 1899. Τὸ 1923 διωρίσθη διευθυντὴς τοῦ ἑτήμιου «Γραμμάτων καὶ Καλῶν Τεχνῶν», ἤδη δὲ εἶναι διευθυντὴς τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου. Ἐξέδωκε μίαν μόνον ποιητικὴν συλλογὴν ὑπὸ τὸν τίτλον «Σκαραβαῖοι καὶ Τερακόττες», διὰ τῆς ὁποίας ὁμως καὶ ἐπεβλήθη. Καλλιτέχνης ἐξ ἰδιοσυγκρασίας ὁ Γρυπάρης καὶ λόγιος ἀπὸ τοὺς ὀλίγους ἀνεδείχθη ἐμπνευσμένος γλωσσοπλάστης καὶ ἔγραψε στίχους με ἀρμονίαν βαρῆχον δυνατὴν, πλουσίαν, ἐπιβλητικὴν. Ἐκτὸς τῆς ἀνω συλ-

λογής ὁ Γρουπάρης ἐξεπώνησε καὶ μεταφράσεις τῶν ἔργων τοῦ Αἰσχύλου, τῆς Πολιτείας τοῦ Πλάτωνος, καὶ τινῶν ἄλλων ἔργων ξένων ποιητῶν. Αἱ μεταφράσεις αὐταὶ εἶναι δημοιοργικαί, ἔχουν ἐρημνευτικὴν ἀκρίβειαν καὶ καλλιτεχνικὴν χαρακτῆρα, ἰδίως δὲ αἱ τῶν «Περσῶν» καὶ τῶν «Τρετιδῶν» τοῦ Αἰσχύλου θεωροῦνται ὡς αἱ δοκιμώτεραι μεταφράσεις ἀρχαίων ἔργων εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν.

ΔΡΟΣΙΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Γνωστός ποιητῆς καὶ πεζογράφος. Ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ 1859. Ἐχορημάτισε ἐπὶ τινὰ καιρὸν τμηματάρχης τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας διατελεῖ δὲ ἐπὶ πολλοῦ χρόνου γραμματεὺς τοῦ Συλλόγου Ὠφελίμων Βιβλίων. Εἶναι πολυγραφώτατος. Ἐξέδωκε ποιητικὰς συλλογὰς, μνηστορήματα καὶ διηγήματα τῶν ὁποίων εἶναι τὰ «Κλειστὰ Βλέφαρα», «Θὰ Βραδυάξη», «Φωτερὰ σποτάδια», «Τὸ βοτάνι τῆς ἀγάπης», «Ἀμαρυλλίς» κλπ. Τὰ ἔργα του καὶ ἰδίως τὰ ποιήματά του εἶναι ἀγαπητὰ διὰ τὴν ἀπλότητα καὶ διαύγειαν τῆς μορφῆς.

ΚΑΒΑΦΗΣ Ν. Κ. Σύγχρονος ποιητῆς ἐξ Ἀλεξανδρείας ἐντελῶς πρωτό-

τυπος. Ἡ ἰδιοορθυμία τῆς τέχνης του ξενίζει πολλοὺς. Εἰς τὴν ποιήσιν του δὲν μεταχειρίζεται τοὺς συνήθεις κανόνας τῆς μετρικῆς· χρησιμοποιεῖ γλῶσσαν ἀνάμικτον καὶ πολυλάκις παρέχει τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἀδιαφορεῖ διὰ τὴν ἔξωτερικὴν μορφήν τῶν ποιημάτων του. Τὸ κάλλος καὶ ἡ ἀξία αὐτῶν ἔγκειται κυρίως εἰς τὸ περιεχόμενον. Εἶναι ὁ ποιητῆς τοῦ νοήματος. Τὰ θέματα τῶν ἔργων του εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἱστορικά εἰλημμένα κατὰ προτίμησιν ἀπὸ τὴν Ἀλεξανδρινήν, τὴν Ῥωμαϊκὴν καὶ τὴν Βυζαντινὴν ἐποχὴν. Τὰ ποιήματά του ἐν τούτοις δὲν εἶναι ἐπιτικά ἀλλ' ἔχουν φιλοσοφικὴν πνοὴν καὶ βαθύτατον λυρισμὸν. Διακρίνονται ἐπι-

σης διὰ τὴν πυκνότητα καὶ τὴν ἐπιγραμματικὴν αὐτῶν ἀξίαν. Ὁ Καβάφης ἐξέδωκε τὰ ποιήματά του εἰς φυλλάδια, τὰ ὁποῖα διανέμει δωρεάν εἰς τοὺς φίλους του.

ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ ΑΝΔΡΕΑΣ. (1860—1922). Εἰς ἐκ τῶν καλύτερων

διηγηματογράφων τοὺς ὁποίους ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἡ νεοελληνικὴ λογοτεχνία. Ἐκαμε πολλὰ ταξίδια ὡς ἰατρός τοῦ ναυτικοῦ καὶ κατοπιν ὡς στρατιωτικὸς ἰατρός εἰς τὰς Ἑλληνικὰς ἀκτὰς καὶ τὴν μεσόγειον ὑπαιθρον καὶ ἐμελέτησε τὰ ἥθη καὶ τὰ ἔθιμα τοῦ νεοελληνικοῦ λαοῦ. Εἶναι ὁ κατ' ἔξοχὴν ἠθογράφος τῶν μικρῶν καὶ τῶν ταπεινῶν πρὸς τοὺς ὁποίους ἔτρεφε βαθεῖαν συμπάθειαν. Κατ' ἀρχὰς ἔγραφεν εἰς τὴν καθαρεύουσαν ἀλλὰ ὀλίγον κατ' ὀλίγον προσεχώρησεν εἰς τὴν δημοτικὴν. Εἰς τὰ ἔργα του μᾶς παρουσιάζεται ὡς μελαγχολικὸς μὲν, ἀλλὰ βαθὺς καὶ εἰλικρινῆς παρατηρητῆς τῶν προσώπων καὶ τῶν πραγμάτων τὰ

περιγράφει. Έγεννήθη εις τὰ Λεχαινά τῆς Ἡλείας. Ἔργα: Ἡ «Λυγερή», «Ὁ Ζητιάνος», «Διηγήματα», «Διηγήματα γιὰ τὰ παληκάρια μας», «Λόγια τῆς πλώρης», ὁ «Ἀρχαιολόγος», «Παλιές ἀγάπες».

ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ ΚΩΣΤΑΣ. Ποιητής. Έγεννήθη εἰς τὴν Τρίπολιν τὸ 1896. Ἐσπούδασε νομικά καὶ διετέλεσε διοικητικὸς ὑπάλληλος. Ἐξέδωσε τρεῖς ποιητικὰς συλλογὰς. «Ὁ πόνος τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν πραγμάτων», «Νηπενθή», βραβευθέντα εἰς τὸν Φιλαδέλφειον διαγωνισμόν, καὶ «Ἐλεγεία καὶ σάτυρες». Ποιητὴς κατ' ἐξοχὴν μελαγχολικὸς εἶδε καὶ περιέγραφε τὴν ζωὴν ἀπὸ τὴν τραγικωτέραν τῆς ἀποψιν. Τὰ ποιήματά του εἶναι ἀριστοτεχνικῶς ἐπεξεργασμένα, πυκνά, βαθέως λυρικά καὶ συγχρόως καυστικώτατα σατυρικά. Ὁ Καρυωτάκης ἠτυοκτόνησεν εἰς Πρέβεζαν τὸ 1928.

ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ ΦΩΤΗΣ. Σύγχρονος καλλιτέχνης μὲ πολυέδρον καὶ δυνατὸν τάλαντον. Εἶναι ἐκλεκτὸς ζωγράφος συγχρόνως καὶ λογοτέχνης. Ἐμελέτησε πολὺ τὴν Βυζαντινὴν τέχνην καὶ ἠρωίνευσεν αὐτὴν δημιουργικῶς τόσον εἰς ἔργα ζωγραφικῆς ὅσον καὶ εἰς λογοτεχνήματα. Ἐδημοσίευσεν τὰ «Ταξειδία», ταξιδιωτικὰς ἐντυπώσεις ἀπὸ ἱστορικοὺς τόπους τῆς Ἑλλάδος μεγάλης καλλιτεχνικῆς καὶ ἱστορικῆς ἀξίας «τὴν Βασάντα» συλλογὴν περὶ τῶν ποιημάτων, καὶ τὸ μυθιστόρημα «Πέτρος Κάζας». Τὸ ἔργον τοῦ Κόντογλου διακρίνεται διὰ τὸ ἀρρενωπὸν ὄφρος καὶ τὸν καλλιτεχνικὸν καὶ ἀπολύτως προσωπικὸν χαρακτῆρα του. Ὁ Κόντογλου κατὰ γὰρ ἀπὸ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ διαμένει εἰς Ἀθήνας.

ΚΡΙΝΑΙΟΣ ΠΑΥΛΟΣ—ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ. Νέος ποιητής. Δημοσιεύει ποιήματα εἰς διάφορα περιοδικὰ διακρινόμενα διὰ τὴν πρωτοτυπία τῶν εἰκόνων καὶ διὰ τὴν μουσικότητά των.

ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ ΚΩΣΤΑΣ. (1868—1894). «Ὁ τραγουδιστὴς τοῦ χωριοῦ καὶ τῆς στάνης». Ὁ τίτλος αὐτὸς εἰλημμένος ἀπὸ τὴν ὁμώνυμον ποιητικὴν συλλογὴν τοῦ Κρυστάλλη ἀποδίδει ἀκριβῶς τὴν προσωπικότητα καὶ τὸ εἶδος τῆς ποιήσεως αὐτοῦ. Ὁ Κρυστάλλης ἐγεννήθη εἰς τὰ βουνὰ τῆς Ἡπείρου (χωριὸν Συράζου), ἀπὸ τὴν φύσιν καὶ τὴν ζωὴν τῶν ὁποίων εἶναι ἐμπνευσμένον ὁλόκληρον τὸ ἔργον του. Μαθητὴς ἀκόμη τοῦ Γυμνασίου ἐξέδωκε τὸ ποίημα «Σχιαὶ τοῦ Ἄδου», μὲ τὸ ὅποιον ἐξύμνει τοὺς ἥρωας τῆς Ἐπανάστασεως. Καταδιωχθεὶς διὰ τοῦτο ὑπὸ τῶν Τούρκων κατέφυγεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου διήγαγε βίον πλήρη στερήσεων, ἐργαζόμενος ὡς ἐργάτης τυπογραφείου κατ' ἀρχάς, καὶ ὡς ἰδιωτικὸς ὑπάλληλος ἀργότερον. Εἰς τὰς Ἀθήνας ἐξέδωκε τὰς ποιητικὰς συλλογὰς: «Ὁ Καλόγηρος τῆς κλεισούρας τοῦ Μεσολογγίου», «Ὁ τραγουδιστὴς τοῦ χωριοῦ καὶ τῆς στάνης», τὰ «Ἀγροτικά καὶ τὰ πεζογραφήματα». Μετ' ὀλίγον ὁμῶς

προσβληθεὶς ὑπὸ φθίσεως ἀπεφάσισε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του, ἀλλ' ἀπέθανε κατ' ὄδον. Μετὰ τὸν θάνατόν του ἐξεδόθησαν ὅλα τὰ ἔργα του εἰς δύο τόμους. Τὸ ἔργον του εἶναι ἀνεπηρέαστον ἀπὸ ξένους ἐπιδράσεις διότι ὁ Κρυστάλλης δὲν ἐμελέτησε τοὺς ξένους ἀλλ' ἔγραφε ὅτι τοῦ ὑπῆρχε τὸ θεομὸν αἰσθημὰ του καὶ ἡ νοσταλγικὴ του διάθεσις. Διὰ τοῦτο τὰ ἔργα του εἶναι γραφικώτατα καὶ συγκινοῦν βαθέως τὸν ἀναγνώστην.

ΛΑΓΟΠΑΤΗΣ ΧΡΙΣΤΟΣ. Έγεννήθη εἰς τὴν Τρίπολιν τὸ 1894. Ἐσπούδασε τὰ νομικά, ἤδη δὲ ὑπηρετεῖ ὡς ἀνώτερος ὑπάλληλος εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Γεωργίας. Ἐδημοσίευσεν εἰς διάφορα περιοδικὰ ποιήματα, διηγήματα καὶ καλλιτεχνικὰς μεταφράσεις ξένων ποιητῶν. Τὰ ἔργα του,

καὶ ἰδίως τὰ διηγήματά του, διακρίνονται διὰ τὴν πρωτοτυπίαν, τὴν ἠθογραφικὴν τῶν ἀξίαν καὶ πρὸ πάντων διὰ τὴν ἀπλότητα καὶ τὸ ἀπέριττον τῆς μορφῆς.

ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ. Ἐγεννήθη εἰς Ληξούριον τὸ 1811. Ἐσπούδασε τὰ νομικὰ εἰς τὴν Εὐρώπην, ἐπανελθὼν δὲ εἰς τὴν Κεφαλληνίαν ἠσχολήθη κατ' ἀρχὰς μὲ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ δικηγόρου. Ἐνωρὶς ὅμως ἀπὸ τοῦ ἔτους 1843 ἐπεδόθη ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὴν λογοτεχνίαν. Μὲ πολὺ πνεῦμα καυτηριάζει εἰς τὰ ἔργα του, ἐμμετρα καὶ πεζὰ, τὰς προλήψεις καὶ τὴν ἀμάθειαν τοῦ λαοῦ καὶ γενικῶς τὰ διάφορα ἔκτροπα τῆς ἐποχῆς του. Πολλὰκις κατεδίωχθη διότι πολλοὺς δυσηρέσησε. Ἦτο ὅμως εὐλαβικῆς καὶ ἀδόλος χαρακτῆρ. Ἡ λεπτὴ χάρις, ὁ φαιδρὸς τόνος καὶ ἡ καυστικὴ εἰρωνεία τῶν ἔργων του ἔτερε πολὺ τοὺς συγχρόνους του καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ μᾶς εὐχαριστεῖ καὶ σημερινόν. Ἀπέθανε γνωστὸς καὶ σεβαστὸς πλέον τὸ 1901. Ἐκ τῶν ἔργων του σπουδαιότερα εἶναι «Οἱ καταδρομῆς μου ἐξ αἰτίας τοῦ λύχνου», «Γιατὶ τὰ τάληρα τὰ

λέν τάλαρα», ἢ «Αὐτοβιογραφία» του καὶ ἄλλα. Τὰ ποιήματά του ἐξεδόθησαν αὐτοτελῶς τὸ 1915. Εἶχεν ὅμως ἐκδόσει καὶ ὁ ἴδιος συλλογὴν αὐτῶν τὸ 1872 ὑπὸ τὸν τίτλον «Στιχογραφήματα».

ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ ΜΙΑΤΙΑΔΗΣ. Ἀρμονικὸς καὶ ἐμπνευσμένος ποιητὴς τῆς ἑλληνικῆς φύσεως. Τὰ ποιήματά του, μικρὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, διακρίνονται διὰ τὴν κομψότητα καὶ τὴν χάριν τῆς μορφῆς, τὸν λεπτὸν λυρισμὸν, καὶ τὴν μουσικότητά των. Ἐγεννήθη εἰς τὸ Μεσολόγγιον τὸ 1870, ἐσπούδασε εἰς Ἀθήνας τὰ νομικὰ, ἤδη δὲ ὑπηρετεῖ ὡς ἀνώτερος ὑπάλληλος εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Βουλῆς. Ἐξέδωκε διαφόρους ποιητικὰς συλλογὰς μεταξὺ τῶν ὁποίων τὰ «Συντρίμματα» (1898), «Ἔρωτες» (1903), «Τὰ πεπρωμένα», τοὺς «Ἀσφοδέλους», ἓν δράματιον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ κινρὰ τοῦ πύργου» καὶ μεταφρασάν των «Στροφῶν» τοῦ Μωραεῶς, ἀπὸ τὴν τέχνην τοῦ ὁποίου φαίνεται ἐπηρεασμένος.

ΜΑΛΑΜΟΥ ΔΙΠΛΑ ΚΛΕΑΡΕΤΗ. Σύγχρονος ποιήτρια Ἐγεννήθη εἰς τὴν Πρέβεζαν καὶ ἀνετράφη εἰς τὴν Λευκάδα. Ἔχει ἐκδόσει τὴν ποιητικὴν συλλογὴν «Στὸ διάβα μου» καὶ τὴν συλλογὴν διηγημάτων «Γιὰ λίγη ἀγάπη». Τὴν χαρακτηρίζει λυρικὴ διάθεσις καὶ λεπτὸν αἰσθημα. Διαμένει εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ δημοσιεύει ποιήματα εἰς διάφορα φιλολογικὰ περιοδικά.

ΜΕΛΑΧΡΟΙΝΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ. Σύγχρονος ποιητὴς. Ἐγεννήθη εἰς τὴν Βραίταν καὶ ἔζησε ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἐξέδωκε τὸ περιοδικὸν «Ζωή», δύο ποιητικὰς συλλογὰς «Ὁ δρόμος φέρνει» καὶ «Παραλλαγές», καθὼς καὶ μεταφρασάν τῆς «Ἐκάβης» τοῦ Εὐρυπίδου. Τὰ ποιήματά του ἐπιμελῶς ἐπεξεργασμένα, ἔχουν πολλὴν μουσικότητα.

ΜΗΤΣΑΚΗΣ ΜΙΧΑΗΛ. (1868—1916).

Διακεκριμένος δημοσιογράφος και λογοτέχνης. Έγεννήθη εις τὰ Μέγαρα. Ἐδημοσίευσεν ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν εἰς διαφόρους ἐφημερίδας, περιοδικὰ καὶ ἡμερολόγια, ταξιδιωτικὰς ἐντυπώσεις, ἀνταποκρίσεις, χρονογραφήματα, διηγήματα καὶ περὶ ποιήματα. Μεταξὺ αὐτῶν διακρίνονται ἡ «Θλίψις τοῦ Μαριάρου», «Ἡ Παναγία ἢ Μεγαλομάτα», αἱ «Ταξιδιωτικαὶ σημειώσεις», «Ἀθηναϊκαὶ σελίδες» κλπ. Προσβληθεὶς ὑπὸ ἐγκεφαλικῆς νόσου ἀπέθανε ἑνωρίς. Τὸ ἔργον τοῦ Μητσάκη εἶναι πνευματώδες, πλούσιον εἰς λεκτικὰ εὐρήματα καὶ ἔχει ἠθογραφικὴν καὶ καλλιτεχνικὴν ἀξίαν.

ΝΙΡΒΑΝΑΣ ΠΑΥΛΟΣ. Φιλολογικὸν

ψευδώνυμον τοῦ Ἑλληνος λογογράφου Πέτρου Ἀποστολίδου. Ἐγεννήθη εἰς τὴν Μαριανούπολιν τῆς Ρωσσίας τὸ 1866 καὶ ἐσπούδασεν τὴν ἰατρικὴν. Ἦδη εἶναι ἀπόστρατος τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ. Ἐκαλλιέργησεν ἐπιτυχῶς ὅλα τὰ εἶδη τοῦ λόγου, ποίημα, διήγημα, δράμα, τεχνοκριτικὴν, εἶναι ὅμως κυρίως γνωστὸς ἀπὸ τὸ χρονογράφημά του, τὸ ὁποῖον ἀνήγαγεν εἰς λογοτεχνικὸν εἶδος. Τὰ σπουδαιότερα τῶν ἔργων του εἶναι «Ἀπὸ τὴν Φύσιν καὶ τὴν Ζωὴν», «Ὁ Θέμος Ἀννίνος καὶ ἡ Ἑλληνικὴ γελοιογραφία», «Τὸ συναξάρι τοῦ Παπα—Παρθένη», «Θέατρον», «Ἡ Ζωὴ τοῦ δρόμου», «Ἡ Φιλοσοφία τοῦ Νίτσε», «Τὸ Ἀγριοπούλουδο» καὶ ἄλλα. Ὁ Νιρβάνας ἐτιμήθη διὰ τοῦ ἀριστείου τῶν Γραμμάτων καὶ τῶν Τεχνῶν ἐξελέγη δὲ καὶ Ἀκαδημαϊκός.

ΟΥΡΑΝΗΣ ΚΩΣΤΗΣ. Σύγχρονος ποιητὴς καὶ δημοσιογράφος.

Ἐγεννήθη εἰς Κωνσταντινούπολιν τὸ 1891. Ἐταξείδευσεν πολὺ. Γράφει ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν εἰς διαφόρους ἐφημερίδας καὶ περιοδικὰ ταξιδιωτικὰς ἐντυπώσεις, ἀνταποκρίσεις, κριτικὰς μελέτας, καὶ χρονογραφήματα. Εἶναι γνωστὸς καὶ ἀπὸ τὰς ποιητικὰς συλλογὰς του «Νοσταλγίες» καὶ «Σπλέεν». Ὁ Οὐράνης εἶναι ποιητὴς κοσμοπολίτης. Τὸν χαρακτηρίζει βαθεῖα καὶ πολυμερὴς μόρφωσις, μελαγχολικὴ διάθεσις καὶ ἐξαιρετικὴ εὐαισθησία. Ὁ στίχος του, μολονότι κατὰ τὸ πλεῖστον δεκαπεντασύλλαβος εἶναι πάντοτε μουσικός.

ΠΑΛΑΜΑΣ ΚΩΣΤΗΣ. Θεωρεῖται ἀπὸ πολλοὺς ὁ μεγαλύτερος τῶν συγχρόνων ἑλλήνων ποιητῶν. Ἡ ποίησις του περιέλαβε ὀλόκληρον τὸν ἑλληνικὸν πολιτισμὸν εἰς τὴν ἐξέλιξιν του διὰ μέσου τῶν αἰῶνων καὶ ἀνέδειξε τὴν ἐνότητά αὐτοῦ. Χαρακτηριστικὰ τοῦ ἔργου του εἶναι ἡ βαθεῖα σκέψις, τὸ βαθὺ αἶσθημα καὶ ἀκόμη ὁ προφητικὸς δραματισμὸς, ὁ ὁποῖος χαρακτηρίζει τοὺς μεγάλους ποιητὰς. Εἶναι πολυγραφώτατος. Ἐγράφη καὶ διεκρίθη εἰς ὅλα τὰ εἶδη τοῦ ἐμμέτρου καὶ τοῦ πεζοῦ λόγου. Τὰ κυριώτερα τῶν ποιητικῶν ἔργων του εἶναι «Τὸ Τραγούδι τῆς Πατρίδος μου», «Ὑμνος εἰς τὴν Ἀθηνᾶν», «Τὰ μάτια τῆς

θη διά τοῦ Ἀριστείου τῶν Γραμμάτων καὶ τῶν Τεχνῶν.

ψυχῆς μου», «Ταμβοὶ Ἀνάπαιστοι», «Ὁ Τάφος», «Οἱ καὶμοὶ τῆς Λιμνοθάλασσης», «Ὁ δωδεκάλογος τοῦ Γύφτου» κλπ. Ἐκτός τούτων ὁ Παλαμᾶς ἐδημοσίευσε διάφορα διηγήματα μετὰ τῶν ὁποίων διακρίνεται «Ὁ θάνατος τοῦ παληχαριοῦ», τὸ δράμα «Τρισεύγενη» καὶ πολλὰς κριτικὰς μελέτας περιφήμους διὰ τὴν σοβαρότητά των, περὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ ξένων λογοτεχνῶν, καὶ πλεῖστα ἄλλα ἀόφρα φιλολογικὰ καὶ κοινωνικά, μεταφράσεις κλπ. Ὁ Παλαμᾶς ἐγεννήθη εἰς τὰς Πάτρας τὸ 1859. Ἐχορημάτισε ἐπὶ μαζοῶν σειρὰν ἐτῶν γενικὸς γραμματεὺς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ἐσχάτως δὲ ἐχορημάτισε καὶ Πρόεδρος τῆς Ἐθνικῆς Ἀκαδημίας. Τὸ ἔργον του ἐτιμῆ-

ΠΑΛΛΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Διαπρεπὴς ποιητὴς καὶ πεζογράφος. Ἐγεννήθη εἰς τὸν Πειραιᾶ τὸ 1851. ἔζησεν ὅμως πολὺ εἰς τὸ ἐξωτερικόν καὶ ἰδίως εἰς τὰς Ἰνδίας. Προικισμένος, μὲ χαρίσματα ἀληθινὰ καλλιτέχων καὶ μὲ εὐρυτάτην μόρφωσιν, ἔδωκεν εἰς τὴν ἑλληνικὴν φιλολογίαν ἔργα σοβαρὰ καὶ δόξια. Εἶναι δημοτικιστὴς τῶν ἀρχῶν. Μετέφρασε τὴν Ἰλιάδα τοῦ Ὁμήρου, τὰ πρῶτα βιβλία τοῦ Θουκυδίδου, τὸν Κύκλωπα τοῦ Εὐριπίδου, τὸ Εὐαγγέλιον, καθὼς καὶ ἔργα ἐξόχων ξένων συγγραφέων ὡς τοῦ Σαίξπηρ, Κάντ καὶ ἄλλων. Αἱ μεταφράσεις του διακρίνονται διὰ τὴν δημιουργικὴν ἀπόδοσιν τοῦ πνεύματος τοῦ συγγραφέως καὶ διὰ τὸν συγχρονισμόν των. Ἀλλὰ καὶ τὰ πρωτότυπα ἔργα του, ποιήματα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ διηγήματα εἶναι πολὺ ἐχάριστα, διότι παρουσιάζουν γὰρ τὸ πολὺ ὑγιὲς καὶ

δροσερόν. Ἐκτός ἀπὸ τὰ τραγουδάκια γιὰ τὰ παιδιὰ» ἐξέδωκε καὶ τὰ «Κούφια καρῦδια», εἰς τὰ ὁποῖα περιλαμβάνονται τὰ πλεῖστα τῶν ἔργων του.

ΠΑΠΑ - ΚΑΤΙΝΑ. Ἐγεννήθη εἰς τὴν Βόρειον Ἠπειρον κατὰ τὸ ἔτος 1900 καὶ ἐμεγάλωσεν εἰς τὴν Κέρκυραν. Σπουδίασα φιλολογίαν ὑπηρετεῖ ὡς καθηγήτρια εἰς Γυμνάσιον Ἀθηνῶν. Ἐδημοσίευσεν διάφορα διηγήματα εἰς πολλὰ περιοδικὰ (Κερκυραϊκὴν Ἀνθολογίαν, Παντογνώστης, Νέαν Ἑστίαν, Ἑλληνικά Γράμματα). Ἀπὸ τὰ ὠραιότερα διηγήματά της εἶναι τὸ «Στὴν σκαμιά ἀπὸ κάτω», καὶ Ὁ Βόθνας». Τὴν χαρακτηρίζει ἡ βαθεῖα ψυχολογία τῶν τύπων, τοὺς ὁποίους περιγράφει, ἡ ὠραία καὶ ἀπλή γλῶσσα καὶ τὸ ἐξαιρετικῶς λεπτὸν ὕφος.

ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ ΖΑΧΑΡΙΑΣ. Σύγχρονος λογοτέχνης τεχνοκριτικός καὶ δημοσιογράφος. Ἐγεννήθη τὸ 1877 εἰς τὸ Καρπενήσιον. Ἐταξεί-

δενσε πολύ και έτυχε λαμπράς μορφώσεως. Σήμερον είναι διευθυντής της Έθνικής Πινακοθήκης. Έδημοσίευσεν τὰ «Πολεμικά τραγούδια» «Χελιδόνια» συλλογήν παιδικῶν ποιημάτων, πεζὰ ποιήματα ὑπὸ τὸν τίτλον «Πεζοὶ Ρυθμοὶ» τὸ ἀναγνωσματάριον «Ψηλά Βουνά» πρὸς χρῆσιν τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, σειράν διηγημάτων ἐκδοθέντων εἰς ἰδιαίτεράν ἐκδοσιν, πλείστας τεχνοκριτικὰς μελέτας, χρονογραφήματα καὶ διάφορα πολιτικὰ καὶ κοινωνικὰ ἄρθρα. Ὁ Παπαντωνίου εἶναι γνωστὸς κυρίως ὡς τεχνοκριτικὸς καὶ δημοσιογράφος· ἀλλὰ καὶ τὸ καθαρῶς λογοτεχνικὸν ἔργον του εἶναι ἀξιόλογον διὰ τὴν πρωτοτυπίαν καὶ τὴν καλλιτεχνικὴν του μορφήν. Ἐσχάτως ἐξέδωκε τὴν ποιητικὴν συλλογήν «Θεῖα Δώρα».

ΠΑΝΑΓΙΟΠΟΥΛΟΣ ΠΑΝΟΣ. Ἐγενήθη εἰς τὸ Σουλόκαστρον τῆς Κορινθίας τὸ 1875. Ἐχρημάτισεν ἐπιθεωρητὴς τῶν δημοτικῶν σχολείων καὶ ἔγραψε διηγήματα καὶ παιδαγωγικὰς μελέτας. Τὰ διηγήματά του ἐμπνευσμένα κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τὴν ἀγροτικὴν ζωὴν ἔχουν πολὺ πνεῦμα καὶ λεπτὴν σάτυρον. Ἐξέδωκε συλλογὴν διηγημάτων ὑπὸ τὸν τίτλον «Χωριάτικες ἱστορίαι» καὶ ἔδημοσίευσεν εἰς τὴν «Διάπλασιν» καὶ εἰς διάφορα ἡμερολόγια πολλὰ διηγήματα, μετὰ τῶν ὁποίων διαζρύνονται «Ἀκρίδα» «Στὸ γάμο του βαφτίσια», ἢ «Μοιρασιά» κλπ.

ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. 1851 — 1911). Μία ἐκ τῶν συμπαθεστέρων φυσιογνωμιῶν τὰς ὁποίας ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἡ ἱστορία τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς λογοτεχνίας. Ἐγενήθη καὶ ἀπέθανεν εἰς τὴν Σκιάθον, τῆς ὁποίας τὴν ὠραίαν φύσιν, τὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθιμα τῶν κατοίκων ἀπεθανάτισεν εἰς τὸ ἔργον του. Ἐφοίτησεν ἐπ' ὀλίγον εἰς τὴν φιλολογικὴν σχολὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἐχρημάτισεν ἐπὶ τινα χρόνον δημοδιδάσκαλος. Τὸ μεγαλύτερον ὅμως μέρος τῆς ζωῆς του διήγαγε ἀσκῶν τὸ ἐπάγγελμα τοῦ μεταφραστοῦ εἰς διαφόρους ἐφημερίδας καὶ ἀποζῶν ἐκ τῶν γλισχρῶν εἰσοδημάτων τὰ ὁποία τοῦ ἀπέδιδον τὰ διηγήματά του. Ἐγραψε μυθιστορήματα, διηγήματα καὶ ποιήματα. Ἀνεδείχθη ὅμως κυρίως ὡς διηγηματογράφος. Τὰ ἔργα του μολονότι ἔχουν τὴν ὀητορικότητα τῆς ἐποχῆς του, ἢ ὁποία εἶναι πολλάκις κουραστικὴ, καὶ γλῶσσαν ἀνάμικτον, ἔχουν μεγάλην ἠθογραφικὴν ἀξίαν καὶ συγκινοῦν βαθύτατα τὸν ἀναγνώστην. Ὅλα ἀνεξαιρέτως διαπνέονται ἀπὸ τὴν εὐγένειαν τῆς ψυχῆς, τὴν εὐσέβειαν, τὴν καλωσύνην καὶ τὴν καρτερικότητα, αἱ ὁποῖαι ἐχαρακτηρίζον τὸν συγγραφέα των. Τὰ ἔργα τοῦ Παπαδιαμάντη ἔδημοσιεύθησιν μετὰ τὸν θάνατόν του εἰς ἔνδεκα τόμους. Τὰ κυριώτερα αὐτῶν εἶναι «Ἡ Φόνισσα» «Ὀνειρο στὸ κῆμα» «Ὁ νεκρὸς ταξειδιώτης» «Ἡ φαρμακολύτρια» καὶ ἄλλα.

ΠΟΥΛΛΑΣ ΙΑΚΩΒΟΣ. Διακεκριμένος λόγιος, σύγχρονος και στενός φίλος του Σολωμού. Έγεννήθη εις την Κέρκυραν κατά τὸ 1826 και ἐσπούδασε φιλολογίαν εις τὴν Ἰταλίαν. Κατὰ τὴν προσάρτησιν τῆς Ἑπτανήσου ἀντεπρόσωπευσε τὴν πατρίδα του εις τὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Πουλλάς ἦτο βαθὺς μελετητὴς τῶν κλασικῶν ὄλων τῶν ἐποχῶν και ἐκλεκτὸς αἰσθητικὸς. Εἶναι γνωστὸς ἀπὸ τὴν μετάφρασιν τῆς Ὀδυσσεΐας και τῆς Ἰλιάδος και ἀπὸ τὴν κριτικὴν εις τὸ ἔργον τοῦ Σολωμοῦ (Προλεγόμενα εις τὸ «Ἐυρισκόμενα τοῦ Σολωμοῦ»), ἡ ὁποία ἐκτιμᾶται πολὺ και σήμερον ἀκόμη. Ἐκτὸς τούτων μετέφρασε και ἔργα ξένων κλασικῶν, ἐν οἷς τὴν «Τριζυμίαν» και τὸν «Ἀμλέτον» τοῦ Σαίξπηρ. Ὁ Πουλλάς ἦτο δημοτικιστὴς, ἀλλ' ἡ γλῶσσα τῶν ἔργων

του εἶναι μᾶλλον ἀπλῆ καθαρεύουσα.

ΠΟΡΦΥΡΑΣ ΛΑΜΠΡΟΣ. Ἐκλεκτὸς σύγχρονος ποιητὴς. Ἐγεννήθη εις τὴν Χίον τὸ 1879, ἦλθεν ὁμως πολὺ νέος εις τὸν Πειραιᾶ ὅπου και διαμένει μονίμως. Ἐφοίτησεν ἐπὶ τινα χρόνον εις τὸ Πανεπιστήμιον, ἀλλ' ἔξασκεῖ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἐμπόρου. Ἐξέδωκε μίαν μόνον ποιητικὴν συλλογὴν «Σκιές», ἡ ὁποία ἔγινε δημοφιλὴς. Ὁ Πορφύρας εἶναι ψυχὴ μελαγχολικὴ και ὄνειροπόλος. Τὰ ποιήματά του διακρίνονται διὰ τὸν βαθὺν λυρισμὸν των και τὴν μεγάλην ἀρμονίαν και μουσικότητα. Ἀπὸ καιροῦ εις καιρὸν δημοσιεύει μεμονωμένα ποιήματα εις περιοδικὰ, ἐν οἷς και τὸ ἐνταῦθα ἐκδιδόμενον ὄραϊον ποίημα «Γαλήνη».

ΠΟΣΕΙΔΩΝ ΧΑΡ. Νέα λογοτέχνης ἐμφανισθεῖσα ἐσχάτως εις τὸ περιοδικὸν «Νέα Ἑστία». Ἡ ἀφήγησίς της ἔχει πολλὴν χάριν και φαιδρότητα.

ΡΟΪΔΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ. (1835—1904). Περίφημος συγγραφεὺς και δημοσιογράφος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Κατήγετο ἐξ εὐγενοῦς και

πλουσίας οἰκογενείας· ἐγεννήθη εις τὴν Σύρον. Ἐσπούδασεν εις τὴν Γένουαν και κατόπιν εις τὴν Γερμανίαν τὴν φιλολογίαν. Ὑπῆρξεν ἀρχισυντάκτης τῆς «Ὠρα», σοβαρὰς ἐφημερίδος τῆς ἐποχῆς του, ἐπίσης και τοῦ περιοδικοῦ «Ἀσμοδαίου»· ἐχηρημάτισεν ἐπὶ σειρᾶν ἐτῶν ἐφορος τῆς Ἐθν. Βιβλιοθήκης. Ἐγραψε τὸ πολὺκροτον μυθιστόρημα «Ἡ Πάπισσα Ἰωάννα», τὸ ὁποῖον ἐθαυμάσθη διὰ τὸ ὄραϊον του ὕφος και τὴν λεπτὴν σάτυραν, διάφορα διηγήματα, κριτικὰς μελέτας, γλωσσικὰς και κοινωνικὰς διατριβὰς και παντοία ἄλλα λογογραφήματα. Τὸ ἔργον τοῦ Ροῖδη κατέχει πρωτεύουσαν θέσιν εις τὴν ἱστορίαν τῆς

νεοελληνικῆς φιλολογίας, ὄχι μόνον διότι διήνοιξεν, καθὼς ἀναφέρει ὁ Παλαμᾶς, νέους ὀρίζοντας εις τὴν νεοελληνικὴν διηγηματικὴν τέχνην,

ἀλλὰ καὶ διότι ἔχει λαμπρὸν ὕφος καὶ εἶναι λογοτεχνικῶς ἄσπιον. Ἐκτὸς τῆς «Παλίσης Ἰωάννας», ἡ ὁποία μεταφράσθη εἰς πολλὰς γλώσσας, ὁ Ροῦδης ἐξέδωκε καὶ αὐτοτελεῖς τόμους ἔργων του ὑπὸ τοὺς τίτλους «Πάρεργα» (1885) καὶ «Ἐῖδωλα» (1893). Ἀργότερον ἐξέδωκε καὶ τὰ διηγήματά του.

ΣΑΡΡΟΣ Μ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ. Ἐκλεκτὸς μεταφραστὴς τοῦ Εὐριπίδου. Ἐγεννήθη εἰς τὸ Ζαγόριον τῆς Ἠπείρου τὸ 1870. Σπουδᾶσας φιλολογίαν διέτελεσεν ἐπὶ σειρᾶν ἐτῶν γυμνασιαρχῆς καὶ ἤδη εἶναι Ἐκπαιδευτικὸς Σύμβουλος. Ἔχει μεταφράσει εἰς γλαφυροὺς δημοτικοὺς στίχους τὸν Ἰππόλυτον, τὴν Μήδειαν, τὴν Ἐκάβην καὶ τὰς δύο Ἰφιγενείας, τελευταίως δὲ ἐξέδωκεν ἀξιόλογον μετάφρασιν τῆς Ἀντιγόνης τοῦ Σοφοκλέους μετὰ ποικίλων σημειωμάτων καὶ εἰσαγωγῆς εἰς τὸ ἀρχαῖον δράμα.

ΣΚΙΠΗΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ. Σύγχρονος ποιητῆς καὶ πεζογράφου. Ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ 1881. Εἶναι πολυγραφώτατος. Ἐξέδωκε περὶ τοὺς εἴκοσι τόμους ἐμμέτρων καὶ πεζῶν ἔργων. Ἐκ τούτων γνωστὰ εἶναι ἡ «Σερενάτα τῶν λουλουδιῶν», ἡ «Ἁγία Βαρβάρα», ὁ «Ἀλέξανδρος», ἡ «Ἔργα καὶ Ἡμέραι τοῦ Ἡσιόδου», οἱ «Στροφές τοῦ Μωρεᾶς» κλπ. κλπ. Ἴδρυσε καὶ διηύθυνεν ἐπ' ἀρετὸν τὸ φιλολογικὸν περιοδικὸν «Ἀκρίτας».

ΣΟΛΩΜΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ. Εἶναι ὁ πρῶτος μεγάλος Ἕλλην ποιητῆς τοῦ 19ου αἰῶνος. Ἄνωμάσθη ἐθνικὸς ποιητῆς, ὅχι μόνον διότι ἐξύμνησε τὴν ἀγωνιζομένην Ἑλλάδα μετὰ ποιήματα ἀντάξια τοῦ μεγαλείου τῆς,

ἀλλὰ καὶ διότι ἡ καλλιτεχνικὴ μεγαλυφυΐα του εἶναι τὸ καύχημα τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας. Ἐγεννήθη εἰς τὴν Ζάκυνθον τὸ 1798. Ὁ πατὴρ του κατήγετο ἐξ εὐγενοῦς ἐνετικῆς οἰκογενείας ἡ δὲ μήτηρ του ἦτο Ἕλληνίς. Μετέβη εἰς τὴν Ἰταλίαν διὰ νὰ σπουδάσῃ τὴν νομικὴν, ἀλλ' ἐνωρίς ἐγκατέλειψε αὐτὴν καὶ ἐπέδωθη εἰς τὴν μελέτην τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς καὶ τῆς ἰταλικῆς φιλολογίας. Ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ζάκυνθον τὸ 1818. Κατ' ἀρχὰς ἔγραψεν εἰς τὴν ἰταλικὴν πρωτότυπα ποιήματα καὶ μεταφράσεις, ἀργότερον ὁμῶς προετίμησε τὴν ἑλληνικὴν, καὶ μάλιστα τὴν δημοτικὴν, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ἐφιλοτέχνησε τὰ θραυσιώτερα τὸν ποιήματα. Συνέθεσεν, ὡς γνωστὸν, τὸν ἐθνικὸν ἕμνον, ὁ ὁποῖος τόσον ἐθαυμάσθη.

Πολλὰ ποιήματά του, ὅπως ἡ «Ξανθοῦλα», ἡ «Ἀγνώριστη», κατέστησαν λαϊκά· ἄλλα πάλιν μικρά, μετὰ πυκνὸν νόημα, παραστατικώτατα, ὅπως ἡ «Καταστροφή τῶν Ψαροῶν», ἡ «Γαλήνη», θεωροῦνται ἐπιγραμματικά. Τὰ μεγάλα ποιήματά του ἐπιζολυρικὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀναφερόμενα εἰς τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα ὡς ὁ Λάμπρος» «ὁ Πορφύρας» «ὁ Κρητικός» «οἱ Ἐλεύθεροι πολιορκημένοι» ἔμειναν δυστυχῶς ἡμιτελῆ. Τὰ ἔργα τοῦ Σολωμοῦ διακρίνονται διὰ τὰν βαθὴν λυρισμὸν των, τὴν κλασικὴν ἀπλότητα καὶ τὴν μουσικότητα τοῦ στίχου. Ἀπέθανεν τὸ 1857, ἐπένησε δὲ τὸν θάνατόν του δολόκληρος ἡ Ἑλλάς.

ΣΥΛΒΙΟΣ. Φιλολογικὸν ψευδώνυμον τοῦ ἐκ Σμύρνης ποιητοῦ καὶ πεζογράφου **Ἀνδρέα Παπαδοπούλου.** Ἐγεννήθη τὸ 1887. Ἐσπούδασεν εἰς τὴν Ἐυαγγελικὴν Σχολὴν Σμύρνης καὶ κατοπὶν ἔλαβε τὸ φιλολογικὸν πτυχίον τῆς ἐκεῖ Ἀμερικανικῆς Σχολῆς. Ἐξέδωκε τὴν συλλογὴν διηγημάτων «Ματωμένα τριαντάφυλλα» καὶ ἐδημοσίευσεν εἰς διάφορα φιλολογικὰ περιοδικὰ, ποιήματα λυρικά καὶ σατυρικά διηγήματα καὶ χρονογραφήματα. Τὰ ποιήματα τοῦ Συλβίου εἶναι γνωστὰ διὰ τὰς παραστατικὰς καὶ πλήρεις χάριτος εἰκόνας των.

ΧΑΓΕΡ—ΜΠΟΥΦΙΔΗΣ ΝΙΚΟΣ. Σύγχρονος ποιητής γνωστός και υπό τὸ ψευδώνυμον *Ἰσάνδρος Ἀρης*. Ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ 1899 καὶ ἐσπούδασεν εἰς τὸ Γαλλικὸν Λύκειον τοῦ Καίρου. Ἐξέδωσε τὰς ποιητικὰς συλλογὰς «Τραγούδια σὲ μοντέρνους σλοποὺς», «Ἰωνικά», «Μοντέρνα». Ἔχει ἐκπονήσει ἀκόμη καὶ μερικά μονόπρακτα δραματικὰ ἔργα καθὼς καὶ ἓν διήγημα. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν δημοσιεύει εἰς διάφορα περιοδικὰ ἀνταποκρίσεις καὶ ποιήματα ὅπως τὸ ἐνταῦθα ἐκιδόμενον «Προσευχή γιὰ ἓνα μικρὸ καμπόρι». Ἡ μελαγχολικὴ διάθεσις καὶ ἡ εὐγένεια τοῦ αἰσθήματος, τὰ ὁποῖα χαρακτηρίζουν τὸ ποίημα τοῦτο εἶναι τὰ κυριότερα γνωρίσματα τῆς τέχνης τοῦ ποιητοῦ.

ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤ. (1869—1920). Ἐκλεκτὸς ποιητὴς καὶ πεζογράφος γνωστός καὶ ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον *Πέτρος Βασιλικός*. Ἐγεν-

νήθη εἰς τὸ Ἀργίριον, ὅπου καὶ ἐξήσχησεν ἐπ' ἀρκετὸν χρόνον τὸ ἐπάγγελμα τοῦ δικηγόρου. Ἀργότερον ἐγκατεστάθη εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἐπεδόθη ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὴν φιλολογίαν. Ἐξέδωσε κατὰ τὸ 1898 τὸ πρῶτον καθαροῦς φιλολογικὸν περιοδικὸν «Τέχνη» καὶ ἐργάσθη διὰ τὴν διάδοσιν τῆς δημοτικῆς γλώσσης εἰς τὴν λογοτεχνίαν. Ἔζησε πολὺ καὶ εἰς τὸ ἔξωτερικὸν ὅπου ἐξεπόνησε καλλιτεχνικὰς μεταφράσεις διασήμων ξένων λογοτεχνῶν. Ἐδημοσίευσε τὰς ποιητικὰς συλλογὰς «Τραγούδια τῆς Ἐρημιάς», «Ἐλεγεία καὶ Εἰδύλλια», «Ἄπλοῖ τροποὶ», «Βραδινὸι θρούλοι» καὶ τινὰ διηγήματα ὡς ἡ «Ἀγάπη στὸ χωριό», ὁ «Υπεράνθρωπος», «Ἡ Τάσω», κλπ. Ὁ Χατ-

ζόπουλος ἦτο ποιητὴς ἐκ φύσεως μελαγχολικός ἡ τέχνη ὅμως καὶ ἡ μελοδικοῦτης τῆς ποιήσεώς του καθιστᾷ τὴν μελαγχολίαν του ἀπολύτως συμπαθῆ. Ἠγάτα ἀκόμη τὰς ἐπαναλήψεις καὶ ἐχρησιμοποίησε συχνὰ ρυθμοὺς μονοτόνους. Ἐν τούτοις τὰ ἔργα του οὐδέποτε κουράζουν τὸν ἀναγνώστην.

ΧΡΙΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ ΧΡΙΣΤΟΣ. Ἐγεννήθη εἰς τὸ Σοφί τῆς Ἠπείρου τὸ 1862. Ἐσπούδασεν εἰς τὸ Ἀυτοκρατορικὸν Λύκειον Κωνσταντινουπόλεως. Ἀνεμίχθη εἰς ἐξεγέρσεις τῶν συμπολιτῶν του ἐναντίον τῆς

Τουρκίας καὶ κατεδιώχθη διὰ τὴν πράξιν του ταύτην. Ἐδημοσιογράφησεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἤδη διαμένει εἰς τὰ Ἰωάννινα. Διεκρίθη κυρίως διὰ τὰ διηγήματά του, τὰ ὁποῖα εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἠθογραφαί με θέματα ἀπὸ τὴν ζωὴν τῶν βοσκῶν καὶ τῶν χωρικῶν τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς Θεσσαλίας. Ἡ ξενιτιά καὶ ἡ ἐπιστροφή εἶναι ἐπίσης ἀπὸ τὰ προσφιλέα του θέματα. Ἐργασθεὶς τὰς ἐξῆς συλλογὰς διηγημάτων: «Τοῦ βουνοῦ καὶ τοῦ Κάμπου» τῆς «Ξενιτιάς» «Ἠπειρωτικὰ παραμῦθια» «Θεσσαλικὰ» «Ἠρωϊκά» «Τοῦ χωριοῦ μας» κλπ. κλπ. Ἐπὶ πλέον δὲ συνέγραψε διάφορα θεατρικὰ ἔργα ὅπως, ἡ «Κυρὰ Φροσίνη» «Οἱ

ἀγῶνες τοῦ Σουλίου» «Γιὰ τὴν τιμὴν» κλπ. κλπ. καθὼς καὶ διαφόρους ἱστορικὰς καὶ γεωγραφικὰς μελέτας σχετικὰς μετὰ τὴν Ἠπείρον καὶ τὸν Ἑλληνισμόν. Τὸ ἔργον τοῦ Χριστοβασιλῆ ἔχει χροῖμα καὶ ζωὴν καὶ εἶναι ἐξαιρετικῶς ἐνδιαφέρον ἀπὸ ἠθογραφικῆς ἀπόψεως.

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Α'. ΘΑΛΑΣΣΑ

	Σελ.
Γαλήνη	Α. Πορφύρα (ποίημα) 5
Ἡ Παναγία ἢ μεγαλομάτα	Μ. Μητσάκη (πεζὸν ποίημα) 6
Γαλήνη	Δ. Σολωμοῦ (ποίημα) 7
Ἄκουαρέλα	Κ. Οὐράνη » 8
Δέησις	Κ. Καβάφη » 8
Τὸ ἐνιασίον θῦμα	Α. Παπαδιαμάντη (διήγημα) 9
Τοῦ Κυρ Βοριά	Δημῶδες (ποίημα) 18
Τὸ Γιούσουρι	Α. Καρκαβίτσα (διήγημα) 19
Τὸ Παλιὸ Κασάβι	Κλ. Δίπλα Μαλάμου (ποίημα) 28
Ἡ Ξανθοῦλα	Δ. Σολωμοῦ (ποίημα) 29
Χωρισμὸς	Κ. Ἀθανασιάδη (ποίημα) 30
Οὔτε Πονέντες οὔτε Αεβάντες	Π. Παναγοπούλου (διήγημα) 30
*Ἐνα λευκὸ Πανάκι	Π. Κρνιαίου (ποίημα) 34

Β'. ΑΠΟ ΤΑ ΒΟΥΝΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΚΑΜΠΟΥΣ

Τώρα εἶνε Ἀπρίλης	Δημῶδες (ποίημα) 37
Νάτην ἢ Ἄνοιξη	Γ. Δροσίνη (ποίημα) 37
Ροδιὰ καὶ Πεῦζος	Ι. Βλαχογιάννη (πεζὸν ποίημα) 38
Καίει ὁ ἥλιος	Ι. Γρυπάρη (ποίημα) 39
Κι εἶδε ὁ ἥλιος	Κ. Χατζοπούλου » 40
Τὸ ἡλιοβασίλεμα	Κ. Κρυστάλλη » 41
Ἡ σπορά	Γ. Δροσίνη 43
Τὸ Θέρος	» 44
Στ' ἀλώνια	» 45
Ψωμί	» 46
Ὁ Τρύγος	Κ. Κρυστάλλη » 46
Ὁ Σκύλλος	Α. Πάλλη 48
Ὁ Κοῦκος	Φ. Κόντογλου (πεζὸν ποίημα) 51
Ἡ κόκκινη κορδέλα	Ζ. Παπαντωνίου » 51
Ὁ Ἀϊτὸς	Ι. Βλαχογιάννη » 52
Ἄϊ-Δημήτρης	Γ. Ἀθάνια (ποίημα) 54
Τὸ Μοναστήρι	Γ. Δροσίνη » 55

	Σελ.
Μία ἐκδρομὴ	Χρ. Λαγοπάτη (ποίημα) 56
Ἐνα χωριό	Συλβίου (ποίημα) 56
Ἀπόψε	Λ. Πορφύρα (ποίημα) 57

Γ'. ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Μυκῆναι	Π. Νιρβάνα (ποίημα) 61
Δελφοί	» » 61
Ἦ Ἀθήνα	Σωτ. Σκίτη (ποίημα) 62
Ἡ Δημητσάνα	Φ. Κόντογλου (Ταξειδ. ἐντυπώσεις) 63
Ἐδῶ σ' αὐτὰ τὰ κάστρα	Γ. Ἀθάνα (ποίημα) 66
Τὸ Ληξούρι	Α. Λασκαράτου » 69

Δ'. ΜΥΘΟΙ ΚΑΙ ΘΡΥΛΟΙ

Ναυσικᾶ	Ἰ. Ὀμήρου μετάφρ. Πολυλᾶ (ποίημα) 73
Ἄργος	» » » » 75
Χορικὸν Ἐκάβης	Εὐριπίδου » Μελαχροῖνῶ 76
Τὸ θαῦμα τοῦ Ἁγ. Γεωργίου	Δημῶδες (ποίημα) 78
Θεῖον Ὄραμα	Α. Καρκαβίτσα (διήγημα) 79
Τὸ μοιρολόγι τῆς Παναγίας	Δημῶδες (ποίημα) 84
Τὸ Γιοφύρι τῆς Ἄρτας	» » 86
Ὁ κοῦκος	Στ. Γρανίτσα (διήγημα) 87
Ἡ Νυφίτσα	» » 89
Τὸ τυφλοπόντικον	» » 92
Τιμῆ, Φωτιά, Νερό	Ι. Βηλαρᾶ (ποίημα) 93

Ε'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Καβάλα πάει ὁ Χάραντας	Κ. Παλαμᾶ (ποίημα) 98
Χορικὸν Ἀντιγόνης	Σοφοκλέους μετ. Σάφρου (ποίημα) 99
Θερμοπύλες	Π. Βλαστοῦ (ποίημα) 99
Ὁ Δῆμος καὶ τὸ Καριοφίλι του Α. Βαλαωρίτου	» 99
Ἡ καταστροφὴ τῶν Ψαρῶν	Δ. Σολωμοῦ » 101
Κανάρης	Κ. Καρωτάκη » 102
Παῦλος Μελάς	Κ. Παλαμᾶ » 103

ΣΤ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΥΓΧΡΟΝΟΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

Αἰφνίδιον ἵπποδρόμον	Ζ. Παπαντωνίου (χρονογράφημα) 107
Ἡ ἐκδρομὴ τοῦ Δημητρουῦ	Κ. Παπᾶ (διήγημα) 109

	Σελ.
Τὸ Ξεστούλωμα	Ἐμμ. Ροῖδη (διήγημα) 115
Ὁ Τάκη Πλούμας	Μ. Μαλακάση (ποίημα) 117
Ὁ Κίρκος	Κ. Παπᾶ (διήγημα) 118
Παράκλησις στὸ Θεὸ γιὰ ἓνα μικρὸ καμπούρη	Ν. Χάγερ - Μπουφίδη (ποίημα) 123
Ὁ Μικρὸς Κριτῆς	Χρ. Χριστοβασίλη (διήγημα) 125
Ἡ Λαμπρὴ	Ἀδαμίδη Βασίλ. 130
Φωνὴ ἀπὸ τὰ σύννεφα	Χρ. Χριστοβασίλη 113
Ἡ ψυχὴ τοῦ Πεύκου	Ρήγα Γκόλφη (ποίημα) 179
Τὸ βιολί τῆς Ἀννίνας	Βαφοπούλου (διήγημα) 139
Τὸ Προσφυγόπουλο τοῦ Οὐρανοῦ	Π. Νιρβάνα (χρονογράφημα) 143
Ἀριστοκρατικὴ Ἀπογευματινὴ	Χ. Ποσειδῶν (διήγημα) 146
Λεξιλόγιον 151
Βιογραφίαι 159

† ΕΥΔ. ΑΘΑΝΑΣΟΥΛΑ
ΕΛΕΝΗΣ ΟΥΡΑΝΗ
(ΡΑΚΗ ΘΡΥΛΛΟΥ)

2417
ΛΙΖΑΣ ΚΟΤΤΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΘΗΛΕΩΝ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

Διὰ τοὺς μαθητὰς
τῆς Α' τάξεως τῶν Γυμνασίων καὶ ἡμιγυμνασίων

ΔΙΑΚΟΣΜΗΣΙΣ ΑΝΑΣΤ. ΜΕΤΑΞΑ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

	58671
Ἀριθμὸς ἀδείας κυκλοφορίας	11-10-31
Τιμᾶται	Δραχ. 14,70
Ἀξία βιβλιοσήμου	> 5,90
Πρόσθετος φόρος Ἀναγκ. δανείου	> 1,80
Συνολικὴ ἀξία	Δρ. 22,40

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ
52 ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ—ΜΕΓΑΡΟΝ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ 52
1932

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Πρὸς

τὰς κ. Ἑλένην Οὐράνη καὶ Λίζαν Κόττου

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν, ὅτι δι' ἡμετέρας ταύταριθμου πράξεως ἐκδοθείσης τὴν 10 Ἰουλίου ἐ. ἔ. καὶ δημοσιευθείσης τὴν 16 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμ. 89 φύλλον τοῦ Β' τεύχους τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, ἐνεκρίθη συμφώνως πρὸς τὸν νόμον 3438 τὸ ὑφ' ὑμῶν ὑποβληθὲν πρὸς κρίσιν βιβλίον σας ὑπὸ τὸν τίτλον «Νεοελληνικὰ Ἀναγνώσματα διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Α' τάξεως τῶν Γυμνασίων καὶ ἡμιγυμνασίων» διὰ μίαν πενταετιανάρχομένην ἀπὸ τὸ σχολικὸν ἔτος 1931 - 1932 ὑπὸ τὸν ὄρον ὅπως κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν ληφθοῦν ὑπ' ὄψει καὶ ἐκτελεσθοῦν αἱ τροποποιήσεις αἱ ὁποῖαι ὑπεδείχθησαν ὑπὸ τῆς οἰκείας ἐπιτροπῆς διὰ τῆς αἰτιολογικῆς τῆς ἐκθέσεως.

Ὁ Ὑπουργὸς

Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

ΑΡΘΡΟΝ 9 τοῦ ἀπὸ 26ης Ἰουλίου 1929

Προεδρικοῦ Διατάγματος

Τὰ διδασκτικὰ βιβλία τὰ πωλούμενα μακρὰν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεώς των ἐπιτρέπεται νὰ πωλῶνται ἐπὶ τιμῇ ἀνωτέρα κατὰ 15% τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ παρόντος Διατάγματος κανονισθείσης ἄνευ βιβλιοσήμευ τιμῆς πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς δαπάνης συσκευῆς καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τέλων, ὑπὸ τὸν ὄρον, ὅπως ἐπὶ τῆς τελευταίας σελίδος τοῦ ἐξωφύλλου ἐκτυποῦται τὸ παρὸν ἄρθρον.

Η Cavalli del Gesù. La matra del Gesù. il povero
il convento dell'Angelo. Uffizi, gran museo delle Belle Arti
per il dipinto. Uffizi, gran museo delle Belle Arti
Appartiene alla Chiesa dei Gesuiti, Chiesa dei Gesuiti
Teatro, Museo, Chiesa dei Gesuiti, Chiesa dei Gesuiti
e dipinti del convento della Madonna

Appartiene alla Chiesa dei Gesuiti, Chiesa dei Gesuiti
Teatro. Museo, Chiesa dei Gesuiti, Chiesa dei Gesuiti
e dipinti del convento della Madonna

Appartiene alla Chiesa dei Gesuiti, Chiesa dei Gesuiti
Teatro. Museo, Chiesa dei Gesuiti, Chiesa dei Gesuiti
e dipinti del convento della Madonna